

ჩვენი მწერლობა

საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

1516

2008

ქალის თვეში ორჯერ პარასკეობით

ფასი 1,50 ლარი

5 დეკემბერი 2008

№25(77)

მწერალთა სახლი — ოცნების აღსრულება

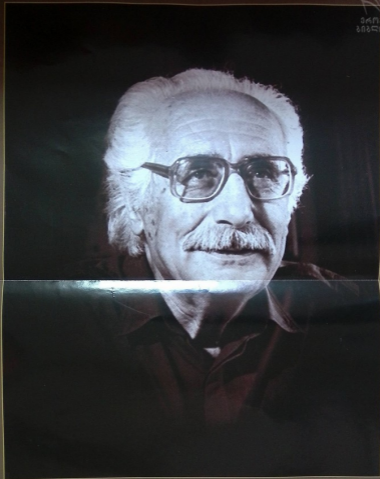
აფხაზეთისკენ სავალი გზები

შარლ ბოდლერის წერილები

უფერ თათარაიძის ლექსები

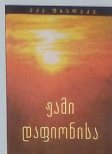
გელა ჩქვანავას ნოველა

ილია სამეგრელოში

13 დეკემბერი
ოთარ ჩხეიძის ხსოვნის დღე

წიგნის თარო

შინაარსი

რედაქციის განყოფილება	2	ორმაგი შინაარსის მრავალბმისი
შინაარს-რედაქციის	4	წინო ქვეჯგაფა მონებრის ადსრუდუბა (საუბარი ხაელ სმადუაშუელთან)
ნახე მუბა, მხმსრუბრე	5	ლია მებრეველი ბბ, ბმ სბბბრუბუდუბი
ბმრუბბრუბა	6	იოსებ ჭუბბუბრბე მბრბ მბბბბბბბბბბ
ბრუბ	7	გელა მებბბბა სბბბ მბსბ მბმრბბბბბ
ბრბბს ბბბს მბბს	12	ბბბ ბუბბბბბბ მბმბბბბბბბ ბბბბ მბბბ ბბბ
	13	ბბბ ბბბბბბ მბმბბბბბბბბ...
ბრუბ	13	ბბბ ბბბბბბბბ მბბბბბბბბ ბბბბბბ
მბბბბბ მბბბ	16	ბბბბ ბბბბბბბბ მბბბბბ
ბბბბბს მბბბბბბბ	17	მბბბ ბბბბბბ მბბბბბ
მბბბბ ბ მბბბ	20	ბბბბბ მბბბბ ბბბ მბბბბბ, ბბბ ბბბბბბბ... ბბ ბბბბბბბბ ბბბბბბბბბბ ბბბბბბბ, „მბუ ბბ მბბბბ (ბბ ბბბბბბბბბბბბბბბბ ბბბბბბბბ ბბბბბბ)“
ბბბბბბ	23	ბბ ბბბბბბბბ ბბბბბბბბბ სბბბბ ბბბბ (ბბბბ ბბბბბბბ ბბბბ, „ბბბბბბბბბ ბბბ“)
ბბბბბბბბ ბბბ	28	ბბბბ ბბბბბბბბ ბბბ სბბბბბბბ
ბბბბბბბბბ მბბბბბ	35	ბბბბ ბბბბბბბ მბბბბ სბბბბბბ მბბბბბბბ
ბბბბბბბბბბ მბბბბბ	36	ბბბბბ ბბბბბბბ მბბბბბბბბბ მბბბ ბბბბბ („სბბბბბბბბბბბ“)
ბბბბბ მბბბბბბბ	39	ბბბბ ბბბბბბბ მბბბბბბბ ბბ მბბბბბბბ
ბბბბბ	39	წბბბ ბბბბბბბბ მბბბბბ ბბბბბ ბბბბბ
ბბბბბბ	42	ბბბბბ სბბბბბბ მბბბბ ბბ ბბბბბბ?
	42	ბბბ ბბბბბბბბ მბბბბბბბბ მბბბბბბბ ბბბბბბბ
ბბბბბ	43	ბბბბბბბ ბბბბბბბბბ სბბბბ ბბბბბბბბ
ბბბბბბ	48	ბბბბბბბ ბბბბბბბბ მბბბბბბბბბ
ბბბბბ	63	ბბბბბბ

ბბბბბბბბბ „ბბბბბ“
 მბბბბბბ: ბბბბბბ
 მბბბბბბბბბბბბბ
 ბბბბბბ - (995 32) 96-20-62
 ბბბბბ - (995 93) 65-93-68
 ბბბბბბ - (995 99) 41-95-21
 ბბბბ: (995 32) 96-20-62
 E-mail: info@mtserloba.ge

მბბბბ რბბბბბბ - ბბბბბ მბბბბ
 ბბბბ რბბბბბბ - ბბბბ ბბბბბბბბ
 ბბბბბ რბბბბბბ - მბბ ბბბბ
 ბბბბბბ ბბ ბბბბბბბ - ბბბბ ბბბბბბ
 მბბბბბ რბბბბბბ - ბბბბ ბბბბბბ - მბბბბ ბბბბ
 სბბბბბბ-ბბბბბბბ - ბბბ ბბბბბბბ ბბბბბბბ - ბბბბბ ბბბბბბბ
 ბბბბბბბ - ბბბბბ ბბბბბბ სბბბბბბბ ბბბბბ - ბბბ ბბბბბბ
 ბბბბბბბბ ბბბბბბ - ბბბბ ბბბბ

ბბბბბ: ბბბბ
 ბბბბ ბბბბბბბ, ბბ ბბბბბბბ ბბბბბბ
 „ბბბბ ბბბბბბბ“ მბბბბბბბ ბბბბბ ბბბბბ 19 ბბბბბბ

ორგანო ფინალს ღრამატიზმი

„ჯეაყოს ხიზნებს“ ოთარ მზეთე ანტიკურ ტრადიციას შეადარებდა კომპოზიციური სრულყოფილებით.

მოგვიანებით ლელა ნიჭარშიველი რომანის უკანასკნელი სტრუქტურის სიმბოლიკაში — მომღვწეში — 1924 წლის აჯანყებაზე მინიმუმებს რომ ამოკითხავდა, კიდევ ერთხელ დაადასტურებდა „ჯეაყოს ხიზნებს“ კომპოზიციურ მთლიანობას, და გაკერით ამასაც აღნიშნავდა: მიზნულ ჯავახიშვილმა მისი დაუშთავრებლობის ლეგენდა შექმნა.

გულასმობა მწერლის უბის ნიჭნაკებში გაფანტულ ჩანაწერებს, თუ როგორ უნდა დაწერილიყო რომანის ბოლო მონაკვეთი.

კი მაგრამ, თუ ლეგენდაა, რისთვის სჭირდებოდა ამ ლეგენდის შექმნა?

ცხადია, თავის დასაზღვევად და ხელისუფლებისაგან მოსალაგდნელი გულისწერომის შესაშვებუქმლად, იმით მიანიშნავდა, „ჯეაყოს ხიზნების“ მხატვრული კონცეფცია სწორად ფინალურ ნაწილში გამოხატება, ამიტომ შანან-დელ ამბებს მაინცდამაინც მკაცრად ნუ განსჯით, რაკილა ფინალში ყველაფერი შემოტრიალდებოდა.

მაგრამ, აი, როგრი ვიკოლამდელი „ჩვენა მწერლობა“ ფურცლებიდან (2008, 18) გამოვსახებდა ვეელას, ცხასაც დაუშთავრებლობის ლეგენდას სჯერა და მტკიცებ-ნიათვის მოიხმობს ვეელა ამირანდის მიზელი ჯავახიშვილის უბის ნიჭნაკებიდან, რათა თვალნათლივი იყოს მითი სიუჟე („ჯეაყო“ ვამეჩაა ჩემი სულის...“).

ისეთი შთაბეჭდილება ექმნება, რომ მწერალი მუდმივად ფიქრობდა „ჯეაყოს ხიზნების“ სრულყოფაზე.

დაბეჭდილებითაც აღნიშნავს:

— დიან, მიზელი ჯავახიშვილი „ჯეაყოს ხიზნების“ გავრძელების დაწერას აპირებდა! უთქვამს კიდევ მალე და დიანისთვის: „ისე არ მოუკვდება, რომ სრული ჯეაყო არ დაწერო“, — ამას ქვეყნად ჯავახიშვილი წერს. 10 წლის მანძილზე აკეთებდა ჩანაწერებს, ქმნიდა ვარიაციებს. ვინ იცის, რა სახეს მიიღებდა ეს დაღებული რომანი, მაგრამ ჩვენ ისეა დაგვიჩვენია, ჩანაწერებით დავგმავყოფილეთ... იქნებ ესეც იმ შემთხვევათაგანია, რადგანაც სიუჟე მართლაც რაღაცას ნიშნავს და რაოდენობრიობა თვისებრიობაში გავიძინოს?

ასეა თუ ისე, მკვლევარი სწორედ ამ სიუჟეება და ჩანაწერთა ხანგრძლივობას ჩაუფიქრება — თავის დასაზღვევად საიხებით კმარავდა ხმის გავრცელება და ორიოდ ჩანაწერი, თუკი მკაცრად მოუკითხავდნენ პასუხს, განა ის რამდენიმე ფრაგმენტი არ მისცემდა ხელნაწიყიდს, ავტორ, გავრძელების უთუოდ ვაპირებო?

მამ რას ნიშნავს აშეყნი მონახაზი, თანაც ნლეების მანძილზე?

თითქოს მართლად დაუშთავრებლად მოქმენეია თავისი რომანი მწერალს და ეგავა, და პირწინიდად მხატვრული მოსაზრებით აპირებდა მის შექმნასა და დასრულებას.

ნეთუ ვერ გრძნობდა, კომპოზიციური სრულყოფილებით „ჯეაყოს ხიზნები“ ანტიკურ ტრადიციას რომ გათანაბ-

რებოდა? ყოველ შემთხვევაში, აღარაფერი ჩაემატებოდა?

ჩაუმატებ და... კომპოზიციური სრულყოფილებაც შემოგვრდევია.

შომიღვწომის სიმბოლიკის შთამბეჭდაობაც ისაა, ფინალურ აკორდად რომ გვიარგვიდებდა, თორემ მას ერთი სურათიც რომ მომეყვას, არამითუ უფრო ვერცელო მონაკვეთით, მინიმუმის ეფექტი უსათოდ გადგრძობოლოდებდა.

ექვთია, დანერს ნამდვილად აპირებდა. სიუჟეტური ქარგაც ზოგადად მინიმალური: ნინიკო ჯეაყოს მარტო უნდა წაართვას და საქართველოდანაც გაასახლოს.

კი მაგრამ, ეს ხომ მანამდელი ქარგის განმეორება და სხვა არაფერი ის, რაც მთელი რომანის მანძილზე ხდებოდა, ახლა ამ მონაკვეთში ხელახლა უნდა ჩაიწეროს.

რა გამოდის — არსებითად გერაფერი ჩაუმატებია, თუ მთავარი მონაკვეთის ვარიაცია არ შექმნა.

სულ უფრო დაბეჭდილებით გრძნობს, რომ ხმის გავრცელება და დაუშთავრებლობის ლეგენდის შექმნა არ უშეძლია, აუცილებლად მოსთხოვენ დანაპირების აღსრულებას და შეგუბებუია, ხელახალი გამოცემისას ერთი მონაკვეთი კიდევ დაუმატოს.

კომპოზიციური სრულყოფილება რომ დაირღვევა?!

რას იზამ — თუკი გილოტიზნისაგან ეს ხელეღწერი ჩანამატა დათარავს, მხატვრულ ხარვეზს აღარ უნდა გამოეღვეოს, და ეს ის მდილია, ნამდვილი მკითხველი ამოცნობს კომპოზიციური სრულყოფილების მოშლის მიზეზს და „ჯეაყოს ხიზნებს“ იქ შიარწყვს დაშთავრებულად, იმე დაუფებელი მით მღვიმელითი რომ იცდის თეიონ-ჩახ ხევისთავით.

ბარემ უღიამ ამ შექმნისაგან არ ენდომებოდა ხელოვნური სურათების დაერთვა „რომეო და ჯულიეტასა“ და „ოტელოს“ ფინალში, სურათების, რომლებიც არამარტო არღვედნენ ამ ტრადიციების კომპოზიციური სრულყოფილებას, არამედ ცვლიდნენ მათ მხატვრულ მრწამსს... არადა, ამ ძალდატანებით შეცვლას თუ არ იყაბულებდა, ამ მიუცებას ამ დადგმევიინებდნენ — როგორ თუ მოროტება დაუსველი რჩება და გაპარამაშებული, ხელისუფლება სად არას ამ დროს, როგორც უზენაესი სიკეთის განსახიბრება, რატომ არ აღუქვამს ზორტებასო?

აღკვეთს, როგორ არ აღკვეთს, — თავის დაცვა მოუწევდა უილამ შექსპირს და ამ ჩანამატებს აფორალებდა: ავტორ მოვინებდი ხელისუფლები და კიდევ დაამყარეს საყოველთაო მშვიდობა და კეთილდღეობაო.

გულუბრყვლიო მკითხველი და მკვლევარიც მოტყუდებოდნენ ამ ფაქტით — რაც მხოლოდ და მხოლოდ ცენზურისათვის გამიზნულიყო — შექსპირი ზორტების უარსობასა და სიკეთის გამარჯვებას ქადებდა, თორემ ტრადიციების ზორტების აღკვეთის სურათებით ხომ არ დასრულებდაო.

როდესაც „ფეხობისტყაოსანი“ ამ რწმენით ბოლოდებდა — ზორტება სხელია კეთილმან არსება მისი გრძობლიო — ეს უდავოდ რუსთეთის მხატვრული კონცეფციაა, რადგანაც პოემის სიუჟეტი აქტი მომწერება და ეს დამავტორ-გვერდული აკორდი ამოვარდნილის შთაბეჭდილებას არ ტოვებს.

შექმარის ტრადიციები კომპოზიციური ქარგა იქ მთავრდება, ვიდრე ხელისუფალი ადევნებენ ზორბეგებას. სიყვე, უყეთურებაშ უვე ადსარულა თვისი მზანი და სიუღეტუ იქ ამოთავდა, ანუ გაამტყუანა დრამატურგის შწავი სკესისი, ქარგის მიღმა კი რა სურათი, ებზოდა თუ ხელდა ამბავთა კრიალისანი ჩაემბატდა, ნაკლებმნიშვნელოვანია თბზულებათა სულისკვეთებისა და მბატკურელ მრწამსის ამოსაყენობად.

შექმარის თმობდა და არც თმობდა, რადგანაც მიაჩნტ თუ საქმეში ჩაუხედავ მკითხველთა და მკვლევართა გარდა ნამდვილი მკითხველებიც მოიძებნებოდნენ ვიღაცა დროსა და ქვეყანაში და მასაც ისევე მოუხედედოდნენ გულსანადებს, როგორც სხვებს.

იმ სხეებში უვეც მიზნად ჯაეახიშელოც იგულისხმებოდა.

თანაც, რომანის კომპოზიციურ სიმტკიცეს მოშლიდა, თორემ კონცეფციას შეინარჩუნებდა. ბილისდაბოლოს, ჯაყოს დასჯა არადურსაც არ ნიშნავს სიკეთის გასამარჯვებლად და საყოველთაო მშვიდობის დასამკვიდრებლად, რადგანაც ახლა ნინკა ჩანაქლებია მას და მარგოსაც ის დასატრონებია, თვამურაზ ხევისთავის კარმიდამოსაბედებლსაც და ნამნადარსაც, ანუ საქათრეულის. ის, რომ ნინკა ჯაყოსავით გროტესკულად არ არის წარმოსახული, არსებითად არადურის ცვლის — ოდნავადაც კი, რაკიდა არსი უთითა, ნინკაც ჯაყოს, ცოტა უფრო რესპექტბელური, უფრო ზესტად, რესპექტბელობის ნიღაბადარბეული.

იმის მიხედვით, თუ როგორი სახით მოჩანს ეს პერსონაჟი „ჯაყოს ხიზნების“ მთავარ სიუჟეტში, და ხელოვნური დანართის მინიშნება: მარგოს რომ უნდა დაეპატრონოს, — ამკარავედება, რომ ნინკა საბოლოოდ გამოიკვეთებოდა ისეთივე ხასიათად, როგორც წარმოვიდგებდა ზურგის გარტყენით (პროტოტიპი: იოსებ ჯუღაშვილი) მოცუენებით შექმნილ რომანში „ქალის ტვირთი“.

ახე რომ, ჯაყო გროტესკული ნინკაა, ნინკა — რეალისტური ჯაყო.

შინც არა და არ უნდოდა მიხეილ ჯავახიშვილს ამ ხელოვნური ჩანამატის შექმნა, ენაწებოდა რომანის კომპოზიციური სრულყოფილება და ელოდა დროს, როდესაც ძალიან ნათქვამდნენ ყელში და იძულებული შეიქნებოდა ფინალური მონაკვეთი დაერწა. და რადგანაც სახელდახელოდ შექმნა ნახანდაც არა რომანს, ამიტომ მისი დადგენილება ახე გულმოდგინედ წინასწარვე,

ხელოვნურია თუ რაც არის, მაინც ჩემს დაწერულს შევედგოს.

ახე უნდა გასჩვენოდა ამ რომანს ორმაგი ფინალი: ნამდვილის გეტყვით ყალბი: სხვათა შორის, ორმაგი ფინალის გამოცენება მბატკურული ხერხიყაა, მოულოდნელი, მკვეთრი შემობრუნების ცვეტისათვის, ოღონდ ასეთ დროს ჯერც ცრუ ფინალია და შემდეგ ნამდვილი, პირქით — ყოველად გაუმართლებელი იქნებოდა.

როგორცაც ძალიან ნათქვამდნენ ყელში...

მანამდე კი მონადომებით იმორებდა „ჯაყოს ხიზნების“ დაუმთავრებლობის მკვეტისად, იქნებ მიცალიონ და ამასობაში, ვინ იცის, რა მოხდეს, აღარც დამჭირდეს მკვეტებელი ფინალი.

ამიტომაც ტრიალებს მას „უბის ნიგნაკეში“ ახვენი დიერი ამ რომანის მოხალენედ დასასრულზე, ამიტომაც მოხასხება ზოგადი სიუჟეტი, ჩანაფიქრის ამიტომ იხეცება...

უღმბეული ადსარული რომ არ მოსწოდა მიხეილ ჯავახიშვილს და ხელოვნური ფინალი დაერთო რომანისათვის, „ჯაყოს ხიზნებზე“ შეველობასას მას მაინც ნაკლებ მნიშვნელობას მივანჭებდით და მის კომპოზიციურ აღნაგობას თავისი ერთიანობითა და მამამეტყულობით, კვლავაც ანტიკურ ტრადიციებს შევეტყუებდით. და ჭეულებურად ნურავან წამოგვედგებოდნენ, სრულყოფილება ამკარად ირლევდა, თორემ მწირობის სიუჟეტური ქარგის განმეორებას რა რჯდა რომანის ფინალურ მონაკვეთში.

ხომ გვეულოდინებოდა — არა!

ისე ზრუც უღლიამ შექმარის ოქტემსტობას დაიჯერებს ზურგარ — უფრო ღრმა სექტესისი იქნებ არც დაბადებულდოს, თუ მკითხველთა ვარს და არა გადამკითხველი... თუმც შექმარის იმდენი და ისეთი პატრონები ჰყავს, რანინ მიხედავენ, ზერც კი ჩვენი საზრუნავ მოსაგვარებელი ისევე თავისესატლიზად გვეყფინა და მისახედოდ არ დაეკლევდა.

ავარ, გვერდია, „ჯაყოს ხიზნები“ მაინც ეციოთი, და... ახალ-ახალი დასაზუსტებელი კი წნებია. მის სიღრმეთა ანალიზი, რასაკეთრეულია, ყოველთვისაც ამოუწურავი იქნება და მოსალოდნელია ახლებური და მახელოდონურული დაკვერებების და მოსაზრებანი, მაგრამ ზოგიერთი გარემოება აქამოდ უვეც დაბეჯითობით უნდა გვექმნოდა გამოკვეთილი.

გოველ შეზობევევაში, „ჯაყოს ხიზნები“ დამთავრებულია თუ მოდერნისტული რომანეტიკით დაზურულებული, ამის თაობაზე შეთანხმებულნი უნდა ვიყოთ.

სხვა მთავრ კი კვლავაც ეჭვით და ეჭვით, ვარკეთილ და ვარკეთილ...

სამშაბათს, 9 დეკემბერს
ფურნალ „ქვენი მწერლობის“
დარბაზში გაიმართება
შეხვედრა
ახალგაზრდა პოეტებთან

დიანა ანფიმიადი
ნატა ვარადა
ქეთი თუთბერიძე
გიორგი კაკელიძე

დასაწყისი 14 საათზე
ზუბინაშვილის 41

საბჭოთა
საბჭოთა
საბჭოთა
საბჭოთა
საბჭოთა

26020

ოცნების აღსრულება

სასუბარი
ზაალ სამაღაველიძე

— ბატონო ზაალ, ამ დღეებში ცნობილი გახდა ამბავი, რომელსაც დიდი ხანია ელის ქართული საზოგადოება — თბილისში, მაჩაბლის 13-ში, მალე მწერალთა სახლი გაიხსნება. ეს დღე უფოუდ ამაღლებული და გამორჩეული იქნება მწერლებისთვისაც და მკითხველებისთვისაც — იმ ადამიანებისთვის, ვისი ცხოვრების მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილია ლიტერატურა. ამ დღეს წინ უძღოდა გრძელი გზა თავისი სიმძლეებითა და ფაქტორლებით. თუ არ ვცდები, მაჩაბლის 13-ში ცვლილებების აუცილებლობაზე პირველად ბატონმა ოთარ ჩხეიძემ გამოთქვა მოსაზრება 80-იან წლებში. იქნებ კიდევ ერთხელ გაიხსნება, როგორ დაინფორმირებული მწერალთა სახლზე და როგორ განვიხილოთ ამ მოვლენები.

— გამოჩენილი მწერალი, ბრწყინვალე ესეისტი და პედაგოგი ოთარ ჩხეიძე რამდენიმე ათეული წლის წინათ, ვერ კიდევ საბჭოთა ეპოქაში, მაშინ, როცა კომუნისტური იდეოლოგია და მასი პარამი — უსახურესი ცნებურა მებრუნებდა, დაუფარავად, ყოველგვარი მიჯნა-მოკობის გარეშე გამოთქვამდა მოსაზრების იმის შესახებ, რომ ქართული ლიტერატურის განვითარებისთვის, მისი სრულყოფილი არსებობისთვის სასიცოცხლოდ აუცილებელი იყო ის პროცესის აღდგენა, რაც მეოცე საუკუნის ოციან წლებში ძალმოხრებოთ შეწყვეტეს ბოლშევიკებმა.

ეკრძოდ, ბატონო ოთარ მიზნდები, რომ მწერლებს საშუალება უნდა მისცემოდათ გავრთიანებულეყენ სხვადასხვა ჯგუფებში, თუნდაც მხოლოდ ლიტერატურული შეხვედრებისა და გემოვნების მიხედვით, და ამ ჯგუფებს ე.წ. საკლუბო ცხოვრებით ღვამიან... რომ მწერლობისთვის სრულიად გამოუსადეგარი და არამუხებრიფი იყო მხოლოდ ერთი, მაკარავ იდეოლოგიზებული ორგანიზაციის ფარგლებში არსებობა;

გახსული საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებს დახანყისიდან ეს იდეა, გნებავთ თემა, აქტუალური გახდა თითქმის ყველა თაობის მწერლებათვის. მიუხედავად, რომ ვითარება რადიკალურად შეიცვალა, ქვეყანამ დამოუკიდებლობა აღადგინა, ლიტერატურამ თავისუფლად ამოისუნთქა და ერთმეთროს მიყოლებით განაწინა მწერალთა რამდენიმე ასოციაცია და კლუბი. მათი უმეტესობა ახლად დაფუძნებულ, პერიოდულად გამოიხატა ყურნალებთან და განუთებთან იქმნებოდა. იმავე წლებში ცნობილი და სახელაინი მწერლების არც თუ ისე მცირე ნაწილი დატოვა მწერალთა კავშირი და ეს პროცესი შემდეგშიც გაგრძელდა. თითქმის აღარაფერი ედგა წინ განმრთელი ლიტერატურული ცხოვრებასა და ურთიერ-

თობების აღდგენას, მაგრამ მანამდე ერთადერთი საშინალო ორგანიზაციამ არაფრისდიდებით არ მოინდომა რეალობისთვის თვალის განსწორება და უარის თქმა პროვინციურ გარემოში მდგომარეობაზე. მისი მაშინდელი და ამჟამინდელი მესვეურები მზად არ აღმოჩნდნენ იმისათვის, რომ ყოფილყენ თანასწორი თანასწორთა შორის, ვერა და ვერ გადაეტიყენენ ლაპარაკს მთელი ქართული მწერლობის სახელით.

რა თქმა უნდა, ყოველივე ეს დაიხანს და დაუსრულებლად ვერ გაგრძელდებოდა და გადახვეტილება, რომელიც დაახლოებით ერთი თვის წინათ გახდა ცნობილი საზოგადოებისთვის და რომლის მიხედვითაც სახელმწიფო საკუთრებაში გადასული მაჩაბლის 13-ში მდებარე შენობა უკვე მწერალთა სახლად მოიხსენიება, გახლავთ აღსრულება იმ ოცნებისა თუ იფეისა, რომელიც ქართული მწერლობის წიაღში აღმოცენებულა.

— ფელს მწერალთა სახლი ახალი ცხოვრებისათვის ემზადება. როგორ იქნება ეს ახალი ცხოვრება? რა იქნება ის მოთავარი წინაინ, რაც განახლებავებს მას წინა წლებსგან?

— ახალი ცხოვრება, უპირველეს ყოვლისა, განისახლებრება იმით, რომ მკაცრად და მკაცრად იქნება გაიხრული მწერალთა სახლის" მოელა-მატრონობა, მისი ადმინისტრაციის სამეურნეო საქმიანობა და ამ სახლის ლიტერატურული ცხოვრება, ზრუნვა ლიტერატურული პროცესების განვითარებისა და სრულყოფისათვის. პირველ, სახელმწიფო, კერძოდ, კულტურის სამინისტროს მიერ შერჩეული კვალიფიკირი სპეციალისტები წარმართავენ, ხოლო მეორეს — თავად მწერლები, ათითხუთმეტი ავტორიტეტული ადამიანისგან შემდგარი სამაქო. მოგეხსენებათ, რა მძიმე მდგომარეობაშია თავად შენობა — ზვერა კულტურული მემკერდობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლა. მისთვის პირვანდელი სახის დაბრუნება მხოლოდ რემონტი, თუნდაც მასშტაბური, ვერ შემოიფარგლება, საჭირო გახლავთ რესტავრაცია; როგორც ერთს, ისე მეორის განხორციელება სულადურ თანხებითან არს დაკეტილებული. ამ თანხების გაღებას სახელმწიფო იღებს საკუთარ თავზე, ისევე როგორც ადმინისტრაციის შრომის ანაზღაურებას და კომუნალურ გადასახადებს.

— სამეურნეო საბჭოში გავრთიანებული არაან თანამედივე ქართული ლიტერატურის გამორჩეული ნაწილმა იფეისა. თითოეული მათგანის სახელი კარგადაა ცნობილი საზოგადოებისთვის, თუმცა აქ არაინ

საქართველოს
საზოგადოებრივი
საინფორმაციო
სამსახური

სხვადასხვა ასაკის, სრულად განსხვავებული სტილის, ზღვრების შენე მწერლება. როგორ შეირჩა ეს საბჭო?

— ეს ადამიანები არამარტო ასაკით და წერის მწიფებით განსხვავდებიან ერთმანეთისგან, არამედ მუხედურ-ტექნიკითაც. ჩვენს ქვეყანაში, ჩვენს საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში მიმდინარე პროცესებს, მოვლენებს, რომლის შემსწრსაც და მონაწილენაც უხდებით, ხშირად სხვადასხვებგვარად აუხსენებ და ახსილზუნებ ხოლმე, მაგრამ ჩემი აზრით და ამ აზრს სხვებაც იზიარებენ, ისინი ერთსულდოვანი არიან ერთ საკითხთან მიმართებაში, თუ რა უხიო, რა მეთოდებით, შესაძლებლობების როგორ გამოუყენებთ უხდა ვითარდებოდას თანამედროვე ქართული ლიტერატურა. საბჭოს წევრები კარგად იცნობენ ერთმანეთს და თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მის თავედ შეარჩიეს ერთმანეთი.

— მაშაბლის 13 ისტორიული შენობა. თავის დროზე ამ მრავალი უნიკალური ნივთი და რელიკვია იყო. ახლა სად არის და რა მდგომარეობაშია ეს ნივთები? აქვე არ შემიძლია არ ეკითხოთ, შესაძლებელია თუ არა იქაური არაჩვეულებრივი ბიბლიოთეკის მოწესრიგება და აღდგენა?

— იმის მიხედვით თუ ვისაუფლებთ, რა მდგომარეობაშია შენობის ფარბაზება, ოთახებო, დერეფნებო და კიბის

უფრედებო, შეგვიძლია ვიფარადოთ, რომ არც ნივთებს დაადგებოდათ უკეთესი დედე. რაც შეეხება ბიბლიოთეკას, მის მართლაც არაჩვეულებრივ სამკითხველო დარბაზს და ყველი ნივთების სურნელით გატყენილი საცავს, ის ამწერლთა ხაზლის“ საეჯიტიკო პარათა, მისი უპირველესი სამკეთილდო უხდა იფოს. რა თქმა უნდა, ბიბლიოთეკა შეივება ახალი გამოყენებით და აღიჭურვება უახლესი ტექნიკით, თუმცა მთავარი მიზნის ეს გახდავით, ვინ იფუს-ფუსებს განსაღებულ გარემოში; იქ კა შემოახრობს გაადრეველებენ ძველი თანამწრობლები, ის ადამიანები, ვისზე უკეთესი არაივის ივის ამ ჯადონსტრო საყაროს ფასი და ხიბლი, ვინც ათეულობით წლები შეეღია წიგნების მოვლა-პატრონობას და მითხველი მწერლებების მომსახურებას.

— ბატონო ზაღ, თქვენ მწერალი ბრძანდებით. პირადად შექენითვის, რა არის მაშაბლის 13?

— ჩემთვის მაშაბლის 13 ტრადიციული ბიოგრაფიის მქონე უმწვერწერის შენობაა. ბიოგრაფიას ვერ გადამწერ, მაგრამ სურული იმისა, ძალიანმეფა იმისათვის, რომ მის მომავალ ცხოვრებას აღარ ახლდეს ეს ზეგნარათეი სახელო, კეთილი განზრახვა, კარგი საქმე შეგონა.

ესაუბრა
ნიკო ქაჯია

ჩვენი ყოფა, წამისოყალი

ლია მეტრეველი

აჲ, აჲ
საქართველო

რობერტ სტურუა რუსთაველის თეატრში ცხოვრობს (აღბოთ, ოყახთან ერთად). ეს იმავთა ახალი არავისთვისაა. სადწრო ახმტვილიც თეატრში ცხოვრობდა (ცოლთან, თამარ წულუკიძესთან ერთად).

ჩვენ ვვლავ, ვისაც ის საქმე გვიფარო, რასაც ვაკეთებო, მეტ-ნაკლებად სამსახურებში ვცხოვრობოთ, ეგება, იქ არ გვიძინავს. რუსთაველის თეატრში კა თანამწრობელთა შემადგენლობაც რომ ოყახებში გადასაღებეს, მინც დატევიფიან. ეს იცის ვვლავ, ვინც ამ ლამაზ და ცნობილ შენობაში ლოფტით მიუღო სართილიდან წამით ახლავ, ან ვისაც სცენისა და ფარბაზე მობა ცოცხლდ მარც მუქებეფებო.

ამჯერად მთორეზარისხოვანია სად ცხოვრობს სტურუა, მხოლოდ ვვიილიო პრესისათვის საინტერესოა. ეს დეტალი მხოლოდ ერთი პატარა ამბის მოსახრობად დამჭირდა.

ახლახან ერთი წიგნის — ნათელა პარველიძის „პომპიფლის გადასარჩინად“ — წარდგენის ფაქტობრივ საზოგადოების, კითხვების წინაშე. ამ წიგნის ბოლო თავი რობერტ სტურუას ერთ-ერთ საქმეკატვს ეფუფუნება. როგორც იქნა მოფიდი სტურუას ტელეფონის ნომრები (მათ შორის, მო-

ბილურიც), გაეთეხედედი და დეკაირე მასთან რაღაც საკითხების დაზუსტება, შეთანხმება. მე დამაინფდა, უფრო ზუსტად, არ ვიცი, რომ სტურუა-დიდი რეფესორი, ქართულიც და სხვისაც ვვლავ (ლმერთმა კარგად გვიმყოფოს), მაგრამ სტურუა-ადამიანი, როგორც ჩანს, კარგა ხანია დაკარგულია ჩვეულებრივ მოყვადითათვის. მითხრეს ტელეფად ირვები, სტურუა ტელეფონზე უცნობ ნომრებს არ პასუხობს და ხალხსაც იწვითად ზედეგობა. არ დავეფურე და მანც მივედი რუსთაველის თეატრში.

მინავს და ვერ გაეღვიფებოთ, დაცვისაგან მივიღე პასუხი.

ჯერ კიდევ არცთუ მორეულ წარსულში, სტუდენტობასა, რობერტ სტურუას ერთ-ერთი საქმეკატვს ასოცდაცვისჯერ დავცენარო. რაღა თქმა უნდა, საქმეკატვებთან პროფარმის გარემე არც ნამოსულდვარ, პროფარმებს ეანერდო, ვინ ეცნარეობოთ და რა მომავლიდობით ტელოფებიო დარბაზს. ეს პროფარმები ჩემს საოყახო არქივში ახლაც ინახება. მანის არ ვიცოდი, რომ სტურუა-ადამიანი ჩვენთვის, როგოთ მოყვადითათვის, აღარ არსებობდა. გასაგება, სტურუა ჩვენწინაა უზარალოდ ველარ იცხოვრებს. ეს კი ჩემთვის, ვინც ისეთ უფაბში ვცხოვრობდი და ვცხოვრობ, სადღე რაღაც დაუნერედი კანონად ითვლება დელსაც — „არავისზე მეტი ხარ და არავისზე ნაკლები“, ცოტა მწელად გასაგება. საერთოდაც, დღეს უცნაურად გაგულდობრელებულ საქართველოში, სიყარულდკარგულ თობლისში კამბეგტებში, თოახებში ხშირად წანაწდეები ადამიანებს, რომელთაც ან სახეზე ანერიათ, ან ისე იქცევიან, რომ გულებნებიან: „ღმერთიო მე ვარ“.

მინდა ხოლმე ამ დროს ძალიან მშვიდად, აუღელეებლად შევახსენო მით: თქვენ ღმერთმა ნიჭი მოგვცათ, ჩემნაირებს კი სხვა ნიჭი დაგვანათლა. ნიჭი იმისა, რომ თქვენ შეგვეტყვიანო, ანუ ასოციაციესავერ (ანდა უფრო მეტჯერაჲ) დავსწრებოდათ საქმეებს და თქვენთვის მოგვეცემა სამუალები შეგვექმნათ ილუზია, რომ „ღმერთი ხარ“.

მე და ჩემნაირები რომ არ გვეფილიყავით (თანაც, ათისობით), ღმერთის ძეგბა სხვაგან მოგჩინებდა. მაუბნედავად ამისა, ჩვენ რომ ასეუბნი ვართ, თავს ვერც მე დავიანამაულებ და ვერც ჩემნაირებს ვუსაყვედურებ.

ამ ოჯახს თბილისში იცნობენ (თუმცა თბილისში აღარც კია ოჯახი, რომელსაც ყვითელი პრესის ნეალონით არ იცნობდნენ).

გარდა სოციალური მფგომარეობისა, ოჯახის წევრები გარემობითაც გამოირჩევიან სხვათაგან, ლამაზება არიან. ენებ ენთგვარი ბედისწერია.

უფროსმა ვაჟმა უღამაზესი გოგო შეირთო ცოლად. თავგადაკულმა მართლმადიფებლებმა ზედზედ გააჩინეს რამდენიმე შვილი, არ არღვეოდნენ საეკლესიო წესებს, იცავდნენ მარჯვს, ლოცულობდნენ, ესწრებოდნენ ხირვას. ახლახან ოჯახში სერიოზული კონფლიქტის მომზე გახდა.

ახლავარდა ვაჟი და ქალი კამათოდნენ მშობლებთან ერთ მეტვე „საოთირო“ საკითხზე. ბავშუები (სამნი), რომლებიც პირველ საჯარო სკოლაში სწავლობდნენ აქამდე, სკოლის გამოცდლის სამომროებს წინაზე დადგნენ.

არათუ დადგნენ, გამოიცადეს კიდევ. ახლავარდა მშობლები ხანმოშუსულებს უმტკიცებდნენ, რომ დემირელის საბუღლის ლიცეუმი უფრო მაღალი დონისა და უფრო პრესტიჟულია, ვიდრე პირველი საჯარო სკოლა.

მახსოვს, ჩვენს უახლესი წარსულში როგორ ამაჯობდნენ ადამიანები, რომ ცნობილ პირველ საშუალო სკოლაში სწავლობდნენ. მირად მშურდა კიდევ მათი.

კამათი არ ჩავრეუღვარ, მივხვდი, ვითარებას უფრო დეტაბად, ახლავარდები მაინც ასე მოიტციოდნენ, როგორც ჩაფიქრეს... აჲ მოიტცნენ კიდევ.

მე მხოლოდ ჩემი სამშობლო და ლება პირველი საშუალო სკოლა“ შეგეცოდა.

რა დღემა ერთიც და მეორეც, ვემელება კი რამე?

გამოსხარება

იოსებ ჭუმბურიძე

მიოსი შთაგაჭდილება

ნავიკიხზე ქეთი თუთბერიძის ლექსები და ვეი აღხაზიშვილის „პირველი შთაბედილება“.

„პირველივე ლექსი („ქიმი პირველი მამაკაცი“), ერთი შეხედვით, სკანდალურია და პურისტების საშეჯეროზე, აღბაბა, ხმაურსაც ატყენ... არ გამოეკარგება, თუ კინზე სწორბაზონად ვიკავს და პროტესტზე გამოხატება“, - წერს ბატონი ვეი.

გული მიგრძობს, რომ „ხმაურის ამტვი“ ერთადერთი პურისტული აღმოჩნდება, მაგრამ ეს სრულადაც არ მამრებს, პირიქით, სკანდალურია და პურისტების საშეჯეროზე, რომ ვეი: გულში (ვერონი სავბარმიცი) ბევრი დამაქანებია.

არ მიკვირს, როსტომ ჩხეიძე ეს ლექსი რომ გამოაქვეყნა - ის აღბაბა, მოვალეც კია, ხანდახან ისეთი ნაწარმოებებიც გამოაქვეყნოს, მის ვიდეურ მრწამსს რომ არ მოეხებამება ეს, უბრალოდ, რედაქტორის ვალდებულება და არა იმის შიში, რომ ვინმე პურისტად არ ჩათვალს - ანეთი პრობლემა როსტომისთვის არ არსებობს.

ამგვარი პრობლემა არც ბატონ ვეისს აქვს, და მაინც მგონია, რომ ის, ერთგვარად, თავს აწონებს ახალ თაობას, რაც მისდარი ინტელექტუალისგან გულწრფელად მიკვირს. შეუძლებელია, ბატონ ვეისს არ ეხამუშებოდეს ეს სტროქები: „ჩემო ერთ-ერთი მამაკაციო, აყავი ბოლო, - უკანასკნელი წარმოსახვა ჩემი საშობი“

რატომღაც, არ მგონია, რომ ბატონი ვეი გულის სიღრმეში ჩემზე ნაკლები პურისტი იყოს.

ჯანდაბას ეს პურიზმიც! ლექსი რომ ვარგოდეს, ყველაფერზე თვალს დახუჭვდა კაცი (იმაზეც კი, ხინწებულ სტრიქონებსაც ოცდასამი წლის გოგონა რომ წერს), მაგრამ ეს ხომ ლექსიც არ არის?! ეს არის ვითომ ერთგვანადური და გაბედული ფრანუბის წყება, რომელსაც ქვემარტ პოეზიასთან პირადი აკავშირებს. ეს კია: როცა კითხულობ, პროტესტის გრანტობასთან ერთად, იმის სურვილი გიპყრობს, რომ ბოლოს მაინც, მოულოდნელი რამ ითქვას, რაღაც განათვის, მაგრამ მოლოდინი არ მართლდება და თავში და ბოლოში ნათქვამი „ამნი“ ერთნარად უადგალოა (რომ არ ვთქვათ, მკრწველურიო).

ერთხელ კი არა, ხუთჯერ შეხედე ამ ლექსს და მასში ვერც გარდასახვა ემოცე და ვერც თანგრძობა. ბატონ ვეისს კიდევაც რომ დაეჯეროს და ავტორი ლირიკულ გმირთან არ გაეიგივოს, დიდ ვერაფერი რეგენი იქნება.

მე საერთოდ მამფოთებს ამგვარი ტენდენციების ნახალებმა, რსაც ქართულ პოეზიაში თითქოსდა არსებულ ტაბუებს სხანდავდა ახალბედა: ერთ-ერთა აჭრბაბულ თემად კი ქალური ენების გამოხატვას ასახებულა.

მაინც ეს ვეკითხოთ: ბოლოს და ბოლოს, რა არის ვენება - სიძე თუ სიყვარული?

სად არის ქვემარტი ვენება, აქ: „აყავი ბოლო, - უკანასკნელი წარმოსახვა ჩემი საშობი“, თუ აქ: „სხვა გზო ჩახვედი არავცხა, გულს მოვალადი ანახა“.

არა მგონია, ამ კითხვაზე ბატონ ვეისს ჩემგან განსხვავებული პასუხი ჰქონდეს.

ამბატონო არ შემეტება მისთვის მიუღებელ ტენდენციათა ნახალებისთვის როლო.

და არ შემეტყოს, ეს ხნამალა არ მეთქვა...

პროზას აქვს ერთი კარგი თვისება — როგორც გინდა დაინებებ, რასაც გინდა იტყვი, რითაც გინდა ააგე შესავალი, თუ სათქმელი გაქვს, თხრობას არაფერი დააკლებდა, ყველაფერი შენს ნებაზე იქნება, სიტყვა ნაშობვევება, გათვალისწინება, დაგეგმარება. აუ სათქმელი გაქვს.

ამ მოთხრობას სუსტი დასასრული აქვს. ვოველ შემთხვევაში, ასეთი შობაბეჭდილება რჩება, ვფიქტა არ ჩანს, მუტივი, გამაღვიანებლადაც კი აღიქმება ნისლის ტრავიალური პერსონაჟიკაცია.

სამაგიეროდ, სათქმელია აქ იმდენი, მთელ რომანის ვფოთა. ველა ჩქვანავას ფხიზელი თვალის აქვს, პროზაიკოსის შინაგანად მხედველი თვალის. ხედავს ღია იციბს, რა ღვაგნაზბის. ღვაგნაზბებს იმას, რაც შენშია, რასაც გრძნობ და განიცდი.

ღვაგნაზბებს შენს თავს თავის პერსონაჟებთან, იმ ადამიანებთან, რომლებმაც არ იციან, რა უნდათ, რისთვის არსებობენ, რისთვის იბრძვიან, რას ითხოვენ ღვთისგან და კაცისგან.

ცხოვრებას დაგნაზბებს, ნამდველს, მინარეუბებს გარეშე და ამას შესავალი არ სჭირდება.

ველა ჩქვანავა

სანამ ნისლი გაიფანტება

მაღალ მთებს კალთებიდან ნისლი მანძილივით ჩაბოღვრულია და, თითქოს ხელებითან მოპავერე ზღვის დასამომინებლად, ქალაქზე დაფეთრული, როგორც ქალის გამოკრთმანეთის დანასობილად ნაკიდებულ მოვარკვევებს შორის გასაშეღებლად ჩააგდებს ხოლმე მათი გულისხმობის თვისებას.

მთებში დაფრთხილებულმა ნისლმა ქალაქი იფუტოვა, მობეზა, შესქეღდა და საკუთარ ნიღბს ადამიანთა ფუფუნოს მიაყურდა. აფიანებდა კი იმ დღითი ჩვეულდებრეზე ველა ნაბეჭდით მცენარეთებთან სამსაზურისკენ, ნისლი კრთმანეთს ხიარული მანერით თუ ცნობდებინ და იმის შიშით, ნაცნობები უსადღოდ არ დაეტოვებინათ, სრულად უცნობ აფიანებდაც კი ქალაქში ბოდნენ ყოველი შემთხვევისათვის.

დღოს ბასილიას, რომელიც ავერ უკვე ერთი კვირა სრულდებოდა, რაც ძალიან სარდიან სამუშაოს ასრულებდა (ტრავიპარკის ადმინისტრაციულ კორპუსს უცვლიდა სახურავს), იმ დღითი ძალიან კარგ ხასიათზე გამოედგინა. უნდა იოტებს, რომ დელო ბასილია, როცა უშემეგარი იყო, ტანჭელი ზებოდა, საკუთარი სენტიმენტებით ტყუილად ყველას და თავის ქალიშვილს, ნაილის სადილებს უწოდებდა. ხოლო, როცა შეუტოხას მიიღებდა, დღინდღინით დადიოდა და ნაილის გემრიელი სადილებს დასაგემოვნებლად მეზობლებსაც ემსტიებოდა ხოლმე.

იმ ნისლიან დღელს დელო ბასილიამ ნაილის რჩევით ჩაბის მიაგურად ქრისის ნაცენი დღელი — მარლებლის ადგარეების უღერო ნაილი, ქალიშვილის მალეღად ნახვარო ტქება არაყვე გაფაზბა, ნეგრის გაბარსისას, მაშინ ძალიან პოპულარული სოფლა როტარუს სიმღერა პოტიმე, პოტიმე, აინტ ნა კრემე, ა მირ ნა ზემელე, ნაილდინა, სამშავი იდეკოლონი კამაველე ხსურა ლოგებზე და, ჩვეულებისამებრ, სადილად გავლის წინ ნაილის მარე გაბარებულ თვის ფესაბეღელს მალს ნაცქირი კიდევ ერთხელ გადიღვია.

— ასეთ ნისლში სახურავზე მაინც ვერ ახვალ, გაიფანტოს ბარემ და მერე ნადი, — ურჩია ნაილი მამას.

— სანამ ტრავიპარკამდე მივალ, ნისლი გაიფანტება. ირმა ტრავიპარკა უკვე მომიცა მათი სახლების გადახურვის შეკვეთა. იმათაც მინდა მიუტანრო, სანამ სამუშაოდ გავიდოვინ და გამოვიღებარაკო, — მიუგო დელო.

ქუჩაში გამოსულმა დელო ბასილიამ აღმოაჩინა, რომ ქუდი სახლში დატრუნოდა, მაგრამ უკან მარაბრუნება დელოზარ, თან ცუდის ნიშნად ჩაივალა და გზა განაგრძო. სქელმა ნისლმა მას რატომღაც თავისი ბავშვობა მოავლინა და ძალიან მოუნდა თუნდაც მცირე ხნით იქ დაბრუნება.

სანაპირო ქუჩის შუამდე მისულს გზა ზღვისპირა სკვერთან ნაბეჭდებულმა და მარაბრუნებლმა ნისლი ბულში ვარგად ვედაუტრია. დელო ბასილიამ სახლში ვირთხა კარგად ვერ გაარჩია, ეცონა კატამ გადამინრინო და სახლში დაბრუნება გადაწყვიტა — ტრავიპარკიდან ბარემ ტრავის გამოვიძახებ და იმით ნავალ სამსაზურში.

— რას გამოვრბოდი ნეტა სახლდან, დამეგრევირა ნაილისთვის. ასეთ ნისლში კაცს კი არა, მეზობლის კვერცხებზემანა ნუნე, ძაღლს არ გაავადებენ სახლიდანს — ნიბურდღელსა დელო ბასილიამ და შინსაკენ გამოაბრუნდა. ხასიათი რომ არ გაუფუტოვდა, სოფლა როტარუსე დაინყო ფიქრი, რომელიც თავისი პოპულარული სიმღერის, პოტიმე, პოტიმე, აინტ ნა კრემეს შესრულებისას, როცა მკერდშიმირ ნოტებს იღებდა, თავს უკან გადაავადებდა ხოლმე. ფეხებს კი გაშობავდა, გვერდებზე ჩაჭრილი კაბიდან ლამაზ ბარაბეტს გამოაჩენდა და ამ დროს მკერდზე ცნებანად უცაცაბებდა. ნინათ, როცა შედარებით ახალგაზრდა იყო, დელო, ცულის გარდაცვლების შემდებ, სხვა ტარებზე ფიქრს ერადებოდა, რადგან ტრეველი აზარ, რომ გაზრდაცული შეუღლის სული მის ახვარეულ აზარებს კითხულობდა და საყვედურებდა. მერე და მერე, ღრისიან ერთად დელოს სინდისის ტქნება გაუტრა, აღბათ იბიტიომ, რომ მარტოობამ ძალიან დაღლია.

დელოს სოფლა როტარუს ბარდაბებზე ფიქრი მოსწყინდა, ისე შედგა და ნარმოდგინა ნაილა, მამას სახლში დაბრუნებულს რომ დაინახებდა, როგორ შემოარტყამდა დონებს და თავისა სადგომი, კრთობდა მინც ალიარე შენს ცხოვრებამში, მამას, ის დაქტი, რომ რამდენჯერაც არ დამიჯერე, იმდენჯერაც ნავექეს, სარმოტქმინას როგორ გადააქენდა თავს ხანაშულთი. დელოს ქალიშვილი ეცოდებოდა მის აგრესიულ ქმრის გამო, რომელიც ცოლის მარეუტრელებს ვერ იფერებდა, მისგან ძალიან რბილად და შესაერით ნათქვამ რჩევებსაც არ ღებულობდა და ანიტიომ ნაილიც იმ ენერგიათა, რომელიც დელოზის ქალებს ქმრებსთვის ქუჩის დასარიგებლად უშობს, მამაზე ხარ-

ჯავადა. დოდო ბასილიას ყველაფერი ეს მშვენივრად ესმოდა, მაგრამ, მოუხედავად ამისა, ქალიშვილის დამრიგებლურ-დახვეწებულ ტონს ვერაფრით შეეჩინა და ზოგჯერ მასზედა თვალმხას დაურბინებლად ხოლმე, როცა ნაილის ქმარი (წყალბურთივლია გუნდას საბჭოთა კავშირში ცნობილი მწერარბელი) მიუღიანებებში იმყოფებოდა, ან როცა ცოლ-ქმარი ნაკისკლავებზედგნენ, ნაილა მშობლების სახლში მოდიოდა და იქ რჩებოდა რამდენიმე დღით. ამჯერად ნაილის ქმარი მიუღიანებთ იყო ნასული. დოდოს უნაიკო სიძის გახსენებამ გუნება მოუშალა, გადაწყვიტა სახლში კი არ დაბრუნებულყო, ზისათზე მოსასვლელად ზღვის სანაპიროზე გასულიყო და „მინკვირში“ ყავა დაეცა. დოდომ ქვრივ მოადგანა, მცირეოდეგი ყოყმანის შემდეგ შეტრუნდა და ისევ ქუჩის დასაწყისისკენ დაიძრა.

„ის ახტავს სოფლა როტარზე ნეტავ ვისზე მამართავს მამაკაცებისთვის ქუჩის დასაორგებებელ უილიას?“ — გაიფიქრა მან და თითქმის იმავე ნაშა აღმოაჩინა, რომ სანაპიროს ქუჩიდან ზღვის სანაპიროზე გასასვლელ პირველ საცდელეფს გზას გასცდენოდა. დოდომ ზღვი ჩაიქნია და გადაწყვიტა მეორე გასასვლელი გზით ესარგებლა, ზოლო უხიავ სიძეზე რომ არ ეფიქრა, ასევე თავის საყვარელ მამულრალს გადასცემდა ფიქრობდა.

„მოუხედა, აუღატორიაზე მამართავს ის ახტავანა მამაკაცების დამოძღვრის ენერგისა, — გაუფლვა თავში დოდო და ნაბიჯს აურქარა, მაგრამ საქმრო გადასასვლელი გზა მინჯე არ გაბოზნდა. — ის ახტავანა, პირად პარიკანა-სერია ამდენს რომ უხდის თვეში, რამდენსაც მე ერთი სახლის გადახურვამში ვიღებ, ანა დღითად დალაშქრებამდე ადრეობილად სახურავზე და მერე ვნახობ როგორ იმღერებს სახურავზე შემომჯდარ ნეროზე.“

დოდო ბასილია შეედა და ირგვლივ მიმოიხიდა — იგრეკ თავისი მშობლიური ქუჩა იცნო, რომელზეც ახლა იწავა და, ვერც გზისპირა თირილი, რომელზეც ძალიან მოწინდებულ ჩააღურთხა. მან რეალურად შეაფასა სიტუაცია და მიხედა, რომ შხარი ქვეოდა.

„სოფლა როტარზე კონცერტზე კრიალა დამუზონებელით დაეყავით, ზოდა, მას არასოდეს ვეცეცე მხარში — შურით გაიფიქრა დოდომ — უნდა შევბრუნებულყო სახლში ქუჩის ასაღებად. ახლა ქუდი არ მჭირდება, უკუღმა დავიხიზრავდი და მიშეღებდა.“

დოდო ბასილიას ხალხს ნათქვამზე მოაკრანა — მხარი გათვალულად ადამიანებს ეცეცეოთ ხოლმე. მას თავის ცხოვრებამში უკვე სამჯერ ქვეოდა მხარი. მაშინ, როცა პირველად ეცეცა მხარი, სეროზულად დაფრთხა, რადგან ვინა, რომ ნაადრევი სკლეროზი დაეზარა. მეორეჯერ კი პირველზე უფრო დაფრთხა, რის შემდეგ მთელი ერთი წელიწადი ნერვულად უხტავდა წარში და დამამშვიდებელ ნაწილსაცაღ ღებულობდა ნაილის რჩევით. ხოლო, როცა მესამედ ეცეცა მხარი, თითქმის დღმრთელ უშველა და იმან შთააფხა, მხარის ქვეცის წინა ორი ისტორია მოიგონა იმაში დასარწმუნებლად, რომ სკლეროზი არ სჭირდა და ანამ უშველა, მალევე მოეყო გონს და ზხავ ადვილად გაიგონა. ამჯერადაც მოიგონა მხარის ქვეცის წინადადული საბი ისტორია დოდომ, მაგრამ ყველაფერი ბოლომდე ვერ გაიხსენა, საქმოდ დაფრთხა, სკლეროზი მართლა რომ დაემართოს, შეიძლება ნაილის შემთხვევით სოფლა და-

ენობა და გადაეგრეკ შეიღოს, გაიფიქრა და, ქუჩის უკუღმა დახტურის შემდეგ მინარქაცეცეოთ გამოსარკვევად ეწყვეტრობით მეორე უხტარ ხალხურ მეთოდს მიმართა — პირველი გაიხედა, სამჯერ დაეფრთხა, გადააბრუნა, ისევ სამჯერ დაფრთხა და ჩაიყვა. მოუჩვენა, რომ ტვიდის პეკას დაღვრთხისას ნისლის ფოთლები გასცეცოდა.

— ქვესავით მაგარი ვარ! — თქვა დოდო ბასილიამ, მაგრამ თავს შეატკა, რომ გზის გატარებლების ეწინოდა და ნერვულობისგან ქორეველად ღვიძლი ნამოსტკივდა.

— ქვესავით მაგარი ვარ მე!.. — თქვა დოდოს ენმზე და გაეყვებო უკან. ამ დღლაადრიან სახლში არავინ ბრუნდებოდა იქნება, თუ დამის ცეცამი არ შემუშავს ნაილიყო, სანაპიროში მიდის ახადან ოთხმოცდაცხამეტიც, ზოდა, ავტობუსის გაჩერებამდე მაინც მიამყვანს! — თავი დაამშვიდა დოდომ და გაბეჭდის ნოლოდინში ხეობის ცეცას მოკეცა ფართო ნაბიჯებზე.

— ტყვილს კი არ ამბობს ნაილი, ექსპანაიური ხარო, რომ მუხუნება. სხვა ჩემს ადგილს მშვიდად დაილოდებოდა და გამეულეს, მე კი დედა ავადილე ვერ ვტრუნდები და ბოლოთს ეცემი — საკუთარ თავთან ლეპარაკი საყვედური განაგრძობ დოდო ბასილიამ, — ექსპანაიური ხარო, რომ მიხარს პირველად, ახე უკუპასუხე, მე თუ ექსპანაიური ვარ, შენი ქმარი უნდაა, ყოველ დღმრობაზე ტურტელს რომ ამსტრევის-მეთო და ეწყინა ძალიან. არ უნდა მეთქვა ნუ დამმართებ, დღმერთა, სკლეროზი, თორემ სოფლა როტარზე დაფრთხე ლეპარაკი, ვიცი მე ჩემი ამბავი — ბრმა ნანღელი რომ ამომპაჭრეს, ნარკოზის დროს სოფი ლორენზე გაბედებდა თურმე და გადაიარა ცხობილეთი ჩემი ცოლი, ზუსტად თირმეტი დღე დაატოვა უსადილოდ. არ გინდა, დღმერთო, სკლეროზი არ გინდა!..

დოდო ბასილია შეეცადა ბოლოს ცეცას შემეგებოდა და გზა გაინტრო, მაგრამ ვერ შეტოო — არც გამაღებობა ეფო საამისოდ და ვერც ის გატრეკია, თუ რომელ მხარეს იყო მიის სახლი და რომელს — ქუჩის დასაწყისი, სათითაც სახლად გაბოზულმა გასინა.

— ქვესავით მაგარი ვარ მე! — ხმამალა ნარმოთქვა დოდო ბასილიამ და ბოლოთს ცეცა შეწყვიტა. — ო, ნახით თუ არა ვარ ქვესავით მაგარი!.. ხომ არ ეცემ ბოლოთს?.. არ ეცემ, ესე იგი არც ვნერვულობ, ამის დედა რომ ვატარე!..

ამ სიტუაცის შემდეგ ის ფრებების ბაქვის მოყვავა, როგორც ძალზე შემეცინებულბოდა სჩვევითა ხოლმე და თავში ერთი, მისი აზრით ვენიფალური იღვა ეწყინა გადაწყვეტილება ეყვინა, სამეულად ეწმბე ხალხისთვის, ყვირილზე მოცეცნილბოთისთვის კი ეთქვა, ყაჩაღება დამესხნენ თავს, თქვერმა გამოიჩინა ისინი დაფრთხოხ, სხვადასხვა გზით გაიქცნენ, შემთხვევით გაივინე როგორ გადაუქსახეს ერთმანისის, სანაპიროს ქუჩის თავში, მიტოვეულ ბუნებგასამართ საფურთან შევიკრობითო და, რაჯვანაც ასეა, სანაპიროდ ნაყოფით ჩვენც იქითეცო; ხალხი, რა თქმა უნდა, ვნაღების შებურბობა გადაწყვეტიდა, მიტოვეულ ბუნებგასამართ საფურისკენ გაემურებოდა, იქითდა კი დოდო ადვილად გაიგნებდა გზას, თუ მოისურვებდა თავისი სახლისკენ და, ამ არადა ავტობუსების გაჩერებულბოდა, დოდო, ის-ის იყო თავისი სკლეროზი ეცემის განხორციელებას უნდა შესდგომოდა და პირიც დაალო საყვარლად, რომ ზურგს უკან ნაბიჯების ხმა შემეცნა.

— დოღო ბასილიამ შეცბათ ამოსუნთქა, მაგრამ უკან დატრიალდებულს ღიმილი სახეზე შეამჩნა მისგან არიოდ ნაბიჯში მისი მებოძებელი, მასთან დანახისხლად გადაამტკრებულ ლუღის გამოყიდველი, პარმენ გოგია იდგა. პარმენ შედედებს დიდის გავიებული საბის დანახეზე ფერო ეკვალა, ჩინა მყოფი ხელში გადაიტანა (პარმენი გინახავრეულა ყოველი შემთხვევისთვის), ნარბიში შეიკრა და გზა განაგრძო.

— ღმერთო, ეს რა თარის დღე გამოთენეს! — პირდაპირ უზენაესს მიადგა საყვედურით დოღო ბასილია, რაც სხვა დროს არასოდეს უკადრებია. — ყვერ იყო და, ჩემი წყალბურთული სიძე რომ ეცემე, როცა იმან ზემი ცხონებული ცოლის ნაშთივარი ქურცული სულ ერთიანად დაიღვნა, ადგიმ და სახეყლად მარჯვენა მუხლზე მენასკის ნიშნები მომიფლინე, წყალბურთილთა და მოცურავეთა პროფესიული დაავადება. ახლა კიდევ, ამ ქრისტიან ადამიანს მხარი მიქციე და მსხენლად და, როგორც მებლავურები იტყვიან ხოლმე, შუქურად და მამყელ რგოლად ეს მელაძუა პარმენ გოგია გამოიმგზავნენ. საწმართალია ეს?!..

— თითქმის იმავე ნაშთ დოღო ბასილია ირ რალაცას მიხვდა: პირველს იმას, რომ ნართულეზი იმას და მინიშნებების ენაზე მოსაუბრე უზენაესი მას ახლა პირდაპირ პასუხს არ ვასტუმნდა და მეორეს იმას, რომ მას ბოლოს ცვლის ჩაკეტილი წრთა საარულ თითქმისდა შერყეული ფეხები მისდა დაუკითხავად იმ მხარეს მიარბუნენებდნენ, საითაც პარმენ გოგიას ჩია ზურგი მიართუა ნისლა.

— პარმენ გაიძვირას კი არ მივსდევ, ბოლოს ეცემ და ახლავე უკან მოებრუნებდები — ნაილუღლულა დოღო ბასილიამ და ნაბიჯს აუჭკარა. — აი, ახლა ხუთი ნაბიჯის შემდეგ მოეტრიალდები და უკან ნამოვალ!.. აი, ნახათ თუ არა!.. ახლავე, აიი ნაბიჯის შემდეგ.

— დოღო ბასილია არც ხუთი და არც ასხუთი ნაბიჯის შემდეგაც არ მობრუნებულა — მისი ვარაუდით პარმენ გოგიას თათის ლუღის ვიხურში შავი პური და არაყი მოჰქონდა, პარმენის ვახურადან ირმოცდათიოდ მებტრში კი დოღოს სახლი იყო, ამიტომ ვახურთან თათის სახლის მიგნება არ ვახურადგებოდა, სახლში მისულა კო ტაქისი გამაოსახებდა. ის ფეხაკრებით მილედდა პარმენ გოგიას ნისლად მჭრალად გამოკვეთილი სილუეტს, ნაბიჯის მუხრელებლად გაიხდა ბიჯაკო, გადმოაბურუნა და ნაბიჯის მუხრელებლადვე ისევ ჩაიკვა.

— ახლა მანაც თუ ჩემს მხარეზე ხარ, ღმერთო და არა ამ მელაძუა პარმენის, წვალწყალა ლუღით რომ ტყისპეს ხალხს, ისე ქენა, რომ უკან არ მოიხედოს იმ უსინდისოდ და არ დამინახოს. ხომ ხედავ, რა უხმაროდ მივცვები უკან, მარტედავდ იმას, რომ მაც უფროსს ყურის აკულია! — ლოცვასავით აღუვლინა დოღომ თხოვნა ღმერთს.

— ღმერთო დოღო ბასილიას თხოვნას უსრულებდა: პარმენ გოგია უკანმოუხედავად მიუყვემოდა გზას.

— ნუ მიხებდებრებ, ღმერთო, რა გასაჭირიც მიდგას, თორემ ხომ იცი მავის ბოღმიანი ხასიათი: მიღეს ქუჩას მოსადებს მერე ჩემი შერცხვლის ამბავს! — მორიგი თხოვნით მიმართა დოღომ უზენაესს და, მისთვის ისედაც გაუცხოულულ გარემოში მყოფი ამ შესახველში, რომელშიც პარმენ გოგია მიუფიცი, კიდევ უფრო გააოცა და დააბნია.

— ეს რომელი გზით მიდის ეკ ლულის პირიდან გადავარდნილი, ხომ არ უნდა სადმე მოფარებულში შემატყუროს? — კიდევ ერთმა ეტყმა გამკარა დოღოს. — ქვასავით მაგარი ვარ მე და ქვავზე უფროც!.. არა, მაინც ვინ გვინივარ, სადღაც ჩიხში რომ შემოტყუვა ამ მელაძუაში!.. მე მავას ეარჩევნებ, როგორ უნდა კაცო დაიცინება!..

შატკარი ბადრი გავნიძე

— დოღო ბასილიას თავისი მონოლოგი ეტყვევებ ამბავურებულმა ხრემმა გაანფიქტურა — შერცხვა, დაიხარა და ჩრხიანი გზა ბელთ მოსწავა, მერე იმავე ხელთ, სანამ მარჯალზე შეინიშნადა და, მარცხზე აღწკია, ის ყველაფერი ხომ ამ მესისხრებთა, ამის დასადგენად. ხოლო, როცა დარწმუნდა, რომ ღველაფერი ცხამში ხდებოდა, გულში შემოსპარული მიშისაგან შეამცივნა კიდეც.

— ქვასავით მაგარი ვარ! — კბილებიდან გამოსტყრა დოღო ბასილიამ. — შემატყუო გინდა, პარმენ მელაძუავ, მოფარებულში, არა?!.. რას წვალბობი ამდენს, ახლი ნახლში მთელი ქალაქი მოფარებულში არ არის? სირასტიანი პარმენი მომტრევა მე — დოღო ბასილიას?!.. კიდევ ერთხელ უნდა მაცემინოს თავი, ხომ?!

— პარმენ გოგია მოხრეული აღმართის მონოტონური ნაბიჯებით მიუყვებოდა.

— რა ენერგია ატეს მაინც ამ უპატრონოსი ერთი ეს და მყოფი ამბავი მაჭკორია ჩუქის ქუჩაზე, მოჭკორი უფდათ ფეხებით. ცოტა რომ დაბასეინა, მავას ვარჩევნებდი, როგორ უნდა გზააბნეული კაცის გამაბმულებს. სამ წუთში

ნოკდააუბუტი გაეგზავნენ, ქვაბანი მაგარი ვარ მეს... ავი-
თავებ ახლა ამ აღმართს, ცოტას სულს მოითქვამ და
პირველი მე დაფუძახებ, გაფიციან სადმე მოფარებულში
თუქცა მოფარებულში გაყვანა რათ უნდა, ისედაც მოფა-
რებულა არ არის მიუღი ქვაბებ?

დოდო ბახალიას სიხარულიდან წინეამ აუნი, სისხლი
აუშეღვლიდა ყურებში და კბილებიც გააკრახებდა.

— ძლიერ რომ ვაკრახებ კბილებს, ისეც თვალით ამბა-
ვია და ისიც, მაარი რომ შექცია ამ დილადრინამ — დაასვენა
მამ და მოულოდნელობისაგან წერწყვი სასაღვლეო გადასცდა,
რადგან სწორედ იმ წამს სასაღვლეოს რკინის ქიმქარი გაიარა.

— ღმერთო ჩემო, მისაკლავად ხომ არ ამოიყვანა სასაფ-
ლაოზე ამ ტლიანამს! — ამოგონა დოდო ბახალიამ და თან-
გმგამარულ ვეება კარებს ამხული ხელები შარვალზე შეინიშნა.

— მოკლავ, მე მაგარი... — წამოიძახა დოდო ბახალი-
ამ და ხელები მოშუბდა. — არავის გაუბედავს ჯერ დო-
დო ბახალიას ანე მასხარად აგდება!

პარმენ გოგია არხად ჩანდა. დოდო ბახალია კბილე-
ბის კარგუნითა და მომუშტულთა ხელების ქნვეით გაეპარ-
თა მის მოსაძებნად.

მედილი ნახევარი საათი ორბინა დოდომ სასაფლაოზე,
მაგრამ პარმენ მელედებს ვერსად მაგონ, პოლის დილა-
და და მელედებს არდაშეღიას საფლავის ბოტონის ცო-
კოლზე ჩამოუჯდა. მამივად სუთნაქცა და შეზღდიან
ოფს ტვიდის შიჯავის სახელოით ინიშნდა.

— რამდენჯერ დამიზალა წილით ოფლის შიჯავის სა-
ხელოით მომცემდა, მაგრამ ვერ ვაგაფიქვებ მანც ამ უზ-
რდელურ სანქციებს შიჯავი ციხე კარგებთან აჯნონ-დაე-
წონო ვეღლაფერი! — მამართა დოდო ბახალიამ საკუ-
თარი თავს და წერებებს დასაწანგარბელად ხიბის შეიღდს
მამართა საკუთარ თავს ანეკლავს მოუჯდა.

— ახლა მასმინე, დოდო ბახალია, ანეკლავს უნდა მო-
კვდე მოკლედ მოურალი კაცი ჩავარდება ღრმ ორბინო, წვა-
ლობს და ვერ ამოდის; დიდილება ძალიან, თან გაბრახდება
და ამბობს, კიდევ ერთხელ ცეცხი და თუ ვერ ამოვიღი, შიჯა-
ფურთხებე ყველაფერს და პირაპარ სახლში წავალო მეც ორ-
მის ფსკერზე ვხვიარ ახლა. მარაალი მინე ვიყ, ამის დედა
ვატყრე, მამონ არ გამოვირდებოდა, მაარი რომ შექცია დედა
ამბენა ანეკლოტა ჩემი დღეკარგელი დილა, ახა რა არის!

დოდო ბახალიამ ამოიხრჩა და ცოლის საფლავისკენ
ჩანახილდა.

— რამდენი ხანია, ნახე, შენ საფლავზე არ უყოფილავი?
— ცოლის სულს მოუბოდიშა დოდომ. — შენი დასაფლავე-
ბის დღეს, მართალია, წილი არ ყოფილა, მაგრამ სასაფლა-
ოს იტია მხარეს მჭკნარ ოთხთლებს წუვადა ვილაკა და თი-
თი კვაშილი იყო გაფენილი. ახა, რა დამთხვებაა, ხომ ხედავ?
— დაფრთხილ ზამბუმს, აცხობის ღმერთამ, მაართის ვახს-
სენდა, პიტლურის გერმანისთან ორში მომწამლებელი გახი
რომ გაუმკვიათ ერთხელ ფაშისტებს. გახი რეთი ყოფილა,
რომ ნელამდე სობაღებზე წეხებდა მინაზე და საწერებში
წადიდა. საწერებში მყოფებს უფუქრიათ, გახი მარტო მი-
ნაზე კი არ ამის დაღექილა, ძალიან მადლაღედა და საწერე-
ბიდან არ ამოდიდენ თურქულ ოქნებ აქამდე არ ჩამოაღწი-
ო. ვინც მამის დანამბლა, თუ არ მოკლავ, იმპოტენტო გამ-
ხდარა პიტლურით ჩვენი სიძის მენიხეკი რომ გადმომეფი
ვირუსივით, გეცოფინება უკვე. ახლა კიდევ მივიღს ქურას

მისღებს პარმენ გოგია, როგორ გამაზამბულა ამ დილით. სა-
საფლაოზე რომ არ ვიყო და აქვე ახლოს დედამხი არ იყოს
დასაფლავებული, კი ვიცი რასაც ვეტყოდა. მე ვიყავი ცხო-
რებული თალიკო გოგია მესაფლავე, აღმა ხამუმბისა და
მამია ციმინტისთან ერთად. თალიკოს საფლავს მინა და-
ლიან მირალი გამოდგა, შენი კიდევ ცოტა არ იყოს — ნესტი-
ანა რომ აეღოდე, როგორ მეთანადრებოდა გული, ჩემო ნახე.

დოდო ბახალიამ ნახივე შეანელა და რაღაცაზე და-
ფიქრდა.

— ნე მოვეტ ბიტ! — წამოიძახა მან ოროდ ნამის შემ-
დეგ და ხელმარცხნივ გაუხიდა.

რომ მიუღვდა, იმაზე აფილად მიანგე პარმენ მელედებს
დღეს, თალიკო გოგია საფლავს. პარმენ გოგია ღვდის საფ-
ლავთან იჯდა და ანთებულ საწილს მისწერებოდა. საწილზე
რომ არ წამქრალიყო, ღამფის შუბა იყო ჩამოცმული ცოტა ხან-
ში პარმენ გოგია ადგა, საფლავთან მოფრეფილი სარეველა ბა-
ლახები ეცვლიდა პარკი ჩაყარა და წასაფლავად მოუშინდა.

— მელაქა კია, მაგრამ აეურატული კაცია, მოკლევლზე ბა-
ლახებს პირდაპირ საფლავებს ვუკ. კი არ დაწერს ხოლმე ზოგ-
ზოგურებოვით. სასაფლავს მარტო გააკვს და იქ ტოვებს, რო-
გორც წესი და რეგია, — სამართლიანობას ხარკი მოუხდად მე-
ზობიდე საფლავის ღობეს ამოფარებულდა დოდო ბახალიამ.

პარმენ გოგიას წასვლის შემდეგ დოდო ბახალია თა-
ლიკო გოგიას საფლავთან მივიდა და რკინის ქრიალა კარი
რაც შეიძლებოდა ფრთხილად გააღო.

საფლავის მარმარლოს ქვიდან მედილი წლის წინათ
გარდაცვლილი, ყასიდად გაღიმებული თალიკო გოგია
იყურებოდა. დოდო ბახალია ქვაზე ამოქრილ თალიკოს
პორტრეტის ქვეშეს გამოსახულ მისი გარდაცვალების
თარიღს დააცვიქრდა.

— ყოზალ პარმენ გოგიას, ძალიან კარგი საფლავის ქვა
მოგართვა, თალიკო დედა. ჩემს ნახის ასეთი კარგი ქვა ვერ
დაფუქვს, — კიდევ ერთხელ მოხდად სამართლიანობას
ხარკი დღეს ბახალიამ. — შენი გარდაცვალების დღე ყო-
ფილა დღეს, თალიკო დედა და, ადრე, შენი მიუღის დატოვე-
ბულ საწილს დაფრთხე, ერთს კიდევ ჩემს ნახის მოტყარა,
ვიცი არ გუნეწება. კვილი გულის ქალი იყავი შენ, შენს
ხორცსაქცე მანქანას მიუღი სამეზობლოს ტულიბა საკუთა-
როვით მოხამარდენე, მასსუს მე წავ ახმავი, ქრისა და ომ-
ბალისად კი უკავებუნი არავის ისე კი უნდა მსომიგბოდა შე-
ნი გარდაცვალების დღე რომ ყოფილა დღეს. მესაფლავე ვი-
ყავი მე შენი, თუ გახსოვს. შენ რომ გარდაიცვალე, მესაფლა-
ველობს შენს სახეზობლობი დაფრთხილმა როგმა სხვებთან
ერთად შეც მომინდა. ბიჭებსა, სხვას გაუფუქვებ შენს მარე-
რადო, მოთხრეს. არავითარ შემთხვევაში, მე პარმენთანაა გარ
წახეზობარო, ოროდ თალიკო დედამ რა დამიშავა, პარიკით,
მაგისცან ცხელ-ცხელი ელარუხისა და პატრიოსტებს გარდა
არაფერი მახსოვს-შეთქი, ვუთხარი, თუ გახსოვს.

დოდო ბახალიამ მიცვალეზულს პარმენ გოგიას მიერ
ბოლით მასტინილა ღვინო წაუქცია, ცოტა თვითონიც
მონვა და საწილად დაწინაო.

— ეშმაკი შემაჯდა ამ დილით მხრებზე და იმან დამ-
მართა ყველაფერი, — თქვა დოდო ბახალიამ. — ტყუა-
რად კი არ იტყვიან, ეშმაკი თავისდაფუქვებურად ზოგჯერ

პროზა

ღვთის საქმეებსაც აკეთებდა. სივარტისთვის მათ მიერდა შეარბებულ და აგერ ერთი თვეც ისევე შევიწრო უშუშვირად რომ ვიცავი, მამან დავინჯე და ვერ მიატოვებ, ახლა რომ არ ვეწეოდე, ხომ არ მეფეფეფა და ასანთი ვაგებდა და ხომ ვერ დაგვინებდა სანთლებს, ჩემი თაღლიც დედა?

ნისლი იფანტებოდა. ფოფო ბასილია ცოლის საფლავის ხარეცელებისაგან განმწმენდას შორას და პალმის ქვეშ დასაწყენებლად ჩამოეჯდა.

— კაცი ვაჭარი რომ გახდებდა, იმის საქმე ნასულია, — საფლავის ქვაზე ამოყრილ ცოლის პორტრეტს მიმართა ფოფო ბასილიამ. — აგერ, პარმენ გოჯა აიღე თუ ვინდა, დღე რომ არ გავცდინა და ვაჭრობა არ ჩავარდნიოდა, ფილავლიანა ამოვიდა დედამისის საფლავზე. დღეს კიდევ თაღლით მესაფლავებოდაც რომელიმე თუ ჩააბრა მას ვახურთან, დაუსხამს ას გრამ კარბიფის არასე, დედაქმნი აცხონი, ეტყვის, საკურთხის სურფას კი არ გააწყობს რომ ვორც წესი და რიგია არ იყო ურთილი ჰიჭი პარმენს, მაგრამ ღუფის გაყვანა რომ დავიწყო, მას მერე გაფუჭდა ძალიან.

ფოფო ბასილიამ ვაიხიბდა ცნებრსახიფი ამოიღო, ნამოფა და ცოლის საფლავის ქვას გადაესვია.

— ვერ დავიფიცი ისეთი კარგი ქვა, შენ რომ იმსახურებდე. სამაფეროდ ღობის ცოკოლი მთლიანად მოგინახრე. თუ და თუიონ ღობეც ბეგრ სხვა ღობეზე უკეთესია.

ფოფო ბასილია ნელში გასწრდა და ქვაზე ამოჭრილ ცოლის პორტრეტს თვალებში ჩახედა.

— შე სულ სხვა სურათი მინდოდა შენი საფლავის ქვაზე ამოჭრილი, მაგრამ ნილიმ აჩვენა, განადა თუ არა, ეს ფოფო ამოვაჭრეოდა. რომელი სურათი მინდოდა, იგი? აი, შენი ძმის პორტრეტი რომ გედავლიყო. იქ მერომ გქუდავ, ის იცინობდა. მერე კილი მოგტყდა და გულთანად გაყვინდა ერთდებლი ხოლმე. ნაგად ახლა საბუღო, ტანზე თუ არ გამოიფიფო და ეს ოფლი თუ შენამა, იცევ გამოიხიანდება ბრინჭეტი.

ფოფო ბასილიამ გაბმულიად ჩახებულა და გაიწმედა.

— ზოგჯერ, სულ რაღაც ერთ საათში, მივლ ცხოვრებას გაიფიფის თითქოს კაცი, — თქვა მან. — ამოვალ ამ დღეებში და ამ პალმას იცე შევეჭრი ტოტებს, შენ რომ გეყვარდა სიცოცხლეში.

ფოფო ბასილიამ იმ დღეას განადილი აღიფიფინა გოუნებში და მწარედ გაეღიმა.

უფლებ სიმუშეში, მის ზურგსუქან ვიღაცამ ჩახებულა. ფოფო ბასილია აფიფლზე შეტბა და უკან მოხებდა — იქ პარმენ გოჯა იფდა და გამომებულა მწერა ფოფო ბასილიას თავს ზემოთ სეგრისთვის გაიმტყრებინა.

— ფეი ემსასე! — ნამოსცეფა დოფო.

— რატომ მომდევდი, რა გინდოფა თუ იცი? — ყრუ ხიით იკითხა პარმენ მელდეფე და გებრსუბისგან წერილი თავი აუკახებინა.

ფოფო ბასილიას არაფერი უთქვამს, ხელები მომუტბა და მდედადა აფიფლდება არ დასტყობინა.

— ქვასათი მაგარი ვარ, რომ იყოფდი — თქვა პარმენ გოჯამ. — შენ კი არა, შენისთანა სამი ერთად აღიფიფი ვერ მომხერეფა მე!

— ერთხელად იქნება, აქ რომ ამოფიფყვამს ოთხი კაცი მირებზე ვადებულებს, ცეფლას დავავადებინ ასეთ ქვეებს, ზოგს — კარგს, ზოგს — ცუდს! — შენთანა ფოფო ბასილიამ.

პარმენ გოჯამ ნიშისამოკებით ჩაიციანა.

— შეგეწინადა, ხომ?! — კბილებიდან ვამოსცრა მან.

ფოფო ბასილიამ არაფერი უქასაქება, პალმის ქვეშ ჩამოხდა და სიგარეტი ამოიღო.

პარმენ გოჯა მეტრიალდა და სასაფლავის გასასეცეფელს იქ დაფეფა თვდაღმარის.

— ეს რა დიფა ვამოთხეა ვაჭმენმა! — ცოლის სურათს შესწიფლა ფოფო ბასილიამ, სიგარეტი გადატბა და მოგლეფლელ სარეგება დალახებზე დაფიფა: — ვანებზე თავის, ჩემი ნახა, სიგარეტს აფერ, შენს საფლავზე ემტყრე ამ პირობას და შევასრულე, შენს სლოფის ვეციფადარ!

ფოფო ბასილიას თითქოს თვალები აფრეფიანდა. ნისლი გაფინტვას იწებინა.

ძირენიას

მეღვილე მხატვარი - რვე მავრიტს დაბეფინიდან 110 წელი შეეწიფოდა. „დღეს ისევე მავრიტს დღეობა, პარმენარ და ვაფტახითი მისმეცლიობით ისევე იმტობ, რომ კულტურის სიგრეც ვარდა ხანია შეუმორუნდა გვეფინიან ხეფაფის ქვე და პირველი ზრუნი (და „ზრანი“) კონცეპტუალურსასკენ მავრიტმა გააკეთა“ - ანუ დანიყო მავრიტული დასტურის შოთა ზოსტანაძელმა ამ დღეს (21.11.08) საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის არქიტექტურის ფაკულტეტზე. მის მიერვე დაარსებული (ოცე წლის ნინ) არქიტექტურის პოეტოკოს სტუდიის სტუდენტთა აუტოდტორისის ნინამა, მათვე ატტორის მონაწილეობით.

წელს სტუდიას ახალგაზრდა ხელმძღვანელი შეემატა - ფავით ამიტრანიძელი. ახალ მავრიტულეს ძველებზე მუეროფინან - გვერებინა ბატონი შოთა - ბისი, ვინც ათი წლის წინ სექტაკლად ნარმთავრან მხატვრის მოწროული ცხოვრება. დღესაც და მოამაფალივე მათ პროფეტებში უნდა ახასიათოს მავრიტული კონცეპტუალურმა - ის, რასავ სავნებს სავნებუხებამა, რომ მათ უკან სხვა სავნებოვ; რომ ასინი სხვებზე ფარავან და რომ სავნებზე სხვა სავნებში გაადიან, ანდა მატებზე ცეფლიან ნიშნესს მავრიტის სუ-

რადების ორმაგი კოფინება, მასსტუბებისა და კონცეცტების გადაფიფლებს, ის კულტუროლოგიური პარაფიფება, რომელთა ვარეჭ არქიტექტურა ვრე-მხერეც და უსეცოცხლოა.

გარე, არქიტექტურის პოეტოკოს უამრისისრეება არქიტექტურაში მომხატვრებსეფე პრავმატხებმა და ამ დამარსპოუბამს მასთან ერთად დაფინს პოეზია და მხატვრობა, თფიტრად და კარნავალი. ასეთი იყო ეს დღეც.

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მავრიტე ვერ გეტყვა სურკრალბინის სიერეობს და რომ მავრიტე თამამდროვე კონცეპტუალბინის მამაა - ეს გახლავთ არქიტექტურის პოეტოკოს სტუდიის ხეფა.

მავრიტის შეფობარათა მრეს პოეტები და მწერლები მუადეფინდენ. იმ დღეს არქიტექტორების ვეერული იფდა და სიტყვა ნარმთოქეცე მხატვრობის დიფმა დამოქასებელმა, პოეტმა და ლიტერატორმა ბატონმა ეწზარ კულამიფელმა. სიტყვები წარმოსთქვეფა ფაკულტეტის დეკანმა, ბატონმა ვოჩა მქოთაძელმა, ვარონის მამაროულების ხელმძღვანელმა, ბატონმა ალკო კორკტაშვილმა და რა თქმა უნდა თავად სტუდენტებმა.

კატო ჯავახიშვილი

გათანჯამდე პირი დღით ადრე

მიეფიქრებ...
 მხარდამხარ მოგყვები,
 გამართულ წელით და მხედრულ ნაბიჯებით...
 ხანდახან უეცრად თვალებით გნებდები,
 პო, მხოლოდ თვალებით,
 რადგანაც ხომ იცი,
 ქრულია ხალხი და აურევს ქორ-მართალს.
 მცხებენია ცოტათი...
 ახლა მსუბუქია სხეულიც რატომღაც,
 სული კი დამძიმდა
 და ძლიერდა დაითრევს ცოფიდან ნაოჭებს
 აესებულს ლექსებით...
 ჩვენი, ახლა ჩვენს სულებს მივათრევთ მწვერვალთან,
 ჩვენი ახლა ჩვენს ფიქრებს ევაოლებთ კლდის ღარში,
 როგორც ჯარისკაცებს უძელო საფლავების
 გარდაცვალებაში...
 ვინ ნაამბორალ ტკივილებს ღვათიელს,
 ვინ კი ქარადებს ქვადაცყელი სიმარტოვიდან.
 გათენებამდე ერთი დღით ადრე...

აეფიქთ.
 ნისლდამჯდარ თეთნულდზე უმაგრდები.
 მარჯვად ვიზოგავ უნებურ მებებს.
 გზაში რომ ჩამონვა ჩვენი შორის სიშორედ
 და გამოინვია უხერხულობა...

უკვე კვირაა, რაც ჩვენ ასე ცალ-ცალკე
 ჩვენ-ჩვენს მწვერვლებზე,
 ნისლს მოხაკას მუჭებით ვაგროვებთ.

უკვე კვირაა, რაც ოქროსფერ სეტქმებრს
 დეკად გადამლილი სიმორე დაუთმე
 რომ ჩემი ლექსებით დაენა ნისლისთვის ყვითელი
 კუროგვინი.

შესმინება, გადაძახილი, თვის გაგრძელება ჩვეულებრივი მოუღონა სალტერატურო ცხოვრებაში, განსაკუთრებით მაინც პოეზიაში. აქვს ამ მხატვრულ ხერხს განუმოკრებული თანებულება და ხიზლი, რაც არასოდეს გამოირჩება მკითხველს და გულდასმითაც გაერკვევა ხოლმე შესმინებათა არსში.

ამგვარი ნიმუშები უფრო ხშირად ცალ-ცალკე ქვეყნდება და მერე ერთიანდება მკითხველის ცნობიერებაში, ხანაც გვერდი-გვერდ იმეჭდება, როგორც ამჟამად.

კატო ჯავახიშვილია და უნა ზაქაშვილის დრამატიზმით აღსაცხ ლექსებს კარგად აღინიშნა „ჩვენი მწერლობის“ მრავალრიცხოვანი აუდიტორია და ეს გადაძახილი შესაძლოა მათი ახალი პოეტური პუბლიკაციისას გველვებუდყო.

განსულ მკითხველს არც შამს გამოჩნებოდა ამ ორი ლექსის შინაგანი სიახლოვე, მაგრამ რედაქციამ გადაწყვიტა, ამჯერად მხოლოდ ამ ოთხი ლექსით წარმოედგინა ორივე ავტორი, რათა მკითხველს წარმოჩენილიყო გადაძახილის მხატვრული ეფექტიც და ამგვარ შესმინებათა გავრცელების აუდიტულობაც.

უკვე კვირაა, რაც ეატოლებთ ხებულებს
 ჩვენზე ანარეკლს ზეაგებად ნამოსულს...
 ლამე კი ისეთი პირტუმად გრძელია...
 არადა რამდენ ხანს ეელოდით აღონს...

გახსოვს?!
 ბავშობაში ჩვენი თვლებიდან უბავუვით სინმინდეს
 ახლა კი წლებისგან დარღვეულ გრაფიკით
 ჩვენს სულებს დვათრევით...

და მაინც ადრეა, ან იქნებ გუანაც...

უკვე კვირაა რაც მზე აღარ ამოდის,
 ნეტავ ამ მწვერვალზე რისთვის ამოვდით?!
 თუკი მზე ასედაც აღარასდ ანთია...
 მაინც ველოდებით...
 ჩვენ ასე ცალ-ცალკე
 ჩვენ-ჩვენს მწვერვლებზე...

მუიდი...
 ექვსი...
 ზუთი...
 ოთხი...
 სამი...
 ორი...
 ერთი და...
 გათენებამდე ერთი დღე ჯარნა...

ებრუნდებით...
 მხარდამხარ მოგყვებით...
 მოსორილი მხრებით და მოკლე ნაბიჯებით.
 ხანდახან უეცრად თვალებით გნებდები.
 პო, მხოლოდ თვალებით,
 რადგანაც ხომ იცი,
 ქრულია ხალხი და აურევს ქორ-მართალს...

ზედად მწვერვალმა ტკივილები გამოაზამთრა...
 ...
 ცვიარი ყოფილა შენი ცრემლი დონისა თეკლა...
 ...
 გადალებული!

აქაზის ერთი ღამისი

უჩა ზაქაშვილი

გათინებაამდე...

გათინებამდე სამი საათია და სანამ მზის სხივებით მოფენილ ყინულის მოლს მივადნევთ რამდენიმე ქვეთა ასაფლავლო, რამდენიმე ტრავერსია დასახაზი...

რვეერსული მოძრაობა მთვარის მუქნიშანზე მაგურეი ფერის ანთების მოლოდინშია...
ჩვენი სხეულები გვერდოვრეოდ და ასე შორის იყნება ერთმანეთისგან...

მზის ამოსვლამდე სამი საათია მუნი ფერნასული პროფილი, ჩემი ოცნება თეთნულეტზე და მასზე ამოზურცული ბავებები მწვერულზე ბოლო

ივრისის მატანის წინ, უნაგირია სულის მოსათქმულად, დასასვენებლად...

სიცოცხლის ერთფეროთი ნიშანწყალი გულისფეთქვია, სველი ასანთის ღერების გასაშრობი საშუალება კი მისი სიმზურვალე...
არ ვინძრევი, ცვდილობ მუნზე უფრო ბევრი ვიფიქრო უფრო დაფინებით გიქცარო უფრო მეტად მომგანტრო...

რვეერსული მოძრაობა მთვარის მუქნიშანზე მაგურეი ფერის ანთების მოლოდინშია...
მე მანამდე ჩაი უნდა აგადულო და ნაპრალების კაფეში ყინულის შაქარლამებზე დაგაბატოო...

მფუმარედ გესაუბრო მარტობაზე რომ მუნ ჩემი გალოთება იმ ნამს დაბზარლო როცა არ ვიცოდი ვისთვის გამედომია...

გათინებამდე სამი საათია და სანამ მზის სხივებით მოფენილ ყინულის მოლს მივადნევთ

რამდენიმე ქვეთა ასაფლავლო, რამდენიმე ტრავერსია დასახაზი...
რვეერსული მოძრაობა მთვარის მუქნიშანზე მაგურეი ფერის ანთების მოლოდინშია...

აქაზის

ეთერ თათარაიძე

ჩემ გულშია ჩამოხედ დალაღულ, ქანცნვეტხელში, მუნე საფიტრულს გამოცხვევ, ვერაფ-ვერ შენყვეტალო. სამარეში ცალფეშვამულს, მუნგან ქვა-ხეთ ჰეჰილში, თვლილ ჩამავლ ამ ღლილ გულს, ნახვეს, მდუმს ნისლი ცრეცილში.

ნეთ განედ მოაძინების-დ გარედ თავ კელს ავიფიან, ბევრჯულ გუმანგანცრუემ თავ ბენუს ქიფს გავიყვან, ხეუნა-ხეუნა, მუფართი მწვერულისაკ ნავიყვან.

ღვეაჭ-ვეაბრეშუნნეთ, ვეფერანნეთ ერთმანეთს, დაუნდიო საუნთრო, უცბად გვეღლავს, ვარგანო.

ნუ ვიმეტებთ ერთმანეთს, ნუ ვღგესლაეთა-დ ნუ ვღლაშინავთ, შხამ-სამაჰლის მრიგველიო, კეთილთად თავ მჭარბავუნო...

ღვეაჭ-ვეაბრეშუნნეთ, ერთმანეთს დაგენამღნეთ, ერთმანეთიხ მჭარბადნო.

•••

გარეე ჩქეფა უფგააა
შენ სოფლისპირ ნფაროს?
ქველუნებლადაე სწეფვაა
ჯამე-ქიტ-კოხზე თაროს?

ხეთხაგა თუ სუც არას
ნანაწენ ცას, უმფაროს?
"ნეტა, გარეე სწერსააე
უნრფელესა - უმქავროს."

ხეთხაგა თუ სუც არას?!

•••

რას გვანიშნებ, უფალო,
ამაქენ სეფვის ღერით,
ნანაცროსფერ, ცრეც ცითაა
ელვა-ციცხლის ვრით...

რას გვანანეც, უფალო,
ცრემლით შინის რწყვით...

•••

გეობენ, ამინდ გვეცვლებ,
აქარდ-გავგონეიმდეგა,
მზეს ღონე აქეც ნაღებ,
მგლისფერად დაგვიბრმდეგა.
გზას ნამირებ ტრეღეგა,
თანთან გზაბანრ-წეროღეგა,
გიოხარ, ამინდ ირეგა,
ქარ დგებ, გავგონეიმდეგა...
კოშკად ნამენ ფიქრებზე
ულოჯნთ გავგონიმოღეგა.

•••

აი, ჩამონამქრული-დ
ნამოროსნიწა მთებ,
ღერბლის განამქრალ ფარდაა,
აქა-იქ რო წყეგა.

აი, ცხვა გაზაფხულამდ
მომლოდინე გზებ...

•••

მესიზმრ, მაქცი ზეციერმ
ტკმოდმოუბარ ბუღბუღად,
თავს ოქროს ვილა დამადა,
ტანს მშოს ფოფეებ ბუმბულად.
ეფემის ბაღში შემიმე,

მტრედნ მოფრინდენს გუნდ-გუნდაა,
შემეხვეწნეს, გვიმღერეც,
მზე მერხვოად ბურჯღღუზაა.

ამოვიღ ქმაა, ამიღერ
მარინადა-დ ბადაგადა,
ეფემის ბაღშიაე დატრჩ
სატკმოვების ქადაგადა.

•••

ეფოდ, ფიქრის ქხელ დაეოქს,
ქოჩშიი ფერად ძაღნ დავისხ,
ჯერ ზოლ-ზოლაის წენა ეინც,
მემრ კატ-კიტაის კლანჭნ ვნიკე-
ეელ-მანდურებით აეცეცა,
ია ბლუჯ-ბლუჯ დაეაბეც,
დე-მუპაით ავამნეან,
ნერილა ბილიქ ჩავანან.
მანდას მომსაეღელ წეროქებს
შენ მონატერა გავატან,
მაქთა ღვთაურ ფარდაგის
ცხადად ქონას დამატან...

•••

წემის, არასი არ არის ნასვლა საჭიროა,
იჯედ შინა-დ აღულუნ სასეფდარის ბუხარ,
გად-გამმავლი შენ თავზე თქემი-დ ღვარცოფ სეფდოსაა,
თავზედ გააფილ ლეგა ცაა, სუ მყეფარი-დ მუჭარა.
პირს ღობს ძალთ ენაად იმლქენ ღმისი ღირს ეინ არის,
უფროოდ თავს ნუ იქანცე, ცოდვილ გულის ნუ ხარ...

წემის, არ არის არასი ნასვლა საჭიროა...

•••

აი, ფეჭის ცერებზე
მომდინარა ნამთარ,
გაზაფხულ-ზაფხულ ნემშია,
შემოფგომას ქარ-ქარ.

ცა სუ გულწანფეტილი-დ
ტანს სმულ ლეგა ფანქარ...

•••

ყველას ახლად შობა უნდა,
მე რად ძეგლისკ მამრუნებ,
სულ-დ ბედისწერაო?

ვევლა ახალ ბუდეს ღობს,
მე რად უფრო მუნატრებ,
დანაბავსარ კერაო?

•••

გარეე დაგებუიანა
ფერეამორ ჯანღე,
გაჟად - ჯადმოგდიანა
ქარ-ქარიშხლის ტალღებ,
დაგენატრა ზაფხულეს
ტანს ახვეულ ზაღღებ,
არცინ გყავა შეშხრალე,
ბარს შენ ამბას ნამღებ,
შენ ღანაგმან ქარ-სარკმლის
ქველფინფრად გამღებ.

•••

შო, მამ დილა მომავონდე
პირნამიან საყარა,
უსმარზე მრეფით ნაკოდ
ქონ, ჩავეში საჭარა.
დაზღ-მოხვეულე, მიგდებულე
ძველ ორნძ, სარკმელ საჭარა,
ბალახნაცვეთ ტაფია,
სამხრობით ქმით საყარა.
ყორენე განამალარ
მეტის ფერზნავე საფარა,
ზოლ-ზოლიან, ცრევე ხუნჯორ,
ქორ-ღებინ საჯხალ საჭარა...

უკვენ მდევრელ სურათებ,
სამარას ჩასატანა.

•••

მამ წელმ ჩემ სულის ნანიღნ
სუ ტიცი-ტიც გახყარ,
იმათზე მამ სოფელში
წყვეტილ მითებ დაცარ.

ჩემ თავ ჯანაბეს ნასულ,
ცხვა რა ჭითობათ ახალ,
ღლილ სულის მზარ-ნაფხერად ნაქცევის
თავ უნდ ვაჭალე-ვაფარც.

•••

"ფერად კაბებში ჩანან ტყეები,
თითვის გაქურდეს შუნი სკოლებში..."
გამრიელ ჯაბუშანიური

განაქურდალ სკოერებთ
ტყეებ ანაერეარ,
მუქლშიაც შემოფგომამ,
ულონკრობის ნარეაღ.

თვალშიაც ჩინს ანარეგ
რიბი-რამოს ბარდნარ,
გულშიაც ნალს სისხლის
ხანთხან ხიამ ბარჯან,

ექვე სიღამ განამხად
მოღმიღელ არგან,
იხელ კი განაქურდ სკოერთით
ტყეებ განავარეარ.

•••

სუ ბედნიერ ვინ ყოფილ
სამხროში პრეფის მტე,
უკვდავება ვის უნდავე
მე, მე, მუცავ-ცუროს ცეტ.

მადლობა თქვი სიცოცხლიზე,
ნუ მოვირდებ მტეისმეტ.

•••

დღედავე არ სამეტოვ,
ნატანჯარა მამულე,
მეფითავე გახროლენ,
"ცრემლით გაღანამულე"...

არ გასტყდ, პაგრე,
გამიღეო,
გამიღეიძე-დ
გაგაიღეიძ!

•••

ფრეყო ათნიგენობებ,
გულსსაქროლა დღეებ,
გაკიულ-გამოკივილით
განაფხუნლარ ტყეებ,
სხივ-სინათლ ნამატებ,
ხატზე რქების ფარდებებ,
ფლოქვანარქარ, ლამქაფებ
ველ-ფერდო დანაჭყეეებ...

ვაიმე, ჩემ თუშეთო,
სი ვარ დანატყეეებ...

•••

სი ხარ, თავნილა ჩიტო,
ყორით-ყორეს მავალო,
ქარ-ნუმიზდად ქუბილიზე
გულხეთქებით ნამალო.

სი ხარ, თავნილა ჩიტო,
ყორით-ყორეს ნამალო...

•••

წვიმა-წყლიან დღეები,
განაქირსლად, წისლიან,
ფიჭორც ძაძაჩაინაცვამ,
შიშისმომგვრელ, ფინლიან,
ზამთრისპირის წინაი,
იმედღელულ, ფითრიან,
წისლმზვევ ცის ძირ წეროებ
სველ, ნამძიმ მჭრებს მისთრინან...

ნამდინარა მტკერის ტალღებ
აღარ ყოფნას მისთრინან.

•••

თენგიზ შირჩაშვილის

მაშ ხოფელს ვერას გვერებ,
გულთადაც რო გენადოს,
თელნაფართალ, ხარბ სიჯვდილ
ცხრა კელთადაც გენეაფოს...

შენ ნამირალ ფერებთ
სამზეროს უნდ ენაშლოს.

მინანარის მახვირ

ტარიელ ხარხელაური

პიაროს

წისლი დგას აღაწნის პირთან,
წისლი — ალათოს თვალეზი,
წისლიდან მთეარე გადმოჟის
მწუხარე, ნაფერმკრთალეზი.
გულზე ეზნევა სამყაროს
ფერფლი ჩამქრალი ზმანების,
ხშირად ანთია სანთელი,
ლამის მწუხრს პლოკენ ალები.
შავი ლოცულობს არადილი
მკერდზე შიყრილი მკლავებით,
შენა პმასპინძლობ, ეთერო,
ხშირ თმას გიშლიან ქარები.
ციდან გულერება ნათელი,
ტარებში პრეკენ ზარები,
გამშულად ისმას ჭრიალი
მვალთა სასვენთა კარების.
მაფლი გეძლევა უფლისა,

ამ მაფლით განიზანებთ,
გიაშობის ღილის ნაფი
ყოფნას სულეთის მგზავრების.
მეც ახლოს ედგავარ ბერავი
შევაჟ გაბოლილ თვალეზით,
ჩამოჭირხლული თმა-წვერით
ვლოცულობ აკანკალეზით.
მინდა გიძრახხო: წუ სტერიო! —
ხმა ვერ გამოშაქვს ყვლიდან,
მტკერი მყვრება ბუჭებზე
ცის გაბზარული ტერიდან.
ამოღის შავავსი ბლავილის
სისხლად ნალენით ცრემლიდან,
დაშაქცეფარი ტკივილი
მუშლილ სამყაროს წვეელიდან.
თენდება — შევიფე ვერი
გველს დაუცურდა წელიდან
და ჩამოვიდა ნათელი
მთის დათოვლილი წვერიდან.
შემოგვეფინა სხეულზე,
ცრემლს გიშრალებდენ მტრიალსა,
ჩემოც მენ გტკევა, მიტარი
ისეც მუდმივად მტკიანსა.
მღვეს, მეც ისე ვლევ სანთროს,
როგორც ფანგი პლეს რკინასა,
ხან თოვლად ენდებენ ზეცასა,
ხან ჩამოვყვები წვიმასა.
ვერავინ მომშაღვიენებს
მთებზე ცეკარივით ბრწყინვასა,
არავის პკითხავს არნიე
თუ სად დააკედებს ბინასა,
სად დაუხვედება მთავრესა,
ეაფრე მუქა მაზერის მყინვარისა,
ლამით ღრუბლებით ნაბანსა
ფრთებსა სად შენამწენს დილასა...
ოღონდაც, დაო, ოღონდაც
შენ წულარ განაჟ მგმინავსა,
გავტეხავ, — ოტვლის სამზეო, —
წიროს, როგორცა წირავსა.

მარლ ბოდლერი

ნარილები

მადამ საბატესი, 1857 წელს.

„თქვენი დაიწყო მუდმივად. ამბობენ, რომ არსებობდნენ პოეტები, რომლებიც მთელი სიცოცხლე ერთი ძვირფასი არსების სახებას შესწავლდნენ. მარლად, მგონია (ძალიან დაინტერესებული ვარ ამ საკითხით), რომ ერთგულება გუნის ერთ-ერთი ნიშანია. თქვენ უფრო მეტი ხართ, ვიდრე ნაოცნებარი და ძვირფასი ხატება, თქვენ ჩემი ცრურწმენა ხართ. როგორც ჩემი დედა სიბუნებურად ჩაეფიქრა, ჩემს თავს ვერძნობ. „ღმერთო ჩემო ეს რომ მან მოიყვანა“ თუ რაიმეს კარგად ვაკეთებ, ფიქრობ: „აი, ეს კი მასთან სულელოდ მაკავშირებს“.

ნერილი დედას, 1857 წლის 9 ივლისი.

„კარგად იცით, რომ ჩემთვის ლიტერატურისა და ხელოვნების მიზნებს არაფერი აქვს საერთო ზეიქობასთან; ჩემთვის კონცეფციისა და სტილის სიღამაზე სრულიად საქმარისია. მაგრამ ეს ნიგე, რომლის სათაური – „პროზოტების ყვაილიები“ უკვე ყველაფრის მამქმელია, საბუდის-ნერო და ცოცხალი სიღამაზითა მოსდის; იგი ვაიფთრებითა და მოთმინებით ინერტობდა. მის მიზანი წამოსული ლანდლა-გინების კორინტელი მხოლოდ ამ ნიგის დაგებით ხელისულებას ამტკიცებს. „პროზოტების ყვაილიებმა“ ბიძგი ვაიფთრა. სხვათა შორის, ნებისარვე ვაიფთრების-ნიგე მოსალოდნელი რისხვა და ბუქტულის ნიგის შესამდე-დი ამოვიღე. მე ზომ ყველაფერს ხელაღებით მონებებ; შემოქმედებით ნიჭსაც და ფრანგული ენის ცოდნისაც. თუმცა, სულაც არ მარტრეტებს ამ სულელების აზრი. იცი, რომ ეს ნიგე თავი დაუდებია და უარყოფილი მარტრებით ადგოდად გაიკლევს გზას ნიგითერ საზოგადოებაში და ღირსული ადგოს დაიკავებს ვიქტორ პოუგოს, თუიოლო ვოტიესა და თეთი ბიარონის საუკეთესო ნაწარმოებთა გუარდელი. რაც შეეხება კურტს, რომელიც აღბათ ხიზრად გსტუმრობთ, მეგინებით აწყვეთ ეს ნიგე. ის იფიქრებს, რომ ღეთისგან დაწველილი ვარ, მაგრამ ამის თემას თქვენ ვერ გახვდებით.“

ჭირები ვაგერციელს, თითქმის მასუსისგებაში მივე-მას მაიარებდნენ. მაგრამ არაფერიც არ მოხდება. ხელისუფლებას, რომელსაც წინ პარონის სამიწელი არჩევენბი ელის, გოტების სადგენელად არ ცდავია.

ნერილი ანსელს*, 1845 წლის 30 ივნისი.

„როგორც მადამუხედე ვანა ლემერი ამ წერილს გაე-მოცემბი, მე ცოცხალი ღირსი ვიქმები, თუმცა, მან ჩემი განზრახვის შესახებ არაფერი იცის. თქვენ იცნობთ ჩემს ანდერსს: დედაქმნის კუთხელი ნიღბს და ვალების გა-დასახველი თანხის გამოკლებით, ყველაფერი ის, რის სა-დაც ამ წერილს ახლავს, მადამუხედე ლემერს უნდა გაეფი-ცეს.“

მიეფიქრა და სამიწელი დაიწყო მიმყვება – გახსენებო ჩემი გუმონდელი საუბარი. ძალიან მინდა, რომ ჩემი უკანასკნელი სურვილები შედმიწენელი ზუსტად შესრულ-დეს. შეიძლება ორი პიროვნება აღუდგეს წინ ამ ანდერსის აღსრულებას – დედაქმე და ჩემი მამა, ვთითმივედ სუ-ლერი ამჟილითა მომიზუნებით. ჩემი ცხოვრების სხვა-დასხვა უწესობას ეს თეთიპიკელელობაც დედაქმება, რაც დედად დედაქმარება ამ ორ პიროვნებას იმბია, რომ მადმუ-ახედე ლემერი ხელდაიწყო დეტოკონ. ახლა კი მინდა ავიხიანა თუ რამდენ ვიკლავ თავს და რატომ ვუტოვებ ყველაფერს მადამუხედე ლემერს. მსურს ეს წერილი მას ნაუკითხოთ და გამოიყენოთ მის დასაცავად იმ შემთხვე-ვაში, თუ ზემოხსენებული ორი პიროვნება ჩემი ანდერსის აღსრულებას წინ აღუდგება:

მე თავს ვიკლავ ვიკლავდარი ნუბილის ვარებზე. სუ-ლაც ვერ ვიწინაორი ვიწინაორი სულიერი მელელოებას, რა-საც ადამიანებმა შეუხარებას ეძახიან. ჩემი ვიკლები არასო-დეს ყოფილა ჩემი დაქრდას მანუზა. ამგვარ რამებზე მაღ-ლა ვგონი ძალზედ ადვილია. თავს ვიკლავ იმიტომ, რომ აღარ შემიძლია სიცოცხლე. სამიწელი დადღეობა, რომ-ელიც თან ახლავს ჩემს ყოველ დაძინებასა და გამოიყენ-ებას, უკვე ბუტანელი ხდება. თავს ვიკლავ იმიტომ, რომ სხვებს არად ვარცხობ, ჩემი თავისთვის კი სახიფათო ვხვები. თავს ვიკლავ იმიტომ, რომ თავი უკვდავ მგონია და ამის იმედი მაქვს. ამ წესთა, როცა ამ სტრატეგიებს ვერ, ვინებდა ისეთი ნათელი მაქვს, რომ რამდენიმე შე-ნიშვნა მაეანერე „ბ. თოვლორ დე ბანვილს“. ვგრძნობ იმ ბუკლელებს ძალას, რასაც ჩემი ხელნაწერების წერტილი მოყვანა მოიხიბოს.

რაც კი გამამინია, მცირეოდენი ავიყვას და ჩემი პირ-ტრუტის ჩათვლით, ვაძლევ და ანდერსის ვუტოვებ მად-მუახედე ლემერს, ვინაიდან ის არის ერთადერთი არსება ამქვეყნიად, რომელშიც მე სიმშფოფისა და მოსატენებას ვგოვებდი. განა შეიძლება თქმეში გამოკლებს იმისთვის, რომ მსურს ამ ადამიანს მცირეოდენი სამაგერო მიეგავო იმ არცთუ ისე შირი სიხარულისთვის, რაც კი ამ სამიწელ დედაქმინზე მღერსება?

ჩემს ამას ვაგად არც კი ვიწინა. მას არც ჩემში და არც ლემერს არადა არ უდგომია. ასე რომ, მას მე არ ვჭირდები. ვიდე დედაქმე, რომელსაც ხიწინად და ყოველ-თვის უნებლად მოუწამლავს ჩემთვის სიცოცხლე, არ გა-ნიციდს ამ ფულს საჭიროებას. მას თავისი ქმარი მაყვას*, ახლოვლი ადამიანი, რომელიც სიყვარულთა და მწრუნ-ველობით ანებობებს. მე კი ღინა ლემერის ვინად არავინ შეავს. შეგნას მხოლოდ მასთან გამოყვები და არ მსურს, არ შემიძლია ვაგავიგინო იმაზე ფიქრი, რომ ვიკლავებს სურთ მას ჩემი დაბატოვარი ნაართვან იმ მიზეზით, რომ მე, მათი სიწიმი, ხალ ვინებზე არ ვარ. ამას ნინათ მე მე თქვენ ზომ ვიკაბერტი. განა მიკავდა რაიმე გიქს?

განა ლემერი ერთადერთი ქალია, რომელიც ოდესმე მყვარებდა. მას არაფერი გახარია. და თქვენ, ბატონო ან-სელ, მე მოგმინიეთ ერთ-ერთი იმ იშვიათი ადამიანად, რომელსაც მგრძნობიარე და ამაღლებული სული აქვს და

26020

* მოდელი წესისუკრულობის ვიკლავდა. დედაპირი კარო-ლინ არმბიბი დედაქმე ვიკლავდა ვიკლავდა მარს და იმაქს.

არჩვენული
ბიბლიოთეკა

რომელსაც ვეაღებ ჩემს უკანასკნელ მოთხოვნებს შესრულებას ამ ქალის სასარგებლოდ. ნაკეთობი მას ეს ნერილი, დაირგეთ, უჩვეულო რიგით მოიცვას. და ბოლოს, გაბეჭდე და გეტყვი შეიცვარეთ იგი ჩემი გულსთვის მანაც.

ნერილი დედას: 1861 წლის 8 მაისი.

ყოველთვის, როცა კი კალმას ვიღებ, რათა ჩემი მდგომარეობა ატანებო, მიმი მიწერობს; მიმი იძისა, რომ არ მოკვლა, არ გავინადგერო შენი სუსტი სხეული. მე კი უკვე არმდენი ხანია, ისე, რომ შენ ამაზე იოტისოდენა ეჭვიც კი არ გვაჩვენებ, განუწყვეტლად თვითმკვლელობაზე ვფიქრობ. მეგობარ, რომ გაეცლებო, ბრძანდებ ვეცადო შენ ხომ დიდხუბუნობანი ადამიანი ხარ! ბავშვობაში მცეც ძალიან მიყვარდი. მოვიტანებო, შენა უსამართლობაზე უხედავდებით, ნაკლები პატივისცემათ გეტყვიდი; ითხოვს დედური უსამართლობა იმის უფლებას აძლევდა შენს, რომ დედას უპატივცემულად მოეცეცა. მეც ამაზე ხშირად მინანიდა, მაგრამ ჩემს ხასიათიდან გამომდინარე, შენთვის არასოდეს მოთქამა. მე ახლა უკვე უხრწველი და უმადური ბავშვი აღარა ვარ. ხანგრძლივი ფიქრი ჩემს ბედ-იბლაზე და შენს ხასიათზე დამძებნარ შემქმნელი ჩემი შეცდომებისა და შენი დანდულოვნება. თუცა, ცუდი უკვე მოხდა შენი წინდაუბუბნაობა და ჩემი მდგარი ნაბიჯების გამო. მაგრამ ჩვენ განჩინული ვართ იმართვის, რომ ერთმანეთი ვცვივარდეს, ერთმანეთისთვის ვიყოფილი, რაც შეიძლება კეთილხანდისგნად და ტკბილად დავასრულოთ ჩვენი სიყოცხე. მაგრამ მანაც, იმ სამინდელი მდგომარეობიდან გამომდინარე, რომელშიც ვი ვიყოფილი, დარწმუნებული ვარ, ერთ-ერთი ჩვენგანი მეორეს მოკვლავ და საბოლოოდ ერთმანეთის მკვლელები გახდებით. ჩემი სიკვდილის შემდეგ შენ ვეღარ იყოცხებ, ეს უფროა, მე ვარ ერთიადერთი რამ, რაც შენ ვაცოცხლებ. თუ შენ ჩემზე ნიშ მოკვდები, ჩემგან მოწყვეტილი ტყუილის გამო, მე თავს მოკვალავ. შენი სიყვდილი, რაზეც შენ უკვე დადი ხანია უდრტყენველად ლაპარაკობ, ევრაფის უშუელის ჩემს მდგომარეობას. იურიდიული მრჩეველი მანაც იწინებს* (შის გარემო როგორ შეიძლება?), ტყუილის ფული იწინებს გადასახდელი; ამას გვარდა, კიდევ უფრო მეტკინება გული სრული მარტობის მდგომარეობაში. ჩემი თვითმკვლელობაც უხრწობაა, არა? ე.ი. შენს მოხუც დედას სრულიად ამიტომ ტყუილ* - იტყვი. დღემთა ჩემი შეიძლება ამის უფლებას მართლაც არ მაქვს, მაგრამ ის უფლებანი ტკივილი, რასაც ოცდაათი წლის განმავლობაში გამუდმებით ვაჩვენებ, აღბნა გასაგებს და მსატყვევებლს გადის ჩემს საქციელს. „მეჩვეა, დღემთა რაღას უფლებს?“ - აიოხებ შენ. მიიღვი გულთი ვისრულები (ხედავ თუ არა, მე ხომ ვიცო, რა გულმოდელად ვაძიებ ამ სიტყვებზე) დეიჯერო, რომ ვიღაც გარემე და უხილავი არსება ჩემი ბედ-იბლათა დაინტერესებული. მაგრამ რა ექნა, როგორ დეიჯერო?

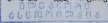
ისეც თვითმკვლელობას რომ მივტოვებუნებდა, რაც ჯერჯერობით აკეთებებოდი არ მაქვს, მაგრამ პერიოდულად მომიგის თავში, აქაც არის ერთი რამ შენთვის სანუგემო: თავს ისე ვერ მოვიკვლავ, თუ ჩემი საქმეები არ მოვა-

ნებრივ. მიიღვი ნაწერები ონფლერში მაქვს, თანაც სულ არველ-დარველი. ასე რომ, ონფლერში დიდი სამუშაო მელის. და თუ მოვახერხებ და მანდ ჩამოვიდვი, მერე აღბნა გამოიჩინებდა შენთან გამძობრება. თანაც, როგორც ხევენი, ისეთი სახარული ატყობ შენს სახლს ვერ ნაბილნავ. ყველადფერს რომ თავი დეიანებოთ, შენ ხომ ვაგიფიქვნი ამ ამბის შემსწრე? რაკობ უნდა მოვიკლა თავი, ნუთუ ვამბობს ვაგომ გეგობ, ეს ვაღვების გამოც, მაგრამ ვაღვების მოვლება ეს უფრო იმ სამინდელი დატანეულობის ბრალია, რომელიც ჩემი ვაუხსაძლის მდგომარეობიდან მომდინარეობს. ეს მდგომარეობა კი უკვე დადი ხანია რაც გრძელდება. ყოველი წუთი ამკარად მანველებს, რომ სიციფხლის არანაირი სურული აღარ მაქვს. საბედისწერო დაუდევრობა ჩავიდინე სიყვანიელები. ახლა კი შენი წინდაუხედაობა და ჩემი შეცდომების მიმევე მანებება და ყოველი მხირობა მერტყვის ვარს. სამინდელი მდგომარეობაში ვარ. არიან ადამიანები, რომლებიც შესაძლებლიან, არიან ისეთები, რომლებიც მემორტყვებიან და ისეთებიც, რომლებიც შემომინატრებენ და ცოტა არ იყოს, შურის კიდევ, შემიძლია ვთქვა, რომ ჩემი, როგორც ლიტერატორის მდგომარეობა, საკმაოდ კარგია. შემიძლია ვევაკეთო ყველადურნი, რასაც კი მოეხსურებ. ყველადურს დამამბედავენ. ეინადიან ჩემი ლიტერატორის ფანრი პოპულარული არ არის, ბევრ ფულს ვერ ვიშოვი, მაგრამ სახლს კი ვაგიფიქვამ; მთავარი, ცხოვრობის გახედული, ჩემს სულიერი მდგომარეობის რაც შეეძლება, სამინდელი, შეიძლება ითქვას, რომ აღდარ არის. გეგმები კიდევ მაქვს: გამომუშებელი გული*, რომანები, ორი დრამა, რომელიცავეს ერთი „ტეტატე ფრანსუზისთისა“ დანერვი. ნეტაც კი ყველადური ოდენიმე თუ მართლა მსურდობდა? მე ამისი უკვე აღარ მგერსა. რაც შეეძლება ჩემს დაფასებას, აქაც ცოცხადა საქმე. სამსახრად მტყუებენ გულს, მოვიცნება არ მამხედვი. იმდენ წყენას, შურისცემოვას და ლანძვივას ვიტან, რომ ვერც კი წარმოიგვენ. ეს ყველადური კი ატყვიტების და აუბლერებს ჩემს წარმოსახვით უნარს. თუცა, მიუხედავად ამისა, ცოტაოფენ ფულს მარაც ვიშოვობ. ვაღვები და მემკვდერობით მიღებული ქონება რომ ამ მტრნფეს მასახედა, მიღადარი ვიქნებოდა. კარგად დაფიქრე ამ ჩემს სიტყვებზე. მეცხადები შენთვის ვამეცა ფული, ყოყმანისა და სხვათა ნებაარეობს ვაიშემე გამეხორციელებები ქველმოქმედებას განსადა. ჩვენ მასზე კიდევ მოგიჩინეს ლაბარაკი. ამ ახსნა-განმარტებების მოკვლა შენ მიიძლე. მთავარი ეს ფული არავინსაღ, უყვარათი ცხოვრობიანი ხმარებდა (ძალიან უნებოდ ეცხებორობ) და ძველი ვაღვების, მეგანშეთა ხარჯების გასასტუმრებლად ამ გერბიანი ქალაღვების საყოფლად გამოიყენება.

ახლა კი, სასიამოვნო თუბებზე მინდა ვესაუბრო, ე.ი. მიმდინარე ამებზე. რადგან სინამდვილეში ვაგანჩინა მესაჭიროება და ჩემი ვაგანჩინა მიიღოდ შენ შევიდინა, დელეს მინდა ვეკლადფერი ვთქვა. მარტო ვარ. არც მეგობარი მაყავს, არც საველიერი, არცერთი სულიერი ვარემო, ვისაც შევეუფლები. მიიღოდ მამაშემის პორტრეტე შევას და ინიც კლავირიფებურად დელეს. ისეთივე აუტანელი მდგომარეობაში ვარ, როგორმაც 1844 წლის შემოღობობაზე ვიცავა. შეგვება უფრო სამინდელი ყოფილა, ვიდრე მტყუენობა.

ჩემს ფიზიკურ ვანამრეულობაზეც მინდა ველაპარაკო, რომელიც შენთვის, ჩემთვის, ჩემი მოვალეობების შე-

* მოდელის საკმაოდ მალე ვაღაღნავა მამის დანატყვობა. ამის გამო, მამისაძილის მოწყობების სწავლობაში მას, უკვე სწავლობიდან ადამიანს, დავნიშნა ორჯინილი მრჩეველი - ნიტარეიტი ასელი.

სასრულელად მჭირდება. მიუხედავად იმისა, რომ შენ ანს დიდ ყურადღებას არ აქცევ, მაინც მინდა ამ თემაზე გვსაუბრო. მაგრამ არ მინდა გელაპარაკო ჩემს წერტილ დაავადებებზე, რომლებიც დღითი დღე მასწავლებლებს, სიცოცხლის ხალისს მაკარგავენ; არც ყოველდღიურ გულწრფელებზე უზიარებასა და კომპარებზე გუბუჩო არა-ფრანს. ამაზე ხომ ძალიან ხშირად დამიბრალა შენთან, მო-რიგებებს აზრი აღარა აქვს. ამიტომაც გეტყვი: შენ კარგად გემასხორცება, რომ ახალგაზრდაობაში ვერცერთი სწულ-ლება შემეყარა, რომლისგანაც მეგონა, რომ მოგვიანებით საცემბით განვიტონებ. დღიონი დაავადებამ ახალი ძა-ლით იჩინა თავი. როგორც აღმოჩნდა, დროებით იყო მიზა-ნებელი. ახლა კი ისევ დამრიბა ხელი და სხვანაირი სახით მიმეღობა: კანზე ლაქები გამოჩნდა და სახსრებმა წარ-მოუდგინებლად დალილობას ვერძინა, ეს რომ ამ დაავადე-ბის ბრალია, შეგიძლია დამიჯერო: მე ხომ მას კარგად ვიცნობ. შეიძლება ჩემი საბინელი ადვოკატის გაში ამ და-ავადებას უფრო მეტ ფერებში ავეტყაბ, მაგრამ მე რომ განსაკუთრებული რევიმი მჭირდება, ამაში ღრმად ვარ დარწმუნებული. მაგრამ ჩემს ცხოვრების წესის მქონე ადამიანისათვის ყოველგვარი რევიმი ნარმოუდგენელია.

ახლა მინდა ყველაფერი გვერდზე ვადავლო და ჩემს ოცნებებს შევუბრუნებ. ამაზე საუბარი მარტოაც რომ სა-მონებებს მანებებს. ვინ იცის, შეგებზე კი კიდევ ურბელ სული გადავიზალო, სული, რომელიც შენ არასდროს გცნობია და არც დავიწყებია. ამ სიტყვებს ყოველგვარი ყოყმანის ვერმე ვენერ, რადგან ვიცი, რომ სიბრალეა.

იყო ჩემი ბავშვობაში პერიოდი, როდესაც თავდაფრ-ეხებით მივყარდი. მომისმინე და არ შევტყობის ამ სიტყ-ვეებმა. მე შენთვის ამდენი არსდგენი მოიქცე. მასწავ-ლებმა ჩვენი გასაერება ფიკრით. შენ ისინი იყო ფსიქოატ-რული საავადმყოფოდან გამოხვედი და იმის დასაბტკ-ცებლად, რომ იქ შენი ვატიმობელ ფაქტობდი, ჩემთვის კალმით დახატული სურათები მაჩვენებ, ნოთ გგონია, რომ უღობიბელი მესხიერება მაქვს?

უფრო მოგვიანებით კი ნანგრძლივ სერონობებს ვანყობ-მით სერტ-ანდერ-ეზე არბი და ნელაობი. რა ნახა ვანობტე-ნით ყვიავით ერთმანეთისაგან განსტყაღდენი მასწავდე-ბა ხალაბობით ნაღვლიანი საბამირობები. ის დრო მეშვების დედობრივი სიყვარულის გამოვლინების საუკეთესო პერი-ოდი იყო. ბოიშვის ვახიბი „საკუთრებას“ რომ შევხებდ-ვართ, რომელიც აღზნა შენთვის ცუდი იყო. მაგრამ მე ნა-შინ შენმა ვყოცებლობდი, შენ კი მხოლოდ მე შეკეთებოდი. შენ ჩემთვის კერპიც იყავი და ამხანაგვი. ადბით ვაგვიკრ-დება ასეთ ვახტაბებით რომ აღვაპაკობ იმ დროზე, რომე-ლიც ასე შროს დარჩა. ეს მეც მაკვირებს. აღზნა ამიტომაც შენამპრო კვლავ სიყვდილის სურვლია, რომ ნარსულის მოგონებანი ასე ცხოვლად მაქვს აღბეჭდილი ვიციბობა.

შემდეგ კი, კარგად იცი, რა მკაცრი ნებსებით მოინდო-ბა შენმა ქმარმა ჩემი აღზრდა: უკვე ორობიო წლის ვარ, მაგრამ ტკივილის გარემო ვერ უხსენებ კოლეჯობა გა-ტარებულ წლებს, არც ის მოში მაერწეებდა, რომელიც ჩე-მი მამინადადის ხუნებებაზე და დახატვზე მაკვირბდა. თუმცა, მიუხედავად ყველაფრისა, მე იგი მინც შევარ-და. დღეს უკვე საკმაოდ ქვეყანი ვარ იმისათვის, რომ არც სიტყვით დავუკარგო იმ ადამიანს, რომელსაც ჩემთვის

კარგის მეტი არაფერი სურდა. მაგრამ ამ სიტყვის კეთე-ბას იგი თავისებური მოხერხებული სიჯიბით ცდო-ლობდა, არ მინდა ამ თემას უფრო დანერგული შევეხო, რადგან მერს თვალბები უკვე ცრემლს ვხედავ.

მაგრამ ბოლოს, როდესაც მეგონა, რომ თავს ვუმეველ და სახლბად წავედი, ყველსგან მიტოვეული აღმო-ჩნდი. საბოლოოდის მორვეები ვადავსევი: მედიცინად აღ-გზნებული და აფორიატებული ვიყავი. ვანებამა მხოლოდ მოგზაურობები, ძვირფასი ავევი, ძვირადღირებული სუ-რათები და გოლეები მიტრიალებდა. დღეს კი ამ ყველა-დრზე ძალიან მწარედ ვაგებ მასხს. რაც შეეებება ოური-დიულ მრწვევას, მხოლოდ ერთი რამას თქმა შემიძლია: დღეს უკვე ვარცა მეშხის რა უდიდესი ნამეხვლობა აქვს ფულს და რამდენად სერიოზულია ყველაფერი ის, რაც კი ფულს უკავშირდება. მესმის, რომ მეტ გგონია, რომ მო-ხერხებულად იცქიოდა, ფიტრობდი, რომ ჩემს სასიკეთოდ იღწავოდი. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ერთი კითხვა არ მასვენებდა მთელი სიცოცხლე: როგორ მოხდა, რომ არა-სოფის მისკლბილი თბეში შემავეგი აზრი. აქებებ ჩემს ვესს არ აღმომახდეს პრაქტიკული ტყუა როგორც მე, იქნებ სხვა რამეში ივარჯის და სხვა ამაბრუნებ გამოიმჩნოს თავი. იო, მაშინ რა უნდა ვენა? ნოთ თავს უნდა მოვახდო გარუნებული ცხოვრება, ერთი მხრივ დავასებებდი, მეორე მხრივ კი, საბუღეველი და აუტანელი? ნოთ საცოდავი და უძლიერი ადამიანის სახელის ტარებისთვის უნდა გათმე-ტო ჩემი მეთე? ეს სახელი კი მსუბუჩებისა და დაივირის გარდა ხომ არავერს მოუტანს მას! ცბადია, ეს ოურიდიუ-ლი მრწველი რომ არ გოფილიყო, აქამადვე ყველაფერი გა-ნაიველებდი იქნებოდა. საჭირო იყო მამობისათვის გული დამეყო. თუცა, იურიდიული მრწველი კი დაიმიწმა, მაგრამ ტინება მიიცი გათლუნდა. მე კი ბებრე და უბე-დური ვარ. ნოთუ გაბაზღაზრდავება შესაძლებელია? იო, ეს არის საკითხიგი. ნარსულს კი ერთი მიხზბით მიფერ-რუნდი მინდოდა შეჩვენებინა, რომ მამეწინეშე საბატო მიხზბი მეც შეინდა ჩემი ცხოვრების მთლიანად თუ არა, ნაწილობრივ ვასამართლებლად მარც. თუ ჩემს სიტყვებ-ში შენს მიზანს საყვედური იგრძენი სავმე, იცოდა, რომ ვერანაირი საყვედური ვერ დაასინებდა შენთან ჩემს უდიდეს ადფრთიერებასა და სიფარულს. შენ ხომ შენი თავი ყოველთვის მახერხლად მოკონდა; მე თავგან-წირვისთვისა ხარ დაბადებული. ქვემოქმედების სურვი-ლი შენში ყოველთვის იმარჯვებდა კეთილგონიერებაზე. მე შენგან უფრო მეტს ვიხბოვ. რჩევას, მარადეაქტრისა და სრულ გაგებას გემუდარებო, საზოიდი თანდათან ვოლე-ბი სულდერი და ფიზიკური ძალებსგან, არაფრის იმედი აღარ მაქვს. უბედურების უბედურება ემატება. ასე გეო-ნება, ჩემს ლიტრატურულ საქმიანობასაც ნერტული და-ცისა გულს კატასტროფას მოგრძნობ. შეგიძლია ერთი კვირი თი მინც ჩამოხვიდე და მეგობრებთან გაჭრდე, მა-ცაღლით, ანაბლი. რას არ მაცემები, რომ კიდევ ერთ-ხელდ შენგებ და მოგვედო. საბინელი ნინათგრძობა მაქვს. შენთან ჩამოსვლა არ შემიძლია. პარიზში გატარე-ბული ყოველი დღე კი ჩემთვის უკვე დამლუკველია.

ფრანგულიდან თარგმნა
თინა ღარიბაშვილი

როსტომ ჩხეიძე

ქალი ქართველი, ქალი პოლონელი... და ირლანდიელი

**გიორგაფიცილი რომანიდან
„ჩემი და მისი (ჰომო არაგვისიპირაღის ცნობების ქრონიკა)“**

„ჩემი სამშობლო ჩემი გულია...“
მოიარავესპირაღის ნოველებს სათაურთა პოეტკა
ძალდაუტანებლად ითავსებს თუ გულისხმობს ამგვარ
ფრანუზს.

ახეცა — სახელწოდება.
ვისთვის ეს ფრაზა სიყვარულის ღაღაღისია, ვისთვის
საირონიო, ღმობლის მომგვრელი თვალთახებეა, ვისთვის
ტრაგეზია.

მოსათვის სწორედ ტრაგეზია გახდა.
პოლიტიკური მამულეების იერიჯ გააფხვეს ნოველას
და რამდენიმე პასაჟში მკვეთრად იჩენს თავს, რათა
ღრმა განზოგადება კიდევ უფრო ხელშეახებინა და შემ-
ძირელი იყოს მკითხველსათვის.

შენათი კი პოლიტიკა ქაბუკმა უნდა დასდოს ქარ-
თველ საზოგადოებას.

მაინცდამაინც უტვინოვია.
და მითუფრო მწარე და გამოსაფხვრელეული უნდა
იყოს მისი სიტყვები, რაც გულშემატკირის შუკრითა და
მოქლენათა შუაგულში ჩაბედულობით გაიარებინა საქარ-
თველს ყოფიანა და ზედისწერას, და არა იმ ზედაპირუ-
ლობით, შემთხვევით გამწვლეულ რომ სწევიათ.

ზღისდავ პიუჯისკო პოლონეთის პატრონიკაცა და
ხველა დამოუკიდებლობადაკარგული ქვეწიწის თავსუფ-
ლების მოსურნეცა და გაბროსთან მგვობრობა ვარაშის
უნივერსიტეტში განსაკუთრებით გაუღვივებს საქართვე-
ლოსადმი სიყვარულს. იქნებ საკუთარი თავისთვისაც არ
გამუშეღია ეს უჩვეულო ღატოლეა მგვობრობის საუბრების
წყალონით საოცრებოდა დასახული მხარისაქენ, მაგრამ
უნივერსიტეტის დამთავრებისა და მეგობართან განშო-
რების შემდგომ უფრად ტყუილს რომ გამოეცხადებინა,
ადვილი მოსახებროა, როგორ ჩაჭრია გულში ამ ქვეყნისა
და ხალხის მოხილვაც და უშუალო განძევაც ყოველთვის.

იქნებ პროტოტიპიც ყოლოდა ზღისდავ პიუჯისკის,
იქნებ კრებითი სახეცა, სხვადასხვა დაკორცება-შობაქ-
დილებათაგან ამოზრდილი... მთავარი ისაა, რომ არც გა-
რეწნული კოლონიტულობა აქლია ამ პერსონაჟს და არც
სამშობლორი ტელფერი, და ამტომაცა მისი ფრეული ფრა-
ზა მოურიდებელიც, ზუსტიც, აუცილებელიც დასათვა-
ლისწინებელიც.

რასაც ვერ ხედავს გაბრო, ზღისმა უნდა აუბიოვოს
თვლი.

ჩემი სამშობლო ჩემი გულია...

კვლავ სიყვარულის მოტივი განმსტავლავს ამ ნოვე-
ლასაც, ყაღბი, ორპირი, თვალთმაქცი სიყვარულის,
ოღონდ ამჯერად ტრეფილება ქვეყნის სიყვარულს უნდა
შეებალოს და პატრონიკის ღონზე გაჯახისნას ქალე-
ფური სიყვარულის ანგარეზინაობა და მოქნენებობობა.

მოიარავესპირაღისათვის ასტრიგად მტკივნეული
თემა ამ მხრივაც უნდა გათავალსწინებულყოფი და სიყვ-
არულის სამკუთხედიც ისე უნდა გამოფარგანებულყოფი
მკითხველის წინაშე, საქვეყნო ტრაგეზიაში ქარაგმული მი-
წინებებიდან თავზარდამცემულ უბედურებად განცდი-
ლიყო.

თვლის არიდება ურჩენიათ მოოს თანამედროვეთ ამ
უბედურებისათვის?

ზარემ გაბროსაც ერჩინვა; და ზღისთან ერთად რომ
დაიარგობოდა ქალაქში და ყოველი ადგილის, ყოველი მნიშ-
ნელოვანი ნაგებობის ნარსულსა და ანწყოს გადმოუშ-
ლიდა, ის კი ვკვლავფერს გაფაციცებით ათავაღვირებდა და
აიძი ალტკაცებით უსმენდა, რას წარმოადგენდა, რომ
ერთი ზღის შემდეგ პოლონელი მეგობარი უფრად მიახ-
ლიდა:

— უბედური ადამიანი ზარ!

— რომ? — ფრებს ვერ უფრებს გაბრო, და როდესაც
იგი კვლავ გაუმორებს, ესეც წყრომით მიახლის და თავ-
მამწინდება:

— სრულებითაც არა ვთვლი ჩემს თავს უბედურად...
მე... ზღის სამშობლოში ვარ და აიძი ვარ უბედური!

განა განაგავრებალად გეუბნებითო, — მოუბოდიშებს
ზღის; მაგრამ რა მქნას, როდესაც დაევირეება და ანალი-
ტიკური განსჯა აიძვლებს ამის თქმას. განა იმპროტო ტრი-
ალებებს ეს ერთი წელსანდაი ქართულ საზოგადოებაში,
რომ საკუთარი შეხედულება ვერ შეემუშავებინა? და რა-
ღა მგვობრობა იქნებოდა, თუ თავის თვალსაზრისს გულში
შერახებდა და საძრახავს ნრფელად არ მოახსენებდა.
გაბროს მისი შეხედულების დამტკიცება ნებას? განა
ზღისმა სწორედ ამიტომ არ ჩამოაგდო ზაისი ამ მტკივნე-
ულ თემაზე, რომ შესაფერისი საბუთებიც გადაემალა?

— ბედნიერად გთვლიდი იქ, როდესაც შენს ალტკაცულ
სიტყვებს შენი ერის შესახებ ვისმენდი და ვუშორედი იმა-
ცე დროს შენს თვალებს. ვთვლიდი ბედნიერად იმ ერსაც,
რომელსაც შენ ვუთხროდი. დღეს-კი, სამწარხაროდ, ძა-
ლანებურად წინააღმდეგი უნდა ვიჯობო. რა უნდა გაა-
რიგოს ადამიანმა იმ ერში, რომელსაც ვერც არ შეუგნია

ის უბრალო ტემზარიტება, რომ თავისი დედა ენით უნდა ილაპარაკოს, უნდა...

გაბრი ალარ დაიკვლია, რადგანაც ეს საყვედური საკმარის საბუთად სულაც არ ერევნება: ეს შეუვრებლობით სრულდებითაც არ ემართებათ! შეგნება კი აქვთ, მაგრამ გარემოების ბრალია, არ ებერებებათ, რადგანაც სასწავლებლებიდან თითქმის განდევნილია ჩვენი ენა.

მატერულ-დოკუმენტური ყაიღისა რომ იყოს თბილისა, აქ ესათუოდ ჩაერთოდა, რომ იაკობ გოგებაშვილმა როგორღაც შეაგუბა „დედა ენითა“ და „ბუნების კართი, ქართული ენის თანდათანობითი დაკნინება-გაქრობის კატასტროფული პროცესი, სკოლის გაქართულებებისა კენ თავ-განწირული სწრაფვით სასაბუთოდ შემოაბრუნა უნობრივი ცნობიერების რღვევა... მაგრამ ნოვლის მხატვრული გარემოსათვის უმთავრესია იმ სენის ამოკლება სამზოუნე, რაც გულისხმობს ყოველგვარ მშობლიურინათვის ზურგის შექცევას და კოსმოპოლიტიზმის მორევამ გადამავებას.

საზოგადოებრივი შეგნება და ბირალი უკვე ისე მოშლია, ჩვეულებრიობად აღიქვამენ ქართული ენისა და მხოლოდმდეულობისაგან ყოველდღიურ დამორებას და, იმიჯროულად გულმტკიცებულობას თამამობიერ ქვეყნის ბედი.

სასწავლებლებიდან თითქმის განდევნილია ჩვენი ენა...

— ოჯახები ეილას ხელშია?! იქიდან ეილამ განხევენა?..

ამაოდ ლამობს გაბრო მეგობრის ღირწმუნებას არავის ვაუფენია და ლაპარაკობენ კიდევაცო, — ნუ დაიფინებს, რომ ზედის ქართველი საზოგადოების მთელი ავანჩაზი მუტუაია, გულდახმობითაც გამოურკვევია და ახლა გაბროს შესასხებანი თვალბისა და ყურების განგებ დახმობად ტყენება, სატყვის გადამბრუნება!

— ვინ ეცმის ხოლმე ჯვარზე თითქმის ყოველ ნაცობის ოჯახში ენის შესახებ?! მე თუ შენ და რამდენიმე შენი მეგობარი? ენა ვის გახდომია ერთადერთი სალაპარაკო საგნად ნაცობებთან? და ახლა-კი იძახი: ლაპარაკობენო, რომ ენის შესახებ, მამ, რაღა ტყუილად თავს იხეთქეთ ლბის შესახებ ბაასით?

ფუძვად მუ მოიტყუებს თავს გაბრო, თითქმის ეს სულ მცირედე ნაწილი იყოს ერისა. მცირედია თუ რა არის, გა-

ნათლებული ნაწილი ეს არის. ზოგი უმაღლეს სასწავლებელშია ნამყოფი, ზოგი საშუალოსა და დაბალში და, ესაე ცოტარამ სწავლა მიუღია და ნასწავლ საზოგადოებაში გარეული, დედა ენაზე ხელი ვეღას აუღია.

— კარგა იგი, შენი ერი ახლა სწავლა-განათლების ძალიან ეტანება. მოსალოდნელია, უმრავლესობა შენი ერისა ისწავლის, და სწავლა-კო, როგორც ხედავ, უკუღმა მოქმედებს შენს მომეტებზე. მაშინ მცირედი ნაწილი-და დაგრუნბა დედა ენაზე მოსაუბრე...

ამან სიტყვა უნდა შენყვეტანოს ის ერი, რომელსაც დიდებული წარსული აქვს და თავისი ლიტერატურა, არ მოისპობაო, — მაგრამ ის შეიკერ რეალობას გასუგრებენებს თუ ნამკითხელი და ხელშემწეობა არა მკავს ლიტერატურას, მალე მოისპობა. ორ მალონამდე ხართ და მკითხველი კი რეალობად ათის ხუთისამდე გყავთ, წერა-კითხვის მკოდნე ბევრად მეტია, მაგრამ მცირედილა ეტანება თქვენს ფურინალ-განეტებს, და მათთანაც უმეტესობა მალდატანებითა ხელისმომწერიაო, — და ამ საცქერის მიზეზსაც მოახსენებს:

— თუ შენ გეძენდება ამის თქმა, მევე გამოხატებ: თქვენ ჯერ ეროვნული თვით-მეგნება არა გაქვთ...

ზედის ამჩნევს, რომ გაბროს ერთადერთი თანამგრწობელი მუჯაა, მის მეხედულეობითა გამოზარებული — მარო, და ისიც იმიტომ გამწვარა ეროვნულ საქმეებს მამდევი, რომ... გაბრო მისწინა, თორემ პოლონელს მისი ეროვნული თვითმეგნებისაც ვეუგება.

აღლო არ უმტკუნებს ზედის. მაროს არამცთუ არ იტაცებს გაბროს მოლოდინედა, მის აზრებს „დამთავებულსა“ კი უნოდებს, როდესაც საამაო შემთხვევა მიეცემა. ღიბა, ახლ დაკნინებასაც არ მოგრდება, რადგანაც ახლა პოლონელით მოიხიბლება და მზადაა თან ნამკყეს იმის საწმობლოში და საქართველოს კი ოდნავი სინაწულითაც არ გამოეოთხოვოს.

ეს მისი რწმენაა, მისი იდეალი, მისი სენტიმენია, ნოველის სახელწოდებდაც გატანილი:

— ჩემი საწმობლო ჩემი გულია.

სხვა საწმობლო არც საქართველოს.

დაე გაბროს წინასწორება დაეკარგოს საყვარელი არსების ცბიერების გამოხედვებებისა. ქალისათვის იგი სასაცილოზე სასაცილოა ერის გადარჩენაზე დაუსრულე-

მხატვარი კარლო ფარულია

ბული ლაპარაკის, და თუ იტანად, მხოლოდ იმით, გარ-
შემო ხსენებს კიდევ ის ერთივე, მაგრამ საკმარისია ვაიმო-
ნდეს რომელიმე უცხოელი, სულ ადვილად შეეძლება ვაბ-
როს, იმას კი თავსვე შემოეხედება: სადაც ვინადა, იქ ნამო-
ვალა... ყველაფერი დაეთიხრება...

ზღვის გაქცევა ქალს, რადგანაც მისთვის ძვირფასი
ის მორალა და მსოფლგანცედა, რაც მის ქვეყანაში გაუზ-
იდათ თავისიანობეზადა; და დაე გაბრომაკ იტოლებს და
გონების თვალთ შეაპირისპიროს ეს ორი მონათსა:

— ჩვენი ქალები სულ სხვას იძიებენ ამ შეზღვევაში:
„ჩემი ხსენი ჩემი სამშობლოსია და თუ ჩემი სამშობლო არ
იქნება, ნურც ჩემი გული იქნება“... აი, ჩვენი ქალების
წინდათა წინადა და თავიანთ გულს კიდევაც ანაცვალე-
ბენ სამშობლოს...

პოლონელი ქაბუკის სიტყვებში შიის საკუთარი გან-
ცდები შეტრეკია. თამარ ვარძელაშვილას ახსოსეს, რო-
გორი პატრისკაცისა ახსენებდა ბოლშე პოლონელ ქალთა
პატრიოტობას: მტკიცეად იყავენ ერთნულ ტრადიციებს
და საკუთარ პიროვნებაზე მაღლა სამშობლოს აყენებენ.

ზღვისპირად წერდლი კი იმ მხარე ფრანზთა მოაფ-
რებებს, იღუპიას ერთ ნამცეცსაც რომ აღარ დაუტოვებს
ქართული წგონების:

— მეორე, თქვენი ვატყავებიც ეთანხმებინა მაროს
ახრას პოეტი?

განა რა ქვეყანაა ის ქვეყანა და რას შეიძლება გამოე-
ლოდეს მერძისისაგან, როდესაც ქალიან-კაციანად ერთ
მორალსა და გატაცებას ასდევნენ ჩემი სამშობლო ზემი
გულსა.

ასეთ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სინამდვილეში
რადან შეიძლება მოხელაუტოს „დაშიგაუბრელი“ ახრების
მიმდევრი?

თეთიან წერლისთვის... მოხთვის საით მოწაწდა ვა
ხსენის?

ეი, რომ აღარათი, და სკვების ამტომაც ხრავდა და
ისრუტავდა, ხელჩაქეული მაქეჩემოდა წყვილიანი და
წამოერი გამოფხიზლება გაახსენებდა, რომ უპირველესი
მოვალეობა მაინც ქალს უნდა ეტვიროს — იმის თავგან-
წირვას, იმის შედარეკელობას, იმის სიჯიუტეს. ქალს უნ-
და ადვილად ეატყავებინა პერიოკული სული და გადამ-
წყვეტი ბრძოლისთვის შეეწაადებინა.

და ოცნების სურათს რომ შეიზინაზავდა გონება, პერო-
კული სულის ალგორითად ნორჩ ასულს ამტომაც გაი-
მისობდა. არწივისაგან უღვთოდ ნაიძინე ქალი საქარ-
თველოს სიმშოლია, და ას, დასალუბად განწირული, უტყ-
ველი აღასურულისგან მისმა ასულმა უნდა გადარწინოს.
დანტასტიკური ეტრედა „კრწმეული ციხე“ თავით ბო-
ლომდე ამ გზებზეა ანობრდილი და სუვეტური მო-
ხიბულელობის ნაცყლად გამჭვრეტელ ალგორია აფო-
რიაქებს შთიხველის გონებას.

მოჭაქული ამირანის ხატსაც მოშველედება, მაგრამ
ძველთაძველი თქმულების განხლარებელი ექსისტიმდინ
იანე მტკსა და ორიგინალური ელფერით შემოსილს ვე-
რადურს ამოტრნდა, ვიდრე აკაკი წერეთელისა და გაფა-
ფაშაძის გამოცემით და საქართველოს საოპიოფუტებასა
და გახაფხულის უსათოდა დადგომასთან ისეთი შიამ-
ბეტქაობით გაეკრებინათ, განწმლედებოდა არამცთუ

უფრო მარჯვედ, არამედ ცოტა ნაცლებადეც კი გასხიოს-
ნება ამ სიმშოლიკისა.

პოლიტიკური ვენებათაღელევა ბორგავდა ერთთანაც
და მეორესთანაც.

არ მოერიდებოდა წინამორბედთა ამ პოეტურ ქმნილე-
ბებს შიო არავდამპირელი, არც პოლიტიკურ სარჩულს გა-
ეცეფედა, მაგრამ დაიტანდა ამირანის სახება. ვერც შეე-
ლეუდა, ვერც განვლოდა. ამიტომაც ერთ კარს დაარ-
ქმევდა „მოაქეფული ამირანს“, ფრანგმენტად მონათლავდა
და თავსაც ამით იმართლებდა, ვერ დაუშოაფრებლია,
თორემ თავი აბოლოოდ რომ მოეცემის, სულ სხვა სიმა-
ღლით აღიშართება ამირანის მოწმენტიური სახებაო.

ვერ მოთავდებოდა?
წინა ასულის პერიოკული ხილუტეა ხომ მაინც გა-
მოეცევა, და შორედ იდეალში დაუნებდა ძუნას სუ-
ღლირი სიმწინვის შეწარმობები გზას.

ჯერმე ჯოისი რეალობამდე იოვინდა შესაფერის ხა-
სიას და მის აიგორსად წარმოსახავდა („მკვერდნი“).

იქნებ რეალობაში ვერც მას მიცნო და ბულშეასებები
შტრიტებით ქმნიდა იმ ფარულ იდეებს, რომლის არსებო-
ბა თუ მოვლინება ასე სწყუროდა ირღანდიას?

მაინც ეწივნა ალგორითად კი არა, რეალისტურ ხას-
ათად წარმოუსახა, საველოზე მიმაგრებულ სამკულზე
აღბუღელი ირღანდიის ღერობა და ემშლემით. და გაბ-
რიელ კორიოსაც ერთადერთება მას, სწორედ მის აიგო-
რსა უნდა უსაყვედურდა და თავაც საკმაოდ მკაცრად
თქვას მაგვირად მე მრცხვინია, ნურც ასეთ გზებში
ბეჭდათ წერალებს, როგორც „აღელი ექსპრენსა“, მე
თქვენ განცდისიკლებული ამ მტკიცეთი.

გარბილი ამ განეთმა მხოლოდ ლიტერატურულ წარ-
კვეტებს ბეჭდავდა და ახლა ქალის წინაშე უტკრულედ
იშართლებს თავს: ჩემს სალიტერატურო მიმბოლივასა პო-
ლიტიკასთან არავითარი კავშირი არ გააწინაო.

მერე ისიც უნდა გადამკრას მწარედ მის აიგორსმა: საფ-
რანგეთსა და ბელგიაში გამგზავრებასა და უცხო ერების
განმტკიცებას, ირღანდიის მონახულებას და მშობლიური
ქნის ცონა გერმანეთით, — რას მახუზავდაც კაცმა წერე-
ულად უნდა მიუგოს: ჩემი მშობლიური ენა ირღანდიორა
არ არის და არც მშობლიურ მამრიგო ვაპირებ სტუმრობას,
რათა რაღაც შეეცხოო ჩემი ხაზისა და ქვეყნის შესახებო.
— და ახსენებულმა დასასნო:

მე უნებრდა ჩემი ქვეყანა, მიმბეზრდა!

გაბრელი ქალის წმინდა შემოხედვას მიუღოს, მაგრამ
ის დასტრეკდა და თბილი თვალებით შეაკეცრებდა და ვურჩ-
ოდენა ირონიით ნასტრქილედეს: განიგლისიკლებული!

მის აიგორს ირღანდიელ პატრიოტთა თავისებური
სიმშოლია, თავგამოდებით რომ ცდლობს უნუგემო ხი-
ნამდვილოის შემპირალეგებას. გაშეტებული ჰუას ეს ვერ-
სონავა თუ სიმშოლად ჯეჟიშ ჯოისის, როგორც ამას სარაფ-
ეთი აღსვლი, და ემრალეება, ძალიან ებრალეება, ფუჭად
რომ უნდა წაუფროს განწირულმა სულსკვეტებამ.

შეი არავდამპირულსაც რომ ვაჟინა ქართველი მის აი-
ვორსი, რა გაამეტებინებდა, ერთ ნოველას საკუთრივ მას
თრღინდა, თუ ტხოლიადან ეტრომდე არ გადაიფინდა,
ეგებ სხვა პერსონაჟებს თუ არა, მე მაინც მიგებოდა, თო-
რემ გასკდა გული და ეს არის.

ეკა ბუჯიაშვილი

აფხაზეთისკენ სავალი გზები

გურამ ოდიშარიას რომანი „პრაზიღენტის კატა“

„ქე ზირად მიწვეს ყოფნა ასეთი სახის განხილვებზე, სადაც ვეღარ თავისფრისა, ფარმაზი თვლენ, რეცენზენტები კი თავიანთ აგრძელებენ.“

მაგრამ აქ ყველაფერი სხვაგვარად იყო. ფარმაზი უთანხმოება და ეწინააღმდეგებოდა გამომსვლელს.

ფარმაზი განიღვიდა მათთან ერთად.

რატიო?

იმატომ, რომ ნაქიჩრედ, შემოქმედებლით გააზრებული ცხოვრებითელი სიძაროვ ვულგარულს არ ტოვებს ადამიანებს. უფრო მეტად – ის აერთიანებს მათ, – ასე გამოიხატება ვასილი „ახანსი პერიოდში“ (სტატიის ავტორი დევი ფიტცჯარაქ) ფარმაზი „ქენი შერეობის“ საღიბში გამართული სადავოს – განხილვის გუნდს ოდიშარიას ახალი რომანის „პრეზიდენტის კატა“, რომელსაც მკითხველი ამ ფურწლის ფრეზლებსადაც იტყობს. რომანსა დიდი ინტერესი გამოიწვევა. არაერთი გამოხატურება მოუტოვებდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან.

ბატონი რასტომ ჩხეიძის ოქროს, სწორად შეიბრძვილის ასეთივე ცნობისას დიდი უბრალო მას, „პრეზიდენტის კატას“ წინადაც გამოვიყენებ, დანეტრეხებულა საზოგადოება საღიბში შევერჩხება და ამ ნაწარმოებზეც ესაუბრობ.

– როცა გურამ ოდიშარია ამ რედაქციას ეს რომანი მოიტანა, არც უფროა მთლიანად გამოქვეყნება. მხოლოდ ანონსირება სურდა და ანონსირების დიქტივება, – დედა ბატონმა რისტომმა, – მაგრამ ნაწარმოებმა ჩემზე დიდი შთაბეჭდილება დატოვა და გაბეზრებულ საფურცელს ვარიანტის დაბეჭდვა, თუცა შემდეგ ვერცერთ სტრაქონს ვერ შევადო და რომანი გამოქვეყნდა მთლიანად, ხუთ ნომერში.

ნაწარმოებში შეხანნიშავად არის დახატული სიხუმრის ფორმა – ასე რომ გვენატრება. სხვათა შორის, ბატონ გურამს მთელი „გემპაჟ“ კი აქვს, როგორ უნდა შევეცდეთ სიხუმრი თვითმფრინავითა, გემითაც, ფეხითაც, მატარებლითაც... და ისეთი ექსპრესიით არის ეს ველაფერა დაწერილი, რომ გვეჯერა, ადრე თუ გვიან მართლაც დაეძვებოთ ამ ტანს.

რომანი თავიდან მთლიანად კარგად არის შეკრული და ამ ველაფერის ამოღიანებს შთაფარი გმირი მიხეილ ბლაგო – სოლონიტული ავამიანი, რომლის რაკურსიც იხსნება სიხუმრით, აფხაზეთის შტაბზე და მთელი საქართველოც.

გურამ ოდიშარია ნაწარმოებში ყველაფერს გავეცხადება, ამონაწახება ხოლმე იუმორი, მაგრამ ასე მთლიანობაში, აქ რომ მოჩვენის, მის არცერთ თხზულებში არ ყოფილა. ამიტომ ამ რომანით კიდევ ერთი ასპექტი დავიხსნავ გურამ ოდიშარიას შემოქმედებისა.

საღიბში გამართულ საღამოს ესწრებოდნენ ნაწარმოების ერთ-ერთი მთავარი გმირი კაპანაძე და ის

აფიანიშები, ვინც კარგად იცნობდნენ იმ გურამს, იმ დროს და... მიუხედავად ამ ტიტამაც შეკრებულები მვერ სანტრერესო საკიხის შეხუნენ და განხილვამაც გამოირყვალა თამბექვადი ჩაიარა. მომხსენებელმა ბატონმა სოსო ტყემუროძემ სანტრერესოდ მიმოიხილა რომანი, რომელიც აფხაზეთის ტვივლით არის გატენილილი, ნარმოქმნილია ემოცი და გაცოცხლებულია სიხუმრი თავისი ქალაქური სურნელით.

იოსებ ტყემუროძე:

„აღვამეტივ საუკუნეში, როცა საქართველომ, როგორც იქნა, თავი დააღწია კომუნისტურ ბნელეთს, ქართველი მწერალი რომანს უფროსი კომპარტის აფხაზეთის საოლეო კომიტეტის პირველ მდივანს.“

რომ მივლენოდა, რის კითხვას ვინცმედი, აღბათ, არც დაეწეებდი.

და მვერსაც დაეკარგედი.

რა მადლური ვარ მწერლის, რომანს მანისცდამინც „პრეზიდენტის კატა“ რომ დაარქვა.“

თუმცა, ეს მხოლოდ „ანტრივი“ როდია. კატას ამ რომანში მომხსენილები როლი და დატვირთვა აქვს.“

ასეთი შესავლის შემდეგ მომხსენებელი ურცლად მიმოიხილავს „პრეზიდენტის კატას“, რომელსაც კოსტომოდეტრულ რომანს უწოდებს და შეეცდება, გამოხატოს მისი ორიგინალური ფორმა და სტილი, მწერლის ისტატობა, სანტრერესოდ ისაბრებს რომანის მთავარ პერსონაზე.

შემდეგ ზოგადიოთ მის მოხსენებას ქვისი უწოდებს, როსტომ ჩხეიძის ოქროს, მოხსენებას ისეველი სანტრერესო და ორიგინალური არქიტექციონისა პეტრედა, როგორც თავად რომანს.

დასაწყისში მომხსენებელმა დამომინა ორი დიდი მწერლის – კოსტანტინე გამსახურდიას და ულიამ ფოლკინერს განსხვავებული მოსაზრებანი ერთსა და იმავე საკითხზე – რომანის წერა უფრო ოლეო თუ მოთხრობის. პირველი ამბობს მოთხრობის, მეორე კი – რომანსო.

როცა რომანის ფინალზე საუბრობდა, მომხსენებელმა აღნიშნა: ამის დამწერს, რომანის სირთულეც დაძლეული აქვს და მოთხრობისაც.

ამ ფინალს ხელს მოაწერდა ნებისმიერი დიდი პროზაიკოსი, მავალითაც, მარტენა და უნომიდ მისარა, რომ ამ ფინალს და ამ რომანს ხელს ანერს ქართველი პროზაიკოსი – გურამ ოდიშარიათ.

ბატონი გია ჯხომაც პრეზიდენტის კატას“ სანტრერესო წერილით გამოიხატურა. მან რომანის თავსებურებებს შორის გამოარჩია ენა – ერთგვარი სიხუმრული ტექსტი, რომელიც აგებას იტარე მზეს, ზღვიდან მოპერული ნიავს, გავას, მამამაურეთს ზღვას თუ პარიტიო, შვევს ფოლკლორს, რომლის ავტორს პერსონალები არ დაეძებენ, რადგან თვითონვე არიან ავტორები... იქ ცხოვრება ქვიფია, სიკვდილიც ქვიფია, ომიც ქვიფია, ერთგვარი სინხიანი შეჯიბრი რესტორან „ემერასა“ და რესტორან „შერტელს“ შორის... აქ ზღვა მიწად აღქმება. როცა ამბობენ: ეს ჩემი მიწაა, ზღვას უყურებენ. ზღვა მათთვის მართია, მიწასთან სურნელი ასდის და ისეთივე ნუსყვირა და თილილ“...

ტექსტის თავისებურებათა მიმოხილვის შემდეგ ბატონმა გიამ მიზეზი ბღაფას ლიტერატურულ პერსონაჟებს ასაბრეს და აღწინააღმდეგა. „სიბავარი გმირი მე პირიქით, დროსაცდენილი ადამიანად დავინახე, რაც უსასილო გზასაცდენილსაც კი უდრიდეს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მისდამი თანგრძნობა გმსჭვავდავს. მე დავინახე სტალინური ეპოქის ნეგროზობა დატვიფრული მგრძობიარე ადამიანი... ის ახლებათ ისე ცხოვრობდა, როგორც ამას სოციალური რეჟიმი ითხოვდა, ცხადია, სტეფზე უფრო განვითარებული უნდა იქნებოდა, რომ სტეფზე ნიჭიერი იყო, მაგრამ მაშინვე სხეულებით.“

... არ გვეგონა, რომ ისე ავსაფრებინოთ პარტოული იტრატის კიბეზე, კონსერვაციონის, ვერაგობის, დასმინის, ნაწრუების და სხვა სიმბოქურთა რევიდენტი ყოფილსო მისთვის უცხო. სტეფავრად კი არ სჯამდენე. უნდა ვიფიქროს, რომ მას ეს გზაც გაეცლო პარველკობამდე...“

ასეთი ცხოვრება ხშირად მოხს კომპლექსს, რის დაძლევასაც მგრძობიარე ადამიანები სიფავრულის მუქებაში, დედსულუიანი შენდობით, თანადმიობისა და თანგრძნობის გამოწვევებით ცდილობენ ხოლმე. ის, რომ მთავარი პერსონაჟი ასე დლოლიაგება ყოფილვე ცოცხალს, იმ გრძნობათა კომპენსაცია მგონია, რისი გამოდგენებაც პირველკობამდე ვერ შეძლო. ჩვენ არ ვიცით, როგორ იცნობდა ის კომიუნისმს თეორიის მანამდე, მაგრამ პირველკობისას ეს მოსტყულებები მივლად უსარგებლო გახდნარყო მისთვის.

ახლა მას სურს ადამიანურობა დაამტკიცოს...“

ნინო ვახანიამ კი შეკრებაზე რომანში გაყოცხლებულ სიბუნებ, აფხაზეთის ტკივილზე, საკეთარი სამშობლოში ლტოლვილებად ტკვერე ადამიანთა მოუწუბებელ იარაზე რომ იბარება და ცრემლმორეულმა ამონარიდებზე შეგვახსენა ნანარმოებამ, მწერლის უზენაეს მოუაღლებინაზე განახილება უტრადლება და თქვა:

„არადა, თითქმის განსაკუთრებულ არაფერი, მივლი ნანარმოები ერთი სიხუმელი კაცის – მიზეზი თემუროვიმ ბღაფას ვახსენებია (მეუფლებელიც კი გამხდარა მისი მოხსენება მიზეზი თემურის და). ის – რეალური ადამიანიც და ლიტერატურული პერსონაჟიც – სიმბოლოა ძველი, კეთილი დროებისა, სიბუნის ურთიერთობების, სიცოცხლის და სიფავრულის. სინამდვილეში რომ არ არსებულყო ასეთი პიროვნება, ის მწერალს უნდა შექმნა, გამოეყოცხობინა. საყოფილოად დაბნეულობის, ნიპილქების, სასოწარკვეთის დროს ხომ მხოლოდ მწერალი არა აქვს უღლება შეეფუოს არსებულს. მეტიც – მისი უზენაესი მოვალეობა პიტრალს ცრემლი მოსმინდობს, უწვევსო ნივთის სავსე, დაერდობილი ადადგროს“ და გვაფუბრებობს, რომ არაფერი დამარგულა და მოსამობილა [არც ტრინტორია, არც ადამიანური ურთიერთობები, არც ზღვა და არც მთა]. გურამ იფთხარის ნანარმოებები სწორედ ამას აგრძნობინებს მკითხველს.“

ნათელა არველავა

... როცა ვკითხულობდი ამ ნანარმოებს, სულ ფიქრობდა: ნუთუ კიდევ მერჩათ ნოსტალგია, სიმპათია იმ ადამიანებს მიმართ, რომლებსაც ის ემოქი იყო აკუმულირებული? ნუთუ არ ანუხებთ ის, რომ ვერა და ვერ გვათავისუფლდით იმ ხანისგან-მეთქი, მაგრამ მერე, როცა ფინალ-

ში მითავარი გმირი კვდება, მივხედა, რომ მწერალი ამით ამთავრებს ეპოქას, რადგან იმ მოვლენებში, რაც შემდეგ მოხდა ჩვენს ქვეყანაში, თემუროვის ადგილი აღარ აქვს.

ბატონმა გიამ თქვა: თემუროვის დროსაცდენილი და განაცდენილი ადამიანი იყო. მინდა მას შევებინოთ და ვთქვა: ბღაფა იმ ეპოქის მოხაიკის პატარა კრწხა. თავისი მენტალიტეტი, ცხოვრების წესთა არცერთი ქართული არ იყო ადგილში იმ იფილოგიისა, რომელიც საბჭოთა ეპოქის ახასიათებდა და მიუხედავად ამისა, გველას, ვისაც სურდა მოქცეულიყო ლიდერის პოსტზე, უნდა გაეცლო ეს გზა და ნიჭიერადაც გააბრეს, მათ შორის თემუროვიმაც.

როგორც ერთ ნივთს ჩანს წყლის მთელი შემადგენლობა, ისე ახასებენ ბღაფას პიროვნებაშიც მთელი ეპოქა. ის კვდება. ინტება ახალი ხანა და როგორ შემოიღის ეს სამყარო, ძალზე საინტერესოდ არის აღწერილი ნანარმოებში. „როცა მამამ შეუღს გვანდა ხოლა, ზღადა მსახვად ქალაქი და ერთი მეტრით უკან დაიხია“ – ეს ხელა ქილასის რომანიდანაა. გურამ ოფთხარი კი წერს: როგვიაც ტანკები შემოდიდნენ სიხუმში, ზღადა დაკარგა ხმასილა ფიქრის უნარიო.

როცა მწერალი ამ ერთ პასაჟშიც კი ასეთ ხატს ქმნის, ეს იმის ნიშნაც, რომ ჩვენ ვაღვებულები ვართ არა მარტო გავუგოთ მწერლის ტკივილს, არამედ შევებინათ მისი სულის კენჭულში არსებულ იმეფსაც, რომ ეს აუცილებლად შეუძლია ქალაქში და ზღვაში ასე აუცილებლად დედაპარაკება.“

სოსო ქუჭუბინიძე

... რა თქმა უნდა, მიზეზი ბღაფა იყო დროსაცდენილი ადამიანი, ოღონდ ვერ დავეთანხმები დროსაცდენილობის ანვარ გაგებას. ის კარგი გაგებით იყო დროსაცდენილი. ეს ადამიანი სულაც არ არის ცალმხრივად დაბნეტილი, ფრთხილ ანგლოზო. მას თვისი ღირსებებიც აქვს და ნაკლიც. რატომ დანერა ეს რომანი გურამ ოფთხარამ? ჩემი აზრით, ავტორმა გვიხატრა, რომ ბღაფა იმ აგებებით რეგობის პირობებში უფრო მეტად იყო პიროვნება და უფრო ნაკლებ კომუნისტი, ვიდრე დღევანდელი ჩვენი ჩინოვნილები არიან.

პოლ ეფერი წერს:

მესიხურება იმით კი არ მანვეიდრება, რომ წარსულს ადადგენს, არამედ იმით, რომ ანმეოს ასაზრდოებობს.

ეს რომანიც ანმეოს ასაზრდოებობს... და გვიდასტურებს მიღერის ცნობილ აზრს, რომ „სიბიბურენიც შეიძლება იყო სუფთა და მონობაშიც შეიძლება იყო თავისუფალი“. დღეს, როცა ის რეგობს აღარ არსებობს, ძალზე ბევრ კომუნისტს ცხედავ ჩვენს გვერდით.

მიზეზი ბღაფა კი იმ დროს, იმ რეგობს, იმ გზას აცდენილი კაცი იყო და ეს ძალიან კარგი რამ მგონია.

ცისანა კვიტრამე-გოძიაშვილი

... ვიცნობ გურამ ოფთხარის შემოქმედებით. ის სექტელაცი ვინაზე, სამეფო უზნის თეატრში მისი პიქსის მიხევეთ დადგეული – „ზღვა, რომელიც შორია“ და ბევრი ცრემლიც ვაღვარდვარი.

ძალზე საინტერესო რომანია „პრეზიდენტის კატაც“. სათავრია ორიგინალური და ამის გამოც დაინყო კითხვა ბევრმა.

საოცარი სახეებია ნანარმოებში:

„ზღვა იყო ასეთი, თითქმის სადღაც ძალიან ახლოს ღმერთი დაფიქრობობა“,

ან ეს შედარება რა კარგია:
 აქლს გაუმარჯოს. ქალი ფედაშინას პედას — ხან აფროკასიეთი მხურვალეა, ხან ანტარქტიდისადაც ცოცხე, ხან მისი მდინარეს პედას, ხან ველისას, ხან მწვერვალს პედას, ხან ზღვას, ოკეანეს, კონტინენტს, ქარს”
 ძალზე კარგი რომანია
 დიდხანს სიცოცხლედა ვისურვებთ, ბატონო გურამ. და კიდევ: მარად გვქოხლებს „ქვენი მწერლობის“ ეს კერა — სულიერების ერთადერთი გადარჩენილი კერა დღესდღეობით”.

ბატონმა სოსო კაპანაძემ, მიხეილ ბლაგუბას შეგობარმა, ვინც, როსტომ ჩხეიძის თქმით, თანავეტორიკ კი არის ამ რომანისა, შეკრებაზე ნიკიტა ხრუშჩოვთან შეხვედრები გახსენა:

– ჩემი ღა ბლაგუბას პირველი შეხვედრა ხრუშჩოვთან, ბიჭუნთაში, არ შედეგად, რადგან უგონოდ მთერალი იყო და მიღება ვერ შეძლო.

შემდეგობში, როცა ეს მოხერხდა, ბიჭუნთთან მომავალნი საიდვარის გზას” რომ დავადექით, ნიკიტამ პკითხა მიხეტლს:

– თქვენ ამბობდით, რომ ავხაზეთი დავარულია მცენარეობი და ეს მოტეტლეპული ადგილები რას ნიშნავსო?
 – ამის მიზეზი ის არის, რომ აქ მოყავთ ჩაი, თამბაქო. ეს კულტურები კი იმას იწვევს, რომ სამ წელიწადში ნიადაგი იფიტება და შავ ზღვაში მიდისო, – უბასუნა ბლაგუბამ.

შემდეგ, რესტორანში სადილობისას, ხრუშჩოვს ეყალა მოცინა ძალიან გამოკითხა სად და როგორ მიდიოდა ეს სტრუქტურული მცენარე და დირიტრესდა: რატომ არ გავით ამ კულტურის პლანტაციები, ის მიველ მოვლელობი უნდა გაატანოთო.

თქმუროეობმა მიზეზად ისევ ჩაი და თამბაქო დასახელა.

– კი მერამ, საიდან მოგახანეთ ეს ჩაი და თამბაქო? – მხრეთი ამჩნეა ხრუშჩოვმა.

– ჩაი ხატქოთა წყობილებამ მოგვახეია თავს, თამბაქო კი თურქმა კოლონიზატორებმა. ერთიც რომ მიეიმიოროთ და მეროვც, საქოროა კოლბოხეხას”, „სოვბოხეხისა” და რაკოკომბის გაუმეხეხაო, – უთხრა ბლაგუბამ.

შემდეგ ხრუშჩოვმა იკითხა, შევადლებელი იყო თუ არა ამ კულტურების ამოღება და მათი შევლედა ხელეფერის ჩაით და თამბაქოთი. სწორედ იმ პეროვთან ბლაგუბამ საკითხზე მუშაობდა და ჩაის საუკეთესო პროდუქციაც მიიღო ხურმის ფოთლეხიგან, მამინ კი ასე უბასუნა:

მალაზ ხაბარულიძე, გურამ გვიშაიანი, იოსებ ქვიშვრიძე, სოსო კაპანაძე

– ცველიერეო შეხადლებელია. აუცილებელია ბუნების ნონანსორობის აღდგენა და თუ ამას მოვალხერხებთ, აფხაზეთს მიველ სატარეილოს გამოკება შეუძლია, ოღონდ ამას დასტორება კოლბოხეხის”, „სოვბოხეხის” და რაკოკომბის მოპორებაო.

ბერე საკითხზე ვისაუბრეთ მამინ. ბოლოს პოლიტიკაზე გადავიდა ხრუშჩოვი. ბლაგუბას მიმართა:

– შე უკვე თქვეხანს ველადები წერილს, რომ აფხაზეთი კრემლის მმართველობაში შევდელოს.

თქმუროეობმა უბასუნა:

– არავითარ შემთხვევაში თქვენ ესტერი, რომ ეს მხარე სატარეილოს მონეეიტოთ, მაგრამ ასე არ შეიძლება. თითონ ნახვერად ქართველი ვარ, ამ მხარეში დამადებული და როგორ ვუთხრა, მავალოთად, კაპანაძეს: ნავი აქედან, შენ ქართველი ხარ და მე აფხაზი? ვფიქრობ, რომ თქვენ სხვა გზით უნდა ნახევიფოთო.

– რად გვიხდა სხვა გზა, მიველი აფხაზეთი კი არ გვსურს, მხოლოდ გუმისთამდეო, – უთხრა ხრუშჩოვმა [ის ნაწილი, სადაც ქართველი მისახლება

ვლეობა ცხოვრობდა, არ უნდაფოთ].

ბლაგუბამ ფიბლომატორ ხერხს მიმართა:

– მამინ საკითხი ოფიციალურად დასეთი, რომ რესესთ, თავისი პოლიტიკური თუ სხვა თვალსაზრისით, აფხაზეთი სტორდება და ჩვენ სანაცვლოდ სხვა აფგელები მოეგვეთო.

– კი, როგორ არა, ჩქნეთის მხარეს ნაილებთ, დალესტანაც და თუ ახლა მხოლოდ მავ ზღვაზე გავით გასასეველი, მერე კასპის ზღვაზეც გავენბათო.

მე პოლიტიკოსი არ ვარ, მაგრამ მეგონია, რომ ბლაგუბამ მამინ შეაკვირა ხრუშჩოვი, რადგან იმ პეროვში ამ საკითხის ოფიციალურად დასამა საერთომოროსი მასმეტობით არ შეიძლება და თქმუროეობმა უბრალოდ გზაკეალი აურთა მას...

ფიქრობ, აუცილებელი იყო ამ ფერმინის ნარმოჩენა. ამიტომ მეგონა, რომ გურამმა დიდი საქმე გააკეთა. ბლაგუბა არა მხოლოდ კარგი პორეხება, არამედ დიდი შეკლევიარი და მოაზროვნეც იყო. თავისი აღმოჩენებით მან მხოლოდის ყურადღებას მიიქცია. მას ნახებდა პრემიაზე ნარდებაც შესთავაზეს, მომხადდა კიდევ გველევიერი, მაგრამ... დირწო ოში და ბეერი რამ თვადვირს დავადენა ჩვენს ცხოვრებაში

ღვენი ქარციაკაშვილი:

— 60-იანი წლების დასაწყისში პარანატოლოგიის ინსტიტუტი გამოიღო ფრონტი ანარმოზედა ბრძოლის მაღაროს წინააღმდეგ, გაიღო ტრიტორიაზე ამ საკმეში ჩემი ნიღოც მიქვს ჩადებულა. ჩვენი ინსტიტუტიდან აფხაზეთში მასულებმა ვიყავით ექსპერტები. სოხუმის მაიმუნ-თსამუნის ხელმძღვანელთან, ლაბინთან გვერთხა მუხედე-რა (ერთ-ერთი მოსახრუბთი მაღაროს გადაშტანად მაი-მუნი ითვლებოდა).

მუვედით კაბინეტში. ლაბინთან ერთად იქ შემოგვედებ-ბა ნალალი, მბული, უიღრესად თბილი მზერის ადამიანი. დავილაპარაკეთ. გამოიმწვდობებისას მაიხრია: აღბათ კო-დედ შევხვდებოდათ.

მას მერე დიდი დრო გავიდა. და აი, დღეს, ამ დარბაზ-ში ჩვენ ისევე შევხვდით ერთმანეთს — ბატონ სოსო კაპანა-ძეს მინდა ვუთხრა, რომ ის კაცე მე ვიყავი...

მიზეზი ზღაგებამ მაშინ დიდი როლი მესარულა მაღაროს-თან ბრძოლის საქმეში. მუშაობის მთავარი გეზე მან მოგვცა. ბატონმა გურამმა კი, ამ რომანის დანერში, დიდი საკმე გააკეთა. ერთხელ უკვე ვუთხარი მას და ახლა კოდედ ვეცეცი: — გერ კოდედ მკვლელობა მკლავის მოქმედა აფხაზეთში რომ გავტეროთ, ჩემო გურამ!

ცალა არდაშვილი:

— ერთი რამ მინდა გავიხსენო: 60-იანი წლებში კონსტანტინე გამსახურდია ჩამობ-რისნდა გაღმე ნოხა-ახალუბში გამოსყობილი.

დადი შეხვედრა მოუწევს. მერე ციტრუსების მურ-ნეობაში წაიყვანეს. მუხედე კი სუფრა გაიშალა. თამადად ზღაგა დაინიშნა. მან სადღეგრძელო რუსულად თქვა კონსტანტინე უსმინა, უსმინა და ბოლოს უთხრა:

— მე რუსულის ხანინადადვეთო ვაღებო მიქვს, მაგრამ საქართველოში კაცკასიურ ენაზე მიიხე უნდა თქვა სად-ღეგრძელო. ქართული თუ არ იციოთ, მვერულად ვოლაპარაკ-ებო. — თან გვერდით მუდომ იყავი თარბის უთხრა: თუ შე-იძლება უთარგმნელი ზღაგებო... ვინც ქართველებსა და აფხაზებს შორის შეუღოს თესეს, მათთან ვკასანორეზებად გერ კოდედ მყოფა ძალაო, — და ხანჯალზე გავიღო ხელი.

თავრადღენით იჯდა ზღაგა. მზას არ იღებდა. დაამ-თავრა სიტყვა კონსტანტინე გამსახურდიამ, წამოდეგა თე-მუროფიჩი და შესანიშნავი ქართულით თქვა:

— შე, რა თქმა უნდა, შეცდომა დადგე, — და მერე არაბეჭდურად წაიყვანა სუფრა — ქართულად-ოლონდეს ეს სურათი — როგორ იჯდა იგი თავდახრალი, რა-ღაცანიარად დარცხენილი და უსმენდა მწერალს, თვალე-ნი არ ამომდის.

აკაკო გასვიანი:

— რამდენიმე მინუტელოვანი ფაქტორი მინდა გამოე-ყო გურამ ოდიშორის შემოქმედებებთან.

როცა მისი პირველი ნაგვი გამოვიდა აფხაზეთის შუა-ბა, იქ მერეალი აღინიშნავდა, რომ შეცდომები ჩვენც გვეტრება, ქართველებიც ცოდედები ვიყავით ამ მოუღე-ნებში. ამინ მაშინ გარკვეული დისონანსი შემოიტანა სა-ზოგადოების აზროვნებაში, მაგრამ მწერალი ამას არსაყო-დეს არ უნდა უშეშინდეს. თქვენ ამ გამოცდას გაუძელით, ბატონო გურამ, და გაიმარჯვებ.

მეორე თქვენ რეალური პერსონალებიდან ისტორიას ტნილი. როცა მსაზრეული ნანარმოები რეალურ პერსონა-ლებზე ინერება, მწერლის ფანტაზია ნაკლებად არის ხოლ-ვე ჩართული, მაგრამ თქვენ ამ შემოტოლოზობასე შესანიშ-ნავად არღვეთ და ცოცხალ სახეებს ტნილი.

და კოდედ როცა აფხაზეთში ქართულ ლიტერატურას, საერთოდ ქართულ კულტურას აუტოვადე მოუწყვეს, ამ ფონზე დადებითი გმორის სახის შექმნა, თავისთავად, კოდედ ერთი გამარჯვება მეტონია, გმორობის ტოლფასი მოვლენაც კი... და ვფიქრობ, რომ ასეთმა სახეებმა, ასეთმა ადამიანებმა უნდა გააღარმინონ ჩვენი ურთიერთობები. მსგავსი ნანარ-მოებები დესპანია უნდა იყოს ჩვენი შორის. იქნებ თთარგმნის კოდედ აფხაზურად და უფასოდ შევიტანათ ეს წიგნი იქ.

ზღაგებს შესახებ კი ერთ რამეს გავიხსენებ: რუსტრან „რეკავმა“ ვისხედით მეგობრობა. შევნიშ-ნეთ: მარტოდმარტო იჯდა ზღაგა და სადღეობდა. ეს ის პერთიდი იყო, რომელი იგი თანამეგობრების გათავისოფ-ლეს. ვიფიქროე ჩვენს მაკავდასთან მივეცენია. მერე მოვეცე-რდა და იქით მივედი: ზომ არ შემოგერეობდა-მეთქი?

— აი, სწორედ ამაზე ვოცენებოდა ახლათ, — და მიკავა-ტრეა. პირველად სადღეგრძელოში ასეთი რამ გვიხრია: — მე გისურვებდით, რომ მარტოობაში არასოდეს ყო-ფილიყავით, მარტოხელობა ცველაზე მძიმე რამ არის ამ ქვეყნიერებაზეო.

ეს სურათი ძალზე ნაილად დარჩა ჩემს მეხსიერებაში.

ნათელა არველაძე:

— საინტერესო რამ გავიხსენეთ. მიხეილ ზღაგა ბოლოს რუსტრანში მარტო ზის მავიდასთან და სადღეობდა. იგიო, ველა პოტცესუტური ტრანზის ბოლო, აღბათ, ეს არის...

ზურაბ კანდელაკი:

— არა, ასე არ არის. ამ რომანის მთავარი ღრსება ისაა, რომ აქ დახატულია კეთილი ადამიანი, რომელიც სხვის გავტო-ვებს იზიარებს. აი ეს არის მთავარი, რა შუაშია აქ ტრანსი!

და კოდედ: მე ვუთახზებთ ბატონ აკაკოს, რომ ეს არის წა-ნარმოები, რომელმაც გზა უნდა გაკაფოს ჩვენს ურთიერთო-ბებში. ჩემი შრივე ცეცადები ხელი შეუწყო ამ საქმეს. მინდა ეს რომანი რადიოში დედეგა და უახლესი მომავალში „პრეზი-დენტის კაცა“ რადიოსტეციაკლის სახით გაიყენოს მსაქმელმა.

ნაბაკი ჩხეიძე:

— ჩვენ მგონი ვეღლაზე მთავარი — კაცა დაგვიყინედა. რატომ იყო ის მკურნალი? იმიტომ, რომ „ამერიკული“ იყო, ჯონ დიუჯორადელ კენედიანა იყო თუ, უბრალოდ, ზღაგებს უნდოდა ასე?

საერთოდ ჩემთვის ამ რომანში ტრადიციონალისტური არის უფრო საინტერესოა, ვიდრე პოსტმოდერნისტული.

გურამ ოდიშორის:

— ვიდრე ამაზე ვიპასუხებთ, ერთი რამ მინდა ვთქვა: ზღაგებს სიკვდილით თითქოს მართლაც ეპოვა დამ-თავრდა. ბატონი სოსო კაპანაძე ბოლო ადამიანი იყო, ვინც იგი იხსელდა. მან ამ თთბი წლის წინათ მითხრა: ზღაგებამ სიკვდილის წინ დამიხარა: მე რომ აღარ ვიქნებო, მინდა ჩემზე ბევრი რამ იყოთხედე ადამიანებმა და ასე ვა-ვიტარებო სიკოცხელიო.

მამამდე ჩემს წიგნში „სოხუმში დაბრუნება“, რომე-ლიც ბატონი როსტომ ჩხეიძეს და სხვა მკვებობების დახ-მარებით გამოეყეც, სოხუმს რომ ვიხსენებდი, მომიგონდა

მიხეილ ბლაღბეც, ნოველბუივი ჩამოიწერა მიზინ პატარ-პატარა ისტორიები მის შესახებ.

შემდეგ მიხდა ასე, რომ აფხაზურ-ქართული შეხვედრებისა შუამავალბა უცხოელბებმა იმ მხარეს რომ პითხებთ ვისთან ასურვებდით შეხვედრასო, მათ ჩამოთვლილბა მოჩარს მეც დამასახელეს. 1997 წელი იდგა. იმი ახალი დამთავრებული იყო და ეს შეხვედრა ფსიქოლოგურად ძალზე გუმიმბია ყველბას. სუფრასთან დასბუღებნი ვისხდით. საუბარს თავი ვერ მოვბათი. უცეც ერობბა ბლბებბა ასხენა და რაღაც ისტორია მოვყვა. უცეც ერობბა ბლბებბა გააგრძელა და ასე რაღაცნაირად მივტარა სუფრა. ბლბებბამ გააერთიანა ჩვენი თავყრილობა. შემდეგ არ ყოფილა შეხვედრა, სადაც მთავარი მოქმედი პირი ბლბებბა არ იყო. ასე მეტწილად ისტორიები მის შესახებ და დანერგა ეს ნაწარმოები. რაც შეეხებბა კატას:

იმ დროს რაღაც სტენაირი დამოკლებუტლებბა იყო ამერიკის მიმართ – ყველაფერი ამერიკული კარგი და ავტორიტეტული იყო – ისეთი, წყალ რომ არ გავეციდებდა. აღბათ ყველბას გახსოვთ – სადაც-სადაც იწერებოდა ხოლმე, რომ კატა თავისი ბოველით, მყურნალია. თუმცა, მეცობარი ქა-

ლის განსაკურნელ მარტო ეს არ ვმაროდა. ის კატა ჩვეულებრივი უ არა, ამერიკული უნდა ყოფილიყო, თანაც ზეამტრიკული – თავად უარ ვუცვტრავდ კენედისა. თვითონ ბლბებბა ამის ასე ამბობდა: „Это кот президента Соединных Штатов Америки Динча Фичарьяна Кенеди“... და იციო, რაღაცნაირი ვაზურა მუსკასავით ვცვტრავდა ეს ყველაფერი – ათბბგი ღორბუტლებს და მწიშრბუტლებს ხებბბოდა თითქოს...

მალბაზ სხაბრბოლი:
– ბლბებბა დიდი მოვევარული იყო ფრინველებს. ერთხელ მობარბა მიშვის შესახებ წიგნი უნდა დავწერო, ჩვენი შამეი რაღაც სხეანაირად გალობს, თორამეტ სხედასხეგა მუხლს აკეთებბს. რა, არ დამიბანბნებბით?
– კი ბატონო, თუ გნებბავთ ოცი იოს-მეტოი. გაუბარბა – და დანერგა კიდეც.

აქ პატარა კამბათ ნამოქობა იმ უტოქის ვა მიასნი მცხოვრებბა ადამიანბს შესახებ. იმის თქმბა მინდა, რომ იმ დროშიც იყვნენ კარგი პიროვნებები. ისინი არასოდენ გააკლებებნენ იმას, რაც არბობბამ ჩაიდინა.

მანდა მიუღოყო ბატონ გურამს ასეთი კარგი რომანის შეწმნა და ნარბბტებბა უსურუო შემოქმედებით გზაზე.

ქეთევან მეგრელიშვილი

მისპინჟლოგდა „საბურამო“

უკვე რამდენიმე წელია ილია ქაჭავაძის დაბადების დღეს საფურაოს სახლ-მუზეუმში შეკრებულ საზოგადოებბას „ილიას დონა“ და ვერნახა „საკურამო“ მასინძლობს ხოლმე. კომპანია „კანასის“ ძალისხმეით კი კოდექრი ტრადიციას ჩაყარას საფუძვლი – მინი დაინახსებით ეს დღე ილიას სახელობის პრეზიბნის გაცემით აღინიშნება.

სახლ-მუზეუმის დირექტორის, ბატონი ანდრო ბედუკაძის თქმით, ჯილდო სტედაცხება ნონბანკიანი გაიცემა და ძირითადად კულტურის სფეროს მოიცავს.

წელს ეს პრემიები ასე გადანაწილდა: სოქიხა – ჟანსულ ჩარკვიანი; პროზა – ნოდარ წულეისკირი; თარგმანი – გურამ გოგიაშვილი; კრიტიკა – ნუგზარ მუხამეილი; ჟურნალბრული მეცნიერებბა – შავალი შოტვა.

პირბი ნონბანკიით „ბელოვენბა“ წელს მალბტარ კარლო ფარულიას გადაეცემა, საგანგებო მედალი „ქართული კულტურაში განკული განსაკუთრებული ლეანლისათვის“ კი – ბატონ ბიძინა კვერნაძეს.

– ბატონის გაეანბნედი 77 წელს ასაკშიო, – იციოთბა დაჯილდოებბის ცერემონიაზე ბატონბა ჟანსულ ჩარკვიანბა და აღნიშნას – მე არ დეაქარულვარ ამ თვლასპრობინთ – რუსთაველის პრემიაზე მაქვს, ვალატორისაც, შავრამ ილიას დაბადებბის დღეზე, საფურამიმი ჩაზედე და ასეთი ჯილდო დამისახურო, ძალზე დიდი ბედნიერებბაო, – თქვა მანდა თავისი ლექსით ბესალბმა შეკრებულბს.

ბატონი გურამ გოგიაშვილი, ვისაც არაერთი საინტერესო თარგმანი იცნობს ქართული მკობხელობის სიტყვაში ჩვენს ქვეყანაში არსებულ დღევანდელი ვითარებბას გადასწდა და აღნიშნა:

– ახლა, როცა საქართველოში კულტურისათვის ვერაფერ იცლის, დიდი მადლობა მინდა ვთხროს კომპანია „კანასის“, და, საერთოდ, ამ კარგე საქმის თარბბებბა და შესაქვერბბს. მათ თითქმის თავად ილიას სულბმა ჩააგება ის, რომ ქართული კულტურას მოამაგებობა სჭირებბა. სწორედ მათი დამასტურებბა დედესდებობთ აქ რომ ვარო, ამ დიდე ტაბარბბი, ილიას საფული რომ შექთია.

ამავე მადლიერებბით მისცაღბმა შეკრებულბს ბატონი ნუგზარ მუხამეილი:

– პირადად ჩემთვის ეს ძალზე დიდი მხარდაჭერა და პატივია. განსაკუთრებბით ამ კედლებში და ასეთ დღესო.

დაჯილდოებბის ცერემონიაზე დაგვიანებბით მისულ ბიძინა კვერნაძეს შეკრებული საზოგადოებბა მიხედა სიმღერით: „ტემო კარგო ქვეყანაზე“.

– მედნიერო ვარ ეს წემებბის დიდი ვილდო, – ამბობბა ნელვანბელი ლაურებბი ილიას სახელობის საგანგებო მედლის, რომლის მუღობლებიც არიან საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი ილია II, აგრეთვე: ითარ ჩხეიძე, ანზორ ერუბობაშვილი, ანა კალბაძე და თანასწარბეცელი.

ილიას სახელობის პრემიის მფლობელებბი წელს ასევე დაჯილდოვდნენ საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ტბელ ანუსტრისძის სახელობის უნივერსიტეტის მიერ მომზადებული კანციატორის სამეცნიერო კონფერენციის მასალებბს ერბუღით, რომელიც სხალბას უტისკომბის სპიროფონის ლექცია-კურსბეცითდაიბტედა.

სალამოს ნამეცნობა მალბტარ გურამი კი მით გადასცა თავისი წიგნი „შემეცნიერი ებობის დასასტრბა“, რომელზეც იოსებ ბროფსკის ლექსბის ქართულ თარგმანბბინ ვრთად, მოეტბს ცხოვრებბისა და ბიოგრაფიის ამახახელი ნარბბიშვილ გავრთბინდა.

ზვიად კვარაცხელია

ილია სამებრალოვი

დოლის ქვესა საიარ უნდა შესრულდეს, რათა რუსის პირ-დაუბანგმა, ძროხასთვალმა კამპინკს* ფოსტის პოვოსკო მოავუნოს სასტუმროს წინ. ბრწყინს სახე და პარფუმბული მიხერა-მიხერა ზუმრობის გუნებაზე დაეყენეს მგზავნი, მაგრამ მასზე უზუნაესა, ტუბოლა და სახიამოვნო მამულის ეკადი განჯდომია საფიქრალი, თვალს რომ ვერაზე და მარტყვას უშლის.

ფერკას ხედს ასე გამოივლის, თვალსაც არ ვახებებს ფინებისკენ, არაფერ წყალა დოლის, აქოდა, თერგდალულო-ბას წუ დაწამებუნ, როგორღაც არ ეტანებდა ქართველ კაცს თერგდალულებო. გონებას უნამავებს ორპირი ფერკა — რაკი ზურგი წყენენ უქნია და პირა რუსეთისკენ, ზოჯიერი კაც-საიოი, საცა მისულა, იქაური ქუდიც დაუხურავს.

ლარას სტანციაში გაფურულ ტახტზე მინილია რუს-ლოში ვატარებულ ოხ ნელინას ზაფხურისკენა ქმარედა-მთლი სასურველ გასულა სამშობლის მომარტყულა ქადაკისკენ თვის; ახანობამივე — ცხოვრების საძირკველა, წყაროს სა-თავც, ბუნის ხიდი გადებული მწელა და ნაოსნის შორს, ქა-ბუკის ქვეა რამ ავარჯიშოს, ტვირისა და გულს მოძრავსა მის-სა — ფეხი ააფუქვირის.

ფიქრი ფერკას ნაეყვება და ბოლოს, გონების მშვიდობა-ნობით ორმშუნებს, რომ მივსულა თვის ქვეყანაში, მიღებს საქართველო, შეუძლება სამშობლის უფლისციქვისის მისამუ-ნა, ვაგება ვლით დაფარული მისე ხისა, იმედი-იმედობისა, რაგვანე მანში მშობელ ქვეყნის ფერკაც არს ჩადებული.

მერე რუსის პოდპირეკის უნდა შეუფარო თავი. განა-ღლებულ მგზავრებზე ნადირის აფიქარი, საბასოდე მოხელ-ლებს და გათავებულ შობებულეებსა და დეიარვებებს უსიარებს სთ. ოლადა, როგორც პატარა და ნიკოლოზ გალა-ვისა შელს, პეტრობურგის მშენიერებაზე ნამოადვებს სტ-ვეას, იზღერის ზღზე დაეკითხება, სამედიცინო ლაბარატის მნიშვნელობას განმარტავს ვოლდე ცოლიზებული მოქ-დაქისთვის, დასასრულ, არც მარაქებას დომურებს მარ-თლთაფლებელი რუსეთის შინაპრობით...

ვაზბევის მისათან მყენებლის ზვიადობა შემოხებება მგზავნი. დიდებული, მყუდრო და მსოფლიოსიან, მაგრამ ცივი და თვარი, საკვირველი და არა მუსკავრებული, მთავარებელი მყინვარი დიდ ვიეთვი მოავტყობს, მის კალთებზე კი, შავი კლდის გულიდან გადმოსმყვარი, გივი, გადარეული და თავზე წელადებული, შეუპოვარი და დაუმონაფი თერვა კი მრისხნე და შეუპოვარ ბაირონია.

ბნელი ვივრება — ცარიელა, უდაბლო, გაბოროტებ-ბულია თავისსავარი, ნამქეზებული ღოღლი უზედურებისა — და ტორელთა დაწმუქებული დოლის რივრავი მოივებს ვარე-მეშის.

მოხებულ დაიმგზავრებს საქართველისკენ. მალანამორეთ-ული დღეი დუნია გამორეული თვალურმადეფარიც გამოდგება — თავის ქვეყნის ბედისა. წყნეში რა მისაბანია, მის სასუ-ხარს იხერა ეთემის უფრო და ანმეოს გავსაბლისობაზე და იწელება;

საქირ-პირობოთა ქარაფულია დაწმენა, რადგან, ადრე-ვადე ვა კარგად, ვრა ვრობდა, ვალა ვაღობდა, ვევი ვაჟობდა და ქალობა ქალი, ადრე სიყვარული მოვადგამდა სულის სა-კურნებულად. ახლაც ვრობა დამაბლა, შექმნ-მრეშობისა და განუ-ყოფლობისა ჩამოვარდა, უმბარ სატყუაროთი კვებდს აყვუდა ცარიელი მსვილობა...

I

გადღესხავალი მამკვიდრობა

ვაზაფუხელის დღე იყო, მშვიდი და მშვენიერი. ნამუა-ღვლეს უფლობისას, ნერნეტა მეგრელმა შემოატყნა ეზოში ცხენი და დამხედურს გადასცა ხარვეზასათო:

„ქანჭანძიე მოდის!“

მასანიძელს ნინასნარ დაეჭირა მოლოდინი დიდი კაცის სტუმრობისა, თუმცა დაუფარავი სიხარული მიერ შეეტყო სახეზე და ნამომალა ჯალაბობა. ზალღელე ვერ მიმხედაროფენენ, ვინ იყო ეს „ქანჭანძიე“, რომლის მოლო-დინშიც ასე დაფაქურებულიყო პატრონი მამა.

ნიკო ტარიელის ძე დადიანი უზრავლო კაცი არ გახლდათ სამეგრელოში. თავადური სასხლის მეტონი უზრავლოზეც აღარ აიტკუნებდა თავს. კაცმა რომ თქვას, ბერთმეული და-დაინებენ არც გამოირჩეოდნენ ყოვლთვის ნაკლები ზიკოებით, მაგრამ ღირსების ავანანეანი გაეცემოდათ, თავის ფასი და ადგელი იყოდნენ საზოგადოებაში, თვალში არავის ეჭირა-ბოდნენ და ყმა-ვლესებშიც ღმობიურის სახელი პქონდათ დაითქმულა. ნოვებით მოთავადადებდნენ სულით თვანიერნი.

სხვათა შორის: თბრობისა, ორი ნიკო დადიანი შემო-გზებდა, მეთხველო. ერთი სამეგრელოს უფლისწულა, ქნა-ზი მმარტყელსკი, მეორე ბერთმეული ნიკო ტარიელის ძე. თუ ვურთა თქვენა უსაზომ ვახლა მათი სქნობა, მე მამატყე...

ბეროვნი ტყუარის ნაპირსა გაშლილი ზოფულია, სანა-ხადად ღამზი, ბუნების მწიანობით დატყვევებული. სუ-ლისშემუთხველი ღონობიდან ამოზრდება გორაკზე ნა-მოსკუბებულ პატარა სამოსახლოში. ვველას სწენია „დედა-მოკე“ — მთობის ერი ვართ ისედაც, გაუჯვარას მოივარებენი ზოფუმე.

ვაჭორვების ვამია. თათრებისგან დაპყრობილ ციხე-ქალაქში არავის იხლობენ, ამოკებენ, სამნიელ დღემი პყეთ ხალხი.

ერთხელაც ვნახით, აქა მცხოვრებთ, ფეხშიმე ქალი, ბე-რობისკენ ნასულა წყლის მოსატანად. მისი გაქცევისა, ენე-ზად დაიფარა თათარი. ვამოკებდა. ქალი დამცულა. მტვე-რისგან შეეწირობებულმა, განწირით შეტლალადა მდინარეს.

დედა მოკე, მოკე, მოკე,
სითი მოკე, მათი მოკე,
ნირო ქიგებდგათ ბოგა...

ამ სიტყვებით გადამემა წყალში. შეეწიროდა ნაპირი. ქალი, მეორე მხარეს გადასულა უფინებლად, თათარი წყალს ნაულა.

„დედა-მოკეადან“ ხელისგანდუნაზე საბურთემო გზა, მალღობს შეუფინილი. ამ მეფერი საგანეში დაბინადებულია ქქუაკითხული კაცი, ამ ვეფალი და ნინგის მოყვარული ნიკო დადიანი. არაფერის დაკადდება, ვველგან თავისი სიტყვა ეთქმის და კიდევ ეთვირფასებათ არამარტო შინაბანი, ქალაქშიაც. განათლებას ეთავყვანება, ძველი ნინგები, გაცრდილ-ჩაყვითლებული მანუსკრიპტები შემოულაგ-ნის ვარმეობი, ფაქიზი წერილობით შემკული ფურცლები, სახელდახელო ჩანახატები უშმენენებს ნლით-ნლიობით ნაგრეობებ ბობლითყვას.

გამორჩეული უცყარს მოგზაურობა. ოჯახით იმერება. ცხენზე შეხვას, უნაგირზე გამოკიდებს მთელს სამკვიდროს. საზღვრულოდ რგანში ამოყოფენ თავს, სადაც დედისგან შემკვიდრებით დარჩენილი მამული მამული ვადაც ღილიკაურში, ჯოჯოხეთსა და ვაცხში ჩამოუვლიან ამაშიდებს, რწმენა-ტრადიციების მორჩილ ხალხს, ვა-დამდეგებს ზღაპრული საუბრის რომ სტეკით და ხელ-ვაშლილი პურობა. შეხსიერება თქვი, თორემ გაუფიქრ-ყვით და ბავშვობაც დატევა ქალადზე.

რგანში, სულ და გულს, ხასიათები ელოდება მნატ-ურის თვალს. ერთ დატოლება სივრცეზე ირცა სიყვარული და მითოლოგიად შეყვანი-ლი პერსონაჟების პალიტ-რა. ვრცელ ჩამოთვლას, აჯობებს, მალე დადიანის მებურავები ნიკითხით მოცილობისას, მთელი ხათრი, სიტკბო და მარლია შიგ ჩატანებული, ხალის გუნებაზე დაგვეყენებო.

რგანშიდან ახალენიკის სადგური გადინებულგან — ეგ უფრო ხანდახან, შემ-თხვევათა გამო სხვათა და სხვათა. ყველგან მკაცრ ნიკო დადიანს მოკვთები, თა-თით სარქვენებელ კაცადაა ცნობილი, მოყვასის ვასა-ჭირი სტკბო, შევლაც ჯანში მოსაგვამი — სერით იქნება ეს თუ სიტყვით. კაი ვაპარ-ჯობა არაად დაეღუვა.

... ცხენისნები მოად-გენენ ეზოს, სადაც გაჩერე-ბისად მოიზიდა, ფლოტვებ-მა გაკმინდეს ხმა. ხანამ ყოლისმცოდნე ფარმებ-ში ცნობა-შეტყობის ქორი დაიგრაგნება, სტუმართა ნარ-აგვანს მე ვიკისრებ, კეთილ მკითხველი.

გვეყრი ალბათ, სტებზე ნინ, კარგ ბედაურით — პირ-ბუდალი და თვალმეციანარე — ილია ქაჭავაძეა, ყოველი ქართველსგან საბატო და სათავგანებელი. დიხვი, აუწ-ქარბელი, მოზომილი ქვეყნი მომურწებელი გაიჩინა. საქმეში იღბალი მოსდგამს, მაგრამ შრომაც ტანისგან-ვეტებამდე იცის და მიღწეულიც უფრო ამ უმურწებლობის ნაყოფი, ვიდრე ზრმა გამარტლებსა ცხოვრების სარბი-ვლზე. ილიასთვის, წერა-კითხვის გამავრცელებელი სა-ზოგადოებო, საწვკვარ ნიგნებთან ერთად, ვადმოსახე-დათა, ქართული ხალხს რომ გამორკვეს ჩრდილოეთის სუსხნარე ბურანიდან. მოგზაურობას არ შეუხარას, მაგ-რამ როცა ვარდუვალ აუცილებლობად დაიასახება, არა-რად ჩაუვლის ხილეთსა და მკვობართა შეგონებებს, თა-ვისნათქვამა ახიერებას გამომწვევებს ხასიათიდან და სა-ვიელს დაუყვება.

იონა მურმარეკა განათლებულ ქართველია ამაღალი ით-ვლება დიდი ხანია. სწავლა, ცოდნა და ნიკითხობა არ მხსხ-

ნები საგანგებოდ — განათლება ღვთისგან ხელდასმასაც გულისხმობს. ბედის ქურქული ეცევა სიბრძნე ხილული და უხილავი. ხილული რაც გინახავს, გმინია და განკიცვია, უხილავი — არცოფის ცოდნა, თქმა, როცა გარკვეულიც.

ესილ მიახველს არსებობს სწავნა მის ჩრდილებქმ დგომბ, სიტხტულიდან ვინოს აღზრდაში იყო. სასწავლებ-ლიდან დაბრუნებული მოსცამს პატარა მძას და ქალაქის ანბებს მოუყვება, ვინებთ აჩვევს გინახავს, მგონებებს აცნობს, „ცნობაკარ“ აკითხებს. ილიაც ამ ღვთიოდან ამოუ-ყვითა გულში უხსნის მამათა და მფლთა ბრძოლის აუცი-ლებლობას, სიღრმეზე. პეტრებურგში, ახალგაზრდა ნათლ-ვი ცეცილის, ეთხლ მარხ-ბლის ბინიდან დაინებდა ქართული შექსპირიანა...

სამსონ ყოფიანი, გრი-გულ ყოფიმი, სიმონ დოლო-ბერიმი, დავით ერისთავი...

პირველი ძველი სენა-კის სათავადოზნაფრო სკო-ლის გამცემა. განათლების სამსახურში მყოფს ბევ-რჯერ მოუწია რუსიფიკა-ტორული პოლიტიკის ვლი-ნებებიდან თავის დაქრება. ცლილ დასამწეს — ქალი შე-აცდენია და დაორსულაო. მერე გამორკვეა მისი სი-მაზოთუ, ქალმაც აღიარა, განგებ წამაქეზე, სახელი რომ ვამტეტხაო.

ვიცა ვიფიმიე აფერიის“ თანამშრომელია, ზოგჯერ — თანარდატორიც, ადი ჭაპანს ენება, დაუფასე-ბელს, თუმიც... როდის და-ფასებულა ანმყო დროში სიქველე...

— გაევიტ აქ ყოფილხარ, ნიკო, და გუდნს არ მომთამი-ნა არ მენახეო, — ილიას სიტყვებზე სიამის აღმური ნაეც-ხო დადიანს, პირველი შევება, ცხენიდან ჩამოიფვანა და გადაქცია სტუმარს.

კერა გეჭორდება და მარტუცაცობას ვერ დაგწამებ მერე ორნდ საბინ გეწვევს, ალავი მოგუთხაზე და შეკრებას აღარ დაგზარდებთ. ეს ძეალ-რბობა ვამეფადი პირველობის ცეცილადგანგვის თრბაც, განზე გადვიქმას არ დაგვანებებს.

წლების ნინ, ოჯახ-ოჯახ, სალონებით გამოსკვებილი გუნდი ჭერს დაეძებდა, მომჭერი სივრცეში რომ არ გამო-კვტილიყო და მთელ ქვეყანას მოსდებოდა სათქმელ-ნა-ფიქრალა. თაობათა გაცხოვობასაც იქ უფრო მოივლი, სადაც საზიარო პური, წაღლი და მაკერი გავრულება.

სახელი გრიგოლ ორბელიანიმ მოიფიქრა — „ქარ-თველითა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზო-გადოება“. დიმიტრი ყოფიანი უბელმწვანელებს, მოად-გილედ ილია ქაჭავაძე იქნება, მღინად იონა მურმარეკას აირწვევს, რომელიც მეგრული სიკოცხლეთია და სიმა-ჯვითი შეასრულებს დაკისრებულ მოვალეობას. წესდების

ილია ქაჭავაძე და ვასლ მარხბელი

ობათა პორტრეტებს ფურცლად და მატანსავითაა, გულქილი ზიგრაფიები უმეტესი ფერწარების გარეშე.

ამას ვერა ვაგვ ვერაინ ვარწმობს მეოცნება მწერალი, ლტოლს ოფეს განრიხებს მუკად მობისა მდერალი, იტყვის მართლს და ზიანისა მარადის მწერალი, არის გულწრფელი, ზე-ქველი მხნე-მსაბოლი, მოუფრადლი.

მხედვით აღბათ, ილიაზე ამბობს. ძველ სახატეს ახალი შუტა ანაცვალა. მიზართულებისთვის, თორემ ღმერთმა ნუ ქნას, რომანტიკოსების აჩრდილი მოაშროს გუნებისდან, ახლა დროა ასეთი, და ხელოვნებამაც უნდა დაანების თავი დრობლებში ცურვას, გაფადარატებულ ვარსკვლავებს, უგემურ ღმერთებს და თვალბების სრქვას. გულის ქანართა ტბილათ ფერას ეგრ უმჯელს დაშორებულ ქვეყნებს, სახსარი და ხედვის გამოხედვა უნდა.

ერთბელ დაპყრობა თორემ აღარ ნიშნავს დაფუძვლებას. ვატყვია და დამონება არის იმპერული განზრახვების მოლი მინაზე ვაბატონება სულს დასანახად. მის დამორჩილებას კი ძალიან ხელისშეშობს, საკეთარის მოპოვება უნდა. ყველა სუთნეს ნამოძილან ერთდროულად, ნახალისებუნ ტკბილი სიტყვებით. შუტრეკებუნ ენიიურ გრძინების, ვეჯბა და, ნამოძილან.

სწავლა-განათლებით დაწყება თავისის სასიფელო ოქტის შრეზგველი იანოესი მთლიად იკავებს მის თვისიურ, კლასტების მალე გამოურჩეველ და რუხიფიკატორულ განზრახვებს დაამტკიცებს აქცეობს იქ. მუქმხედვას თაკილობს და კვალის დასაფარავად, ქართველ საზოგადო მოღვაწეებს სტერობის მონ, თავს აწივებს, უწინადადება. მსუქრძელს გატარობრებს როგორ აბნობს უფარ მოხედვებს.

უცქე შუტრა სამეგრელოს გარემო ხიფათის რკალი. ფარწუჭებით მოითხოვენ სკოლებიდან ქართული ენის გამოცხვას, რადგან მეგრული კერძო ენა, თავისთავად, სულ სხვა ეთნიკური სოფრეცა და სასოდადაც დამოუხველ სამეგრელო დღემდე ურეგულად ელოდება დამოუკიდებლობას.

მთავრობისგან ნაქებულები და მხსნელის სხეულებით შეჭრობილი თადა ამორჯია ახალ დამწერლობას შეადგენს მეგრული ზავმეგებისთვის. ახალგაზრდა მედიაციისთვის სამაგიდო სახელმძღვანელოდ ქვეყნთა გენერალ უზარის შრომა, სადაც ჩამოყალიბებულია ანხანი არანოების ერებში ენობრივი რეფორმის გასატარებლად. კუდიანი რუსული ასოები თავიდან ატყაზეთში დამტკიცებება, როგორც ქართული მთლიანობიდან გამოყოფის ნამაპობა, შუამდგომარეული იანოესი ენა და თავის მამხარავად, ქუთათისის ინსპექტორი ლევონიკი მეგრული სკოლებისთვისაც ცნობენ საჭიროდ.

მომხედურ ქარაშობს მყარად დაზვდება ქართული სინდისი.

ილია ჭავჭავაძე ამხელს ანტიკონონულ საგანმანათლებლო პოლიტიკას, ქართველ ხალხს ნინაღამდე მიმართულ საძეუდ წარმოაჩენს და გულდაგულ ჩაუძიება, სად უზიანეს ქართულ სკოლას, სად ნაუჭარეს რღვევის მარყუცო.

სერგეი მესხი და ფიციტრი ყოფიანი შუტრეკებუნ გაცივითლი კაცის მხავეჭრობას. მათი ვაკოცება მირც მამოტურია და მავშურნი, უფრობის სკეპლად რომ ამ სვერას ნორედ ორა ათასი წლის განმავლობაში სისხლის დერითა და ტანჯვა-წვალებითი შექმნილ ძვირფას საუნჯეს ებ-

რძის დაამყრობელი და მისი მოსამობით უნდა ჩეწნი გვარტიმობის განადგურება.

საერთისის საღაფრო გამოკლებებს იგანე მამაბელი, ძირისობში მიაყვება სარგველას. გმობს ქართულ პროფესორთა კტობლებს, რომელსაც საუფქვლად თუქუა მეტონერული კეთილანდისობერება უფედ, მაგრამ მათი პოლიტიკის მესვეურებს უკუღმართადაც შუტრელათ მისი გამოყენება ირწმუნება: ქართულსა და მეგრულს შორის სრული მამაშეღერი კავშირი არსებობს, რადგან მეგრული ყოფილების შეადგენდა და დღესაც შეადგენს საფეხურს ქართულ ენის შენახვისთვის.

... — ბატონო იონა, ერთი სასიხარულო ამბავიც ეს არის: ამ დღეებში აპირებუნ ზუგუდამში ქართული ასოებით დაწერილ მეგრული ვაჭვითის გამოცეკვას, — მამაბრებს სოფლის ურა მასნაღებელი მეურნარისა.

— მეც ვც რა სასიხარულოა, ჩემო... — რატომ, თუ კი ყველა ხალხსა აქვს მამოლოერ ენაზე ლიტერატურა, ჩერე არ უნდა გექობდეს?

— ჩემი მამოლოერი ენა და ლიტერატურა ქართულია. რა საჭიროა ისედაც პატარა ერის დაქუცმაცება?

— არა, ჩვეუ დაქუცმაცების მომხრე არა ვართ, მაგრამ, სადაც ქართული ენა გვაქვს, იქ მეგრულიც გვექონდეს, დამწერლობა ზომ ქართული ნიშნებით უნდა? თუ კი მთავრობა ამის ნებას დაგვრთავს, რატომ არ იქნება ესარგებელი ამ ხელსაწყოელი შემთხვევით?

— ეხ, ჩემო კარგო, ეს „ნებართვა“ ამას ნამნავს, რომ შემდეგ არც ერთი გვექნება და არც მეორე...

მამა მამემდე გოჯარას ენაზეცა, რომ გაბნერილ ენას ზეფორსიგან ხელდასმული მდეველია. ბრძობლასა და ცხნარე კამათებს არ ირეიება — მოძღვრის სულიერ მოვალეობასთან ერთად, ითავსებს ანთორიანი ფარსკაცვის ზეფორსაც... სამოსტრული გამოხედვებს უხელმძღვანელებს, როცა უწინადადის სინდისი კტობხვითი, მეგრულად თარგმანის სახარებას, ლოცვობას და მთელ ტიპიკონს, აქაოდა, მეგრულ ხალხსაც აქვს თავიანი ენაზე ლიტერაციის უფლებაო. მოხსენებით ბარათს შეადგენს, ცხზარკონს მარედენს ხმას და დამატკიცებს, რომ მიუღებელია მეგრულად ნირვა-ლოცვა.

უწინადადის იქნება ნიყო დიდიანის გამოხმამურება, ოხუნჯურ-ქალეკური და სარკაზონი გაყერებული. „ქუდიანებაზე“ მოხსენიებს მათ, ვისაც ტკიპილი ენით მწარის ქადაგება დაევადა, ნატრობს, რომ განქარებულ იყვნენ ჩვენი ერის რწმუნისაგან და ყუველი მზაკერული და უკუღმართი თან ნაროტანონ. ჩვენიჭურებს კი უსურებებს, მტრობს და მოყვარის გარჩევა ისწავლონ ოფენბა.

მიხანშია ამოღებული თადა ამორჯია — სეგნარატის-ტული მოწინაშის აღმადრო. ფულეტონს მოკავებულ მიყვება ორწონუნად გაღექილი სტრეტიკები, სადაც ერთმანეთს შეპირისპირება პატარა კაცები გამოხვეული იმპერია და ქართული საზოგადოება.

ქათამი არა — ქათამი ვა-ვა!
ღუჭუ ვოქათა და არა ღობი. ვა-ვა!
ახე ბრძანებს ამორჯია. ვა-ვა!
სად ვაიხარედ, სო რჯაა... — ვა-ვა...
— ქართული დაუნუნია —
... ამ დარღი ეპიღლინა! ვა-ვა!

„მარგალური“ „შხვა“ არიო,
ქართული ანა „კარიო“.
მარგალური ქართული,
ქილიუჭყაიო, ჯარაიო ვაიას.

ამ ანტიკუტობის კვლავდავალ, კირილე ანოესკი მი-
აკიობხვს ნიკო დავიანის თაბლისში, ოღლას ქუჩაზე, აბრს
დაეკითხებდა. ეტობა მეგრული კაცისგან ჯერ ჯერ იხე-
რებს „ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის“
უარყოფას. ოთახში თავდის ვატი, შალვა დამიანიც შე-
მიხებდება. გაუკვირდება შუადღისას, უფორმოდ მყოფო
ყმაწვილის ნახვა.

- სემინარიამი სნაელობს?
- არა, შინ ეამზადებ.
- განცვიფრებული მზერა.
- მერე და რა უნდა გამოიფის აქედან?
- პირველყოფლისა ადამიანი.

„სამეგრელოში მოველ და საქართველო ვნახე...“

სიტყვას ელოდება დათრგუნული და გაორებული ხალხი,
როგორც სულისარგო სადიანის სანუვეარი ნიშისა, საყუ-
თარ კავალბრძნი რომ მოაკვიროს, გათათიროს, გამოხვავას.
თმაგვას ნიკო დავიანს. ზღარი არ უწახს ოქროპირის
განათლებას — არტისტულ ფრადებად გაბნეული სადღვე-
რძელოდანი მოკაქამების მადლის უწვეული ნაკადული.

სულის ბოგრაფიას, განცეულ წლებზე უფრო, აუბნე-
ნელ სურვილებსა და დამარბულ ოცნებას დაემგნება
ხალხე, როცა იმედაცრუების იატაკქვეშ განაბნეული,
დასწრებული, მსაფრანო და შეუმრედად შეგარწმობს,
რა გტირდება ყველაზე მეტად — ჩრდილში დაჩრწნა თუ
განაპირება სინათლისკენ.

ადექმული შუქის მოლოდინში, ღირსეულ მასპინ-
ძლებზეც იოქმის ყანნი.

ფაღავეტის გვარს დღემდე შემოუნახავს ლეგენდა,
რომლის თანახმადაც ისინი უძველეს დროს, ადგილიდან
ჩამოსახლებულნი და ბანძში დამკვიდრებულან, ბრძო-
ლით მოუტოვებიათ „უღარჩინებულეს“ საგვარეულოს
წოდება. სამთავროს ძალდაუფლებლობის ატვირთ წვერ-
თაგლეგვამი ჩიქვან-დადიანთა მხარზე ადგომამ ბერი,
გამარჯვება და მათი დაწინაურება გამოიწვია, სახლერე-
ბისა და გავლენების გაფართოება.

როგორც ვეფხე კეთილშობილო თავადო, ფაღავეციც
ლეთისმომი ხალხი ყოფილან. შესწარივს ხშირად გასცემ-
დნენ თორენ ღარიბ-ღატაკთა და ობოლ-მოსაფართა სახელ-
ზე, ვედიფარის ცუტსიხადაც თავს ცვლებოდნენ, დღევანდელ
აქრობდნენ და ამწვენიერებდნენ. ტახტის საბალოცხეც ბი-
რად ჩანან, კარის მდევ ჯიფხულებთა შორის იგულებითა თავი.

ბატონყმობადრულულ გარემოში წინაპართა გაბედიო-
ბას, ჯერაც ძორცული, მამამთელური პერანობით მთარს უბ-
მენ ნიკო და მეტი ფაღავეტი. მამულს უჯლიან, სტუმრის შიო-
ნიად დახვეწილზე ძველებურად ეკრებოდან მუხოებლ სათა-
ვადებო, არც პეტერბურგის ბელ-მსაკარადებს იკლებენ.

შორიდან უზადლო სახილველთა ციცილიას ცაცის მორე-
ყო, იქ მოხვედრალი, განწირული და სხუნებაგანსაგებუ-
ლი კი ოთხკედელში დაიქმნეს შენენას, როცა ყოველი

მხრიდან გამოიყვებდა ნუგეშის სახსარი, გული გაუტყვე-
ბა ეაციბრობიაზე.

მანგრელსკის ტრაგედიას გადამანებდი იყო მეტი ფაღა-
ვე, ესაბოდა ერთ დროს ცამების აღმამტებელი და მერე და
მერე, გრიუხელი, მოწვეტილი კაცის ზვედრი, ლითობასა
და გარყვნილ ქალებში რომ მოუღობდა შუებას და ხუცელ
დღითივედ ეყვებოდა ბალღამით. დიდ ქალაქში ჩაკარ-
გულს სამშობლოს სიხვი უფორიატება გონების, უბოლ-
ვი ძაფებით ეხადებოდა უკან.

დაბრუნდა. სამართლის მოძღვრებამი განსწავლული
ქუთაისის დაფა იურისტად, კარგი სახელეიც იმონდა პატა-
ლსანი და პირუთენელი მსაჯულსი.

იშვიით ტალანტი და გაქანება მოსდევდა. ხომ გესმით
საიმართო კაცის ბედსწერა: ისედაც მცირედნი იყვნენ რჩე-
ული და მათ უნდა ეცირათ რაც რამ გამორჩეულ ზრუნვას სა-
ჭიროებად, გამოემტყუნათ ერთი საქმის ნაჭუქი — ელენათ
ზოგის უწინარობით, დაუნახაობით მიტოვებულა კალო.

მეტეცი მათ გვერდში იყო, ხელისშემწყობად გვეულებო-
დათ. არ აძებნდა ცნობილი მოღვაწეებსა სტუმრობას,
ილია ხომ ხატავით შუაგულს და ერთი სული შკინდა, შესწე-
ოდა როგორმე წერა-კითხვის საზოგადოებას, მასაც მოე-
ლო თავისი წილი.

თამადამ ისევ გორდა და მინგრელსკის ბიბლიოთეკა-
ზე ჩამოხვეო სიტყვა. შეუფასებელი, — დასძებდა აფ-
გილე-ადგილ, თან ილიასკენ გააპარებდა ცქერას, მისი კმა-
ყოფილება რომ არ გამოპარვიდა.

სარკმლიდან შოლოდ ნაფლეთები მოჩანას... ცის
თვალმედიკამი სანახანა ტრიალ მინდორზე მყოფის-
თუს ქვეულა ქუშმარტ საორებზედ, როცა გგონია, ვე-
ლასგან მიტოვებული, სამყო განცდით ათვალიერებ მი-
გვრებს კუნჭულებს ქუშიში და ბალღვით ვახარია, შენამეც
რომ ტყარან მოახვლია მათი დანახვა.

ურისკაცებზე იოქმის. ცალფა სამწერიდან ამოუხვე-
ლი რჩება მათა ბუნება, დაკორეებულ თვალთა შეგუფუნე-
ბითაც ჰა და ში, ოქნენ იბოყო რათული ხასიათის გასადენი.
ზედამირზე ხომ არასდროს იღებება თავიდათავა, ამოუბ-
ნელია, როგორც უყვადვების გამოცანა, როგორც ვაჭე-
ნინა და ვაჭეცივის საიდუმლო.

— ტფლისში საარაკოდ იტყვიან შენს წიგნს, ჩემო ნი-
კო, — საერთო ფემილს გაუახსურება ილია, და ვიდრე გა-
ოცებას გამოიხსენებოდას დავიანი, ამხელდა კაცს ისეთი
რა მისჭრად, ჩემს წიგნზე რომ აღაპარაკიდაო, შეკითხვა-
სავით ჩაურთავს სტუმარი:

„ოქნენ ავგისნახს ბატონმა თამადამ მისი ღირსება და
ღირსებულება“

ნიკო შეამშუმუნება. სულ სხვის სხენებასა და ფალოც-
ვამია, სხვისთვის არ უჭირება თბილი სიტყვები, პატარა-
სავით უბნარა მოყვანის კარგი, თუმცა საკუთარ თავს
უფრობის, უბერხულებად გაოცებება სადღაც შორითსკენ
და ალბათ ერთდება კედელ უფარი.

ილიას ხართია...

ნიკო დავიანის საჯარო ლექციებში, რომელიც ფოფის
და ქუთაისში მოეწყო შარშან, კიბალო გამოხმარება შე-
იძინა. მყოფნი კაცისგან მოუღობდნენ არავერიას, მაგ-
რამ ქართულური მოფემის ისტორიულ სახეზე, მის საე-
რო და სულიერ განვითარებაზე იმდენი საგულისხმი რამ

იოქა, ტერორიზმი დაზარდულ პროფესორებს შეეხარბებოდათ, პეტერბურგზე რომ არაფერი ეძებოდა. ლექცია ქართულ და რუსულ ენებზე სწარმოებდა და თვისთავად, მიიღო საზოგადოება აივლია, რადგან აქამდის არავის მოესმინა ასე გულმოდგინედ დალაგებული საქართველოს ისტორია, მოახრობდა წიგნები, გასაგებნი იყვნენ, შეცნობილნი ბუნდოვნებისგან დამსმენილი.

არამკობებ სწავლულებს მიიწი ზარს სცემდათ სკოლი-ოში მკაცრადებით მითითებულ სახელებს უსაც კა „ქართულს“ შესახებ ხმა გაუღია, ვეღლა შემოწმებულ-აბორინებული ჰყავდა ღვაფის, ყველასთვის ეკითხა რჩევა, პომპროსი იქნებოდა თუ პერფორატ, დიუბა თუ მოც ნინასარმეტყველი.

ეს — რაც გავიგოთ და სმე-ნოდათ.

კადეც იყო ერთი უცნობი წიგნი — „წეროთიანი“, — საი-დანაც უბედა უსარგებლია ნიკო დადიანს ლექციის მოწმადების დროს. ზღუდს ასავსებდნენ ქუაკათობლები გავიგების ნიშ-სად, საიდან მოიტანა, სად ღვა-მულთიათა.

წეროთი, ვახტანგ გორგას-ლის შემტახიანს ცნობით, ქარ-თველითა უძველესი წინასპარი იყო ენათა შერევის დროინდე-ლი, ზოგსაც ადაბის წიგნად“ მცურნა და აღმატებული ემი-თებები დაეწავებინა, ნიკო ბე-ჯალიად იწურდა საქორე ცნობებს და უხაროდა, რომ ძველ-კადევი წერილობითი სახსოვარი ვჭირა ხელში ქარ-თველითა გვარტომობის შესახებ.

— იყოთ, აგრძალული ყოფილა, — გამამულს შეხედდრო-სას, — წარმართული სწავლებებით გააგრებული რომელ ტყუთსიმყოფელ ქრისტიანს მოუკიდოდა თვალები, ქურუბითა წიგნს ეპისკოპოსები იყაბულებდნენ? რა დარწმუნა, რის ქართლისი და თარგამოსი, მგერონ, ბიბლიის მოწმადებზე მუბეჯდა ფეხი, ისე ლაღად დამატარებდა ეს ჩვენი საოცარი თხიზულება, მეტად უცხო ასობით ტავებზე გამოყვანილი... გულდაკრულ მახსნადა, მარჯუნებდა, მსურათებდა...

დამეცოდა! — წმუხარებას არეკვებდა დადიანის თვა-ლები, ცრემლი ჩაუდგებდა, — სულ ერთიანად ჩაიხიბს ცეცხ-ლიში, მიიღო ჩემი ბიბლიოთეკა ნაცრად ჩაღორღოლა...

სახურები ღვიწისა და გულამებრაზ გარეფის მემო-მატებენ, შეიცვება ნამით შეხალავთებული სურვა.

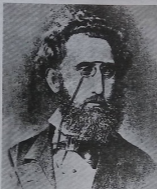
— უნდა აღვადგინო სტრიქონ-სტრიქონ აღადგინო, დასა-კარგი აღარადფერი ვეაქეს, ჩემო ნიკო, — ღლია ნამოინეცა, ყანის მამედამან, შერეებენ. რვალები ცილგავებს საწილის მუშენ, მორფეტალ ღარებად ჩამოღვენილი. დუმილი იმარ-ცვლებს შეტებს კრიალისანფთა, სათითად, გამოკლებულდ-დად სასწრუებს ეტოცება მეგვებელი სხეულის მიღვი ნახსმანი, ბანაბო, ფლავებსას რომ მოუყრია თავი და

თვალაბმული, დაგრფომილი ქვეწის გასაჭირზე დაფიქრ-ებულა ძნელი გახდა, არა, ბაღლასმოკლებული ტემპირტი-ბის მოსმენა? რით ვერ გაიყვით, რომ უბეჯერნი ვარს და საყოველთაო აღარ ვაგავანია. „ქართულს“ დაძახებზე იქნებ ღია-გამოფიქრებულმა, გორს მავრის ქართულმა გაიღოს ჩქამბ, ან თუ გაჭირდა, ვახტანგ მთაწარიჯოს მახეილი კასრი შეეცენ. სხვათი რატომ არ ვაბიხუებენ ყერს, თითქო მავთი არ ებნის, თითქო ქართული ჩვენის ტომის საერთო სახელი აღარ არის, აღარც შინა და აღარც გარ-ეო, არც მახლობლსთვის და არც უცხოლსთვის... რატომ ვამ-რა დეფიციტებში ხასხლი, ამ“ ვახშირდა და „ჩვენ“ გამოთაო-და, ქროთი სახელი მეგვრისა და კუხებზედა დეჭრილ-დახასიცი-ცებული მინის ნადეფვი, ისტო-რის მხმე უღელში გამოტან-ჯული სამშობლოს ნაცელადა...

წვეთიწვეთობით იღვენიება თავლეში და სტგვის ელოჯება დათრგუნული და გაორებული ხაზლი, როგორც სულსარყო სა-დინარა სასტუკარი წვიმისა, სა-კუთარი კალაპოტში რომ მოაკეთ-ოს, ვათავისოსო, ვაბინაგანოსო.

ლიაც, დინჯად, მამამე-ლულად, მახარბეულით:

— სამეგრელოში მოველ და საქართველო ვნახე...

ნიკო ტარეელის მე დადიანი

— სამეგრელოში მოველ და საქართველო ვნახე!

დარეც უფროა და გონებას აწვავს აზრთა გუნე-დებელი ყვავილობა. უსკერადან გამოპირებულა კურატები დაასხდებინა დანცხელ, დასეროდ სხეულს, დაბორტობას სიახინედ გაბაცქეულნი ვაგულელ-გამომქვლითათვის, ვისაც ხელის გამოლემა და ნიწის, სიძულელის, დავუფარ-ავი ქვენაგრძობის გამოხატვა არ ეხარება. მობოშებუ-ლი ურმის ქრიალით გაისმის ჩვენმა სიამარტელის ხმა, ისე ჩაკარგულა ყოფით საზრუნავსა თუ უზრუნველობას, ისე ნაღკალა, უზრუნველ წაფარებია ფეჭი, ამაო და მინის ჩახტებულნი სერვილები...

მეფათი სახელების შემკურნოს, ვასილ მამბელს გა-დაარჩინისა სვერა, ციმეფებს მათი თანაველომა ყველა რომ ჩაილქეამდეს რაიმეს, ყველას თავისი საზრუნავი გამოუჩ-ნებუოდეს და სახსარაც მათი დროული ახვეწისთვის, პი-რად ანგარიშგებაში არ ვაგებნოდა განგებლისგან ნამად შე-მინერული სიღიცხელ, მართლა გვიწველიდა ჩვენი მოწე-დინება და განმარტულნი, გამაქრის იმედად დარჩენილნი, აღარ შეერჩებოდათი საწუთროს ამბოჯობტი.

ესაცაა — გმირი თუ მეზარა, ათასი მედროვე და ძა-ლად მაჭონენ დაეცეა საქმეს, კიდევ გაიტანს, აღარ დაე-კარება თავისი უღრისი სახელის მოგვიარისტება ბოლოში, როგორც ხანდო და უტყუარი საბუთისა ვაუკუდმართე-ბული ისტორიის კაბადონზე.

დემოკრატიული პროცესი

სისტემის მენეჯერები თუმარზე კავშირზე აღერთვებიან. ბიტი შეტყობის საპატრიო სტრუქტურა. რესტრინში მონაპტებებს, არნახულ პურწარულს გააწვინს თვალის დათვალვებში.

კონანს მადლობელი ვარ, იონასი... — თითონვე იქს-რებს თამადობასაც, ეს აზრდა, მუდის ტოლად კაცი მე რომ მომავინა იყოდა, მე თყუაფი ილიას სტურშიობის ღრწით”.

სიბარულესიგან სახე გათავითრებია მარბელს. პატარა ყურადღება, სუულ მცირედი, მაგრამ შედაგულიანებს ტანჯვა-დამცირებას, ხელმოცარებას დაჩვეულ ადამიანს, გამოვიტისნის სასონარკვეთიდან. ვილაყას სტირადები თურმე, სტოდინბარ, სმენია მუნი ფასი, დამსახურება და იმ საპატრიო გაულღეფია სიცოცხლე, ეგებს განგებამ ირებათ და შემასხვედროს ევ მფერთიფთი კაცი, და მერე რქმზე იფოს მინი მოდერება, მისი პატვიისციქმაო.

— ილია ჭეჭეჭავაძე მესტურში და ქირა გადავახვეფიონ, მაშინ ან რა მცერელი ვყოფილვარ, ან გადავახლო თვალთო, — თავიას იტადებება თემუმარზე ვკავახებ, რინი ჩაადგომია ხმაში და სინხანში ჭკონია თავიო...

თუმცა ვერ იქითობას ვადგავართ, მკითხველო, ამტკომ ეს სულწარავი გამომბოძო ჩემს გამოცდებობას დაბარალე. ჭებეკერი დაუფვერობა ხელს მიწრის, მთლიანობად ნარმოვიდენიო მომხდარი, საწყისიდან დასასრულს მივანვიდნი მზერა. ხან სად გამოცეფო კალანი, ხანაც სად ჩამოსაფრდება სათქმელი: თუ მის ხარ, ქუნი სიცილე, იმით რომ უფრო, — განცხრომიაო, სიფარულიო, ბორკტებიაო, უკუღმართობაო, — ველა მწერლის თხზულებებში ტყუნი დაძრწინა, მე კიდევ პატრინი არა მყავს, ბოლობოლო, მუნი სამშობლოს წარსულთ ვარ, სადმე გამოვბოძებ უსუსულადო.

მეც, სიტყვას ვარდობობაო, ადვტატებზე ხელს და ჩიეკრად ტენეტში, საჭირო ადვილას. სად ვაგრწერი?

ცხენზე შემშხდარი მგზავრება აუტკობებლად მიავყევიან ანოხობს. ილია ნიყო დავიანთის მუთაფობას მიღეთის ამბებზე, ფადავებაც იტყე ახლო, მათ უფებებენ ყურს, ვსილ მარბელთ ფიქრებში ჩაიძრებო...

ცოტე როგორ არ მინახავს, მაგრამ ასეთი — პირველად! როგორც ნესი, ძველი ხუროთმოძღვრები გზავყარედინზე, კლდოვან ადგილებში და მდინარეთა მუსარიადების აგებდენს

სიმაგრეებს, რათა დამსწრობლისთვის ჩაქცერეთა გზა, მოყმწყვეთი თვლები და არ მივითა ვსაქცევი. ხუთის ცხებ მისი ძირას, გაძლიერ ელზეა ნამომართული პატრინითი, მხანებელს არ იკლებს, მტერ-მყოფარეს ენახება მუზღებანბლო.

მადლიან მოხუცს, ჩვენს რაფილ ერსთავს მუწენმინავს საგანგებოდ ეს ციხე, ზუგდიდიდან ხობას მონასტრისკენ მიმავლს. აჟო, ამ მხარის ძველი მშართველები ცხოვრობდნენო, ქორთოცია გვარი, დიდად ღირსეული ხალხი იყო, მერე აერთია დავიანებთან საცემე, სამედილიმ-ვოლოდ გადავიტერესო.

ცოფ, ცოფე ციფი, კამკამა ნყარი მუწევაშს რაფილეს, ძალიან მოწონებია, ქებიო იხსენიებდა მის მერე და იტყე, გამოსულადედა, სანამ მერწრად გამოცენად სათოფურებსა და მოქადაკულ ღრუბლებს ააცილდა თვალთ...

ჭადრაკო... ნეტა აქ რამ გაემსხენა?

გაოცებას ხეჭუმეში ჩაკლავს ვასილ მაჩაბელი, ვადრე ღლილი არ გაუკომბებე ზაქე:

ევემ, სივდილსაც დაერყებებარ, ძმაო... შეტერბურევი? არა, პაინი და მოგონების წარუბოცელი განცედა.

მასხავს, პარზოს სასოფლო-სამეურნეო გამოფენას დავესწარიო მე და ვანო, მასაბლები ერთი სიტყვით. უცბო გარემოში მოხვედრილი, ატეო-ტეო ვაცეცებელი თვალს, ეცებ ერნე თვისტომი გვენახა და მასთან აზოგვეტეა მამულის სედა. ამ დროს ფრანგულ და ინგლისურ ვერნალებში ზედიზედ იბმებდა სახელგანთქმული მოჭადრასი, ახარია დავიანის საჭადრაკო პარტებიო. აღარებებქს!

ჩვენც ეცეადეთ გვენახა. ენაშ მომამზე დავითანშია, ვიტყუოხინა რას ვიხვებოდა მოცყარული, მაგრამ მაინც მოაწონა თავიო.

ათქმენი დიდი ღირსება ის არის, რომ საკუთარი თავის რწმენა გაეტი, ერთ რამედ ღირთა მისი შემოხედვა, გველის დაუფარავი მოძახილი და საიქცელი გაღეფილი სადაურბაო, უფრო სიორად, კილო, ნიშანი მადლებებული მემკვიდრეობისა.

დასასრული შემდეგ ნომერში

ლიტერატურული ცხოვრება

ლექცია სამყაროს ნარკომოებაზე

როგორ ვაწინა სამყარო? რამდენია ხნის ნიშთი? ევლადევი აფეთქებით დარწყო თუ ღუთის სიტყვით? რას აკეთებდა ღმერთი მანადე, სანამ სამყაროს შექმნიდა? ეს და სხვა პარსტავეველი კითხვები დიდი ხანია აწუხებს კაცობრიობას. ეს საკითხები კიდევ ერთხელ გახდა მსჯელობისა და დისკუსიის საგანი 20 ნოემბერს „საქკასოური სახლის“ დარბაზში, სადაც მოხსენიდა სამყაროს წარმოშობის შემაჯებ ნაყოთბ თეოლოგმა ლევან აბაშიძემ. მომხსენებელმა ვერ ვცდილი ისტორიული ექსკურსია გააკეთა: გაიხსენა არისტოტელეს, ჩარლზ დარვინის, გალილეო გაილილეს მოსაზრებებები და აღ-

ნიშნა, რომ მცენტრებდა და რელიგიას სხვადასხვა საგანი აქვს. ამიტომე მათი დაბორისპირება არ მოიწინა მართებულად. ამ ერთობ იფუმალ თქმას დარბაზში აზროს სხვადასხვაობა მოჰყვა, ზოგადებდა თავიო თვალსაზრისი დუპარისპირა მომხსენებლის აზრს, მამწეელთა მორის იყო სასულიერო პირი, რომეზულე შეტედა სახლთაოდა მოიწინა მუწეწერებისა და რელიგიის არეც ერმანბნენი. მუჭევერის დასასრულსკენ უკვე მთელი დარბაზი კამითბ იყო ჩართული. ეველანი ერთად მსჯელობდნენ, თუმცა საბოლოოდ ლევან აბაშიძემ აღნიშნა: თეოლოგის უმთავრესი მნიშვნელობა არის კამითბ, რომეველ ამ საკითხებზე საუბრისას წარმოშობა ხოლმე ასეა ახლად და ასე იწებება მანამ, სანამ ვაცობრობა იარსებებოს.

თამაჯ ჯანელიძე

ნიკოლოზ ჩუბინიძე

ბანრიცხული ოთარ ჩხეიძე

სანტიმენტალური ბარათი

სად უნახავს განრიცხებული ოთარ ჩხეიძე, იკითხავენ გამოცემული მკითხველები და განსაკუთრებით ის ადამიანები, რომლებიც ბატონ ოთარს, ჩვენებური გამოთქმა რომ გამოიყენო: — ახლს და კარგად იცნობდნენ... მე მინახავს...

ამას წინათ „ჩვენს მწერლობაში“ გამოქვეყნდა უცხოეთში მცხოვრები რესპირის დავით შაპავის ინტერვიუს ფრაგმენტი, სადაც იგი წერს: „... ქართველები და კოლუმბიელები ერთმანეთს ძალიან ვგავართ. ამიტომ ჩვენთვის მარკესის გაცემა, ამოსხმა იოლია. მისი გმირბუნებით არარგაღორ, იღუბორულ და ოცნებების სამყაროში ეცხოვრობთ. ვართ პოეტურები და ემოციურები“.

მართალია, ჯერადი იტყვი, ნამდვილად ვერ შევადარებ ამ მოსახრებას, მაგრამ კარგია ეს თუ ცუდი? თუ ჩვეულებრივი მოვლენაა — ზოგი ერთ ადამიანს, ზოგი ასეთი? რატომ იგებენ მარკესს არა მხოლოდ პოეტურად და მეოცნებე, არამედ რაციონალისტურად მცხოვრები ქვეყნების მკითხველებიც? რატომ არა გყავს ჩვენც ჩვენი საქვეყნოდ ცნობილი მარკესი? რაც მთავარია, როგორ ვიცხოვროთ ჩვენი, ზემოთ ჩამოთვლილი თვისებების ერმა, დემოკრატიად, მაგრამ არაიღუბორულ, რაციონალისტურ და პრაგმატულ, სასტიკ კაპიტალისტურ რეალობაში? ჩვენი ევროპისკენ სწრაფვა და ამასთანადაც ქართულებმა ხომ სწორედ ამას გვლისწამობს. საერთოდ რამდენად რეალურია და საფუძვლიანი ასეთი მენტალობა?

მოუხედავად იმისა, რომ ჩემთვისაც და საზოგადოდაც, ვარკვეულწილად, ცნობილი იყო ბატონი ოთარის მოსწავდა ჩვენი ქვეყნის სოციალ-კულტურული და პოლიტიკური პრობლემების მიმართ, მე მაინც ძალიან დავინტერესდებოდი დღეს, ბატონი ოთარის ეკონტრულული პასუხებით ზემოთ ჩამოთვლილ შეკითხვებზე. საწინააღრედ, ბატონი ოთარი ცოცხალი აღარაა და ეს ჩემს ახიარებული სურვილად აუსრულებელი დარჩება. მაინა, სანამ ბატონი ოთარი ცოცხალი იყო ძალიან მინდოდა მასზე, სულერთი იყო — რა, ოღონდ რაიმე დაამწერა. საერთოდ უნდა ერთხარა, რომ მიხეზხა და მიზეხთა გამო დიდი ხანია არაფერი გამომიქვეყნებია, და არც დიდად ვაჩვიედი ამას, მაგრამ ის ერთი სურვილი მაშინ ძალიან აწნავდალბდა. თუ რაიმეს გამოიქვეყნებდა, მაგრამ ის არ მომეცა მაშინაც კი როცა ოთარ ჩხეიძის გარდაცვალებიდან რამდენიმე ხანში „ჩვენი მწერლობის“ საგანგებო ნომერი გამოვიდა, რომე-

ლიც მას და მის შემოქმედებას მიუძღვნა. მინახავდა ძალიან გავლიზიანდი, მე მაქვს პრეტენზია, რომ შევას ჩემი ოთარ ჩხეიძე, რომელსაც არავინ არ იცნობს. არამარტო „გავლიზიანი“, შექმუხდი კოვცე: — იმ ნომერში მთავრ მითქვა ამას შესახებ. „არც იტ, არა და ნუ“... მე მახსოვს, მე ვფიქრობ და ბევრი რამ დელსაც მიკვირბ... თმემა, როგორც ჩანს, ამ განცდას ტრადიციული ქართული (და არა მარტო ქართული) ეტიკეტის დაუცველობაც განამარბებს, როცა შენზე განუვლ ამავს არ აფახბ და მადლიერების გამოხატვაც კი გუნახრება, აღბათ...

ისე არც კი ვიცი, რა განბის ტექსტს ვწერ, ამბა რა მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ ეს აზრი იბატბ ამომბტირეტედა თაემი, რომ როცა ოთარ ჩხეიძე პირველ თუ მეორე კურსელს ლექციებს მკითხბავდა, იქ ხშირად ისმობდა — ეტიუდი, ჩანახატი, ცესი, ლატრატურული ფანრები, იქიდან ჩამრბა, იქიდან მახსოვს დაგანბული მოთბოვაც თუ თბონდაც იმის შესახებ რომ ხასიათი გბრბისა უნდა გამოიკეთბოს, რადგან პროზა ხასიათია, და თუ ხასიათი გამოიკვევბა ეს უკვე ჩვენი წარმბტემა... მოკლედ ამ ტექსტს მე მაინც სენტმენტალურ ბარბოს დავაჩრქმევი, და აღბათ ასეცა.

თბმბოციანი ნღების უნიფერსიტეტში არსებულ ლიტრატურული საუკურსის შესახებ ბუვს სმენბა, მაგრამ მბის უშუალო და მუდმივი მბმბწილუ ოციოდ დემბიბთ თუ ვფიკავი, თმემა არ ვიცი, ვერ დავბრტმბ, ზუსტი რაოდენობა არ მახსოვს. მაგრამ ის კი კარგად ჩამრბა გონებში, როგორი სერიოზულიზბიბი მსჯელობდა და ღვირბა ოფლს ბატონი ოთარი თბთბორული ჩვენების ლექსსა თუ მოთბრობაზე. ძალიან უცნაურბა და დელსაც მიკვირბ, ვბს მოაფრტბა მბმბ მწერლების წარმბრტემა ლექტბროების რბმწემა და ხუნებული საუკურსის ხანხანალო საგნად შემბოლბა, მაგრამ ფაქტბ ფაქტბ რჩებბ, ბატონი ოთარბ გარდა, როგორც მახსოვს, ნობდარ ნულდესკობი და მბხობე ქვლდობაც ამ ფუნქციბს აბრულბდნენ თუ ითბვებდნენ. როცა „თბორ ტბმბრბბბ“ ჩავიციბ, გაბხედაც იმ მბინდა იბთ იყენ, არ მსურბ იბბბბბი მუდბობრ ბბბბბბ მბმბის ცხენებდა. არცერთი ლექციბ გარ მბმრტემა გულბბი, ეტყობა მე არ შემეხდნენ ამგვარი ნამდიელ-ლექტბორბი. მარტო ერთბ მახსოვს საუკურსის ლექტბორბი ბრბეძე. არა, ისე არ გამოიკვი, თბბბბის სხვა ლექტბორბი არ დამბბბსობორებბა „გამბტენარბულბის ხასიათ“, ლექციბზე საკუთარ წარმბტებს რომ გვიკითხბავდნენ... მოკლედ ასე იყო თუ ისე, სწორლიად ბოლბდნებდა რბმდენბმე ჩვენგანბს მოთბრობბა და ლექსი აღმბინდა „ღობცემა“ აღბრწინდა დაბეჭდილობ. ამბს მკბრბზე წინანწარ არაფერი ვბცხვი, ბატონბა ოთარბმ ბბბბბა, როგორც ზმბრბად ხეგბობდა ბოლმე, ჩვენი ნანერები, თბთბობდუ შეარჩბა რბმდენბმე მბთგანბ და გამბბბქვენბ. ბუნებბრბობა, დიდა იყო სბხარბულბს განცვდა, მოგახსენებბთა, რბ სწორბულბეთბბბბ იყო მბმბმ წანწარბმბებბს ბეჭდვბ დაკბბორბებულბ. მაგრამ თბდლბბბბბბბბბ ამ განცვდაც ბბბბბბ და ეს ყველბფერი ჩვენდობობბ, თბბბბბს ბბბა, სხვბგვბბბბ როგორ უნდა იფოს“ ამბბბბორ განცვდაც გარდბასბბა. ძალიან გავბებბბბბ, მაგრამ ამბს გაცნობბორებბა მბმბმ არ მომბდბრა... არც სხვბ რბმბის, სწორედ ამ „სხვბ რბმბს“ ამბბბი მბმბდა გავბისნობ ...

სულ პირველად ოთარ ჩხვიძის „ტინის ხედი“ ნაეკითხე, სრულიად მისიხვედრი, ძალიან დაინტერესებულ მასობრივ რადიო ურვეულო განცდა დამეფლდა, უცნაური პირობა, არტორადიკალური, დაფიქნი, თუცა რეფლექსია აღარ გამგრძელებია, გამომხელება.

სწორედ ამის შემდეგ ხდება ოთარ ჩხვიძე ზემო ლექტორი და რეჟისორი მწერალი, თუმცა ჩემს აღფრთოვანებას მცირენი იზარებენ, ამის მიზეზად, ცხადია, მაშინ ვერ ვხვდებოდი. ამასობაში გამოდის ოთარ ჩხვიძის სამტრედიელი, რომელსაც სულმოუთქმელად ეკითხვოდნოთ და დგება საუნივერსიტეტო დიპლომის თემის არჩევის დროც, ათას ცხრაას ოთხმოცდაცხრა წელია, მე, ზუნებრივია, ვერხე თემის, სათაურით „ოთარ ჩხვიძის მოთხრობები“. ხელმძღვანელი ცდილობს გადამაფიქრებინოს, მე ძალიან მივიჩნის ეს, მისი რბილი, შეფარული მდებლობა. შინა რემს პოზიციანე ვერხე, ჯალტად არ ვთმობ ჩაფიქრებულს.

დგება დიპლომის დაცვის დღეც, ზუნებრივია ძალიან ელეღაე — კომისია, ამდენი პროფესორი, ზოგა მათგანი მწერალია. მინდა ჩემმა ნამუშევარმა მონიერება ჯამისახელოს, ელეფინტარული პროფესიული თავმოყვარეობის გრძნობაც, ცხადია, თავის როლს თამაშობს. ჯერ ჩემი დამი დამდგარა, სხვები წარმოაჩენენ თავიანთ ნაშრომებს. ერთ უცნაურობას ვამჩნევ და ძალიან მივიჩნის, თითქმის ძინავთ კომისიის წევრებს, თითქმის-მეოთხე, იმიტირე ვამბობ, რომ ყველას თავი აქვს ჩაქნდრულ და, ძნელი გასარჩევია, მწელი ჯასაზუსტებულია. თანდათან ვამეფდებო, ვხვდები, რომ ყველაფერი უორმობლია. ჯა ამა, მინაია ვამჩნე მან და მეც კალედრასთან ვხვდები. ძალიან ჩეველუბრივად, მაგრამ ცოტა ომბინადე ვაცხადებ დიპლომის სათაურს, მინდა რომ მომისმინონ მინიქ. ამა, რა ვიცო, რომ ეს სულაც არაა საჭირო, ჩერჩილეთიაც რომ წარმომეოთხეა თურმე — ოთარ ჩხვიძე, ესეც საკმარისი იქნებოდა მათ გამოსაფიხილებლად. არ ვაძრამებ — ახტავა საოცარი ფუთფუთა, ერმამანეთთან გადალაპარაკება, ამეკარა, არც მისწერენ და თან ხელსაც მინილიან ნაშრომის ჩამთავრებაში. განსაკუთრებით მწერლები აქტიურობენ: — რატომ პირიქით ეს მწე-

ოთარ ჩხვიძე გულმკერდში „დევეების მავადობას“

რალი? მე ვერ კიდევ ვერ ვხვდები მათი აღფრთვებისა და მწყობრიდან გამოხელის მიზეზს. — „ეფიქტიური ან ეფიქტიური ან ეფიქტიური ან ეს ა“ რადიკალიზად გაბმულად გავიხიბს მთელ ბუფიქრიაში, მასებს ვინ გაცვლის, უცნაური სიტუაცია შეიქმნა, მაგრამ მალევე მიხვდნენ, რომ მთლიან ანუ არ იყარებოდა, მე მაინც სულრეტორი ვიყავი, მე რას შემართობდაყენ და ამიტომ ნამოზღანხებოდენ სათითაოდ, მამიედ და ახლა უკვე ისე მისეამდენენ კითხვებს. სიტუაცია განიშნება. იმ დღედაც უკვე ბევრ რამეს მიხვდები. არ მინდა ჩამოეთვალე ჩვენი ხასიათის თვისებები, აჯულია ქველანა ადამიანმა ისედაც იცის. მაინც ვიტყვი, ჩვენში არამარტო უცეთლომობილესი ადამიანები არ უყვართ, არ უყვართ ნამეფილი მწერლობა და ნამეფილი ლიტერატურული აზროვნება. არ ეიცო, ამიმი ვეგვართ თუ არა კოლეგობილეებს, ეერადრეს ვიტყვი.

კეთილმობილებას რაც შეეხება, არ შეიძლება არ გავხსენო. ბატონო ოთარ ჩხვიძისასთან“ შემივდა ვაკეტი, როცა მხედებოდა, კეველეთის მერხებოდა, რატომ დაიკარგე? არ ჩამარ, რატომ არ წერ — ამ ღრახებს ხშირად იმეორებდა, რაც სრულიად ზუნებრივი იყო, ფიხბურთზე აღბათ იყო დამეღლამარაკებოდა. მე მომედღიბთ შევექვეროდი.

ჩემი მეუღლე ნატა სურმავე იქვე მოშორებთ დგას, ძალიან მინდა ოთარ ჩხვიძე გავიცნო, მან იცის ოთარ ჩხვიძის მიმართ ჩემი დამოკიდებულების შესახებ. ვერ გავხვდებ, ვერ დავუძახე ფამილიარობად ჩავთვალე, ერთმანეთს ჯამეფემეფდებო. წელიან ეთქვი უნივერსიტეტში არაფერი უნააღებელია-მეოთხე, მაგრამ, როგორც ჩანს, არ ეიცავი გულწრფელი. მასსებს ეს ფრანა — „ადამიანის თვლები სულის სარკმლად მოიჩნეოდა და ამიტომაც ხედებოდა ფრესკულ მხატვრობაში მასზე აქვენი სიტუაცია“. ოთარ ჩხვიძის თვალუბმულ ბევრ რამ იკითხებოდა... მართალია ნატასთვის ზემოთხასებები ფრანა არ უნააღებლიათ, მაგრამ, მოუხდედაე ამაში, სანამ მე რამის ვეცდები, მასწრებს და თვითონ მტყობება — რა კეთილი კაცი იყო, ვინ... არ ვაღივი კითხვის დამთავრებას ეს არის ოთარ ჩხვიძე სარქაროდ ვასუსობი მე. მახსოვს ისიც — ბატონ

ოთარიდან სტუმრობა. ამგვარ ფიზიკურებს ძალიან ვეროიდე-
ობდა, მაგრამ ხდებოდა ხოლმე. ვსხვდებოდა ბაკტინი ოთარ-
ი, მე, ნუგზარ მუხამბელო, ესაუბრებოდა. ძირითადად ბა-
ტინი ოთარი, ზუნდებოდა, იქ მის მოსახმენად მივდივით.
სიმბოლური სუფრია გაიშალა. ბაკტინი მაგიდაზე დგას
ბროლის წყურთი, ღამაზა საბჭოთარი არავს მტყდება. ასეთ
ამხელაში ბატინი ოთარს პირველად ეხვდა, ახალ წიგ-
ნება საუბარი, რისტიკომიც იქვეა. დღეს, დემოკრატიულ
საქართველოში, ასეთსავე სუფრაზე ბევრ კიბხას უფრო
თავისუფლად დაეუფლები ოთარ ჩხვიცი. მაშინ უკვე ვე-
ცოდა (ახლა მართლაც ყოველგვარი სენტიმენტების გა-
რეშე), რომ ვესაუბრებოდი თანამედროვე ქართულ მწერ-
ლობაში ერთადერთი, უნიკალური სტილისა და გამოჩენი-
ლი აზროვნების მწერალს. ზემოთ ასე ექვემდებარებული
მანა კეთილშობილებაც, მე ვუჭიკობ, მისი მძლავრი შინა-
განი თავისუფლებისგან მომდინარეობს. მასთან ყველა
თემება შეიძლება საუბარი, ოღონდ ახლა უკვე მასი პრი-
ზა უნდა ნაიკითხი, იგი პირველ რიგში მწერალია და მერე
თავისუფლად მოაზროვნე ინტელექტუალი. არის მის პრი-
ზაში გამაოგნებელი პასაჟები. როცა ვახსენებ, სულმოულო-
ქმლად ნაეკითხი-შეთქი მისი ტექსტები, იქ აღმოვაჩინე
სწორედ სხვა ოთარ ჩხვიცი, ნამდვილი მწერალი, არა ის,
რომელიც ჩვენი სტუდენტების ვაფიქრებოდა — სრულიად
სხვა, შეუთავსებელი, ღალა, ფანტასტიკური ენობრივი აზ-
როვნების შემოქმედი. ამ მოუღებელ და ფენომენის ანალი-
ზი დღევანდელი თუ მომავალი ლიტერატორების საქცა.
იგი, როგორც მწერალი, უსტიკურებელი მოუღებია, ვე-
ლა ნამდვილმა ლიტერატორმა ეს იყის, მაგრამ ასევე
უხარისხი პრიზაში საჭირო ამ ფენომენის გამოსაკვლე-
ვა. შეიძლება შემოხედოთ, მაგრამ, მე მგონია, იგი ამო-
ქარიშხალი ვერთმოდებული ქართული ლიტერატული
მოსაზრებები. ცალკე დგას, მოუხედავად იმის (რაც უნ-
და უნდა უნდა ვუჩივრებ) — სურდა ოთარ ჩხვიცი ეს თუ
არა.

მის არატრადიციულობას და ორიგინალურობას მხო-
ლოდ (ჩვენი) გაყრდნობაზე გამოიქვამს რომ ვიხსენიოთ).
მწერლის ენა და სტილი არ ქმნის. მის მიღამ მენტალურ
მატერიალ ფენომენება საუბარი...

რადგან სენტიმენტალურ პარასი ვერით, თხრობის
განცედა არ იყარვება, იოც მოგახსენეთ, მჭიარს მწერ-
ლის მატერიალ ფენომენზე საუბარი-შეთქი, მეტი რა
ღვანა. პირა ქვეყანაც არის, დამოუკიდებლობისთვის რო-
გორც „კოლუმბიური“ ხასიათის ერს შეეფერება სწორედ
იმ უნებელი ზრდილობა. ვახსოვთ ალბათ ეს ინტერვიუ
ფრანკა, რომელსაც დღესაც ხშირად ვიშვირებთ: „ცხრა
პირლის წინა დღეებია“ სწორედ ეს დღეებია და ქუჩაში
კვლავ ვხვდებით ოთარ ჩხვიცი. რუსთაველისკენ ტატიკით
მოუხედავია მელიქიშვილის ქუჩას, ნამდვილი, მორადებით
მივესალმე, ძალიან დაბაზული ასეთი არ მახსოვს,
ოღონდ ეს დაბაზულია შინაგანია, მარცხ ვერძობს. კო-
ლუმბიურად ვარ აღტაცებული, საყრდენითავე ცნობილ
ახალგაზრდული მაქსიმალისმს შეუფერვივარ. მივიდი
ერს, ასე ვთქვათ, გარეთაა, დროშობისაში მანქანები დაქ-
რისა ქუჩაში, ზუსტად ისე, როგორც ახლა აკვირების დღე-
ებში, ვსოცებს არ ევადრებ ურთიანეთს, ვაკრძეული სი-
ტუაციის ექვემდებარე ნარმოსახვისთვის ვახდენ ამ შედა-

რებას. და უცებ ოთარ ჩხვიცი მეუბნება: „ცუდი ამბებია
მოსალოდნელი, ცუდად დამთავრდება ეს ყველაფერი“.
ამკარა, არ იზიარებს საყოველთაო სახალხო აღფრთო-
ვანებას. გაციოვნი ოთარ ჩხვიციდან ამის ნამდვილად არ
ველოდი. სხვა მწერლებს დროში უჭირავთ ბუღი და
სტუდენტებს წინ მოუდებიან, რეზი საცდარელი მწერალი კი
შემხებულია, არ ეცლოდი. ასაკის პირალია, ფსიქობა ზემ-
თვის. გაცივის დრო და ზვენი ქაოტური, უსაფრთხილებ-
ლო, იმპულსური დამოკიდებულება სახელმწიფოებრივი
აზროვნების მიმართ ბევრ ხიანს მოუტანს საქართველოს.
მაშინ გამახსენდება ოთარ ჩხვიცის სიტყვები და მივხედა-
ვი, რომ ის მართალი იყო...

აქი განისხივებული ოთარ ჩხვიცი? იკითხავს გაცივი-
რებული მკითხველი და მართალიც იქნება. ამასვე მოგახ-
სენებთ.

ზემოხსენახებული ლიტერატურული სატექსტური ერთ-
ერთი სემიონტიც ესხვდებოდა, ოთარ ჩხვიცი კათედრისათ
დგას და ღამაზაკობს. არ მახსოვს, რაზე, მაგრამ აუდი-
ტორიანი სიზუმა, ყურადღებით ვუსმენით, ის, როგორც
ყოველთვის, მშედაია, ჩვეული, რალაცხიანი კეთილშო-
ბილური მანერით გვესაუბრება. ამ დროს აუდიტორიის
კარი იღება, ვიღაც სტუდენტია, ვხვდებით, რომ ნახვა-
სია, რალაცას ციებს, ვიღაცას კიბხელობს, ბაკტინი ოთარ
იწყნარად, ზრდილობიანი ფორმით უარობს. კარი იხუ-
რება. მაგრამ რამდენიმე წუთში იგივე შემორდება, ახლა
უკვე ჩვენი აქსიმორიტი, მეუბნება, ოთარ ჩხვიცი არა,
კვლავ ცრდილობიანი რჩება. კარი ისევ იხურება. გაცი-
ვს უბედ ბანი და აუდიტორიის დიდი, ვაციისფრად გა-
ლაქული კარი კვლავ აქნაიღდება და ამ დროს სახანარ-
დება მთვე აუდიტორიის ფანტეზიანი, პეტტებობი ჩვენიც,
ოთარ ჩხვიცი სამიწედი ძალით ურტყამს კათედრის ხელს
და სახემეცედილი ხმაშალი წარმოთქვამს, უცნაურია
მაგრამ მის რეაქციას სხვა სახელს ვერ დააბრუნებ. ნამ-
დვილად არ ვგვირის, სწორედ რომ წარმოთქვამს. ზუსტად
მახსოვს ეს ფრაზა: „დატოვეთ, ყმანივლი, აუდიტორია“.
კარი, ცხადია, აღარ გაღებულა. ყოველთვის, როცა მასზე
ვშვირებ, ხსოვრდ ეს სცენა მახსენდება, ბაკტინი კვლავ
მესხიერებაში მისი ვახსენება ამ სცენასთან ასოცირდე-
ბა.

ზალევი რომ მიიბაროს ჩემი სული არსთავამირივემ (რა-
ლაც ცუდი წინაივარებაში მაქვს და ამას ამიტომ ვამბობ),
რეზი ახლოდებელი ინელად თუ მხოციბენ ჩემს ბოლოფ-
რონიწოდ ფოტოსურათს. ამ მიყვარს ფოტოსურათის
გადაღება. როცა აქვებს მწერლობაში“ გამოქვეყნებულ
მარკეტისა და დავით შაპავა-გურჯის ფოტოსურათს შე-
ხედა, ძალიან შემიშრდა, ნამდვილად „კოლუმბიური“
განცედა დამეუფლა. იმ სურათზე მარკეტს დავით შაპავა-
გურჯის მხარზე აქვს ხელი შემოხვეული. ხომ შეიძლება
და, მეც მქონდა ოთარ ჩხვიციქსთან გადაღებული ფო-
ტოსურათი. ინტერვიუსაც შემოერჩებოდი (ყოველგვარი
შრომისა და გაცხივის გარეშად). რა კარგი იქნებოდა ოთარ
ჩხვიცი ბუჯა ზუბინიქსთან ერთად, ჩემზე ფრჩხილებში
ჩიანერებოდა, როგორც ხდება ხოლმე: სტუდენტია, თუმი-
ცა, კაცმა რომ თქვას, მე მაქვს რამდენიმე წინა, რომელ-
საც უწოდებენ ასობით ანერია: „ნაკასი ოთარ ჩხვიცი“
— მეტი არაფერი.

თამაზ ნატროშვილი

მოთმინება და მრისხანება

აღბათ დამეთანხმებით, თუკი ვიტყვით, რომ არცთუ ხშირად ვხვდებით ხოლმე ამგვარ ფენომენს: მკორფორ-მატიანი ჟურნალის საშაბამ გვერდზე შენთვის უცნობმა ავტორმა ძუნწი, მკაცრად გამოზომილი და უაღრესად მეტყველო შტრიხებით დახატოს სავეყარელი მწერლის პორტრეტი (არა მხოლოდ ლიტერატურული), იქვე გამოკვეთოს (თავისდაუფლებურად) ავტოსილუვტი, რომელსაც ერთდღეობი მიიწვ მიიმგავსებენ, მეერ ისევ გამცნოს მკითხველს (პირადად რომ იცნობდი დიდებულ შემოქმედს), რასაც არ მოელოდი, ფრიადავ მრავალთა და მრავალთ (ანუ უმრავლესობას) მკრძელებოვად მოგვცნებო, შენ კი ვიხარია, უზომოდ გვაშმაბ, როდესაც გამჭროახი კაცის ნაფიქრალე ემთხვევა შენას, ღამის გაუმხეველთა და უთქმელს (ყველას რომ არ უნდა დაუფიქროს).

ვოცედივე ზემოთქმული ტებვა ნიკოლოზ ზუბინიძის ეტრუქს ჭებარისზებული ოთარ ჩხეიძე“ (სათაურიც ზომერო რამედ ღირს); ეს შანია მეფეერი (ამ სიტყვის ხმარება არ მერჩევება) თავისი სიზუსტით, დახვეწილ გემოვნებით — ჩვენი საკმაოდ გვერცელებული კვლეუციის გარემედ და, რაც მთავარია, აზროვნებისა და შერის მანერით მკაფიოდ გამოიჩინედა ისედაც მდიდარ ქართულ ენისტიკაში. თავად ის ეპიზოდულ ოთარ ჩხეიძის ბიოგრაფიიდან (თვითმბილევლის ნაიბობი გახლავთ) საოცრად უხვება

მწერლის პორტრეტს; მისი ცხოვრებისა და, უფრო მეტად, შემოქმედების თავისებურ სიმბოლოვ აღიქვამ თავდაქმეროლ ლექტორის უსაზღვრო მოთმინება კადნიერი სტუდენტის წინაშე და მისივე უსაზღვრო მრისხანება — კანონზომერი და მისასაღმებელი, რადგანაც თვინერებოთ როდი მარცხებდა უტოლობა (ასეთი ოთარ ჩხეიძე არც მინახავს და ვერც წარმოვიდებანი, ოღონდ გაკვირვებით კი ნამევილად არ ვამკვირვებია).

რა ცოცხლად და ლაკონიურად აღწერს ავტორი თავისი სადღისლომ ნაშრომის („ოთარ ჩხეიძის მოთხრობები“) დაეცვის ამავეს; შიბა მარტოოდენ სათაურიც რომ ინვესთელემამორეული კომისიის (პროფესორთა და მწერალთა შემადგეველობით) უვეცარ გამოფიხიზლებას და შემოიფიხიზებას (განმკურთხებოთ — კოლეგების შირიდან).

არ ვციც, მართებულად და დამაჯერებლად გამოიფიხიოთ თუ არა ის, რასი თქვამ შენავა, მაგრამ მკითხველის აღტაცებვა ხომ გეძინება.

ეს ცოტას როდი უნდა ნაშაბადესა და ნიკა ჩუბინიძეს მკერძალებით გაფუმეორებდი ოთარ ჩხეიძის შიერ შიბა შიბამართით თერმე ხშირად გამეორებულს: რატომ არ ჩანხარ, რატომ არ წერო?

ეს არის და ეს, რაც ნაკიბებისთავივად დაეწერე, უფრო ზუსტად რომ ეთქვათ — ნაკიბებლმა დამაწერინა.

კრიტიკა

ნინო ჩხიკვიშვილი

ლექსად ქცეული ქაღაბება

გაკვადნიერად და გაღაფნივერე მეფეფ თადეოზის ლექსების კრებულზე ჩემი აზრი გაეზიაროთ.

ეს ძველი (და თანაც თანამედროვე) სტრიქონები გახაკვირად ეზმიანება ჩვენს თანამედროვეობას. გვაძიებურებს და გვაშინევეებს სულიერად. საკუთარი ფესვებშიაქენ გვახედეება და თითქოს მომავლის სატართველოს მქრალ სილუეტსაც გამოკვიცის.

თუმცა სიტყვას ისე ვერ გაგაგრძელებ, ჩვენი დროის უდიდესი სასწაულმომედი ბერი — შამა გაბრიელი თუ არ ვახსენე და მასვე თუ არ ვთხოვე შენდენა ამ საქმეში — მათქმეონის საიქმელი ისე, როგორც მთავარეპისკოპოს თადეოზს შეამეფრის.

შამა გაბრიელი (ურგებადე) შემთხვევით როდი მისხეზება. მეფეფ შამა გაბრიელს კარგად იცნობდა. ის სიყვა-

რული და ურთიერთბატისციცემა, რომელიც შათ აკავშირებდათ, განღმრობილი ბერისადმი მიძღვნილ ლექსებშიც გამოიჭევის და კიდევ ერთი სასწაულე უკავშირედება ამ ორი ლექსის შექმნას ისტორიას. თურმე როცა ლექსი - „მადლით ნაკურთხო მოძღვარო!“ დაიწერა (1983 წელს, დიდი ბერის სიცოცხლეშივე), ავტორის სახლაც გაენბა დიდბანს ეძება, მაგრამ ამაოდ და შემდეგ, მეფეფს ეს ამავეი უბრალი შემთხვეუთობად კი არა, შამა გაბრიელის მისიზმებად ჩაუთვლია და აგერ 1999 წლის 16 მარტს ისევ მარშმენია ერცილი ლექსი შამადში.

1999 წელს შამა გაბრიელი ჩვენს შორის ფიზიკურად უვეე ბერ იყო (გარდაიცვალა 1995 წელს), ამიტომაც ნეტარი აღარ, როგორც სასუფეველისა და ნეტარი საქართველოს მკვიდრი, ისე შვევის მეფეფს მისხეზებულ!

ოქრო-მარგალიტს, დოაფლულს,
აბნევეა პირა მისი...
მიტომ ღირსებით შეიმიკო,
არცა რა შერდა სხვისა...
ცისკენ წავიდა, ირჩია,
ცერთა საბრძანის...
ასეთი იყო გაბრიელი
ამ საუკუნის ბერი,
მის სიმაღლეს და საცრობას

დღეს ვარ შეწვევებით ზეწარა იმეფის ლევიტი უკაცუც ამაიების ტვერა... ვალკოვადეს ციდან მართალი კეთლი ვაბრილი.

დაუნერია თუ არა ეს სტრიქონები, მომხდარა უცნაური რამ — მამა გაბრიელისადმი მიძღვნილი ზემოთ ნახსენები ლექსიც — „მაღლით ნაკურთხო მოძღვარო!“ — გამოჩენილა...

რაკი ახლა მამა გაბრიელისა და მეუღლე თავდუონის კეთლი ურთიერთობაზე ესაუბრობოთ, აქვე მკითხველს, კიდევ ერთ მოვლენება მიმდა შევთავაზო, როგორც დასტური იმისა, რომ მთავარეპისკოპოსი თავდუონი, თავის მიმე ვერის ლირსული მტვირთველია.

მამა გაბრიელის ერთ-ერთი სულიერი შვალი იკონებს რომ თურმე ერთხელაც მეუღლე თავდუონთან ერთად ყურძნის ბაზრობაზე წასულა, მეუღლის დანახვით გახარებულ რამდენიმე გამყავდელს ღვთისმშობლისთვის შეწევია უთხოვია — გვიმღევე რამე, ყურძენი არ გვეყარებაო!...

მამინ ცისტზე ხელაკურობლი მეუღლეს ყურძნის პატრონები ასე დაულოცავს: ღმერთმა დაჯლოცოთ, გაკურთხოთ, ბარაქა, კარგი მუშტარი, ღვთის მადლი და წყალობა მოგვეცეთო!... და აქ მომხდარა სახსოფლი ცოდან სამი მტრედი ფრთების ფართქუნით დაშვებულა ბაზრის თავზე. მეუღლეს გახარებია — ესაო, სულიწმინდის მადლის ნიშანიაო!

ხოლო ის გამყავდელები, რომელთაც უკრძენი უყურთხა მეუღლემ, თურმე მანქანით მისულ მუშტარებს ვერ აუდიოდნენ, — ვკითხულობს მოგონებებში (მოგონება მომხობლია ურნაბ „საქართველოს მოამბადან“ 2, 2008 წ.) და კიდევ ერთხელ ვრწმუნდებიან, თუ რაოდენ მონყალეა უფალი, თუ რაოდენ დიდა მისი სიყვარული ადამიანებისადმი. ხოლო ისინი, ვინც ტემპარატი ღვთის რჩეული ნარმოადგენენ, მართლაც სახალით საძებედენი გამხდარიან ჩვენს უფურსა და სულიერებისაგან დაცლილ ყოფაში. ერთ-ერთი ასეთი რჩეულითაგანი ჩვენი ძვირფასი მეუღლეა და რითმებად ქცეული მისი სტრიქონები. როცა მათ კითხულობ, იხევი განცდა გეუფლებს, რომ თითქოს ქადაგებას ისმენ, ქადაგებას მარადიულზე, ნარეულზე, სასულიერებზე, ერთგულებზე, სიყვარულზე, სამშობლოზე. თითქოს ხატვებს ცოცხლებებთან თვალწინ მისი სტრიქონები ლექსიდან ლექსში გადაიბან და ერთადდება გარდასული და დღე დღეადავლი. ცოცხლებიან ღვანლით შემოსილი დიდი ნინაპრები, რომლებიც ზეციური საქართველოს წმინდანთა დასს უდრთვებიან.

საერთოდ, როცა მთავარეპისკოპოსი თავდუონის პოეზიას ეცნობა, მკვეთრად იკვლებს ავტორისული პოზიცია — ცდლობს გაემჯუფოს ყოველგვარ ექსპერამენტსა და ტრადიციულ, ხშირად ხალხური ლექსწყობითაც კი გადამსაცხს სათქმელი, რაკი მისთვის, როგორც ავტორისათვის, უპირველესი არის სათქმელი და ფორმა უკვე მეორეულია, ლამის უგულებელყოფილი. ამ მხრივ ის მკითხველი, რომელიც უნ. ექსპერამენტული პოეზიის მოყვარულია, შეიძლება განაზილებულიც კი დარჩეს, მაგრამ, სა-

მაგიეროდ, ერთი ნაკითხვით თითქოს და გაურანდავი სტრიქონები მის სულს იმ კარბატქს გაუღებს, რომლის ფლობაც ლექსის ზეგროსტატს გაუჭირდება. აი, რამა იმალება მეუღლე თავდუონის ლექსების საიდუმლო... გააქარბებდა თუ არ ჩამითვლით, ასე ვიტყოდა, ამ სტრიქონებში ქართული მკითხველი იპოვნის იმ ტემპარატიებს, რომელც ქართული პოეზიისთვის, მოყვლებული პიშიზგრაფიიდან, ასეთი ორგანული იყო და რატომაც ასე დაკლდა დღეს ქართულ პოეზიას — სახალცივე უფალითა. როცა ამ სტრიქონებს ეცნობა, გრძნობ, რომ უფლის რჩეული ერის შვალი ხარ, მაგრამ ეს განცდა შენში, მკითხველში, ამპარტავინებას კი არა, სიმდაბლესა და სინაზულს აუღობებს. და ამავე დროს ნუგემისმცემელიცაა, რაკი სინაზულსა და ცრემლს თუ ახილავს უფალი მამინ, როგორც მეუღლე ბრძანებს:

ვის ცრემლის მადლი აქვს, ის ღმერთის შვალია და მას ნუღარადრის ნუღარ ემხნა.

... მაგრამ რწმენაში ასეთი გაძლიერებისათვის განა ცოტა რამაა საკმარისი? ღვანლი და ღრო, წმინდანთა ცხოვრებისადმი მიბაძვა. მათი ცხოვრების წესი უფდა გახებს საგამალითო! — აი, რას გვიქადაგებს მეუღლის ლექსები.

რატომღაც დღეს ჩვენ, უღმერთოდ დარჩენილ საზოგადოებას, სულიერი ორგანიზირების უნარი დაგვერღვა, ხშირად ეცდებით არჩევანში, ამ დროს გვჭირდება სწორედ სულიერი შეწვევა და მოძღვარი, რომელიც სწორ არჩევანს გავგვიკეთებებს:

ამდა მინახე უგვერდად რატომ დავება ოფეს არსებობს სხვა სიცილიც დე უთვადება?

აქვე ჩნდება კვლავ შეგონება:

ერიდე ცოფვის პირველ ზაფანგს არ გაყოფებს, თირემ დაგამაზებერებს — როგორც მუხას ტანძლორის — მუხა.

თუმცა... თუმცა ჩვენ ყველანი, თვითონ მეუღლაც კი, ზოგჯერ, ადამიანური სოსუსტით იძლევის და მის სტრიქონებში ხანდახან დაბალი რეცისტრას ეღვრებადობა მოისმის:

ფრთხებუმსხრეველი ფრენა, მხამვარეული ლენა, მძიაა მგმობარ-გასლით მაკვიდნებელი ენა,

შენუხება და წყნა, გულის მარადი ტკეპი... ეპა, სანდორე, ცრუ, ეპა ყოფილხარ შენა...

დაბა, სულიერი, ზეგობრივად ორიენტაციები ეხსენებ და არ შეიძლება არ აღვნიშნო, ის ტენდენცია, რაც მეუფე თაგულის შემოქმედებაში იკვეთება. იგი მხოლოდ წინაშეა და დასში არ ეძებს იდეალს, რადგან კარგად იცის, ცოდავით დაცემული ადამიანური ბუნებითვე უფრო მეტად ახლოებულია ჩვენს გვერდით მოსაზრებულნი, მაგრამ თურმე ჩვენგან დიდად განსხვავებულნი, რომლებიც თავიანთი ცხოვრების წესით, ესწრაფვიან იყვნენ მისაბანი და ხშირად ადავლურნი!

მე მახსოვს დეკემბრის ის პირქუმი დღე, როცა ბატონი ოთარის, ოთარ ჩხვიძის საღვთაოანი მეუფე თაგვილიცა და მეც, როგორც თანასწორნი (რადგან ორივე მისი მონადენი ყოფილხარ), მანც თურმე განსხვავებულნი, მუხარბენი კოდექით და... ევლოვობდით მოძვერის დაკარგვას...

და მამის მეუფეს ვითხებ - ბატონ ოთარს ჩვენა მოძღვარა ვუნოფე-მუთქი და...

- დაბა, დაბა, არ შეგზობიათ, ის ჩვენი მოძღვარი იყო! - დამიდასტურა და ახლა, როცა ამ კრებულს ეძლი და ვითხოვლობ იმ ლექსს, რომელიც ოთარ ჩხვიძეს ეძღვნება, კვლავ მახსენდება ის პირქუმი დღე, როცა, მეუფის თქმისა არ იყოს, „ღმერთაქვეითი ახრებამალა“ მომბღლორ მინას მივაბარე.

იგნებ მკითხველი შევარყნი აშვენი ციტრებებით, მაგრამ მინდა ოთარ ჩხვიძისადმი მიძღვნილა ლექსიდანაც მოცივინენ სტროფებზე, როგორც დასტური იმისა, რომ მეუფე დას მოწინასწარმეყვედებენი, როგორც კყოლი ზრახვა (ლექსი დანერვილა 1969 წელს), შესტავდ ასრულდა:

მას კი, მას სულში მზე უნთია
მამულის ფარად
და ამ მზეხაით ნათელია ამგვარად თქუღლი
სპეტაკი ტავარი მწვერულებზე ააქით
ტატანებს,
დადნის რტაქვმა ვის მარადი
სიყოცხვ ამცნო, -
ეს დოაფება შორ მწვერულებზე
თქუღენ ავეტნიო -
ღმობღიანი, დიავებულ, კვილო კაცი.

საერთოდ, მიძღვნილი ტიპის ლექსები ამ კრებულში ხშირად გვხვდება. ახლა თითოეულ მათგანზე ცალკე-კე ნამევილად ვურ შევჩერდები, მაგრამ მინდა განმოვლო პატრიარქისადმი მიძღვნილი ლექსები, სადაც ვეე-ლახე მეტად ერთი ტენდენციაა აღსანიშნავი: როგორ გამოკვეთის მეუფე ჩვენი მწვერუტითავე, უწინაშესისა და უწინაშესის სულიერ პორტრეტს.

კრებულის დასაწყისში ლექსი „შენი სიყოცხვ ერთ უხარო“ დანერვილა ექსპრომტად (1978 წლის 25 დეკემბერს ანუ, როგორც ავტორი შენიშნავს, უწინაშესის აღსადგენისადმი მიძღვნილ საზეიმო საღამოზე). ბოლო ლექსი კი - 2003 წლის 18 მაისს. ჩვენი უწინაშესის მიერ საქართველოს უძველესი კუთხის, კახადიკოსის მლოც-

ვის ვაძს. და რა აერთიანებს ამ ლექსებს? იყოთხავს მკითხველი, ჩვენი აზრით ამ ლექსებში იკვეთება მლოცველი პატრიარქის პორტრეტის კუთრ-ერთ ლექსს ასეც უწოდებენ ავტორი - „სადა უწინაშესი ილოცავს“ და აქვე თითქოს ასევენი: საღვთარ ხატად მერქება მომავლის მატანერო.

სადა უწინაშესი ილოცავს -
იქ დიდი შიველი ტრიალებს...
სამშობლის ვროცდეს ახარებს -
ორგულებს გაატახტებს...
უკლამა მმრუნაე ხარბ-მოზადს
შისასკენ შეატრიალებს...
საღვთარ ხატად მერქება
მომავლის ვღე მატანავს...

ზემოთ აღვნიშნე, მეუფე თაგვილის ლექსებისთვის მთავარი სათქუღი და არა ფორმა-შეოტი, ახლა კიდევ ერთს დავამატებ: მისი ლექსები ერთგვარ გადაძახილად აღლქმება გურამიშვილის, ბარათაშვილის, ილიასა და ვაცის პოეზიასთან. მის სტროქსებში ზედმეტიერთი ქართულია ცველიყვარა, რადგან ვინ-ვინ და მეუფედ მანც ზომ კარგად იცის, რომ „ყოველი საღვთელი ამისა ეწასა მინა დაბარბულ არი“.

და ვიდრე წერას დავასრულებდე, იმ ლექსებშიც მინდა გაეამახველო ზურაფდება, რომლებიც ე.წ. ძველი ლექსებიდან აქვს მომბობილი ავტორს.

ახლა ერთ-ერთ მათგანს გავიხსენებ, თუნდაც ამას:

შენ მახატებ ჩემს ხასიას, ვეღურს, ენიანს,
თუკი ცხოვრებამ გაახვდა ვეღი ტალია...
მეღვინარა, ეისად ვოფნის არ ეწინა
და ამ აშუთობს წილისყოფის ასე ტრიალი.
სიკადნ მწოდეს, ხალა მსხვად? გუბნი შორია...
მლოარებებში თავს რატომ ვერწობ ასე
მწარობათ?

ძირითადად ამ ყვირის და სათქუღელის ლექსები ქარბობს ძველი ლექსებიანი. და თუკი ამ სტრაქონებს, როგორც ავტორის სულიერი მღვდელარგების კარდოცრამას, ისე შეეხვადეთ, მაშინ თვალნის წარმოგვიდგება კიდევ ერთი მწარი, რომელიც ნელ-ნელა, მიმზე ვეკორი მიიწეის თავის გოლეოთისაკენ, ეცემა და კვლავ დგება და ყოველი ნამოჯგომის შემდგომ უფრო და უფრო ძლიერდება სეღვლურად. თან ცდილობს საკუთარი სულიერი გამოცდილება, ლექსად გარბექმნილო, როგორც ქადაგება, ჩვენც გავგვიზაროს, აღზნათ ამტკობიყავა მისი სტროქონები ასეთი სიხდა და ასეთი მარიალი.

წინასიტყვაობაში ნიწნის რედაქტორი ოთარ ნიყოლა-ნიფილი ნიმა გაბრიელის ნათქვამს იხსენებს: „თქვენ არ იცით, ვინ არის მეუფე თაგვილიო!“

დაბა, ასეა! როგორც ყოველისთვის, უდავოდ შექმარი ტეებას ბრძანებდა დდიე მამა გაბრიელი და როცა ამას ამბობოდა, თქვენ არ იცით ვინ არის მეუფე თაგვილიო, რატომოდაც მგონია, რომ მის სხვა სულიერი თვისებებთან ერთად, მეუფის პოეზიასაც გულისხმობდა.

ვინ იცის, ვინ იცის?!

პინია ეს სტროფი?

ოტტენ ვერნაისის მე-20 ნომერში ამოციკინე საინტერესო ცნობა, რომ ხალხური ლექსის სტროფებში:

მოვა სიკვდილი უნრა,
ერო ნამში ავეყრის იარაღს,
ჩვენ რას ნაუღლები ტვენიდან,
სხვას არა ნაუღლა რა...

თითქმის ჩვენს სასტამბდო პოეტს, გრივლ ამამძეს შეუთხვავს – ამის გეომორფის ტატიონ ვივა აღმაშენებელი მუხტარული-დოკუმენტური ხასიათის ნამოთხი „შობაძალი წარსული“, რომელიც ნაგებობების ინტეგრირება ჩვენი შერლობის“ 18-20 ნომერში. აი, რას იხსენებს ბატონო ვივა:

„ერთხელ საუბრისას სიტყვა გენაილურ ხალხურ ლექსზე ჩამოვუდგე „პინიახურია სოფელი“. უკრძოლ უკრძოლ სტროფზე ვასახელებდი უკრადეებს (რეულისხმება ზემომოყვანილი სტროფი – ვ.ს.) – ვასახელებდი, რომ ეს სტროფი კიდევ უფრო ახალი იყო, ვიდრე მისი გენაილური ნაწილი სტროფები, რადგან მხოლოდ სტროფები შეიძლება ჩანს ლიტერატურული კვალი და ვერსიები-კაცული ოსტატობა, რაც არ ახასიათებს ხალხურ ლექსებს [2]. ბატონმა ვივამოცა მოიხარა, რომ ეს სტროფი მისი დაწერილია და იმდენად ვახალბურდა, რომ არც ახარებს იმის მტკიცებებს, რომ ნამოყვანილი მოსია. მოუხდევდა ამისა, ჩემთან საუბარში დაიდასტურა, რომ ეს სტროფი მას ეკუთვნის.“
როგორც არცაღა, გრივლ ამამძის ეს სტროფი იმდენად „ვახალბურებულა“, რომ „ქართული ხალხური პოეზიის“ VII ტომშიც მოაგვარა (გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1979 წელი, გვ. 42), ოღონდ იდენტურ სახეულობა:

ურუმრად მოვა სიკვდილი,
იმ ნამში ავეყრის იარაღს,

გრივლ სანაქარი

პინიახურია ნამოყვანილი პალატიარაღს

ბატონო რედაქტორო, ყველთვის არა ნაცქს საშუალება, რომ დაგხსნარი ოტტენ რედაქციის დარბაზში გამართულ ლიტერატურულ მუხტდერებსა და გამიხლავს. რასაც დაქმნილიყარ, ნარეზული მიატედაქლება დატუტევიზა და მითითური მენახება ის გამომტოვებული თავგერობისტი.

სტუმრებზე და ახალგაზრდა მკვლევრებთან მუხტდერა, მათ მიერ მოწოდებული ტრეცლები – „XX საუკუნის ქართული ემიგრაციის ესტორიადან“ – ნარდგინება მართლაც ჩინებლად ნარამართა და ჩვენს ტელევიზიულ ქართული კულტურის, მისი მომავლის ბედი მართლად დადებულა, უკეთესი მკერება რა უნდა ყოფილიყო არამარტო მოკლე სიუჟეტისათვის, არამედ საგარეგნო გათავსებისთვისაც.

მეგრა, ის ვროკ მალე დადგება, როდესაც სატელევიზიო პოლიტიკა შეიცვლება და ნამდვილ ფასიკელობებს აშკარა უპირატესობა მიენიჭება სურვილსა და ვაღბ მარცხებთან მედარბობი.

საესტოთ ეთიარებ გამომსყელითა განწყობილებას, ქართული ემიგრაციის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და კულტურული ყოფის ირველ მუდგინება კრებელი მსამსჯელოფან მოგვლენად არ მომისწის, თუმცა უფრულება საკითხი და პრობლემა და მუხტდებებს ახალგაზრდებმა მოკიდეს ხელი და ნოყერეთის თვალში აქმენობა სამშობლოს, რომ კვლავა ზედაპირული ყოფილიყო.

ჩვენ რას ნაუღლები ამტვენიო,
სხვას არა ნაუღლა რა...

მათქმული ვიორეი ახალკაციმიკელი ჩაწერილია უჩა ცინგელისანის მიერ ვახეზმა 1961 წელს და შენიშვნის ხასიი დართული აქვს მართალია, მთქმული ვერ იმეორებს ცნობილი ლექსი – „პინიახურია სოფელი“ პირველ სტროფს, მაგრამ მუხტდეს სულ სხვა პოეტური საშუალებებით გადმოგვეყვს სიკვდილი-სიოყობის მართალიყო პრობლემის ხალხურ მუხტდებებს.“

ორიდან ერთია: სადაყო სტროფი ან მართლაც ხალხურია, რასაც ვიმომება ხსენებული გამოციკინის ფრიად კომპეტენტური სარედაქციო კოლეგია, ან...

უნებ ბატონმა ვივამ დაგვიდასტუროს, როდის, სად და რა სახით გამოიყენება გრივლ ამამძის ლექსი, რომელიც ეს სტროფებისა მართლაც; თუ არ გამოიყენებულა, რანარად „ვახალბურდა“ და რად არ დაინტერესდა თავად ბატონო ვივა გრივლ ამამძის მონაყოლი უფრო დეტალურად, როცა ეს უკანასკნელი უბედიებდა, არც ვამიზრებს იმის მტკიცებას, რომ ეს სტროფები ნამოყვანილია ჩემითა...

უნებ ისიც რეკავს ბატონმა ვივამ, ხალხური პოეზიის VII ტომში გამოქვეყნებული ლექსის კიდევ რომელიმე სტროფების ხში არ ველოდების გრივლ ამამძეს, თუ მხოლოდ ციტირებული სტროფი?

უნებ თავად ლექსის ჩამწერი, ბატონო ვივა ცინგელისანი ვამოხეხავრის ამ საკითხს... შეაძლოა, მის გარდა ვინმემ უფრო დაწერილები იციდეს ამ სტროფის ნამდვილი ნარამოყვანილობა... ვახეზი, ერთიანი ძალისხმევით ვავარკეთიო, მართლაცდა ეს კვლევის ეს სტროფი? მართალია, ლექსის აუტორობას დიდი მნიშვნელობა რიდი აქვს, რაკილა პოეზია პირველესი და არა პოეტი, მაგრამ, ცუტრობს, ამ საკითხის გარკვევას ინტერესით მოლოდება ქართული ხალხური პოეზიის ბედი მოყვარული და თავგანისხევილი.

არამა, მოკლეობის მონაწილეებმა განათილეს სტუმრისთვის ვარსუდი და სამეცნიერო გზის დასასისო უფრო ნარამტებით აღნიშნეს.

ამა, თვალსაჩინო ნიშნულ ყველასათვის, ესავე ეტყება, რომ შესანიშნავი თობის გეუხრებდა.

შესაძლოა მონაწილეთაგან ყველა ვერც მერწეს მეცნიერებსა და სხვადასხვა სფეროში ესოინ მომავალი, მაგრამ ეს ერთობლივ სიკვდილად ვინარა იუნება მათთვის. ამ პროეტის ახელი ნარამტებელი ხორქმუსებმა უპირველესად რუხებან ნინიაჩისის სახელს უკვირობდნა, და კიდევ იმ მეცნიერ-ზეღმძღველებს, რომელთა შესახებ მოკლე ცნობებიც თავისებური მტრითი აღმანახებს ამ კრებულს.

გამომტყვევებო, ყველაზე ძალიან ის გამიხარდა, რომ მარტო თბილისი არ შემოიხლდენენ, გორის, ქუთაისის, ბათუმის უნაღებს სამეცნიერებლებსაც მიაკითხეს და საქმიად კარგი ნამომტებნი მოკვლეს იტიდან.

ვახეზიდა იმიც, რაც თვისის გამომტებში ვახეზიდა ამ კრებულის ერთ-ერთ მომავლემ, ბათუმის უნივერსიტეტის ასოციირებულმა პროფესორმა ინგა შამოღვიფამ: ვახეზიდა ჩვენს უნივერსიტეტს უნასპინდებს საერთაშორისო კონფერენციას ქართული ემიგრაციის თქმტესტეგყო.

დაწინდებული ვარ, ამ ორწერიქციის არაერთი ახალგაზრდა მკვლევარიც დაამტყვევებს.

გვა დაველოდო ამ კეთილ ვანჩახებს, ღმერთმა იწებოს, რომ მნიშვნელოვან ნამონებებად გადაიზარდოს.

სხვა ტატიონილი

თეიმურაზ ნადარეიშვილი

სულის ფოტოგრაფია

ამ ჩანახატებში შევეცადე აზრები იმ პირველადი „ავადებულის“, „განადგობის“ სახით გადმოვიყვანე, რომელიც ისინი ტონში „დაიბადნენ“ და მხოლოდ ის მოკუნებანი შემომედავა სულისა, რომლებიც თავისთავად, ძალდაუტანებლად „აპორტირებდნენ“ მესხეთების „კუნძულებიდან“: მიამარია, რომ სწორედ ასეთ არააკადემიურ, ადუღარცხნულ აზრებს (ისინი ჩემი „სულის ფოტოგრაფიებია“) აქვს განსაკუთრებული ხიბლი.

საკონტრადო გასროლა

ნარმატების მისაღწევად აუცილებელია დაწვებული საქმის ბოლომდე მიყვანა, მისი დაგვირგვინება და აქ საკამათო არაფერია. მაგრამ არის ერთი გამონაკლისი (საბედნიეროდ, სხვა არ მახსენდება), როდესაც ეს თითქოსდა აბსოლუტური ქეშიპარტება ამბარებენ: ბევრი კერძოდ, დაქორციელებული შეკვლეული საქმის „დაგვირგვინებისას“ ახდენენ ენ. საკონტრადო გასროლას — თავის არეში!

ისევე, როგორც არ შეიძლება „არასწორად“, „არანებურად“ ცხოვრება, ასევე არასასურველი და ზოგჯერ ზიანის მომტანიც კი არის „ძალიან სწორად“, „ნუსხიერად“ ცხოვრებაც, რადგანაც ხშირად თავად ცნება „სისწორისა“ ევოლუციის განიცდის დროში და ხშირად „პერჯება“! ეს განსაკუთრებით ცხადად ჩანს შეცნაურებაში. მოვიყვან მხოლოდ ერთ მაგალითს. დიდი დანელი შექნიერი, ნომერლის პრემიის ლაურეატი, ნილს ბორი შენიშნავდა, რომ ატომური მოვლენების გასაგებად ცოტაოდენა მენოლობია საჭირო და მართლაც კაცობრიობის რომ მხოლოდ „ნუსხიერად“ ეცხოვრა ანუ უკანაგონი ფიზიკის ფარგლებში დაქრწინდოდა და არ შეეცნა ცენტური შექანისა, მაშინ იგი ვერ განსწავდებოდა მიკროსამყაროს საიდუმლოებებს!

ნიჭიერი, მაგრამ „უბრალო“ მოკედავი ადამიანი, ცხოვრებისეულ კამებზე ზეასელისას ნარმატების იმით აღწევს, რომ ზუსტად იცავს საზოგადოებაში მიღებული თამაშის ნებსებს, ზოლო გვიხიხი კი საკუთარ ნარმატების თავად ამ თამაშის ნებსების შეცვლით აღწევს!

ვერკო ანუაფარიძეს ყველაზე მეტად პამლეტის რომლის თამაში უნდოდა! ასევე ლამაზი ჩხეიძეც იაკოს რომლის განსახიერებაზე ოცნებობდა! რას ნიშნავს ეს „ახარება“? ალბათ იმას, რომ დიდი, ღრმავარდნიანი როლი არ „ცნობს“ სტესს!

ერთბელ, ჩემი პატარა ქალიშვილი და მე სახლში მარტო ვაგრჩით და ანკამ „თავისუფლების მოპოვება“ იმით აღინიშნა, რომ ყველა კარდა გამალო და ნივთები ოთახებში მიმოვანტა (შეხელი არ შენიშნა) მასი ქმედებებისთვის. შეუძინეველად ვეცურებოდი, მაგრამ თანდათანობით ამ „თავისუფლებამ“ ისეთი მისწებაები მიიღო, რომ ოთახში გასასვლელი ადვილი თითქმის აღარ დარჩა ანუ ანგას საწყისმა „მოწვევებითმა“ თავისუფლებამ! მისი მომავალი „ნამდვილი თავისუფლება“ შეზღუდა თუ ამ „უბრალო“, „პაგეშურ“ მთავლის განვიზრგავებთ, შეიძლება ითქვას, რომ მოპოვებულ თავისუფლებასაც ვარკვეული დაფიქრება სჭირდება, რათა ნამდვილად თავისუფლები, ჩვენი თავის უფალნი ვიყოთ!

შემაქმედის პროფუტქულობა მისი ნიჭიერებით „დადაცადებს“ ერთ-ერთი სერიოზული „კლანკური“ სიმტკობისა!

ყველაზე ძნელია საკუთარი თავის მოტყუება და მე მგონი, სწორედ ამიტომ ადამიანი ცდილობს ნამდვილი სახე საკუთარ თავსაც კი დაუმალოს!

ქართველები საკუთარ „პატრონს“ თითქმის ყოველთვის საკართველოს გარეთ ეძებდნენ, ოღონდ სულ უფრო და უფრო შორს იყო ეს „პატრონი“ — გავიხსენოთ, რომ ჯერ ისპაანში, შემდეგ კონსტანტინოპოლსა თუ მისკოეში და ახლა ვი ვანსტონში წყდება ჩვენი ბედი! მე მგონი, კარგი ტენდენციაა — გეოგრაფიულად რაც უფრო შორსაა „პატრონი“, მით უფრო ნაკლები კონტროლის საშუალება გააჩნია მას!

ამჟყო არ არსებობს — ჩვენ ან ნარსულს ვიხსენებთ, ან მომავალზე ვფიქრობთ!

ბავშვის გაუთავებელი თამაში სილამი და კომპიუტერთან (ახალი, თანამედროვე კომპიუტერული დაივადება“, რომლითაც მოზრდილებიც „ავადდებიან“), ჩემი აზრით,

აქ მთავარია ის, რომ ბევრში ამ პროცესში პატარა-პატარა გამარჯვებებს აღწევს (სიღამო სხვადასხვა ტიპის ნაგებობებს აკვებს), კომპიუტერულ თამაშებში იმარჯვებს და ა.შ.) და ამიტომ ვერ ვლევთ გამარჯვებების ამ კასკადს! (წინააღმდეგ შემთხვევაში მის მალე მობეზრდებოდა ეს საქმიანობა).

საფრანგეთის პრეზიდენტმა, გენერალმა დე გოლმა ჩინეთში მთა ძე ფუნს შემდეგი კითხვა დაუსვა: „არ გეზონათ თქვენი პროცენტების კულტის?“ (ეს შეკითხვა საესკუბით ლოგოკური იყო, რადგანაც რამდენიმე წლის წინათ საბჭოთა კავშირში დაგმეს შაოს „უფროსი ძმის“ სტალინის კულტი). მთა ძე ფუნს პასუხე დაუბრუნა იყო: „მე ჩინელი ვარ!“ ძალზედ ღრმავარდანი პასუხია, თუ ვთვსენ-სენებთ, რომ სტალინის და ნაპოლეონის არ „საბჭოეო“ ის, რომ ისინი „ძირითადი“ ქვეყნების (რუსეთი, საფრანგეთი) არამკვიდრი შვილები იყვნენ! მართლაც არ შეიძლება „რომის პაპზე მეტი კათოლიკე იყო!“

პოლშევიკური პროპაგანდის მიერ სამოქალაქო ომის „ანტიგმირად“ შერაცხული გენერალი დენიკინი საკუთარ ოფიცრებს და ჯარისკაცებს გამოჩენილი მამაკობისათვის არ აფელდებდა საინტერესო ფაქტებს — მართლაც, ჩემი აზრით, სამოქალაქო ომი ომებს შორის ყველაზე „ბინძური“ ომი და შენს მომეხე გამარჯვება (რომელიც ახა თუ იმ პოლიტიკური მოსაზრებით გამოისმარდება) არ შეიძლება ჩითვალოს ტუმარიტ გამარჯვება!

შ. გახეხენით, რომ ფრანკოს დაიტკბარული რევო-მის ესპანეთშიც კი ერთად ანაფლავებდნენ სამოქალაქო ომში დაღუპულ მკომრებს და მათ საფლავზე შემდეგი წარწერა იყო: „ისინი ესპანეთის დამოუკიდებლობისათვის იბრძოდნენ!“

პარიზში თეოდორ მალიაინის საქველმოქმედო კონცერტის ჩატარება სთხოვეს, რაზეც მან ასე უპასუხა: „უფასოდ მხოლოდ ჩიტები ზღერენ!“ ამგვარი პასუხი ერთ-ერთ შეხვედრის მოულოდნელი უნდა ყოფილიყო, რადგანაც დიდი მასტრო რუსეთიდან ახალი ემბროირებული გახლდათ, თუმცა აუცილებელია აღინიშნოს, რომ მან ვერ მოასწრო საბჭოთა პროპაგანდისტული მინტანის „წლების ქვეშ გაგურა“ და ალბათ ამიტომაც ვასუბ ამგვარი „ეპიკო-ტალისტიკური“ პასუხი. ბევრ მასხენდება, რომ ქვაბრაციის გენია რობერტ აფშერი ტრენირებში არ იღებდა მონაწილეობას მალედა ანახლარების ვარემე (მასხოეს ფიშერის ეს „პიორტი“ პროტესტის გრძობის იწვევდა ჩემში — რას ვიზამ, იმ პერიოდში მეც ხომ საბჭოთა „დედოფლოკურ ხსნარით“ ვიყავი „დამუშავებული“). თუ ამ „უბრალო“ მავალითებს განვაზოვადებთ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ვო-ეულმა ადამიანმა (განსაკუთრებით კი შემოქმედმა!) თავის თავს უნდა სცეს პატრი, რისი ერთ-ერთი გამოვლინება ის, რომ მან უნდა იცოდეს საკუთარი შრომის ფასი.

მართალია ნიჭი ღვთის მიერ მოძიებული წყალბობაა, მაგ-არ მის აუცილებლად სჭირდება მუდმივი მხარდაჭერა, განახლება და სრულყოფა, რაშიც თავის მხარე, უკანას-კნელი ადგილი არ უჭირავს მატერიალურ მხარეს!

ხშირად უსამართლო პოლიტიკური სისტემა კიდევ უფრო უსამართლო სისტემას წარმოშობს, რადგანაც ახალგაზრდა თაობა გაბრაზებულია, გაბოროტებულია წინა თაობის „მეცდომების“ გამო და ამიტომ ცდილობს მოსპოს, აღმოფხვრას იგი, მაგრამ სწორედ ამ ერთი შეხვედრით კეთილშობილური განზრახვის აღსრულების პროცესში თეთონ ზღუბა ბოროტად და უსამართლო. აქ შეიძლება ის ფაქტორი იყოს გადაამწყვეტი, რომ თავად ეს თაობა ბოროტებამი დაიბადა, გაიზარდა და ამიტომ თა-ვისდაუნებრად (გაუუნებობრებლად!) ინერციით კვლავ ბოროტებას „თესავს“ ანუ აკეთებს იმას, რაც უნახავს!

ძალზედ საგულისხშია ფაუსტის შემდეგი ფრაზა: „იმაზედ მეტია არ ვარ, რაც აქამდე ვიყავი!“ (თარგმანი-და-ვით წერელიანისა. იგულისხმება მეფისტოფელთან ხელ-მეკრულების დადებამდე). მართლაც, შემოქმედმა საკუ-თარი შემოქმედებითი ზრდა უნდა შეძლოს „შეგინდეს“, „შინაგანი რეზერვების“ გამოყენებით და არა გარეზე დახ-მარებით, რადგანაც შემკვეთს საკუთარი მიზნები გააჩ-ნია, შემოქმედელ ვეცევა მისი მიზნების აკვლია“ და შედე-გიც: „იმაზე მეტია არ არის, რაც აქამდე იყო!“

პრეზიდენტ ბუშის ერთ-ერთმა მკურნალმა ექიმმა, ავ-სტრიის მთავარმა ორთაოქმედმა დოქტორმა ვან პავენმა განაცხადა, რომ საქართველო საინტერესო ქვეყანაა (რო-დესაც სამხ უსასიუდლო ომერაცია ჩაატარა ქუთაისში) ამ თვალსაზრისით, რომ აქ ისეთი მკურნ ნახლავი დაავადებე-ბია, რომელზეც განვითარებულ ქვეყნებში არ გუხვდება პრევენციული ზომების გამო. ჩემი აზრით, ეს გულწრფე-ლი განცხადება, მოუხედავად ცნობილი ექიმის კეთილგან-წყობისა ჩვენს მიმართ, მაინც ძალზედ დამაფიქრებელია თავიონ მონაწილს — პრევენციული ზომები ხომ ხშირად საქმოდ დიდ თანხებს მოითხოვს და ამიტომ განვითარე-ბულ ქვეყნებში დაავადება ასე შორს ვერ მიდის, ჩვენთან კი ამგვარი შესაძლებლობაში თითქმის არ არის და ამი-ტომ ასეთი „საინტერესო“ ვხედებით მსოფლიოსათვის! ასე რომ, „შაანაღა“ ქვეყნები შედერინისაღვსივაც საინტე-რესო ქვეყნება. იუნდა მონიანვე ქვეყნები ხელოვნურა-დაც კი ინარჩუნებენ ამ მდგომარეობას საკუთარი სამე-დიცინო აზრის გასაყვითარებლად.

რამდენიმე წელია თავისუფლების მოედნის ქვეშ, საკ-მაოდ გრძელ მონისქვემა გადასასყელეში ასფალტზე დახობილია ჩია ტანის მათხოვარი ქალი შესაბარალსად „მღერს“ და ამით მოაპოვებს ღუკმა-პურის ახლანამ ღე-

სელისის ქუჩაზე ძაღვზე მოულოდნელ სურათს შევხვდნარ — ეს ადვისი გლახა, რის ეკი-ვაგლებით მოგროვილი ფულით ნავთი ნაჭაპურს ჩიტებს ავმცვდა, რომლებიც არ უფრთხობდნენ ამ ქალს (ეტიკობა პირველად არ უწილადებოდა და ჩიტებიც ამომნაურებლები? ჩანდნენ!). მართლაც პარადოქსული სურათი იყო — არაფრის მქონე, მათხვარა ქალი თავის ღუკვას ჩიტებს უყრფადა, ხოლო ჭეწვა „ახალი ქართველების“ უმრავლესობას ჩიტი კი არა, გაჭირვებაში მყოფი სხვა თანამემამულეები არც კი ასოსეს (თუნდაც ეს ქალი). თითქოს სახარებოიან გაცოცხლდა მაცხოვრის სიტყვები: „ქუეშმარიტად გეუბნებით თქვენ: ამ ღარიბმა ქვრივმა საგანძურში გველა ჩანდებზე მეტი ჩადო. ვინაიდან ყველამ თავისი სიუხვისაგან ჩადო, ამან კი თავისი ხიმინისაგან ჩადო, ყველაფერი რაც კი რამ გააჩნდა, მოიღო თავისი სარჩო-საბაფებელი“ (მარკოვის სახარება, ივანე „ქვრივისი არი ღლებდა“).

სამიკაპლის სტადიონი

გოგი დოლიძის ქუჩაზე, ძველი აგარიული სახლების რიგში, ჩემი ჭურჭელბა მიიპროს მშენებარე სახლის საძირკველში მონყობილმა საფეხბურთო მოედანმა, იქ თითქმის ყველაფერია მოწყობილი მინა-ფეხბურთის მატარის მალღ დონეზე ჩასატარებლად! კერძოდ, ფეხბურთელების „განკარგვლებამია“ რკინისძელეებიანი კარები (მათ მხოლოდ ზადე აკლიათ!), აკურატულად დანახული მოედანი (განსაკუთრებით თვალმასკავშია პუნდების დახარტყმული ნიშნულები) და იმის გამო, რომ საძირკველი მადლი ხარისხის ბეტონითაა გაკეთებული (ეტყობა, თავად ასაშენებელი სახლი ელიტარული უნდა ყოფილიყო!) მოედანიც იდებულრად გულვია!

გამაკვირავ ამ თითქმის სიურრელიანტიურმა სურათმა — სრულიად შეუფერებელ ადგილას, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, „ჩაბამებული“, აგარიული სახლების რიგში „თეთრმა ყვავილით“ გამოიყოფრებოდა ეს „საძირკველის სტადიონი“! როგორც ეტიკობა ვიღაც „ახალმა ქართველმა“ დაანერგა აქ ძველი სახლი, საძირკველი ამოთხარა ახლის ასაშენებლად, მაგრამ ვერ მოახერხა საქმის ბოლომდე მიყვანა (ალბათ მას ფული შემოაკლდა ამ კანონი დაუპირისპირება) და ამ დიდენის მატყობებულ საძირკველში ამ „სამუშაომა“ სტადიონმა დაიდო პანა!

ჰ. თბილისში ამტამად ზეშა ნამდვილი თუ ხელფრურსაფორიანი სტადიონების მშენებლობისა, მაგრამ არავის უშენებია „საძირკველის სტადიონი“!

ადამიანის შინაგანი კულტურა მის ზომიერებაშიც „კამაოგანავს“ ხოლმე!

მართალია გენიალური ქართველი მხატვარი ნიკო ფროსმანაშვილი უმეტესწილად შეკვეთით ხატავდა ასე თუ იმ დღეებში და ამით გაპოვნავდა თავი, მაგრამ კრიტიკულ სიტუაციებში იგი მაინც შინაგანად თავისუფალი იყო!

მასხენებმა გიორგი შენგელიას ფილმი „ფიროსმანი“, სადაც ნიკალა შედუგუნეს (მის თხოვარზე ნითელი ხარტვი დახატოს) შეზადვარიად პასუხისა: „ანდი ივატურ — შენი საქმე ეგაა ამისა შენ არაფერი გაგცემა!“ ამ ეპიზოდში კარგად ჩანს შემოქმედნათვის დამახასიათებელი სიმკაცრე, გარკვეული უტყობაჟ კი, როგვლაც საფრთხე ეშუქრება მისთვის გველახე უფრო ძვირფას და საითუთ „ნივის“ — შემოქმედებით პროცესს!

შესაშურია თბობას მოთმინება — იგი ხომ მრავალი საათის განმავლობაში ელოდება მსხვერპლს მის მიერ გამხმულ ქსელში და თან ამ პროცესში იმდენად „დინჯია“, რომ მსხვერპლი ვერც კი ამჩნევს სასიკვდილო ხიფათს!

ანრთან შედარებით ფიტრს მოწესრიგებულბა აკლია და ამიტომ უფრო ტყავიანი (რთადე უკვალოდ იკარგება ფიტრის ახრად ჩამოყალიბების პროცესში!) ფიტრი მირჩენია ახრს!

ოტელის ტრავმადია

რომელი უფრო ტანჯულია —
ოტელი თუ ფიტრი? რომელი უკვალოდ
ღანდაცავს მისი ამსილენი?
კავა ზორნაშვილი

ოტელისა და დეზდემონას დაახლოება ძალიან ძლიერ სულერ საფრთხეზე მოხდა. მართლაც, გავირბინი მასი ცნობალი გამოწათქვამი ეენვეცილ დიდებულების წინამხე: ლენგან გამოვილდი ქორთათვის მან მე შემოვიყარა, მე შეეფერე ჩემთა ტრათა თანაგრძნობისთვის, არ მახმარია ამის მეტი ფადო-თლისმა!“ (თარგმანი ივანე მარბალოს). მოუხედავად ამისა, ოტელი მაცნე გრძნობს, რომ იგი დეზდემონასთან შედარებით უფრო დობად სოციალურ საფეხურზე იმყოფება (თანაც იგი ზომ მავრისა) და ამიტომ არასრულფასოვნების კომპლექსი სავეარელი ადამიანის მიმართ, „ყოფერ ნოადაც“ ქმნის ექვიანობის აღმოსაყენებლად! იაყო უზრავლად კარგად ხედავს ამ მდგომარეობას და აფიციებს ექვსს! მე მგონია, ეს ყველაზე ნთლად ჩანს როგორცისთან იაგოს საუბრიდან: „შუქდ-ლეგელია, რომ დეზდემონას მავრი ხანგრძლივ უყვარდეს! ხანგრძლივად არც მავრს ეცვარება. თავში ტვარედ დანწყს და ნახავ, რომ ბოლოს მამეც სიყვარლი ერთმანეთს გაეყვებან. ამ მავრებს ამაღე იტასი გულის ასუყება. დეზდემონა ცხანელია და ისიც ჩქარა გამოიცვლება. როცა მავრი ნყურფალს მოუკლავს, მიხედება. რა შეცდომაჟ მოუფიდა იმას ამორჩეუთ. ჩემმა ვორნიერმა უნდა აველობს ცრუ ფიცს და ვალბ ალექქმას მანანნალა ბარბაროსის და ცხორითა ცხოვე ეენვიცილ ეალს შორის“ (თარგმანი ივანე მარბალოს).

ასე რომ, ოტელის ტრავმადიამ მოთავარი „დამნაშავე“ თავად ოტელია, მისი ექვიანობის ნამდვილი მიზეზი თა-

ეად ოტელში უნდა ვეძებო!

ჯოისის, კეფეს ძალიან რთული მწერლური ენა, როგორც ჩანს, მათი შინაგანი ბრძოლის, აზრის სართელის გარეგნული გამოხატულებაა, მაგრამ რას ნიშნავს მათში უკმინდოების, ლექსოლტობის შედარებით მარტივი ენა? აზრი მათთან ნაკლები სირთულეისა? რა თქმა უნდა, არა! ამიტომ, მე მეოთხე, მკითხველისათვის უფრო „შემგებია-ნია“ მწერალმა საკუთარი „აზრობრივი სამხარელო“ გარეთ, რაც შეიძლება ვასაგებებ „კომპიანის“

მუსიკა განწყობილი, აბსტრაქტული ჩასიათის მსუბუქად, ზოგჯერ თითქოს აბსტრაქტიზირდება“ და რვა-ღერ „ახლად“ იტყვება ზოგჯე — ყოველ შემთხვევაში ამგვარ განცდას იწვევს მსმენელში ამ „უცნაური“ ფაქტის საილუსტრაციოდ მოვიყვან მხოლოდ ორ მაგალითს — დიმიტრი მოსტაყოვის მეშვიდე სიმფონიის და ვია ვან-კლერის მუსიკას რევაზ ჩიტიას ფილმიდან „რეაქციის მდევანი“ („მშობლიური ჩემო მინა“).

ცნობილია, რომ მოსტაყოვიმ მეშვიდე სიმფონია დაწერა ნაპოკადამი მოქცეულ ლენინგრადში (აღბათ, ამიტომაც არის ეს ნაწარმოები ასეთი დიდი ძალის და მძალიდ დონის — ეს ტრეკმალურ პირობებში ადამიანი ხომ საკუთარი შეხატულებების მასიზმზე აფუნებს!). ამ სიმფონიაში მსმენელი თითქოს რეალურად გრძნობს თუ როგორ მოდის ნელ-ნელა, „პოპარავით“ რაღაც უცხო, უბნძი ძალა — ფაშინი, როგორ მღერდება თავდადასანობით და შედეგად როგორ გადაიქცევა ის ყველაფრის გამანადგურებელ, ნამღვკე ძალად! ასევე ძალიან ძლიერია და მოწონებური ყანჩელის მუსიკა ხუნებულ ფილმი, როდესაც მესხეთში ვაიოს ვილზე დასასახლებლად მიდის სოფელი (ამასთანავე, ამ ეპიზოდში კარგი შეხატება ოპერატორის ნამუშევრისა და მუსიკის). აშკარად გრძნობ, რომ ამ შემთხვევაში „მოდის“ რაღაც დიდი კეთილი ძალა — ადამიანის სურვილი, დაპირუფყვ ნაწიპართა იპულეებით მიტოვებულ მინას!

ზოგიერთი მწერალი დიდად არ იწუხებს თავს საკუთარი ქმნილებების გარეგნულ ფორმაზე, „სოკანზულობაზე“, რადგანაც მათთან ღრმა აზრი ხშირად „ფარავს“ ხოლმე ფორმის შედარებით „სიღარბეს“ (ქართული ანდაზისა არ იყოს: „შუღელი ქილოზმე იცნობაო!“) და ამ ტენდენციამ შესაძლოა გარკვეული სტიმული მისცა მეორე ნაპირისპირი ნიშნდარბობის — სხვადასხვა ფორმალისტური ძიებების ჩამოყალიბებას, რომლებშიც სწორედ ფორმის სრულყოფის საკითხი მთავარი, მაგრამ აქ გარკვეული ხიფათი იმალება. კერძოდ, სიტყვა აზრს გამოხატავს (აზრი „გარეთ“ სიტყვის საშუალებით „გამოყოფიანს“), მაგრამ მას შემდეგ, რაც სიტყვა დაფიქსირდება, არსებობს სამიზრობა გარკვეული მანიპულაციების, ფორმალური ოპერაციების ჩატარებისა სიტყვებზე აზრის გარეშე, ე.ა. იმის გარეშე, რამაც თავად სიტყვები წარმოშვა!

გენიოსებთან ღრმა აზრი „ავტომატურად“ ლამაზი,

სრულყოფილი ფორმის გამოდის!

ფაშისტებს ავტომატებზე უწერიათ: „ჩვენთან არს ღმერთი!“ ანუ — ყოველ დამპყრობელს საკუთარი „ადოლოგური სარწმუნო“ ესაჭიროება; წინააღმდეგ შემთხვევაში „გაუგებარი“ იქნებოდა მათი სისასტიკე!

პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, რომ ცნობილი ფრანგი მათემატიკოსი ანრი პუანკარე არ გამოირჩეოდა „მათემატიკური პედანტიზმით“. კერძოდ, არ ურთობოდა დაუმტკიცებელი თეორემების გამოცხვენებას (მარჩნა, რომ მათი დამტკიცება მხოლოდ დროის საქმეა!) და იგი არც ერთხელ არ შეშვდარა — მოგვიანებით ეს თეორემები თვითონ ან სხვა მეცნიერებმა დაამტკიცეს (ამიტომ მუანკარეს გარდაცვალების შემდეგ ასეთი ზატოვანი გამოთქმა გარეცხვდა: „თუღმა იწყო აღმოცენება, როცა მოსვლელი ადარ იყო!“). ასე დიდა ინტელიციის როლი — მეცნიერმა ზოგჯერ გარკვეული რისკი უნდა გასწიოს და ბოლომდე გაუაზრებელი, „ნედლი“ მხალის საჯაროდ გამოტანას არ შეუშინდეს. მართლაც სწორედ ამ „სითავებელი“ გამო მუანკარე ვასაოკარი პროფუტყოლობით გამოირჩეოდა!

ერთი და იგივე კონკრეტული ფაქტიდან სხვადასხვა ადამიანი სხვადასხვა დასკვნას აკეთებს!

„ცხოველი მიზნით მოქმედებს, ადამიანი — მიზნით“
არისტოტელე

კარგადაა ცნობილი შემდეგი გამონათქვამი: „ტოლანტებს დასმარება სჭირდებათ, უნიჭოები თავად გაიკვლევენ გზას!“ ამ გამონათქვამის მართებულობაში ადამიანი ადვილად რწმუნდება საკუთარი ცხოვრებისეული გამოცდილებით, მაგრამ მაინც მინდა გამოვიყო „სასტიკი“, „ცხოველური“ მხარეები ამ სახელათო მოვლენისა! კერძოდ, ძალზედ ხშირად, ნაკლებად ნიჭიერი ადამიანი საკუთარი თავის წარმოსაჩენად ბევრ უღირს საქციელს სწამს (თავად იკვლევს გზას!) — სასტიკია, თავგადასხვებს „ძირებს“ და ა.შ. და სწორედ ეს მიმართა ადამიანის ცხოველურ სამყაროთან კავშირის დამადასტურებლად — ცხოველურ ხომ დაუნდობლად იბრჭებს საკვების, საკუთარი ტრანსპორტის, მდედრის და ა.შ. მოსაპოვებლად. ნამდვილად ზნეობრივი, ინტელიგენტ ადამიანისათვის კი ამავეარი ფორმები დამკვიდრების მიუღებელია, რადგანაც სწორედ ზნეობით, ინტელექტით არის იგი ამაღლებული ცხოველთა სამყაროზე, მაგრამ საწრუხაროდ სწორედ ამის გამო „უსუსური“ ხდება და მას „დახმარება სჭირდება!“

თუმცა ვარს პრინციპული განსხვავებაც — ნაკლებად ნიჭიერი ადამიანი საკუთარ „საგანბურში“ გააჩნია მეორე „ნაზი“ მეთოდიც: მლიტენელობა, მამამებლობა, თვალ-

თმაცვობა და ა.შ. (რაც ცხოველთა სამყაროსთვის „უცხო“ მოვლენაა) და რაოდენ საინფუზაროა, რომ ადამიანი ამ ღირსების შესახებ ქმედებებზე ფლანგავს საკუთარ უნიკალურ საგანძურს! — აზროვნებას!

აქ, სადაც ვერც მტკვარს უფრო თვითნებია (ყოფილი რესტორანი „არაგვის“ მახლობლად, სადაც თითქმის ყოველი ხელისუფლება პრესტიჟის საქმედ მიიჩნევდა საკუთარი „გემოვნების“ შესაბამის რესტორანს აგებობინა, ამგვამდე კი ხუთთარს კვლავიანი „პილარის“ კლასის სასტუმრო შენდება!), ჩემი ყურადღება მიიპყრო ტროტუარზე და იქვე მთავრის გველში, პირდაპირ მტკვარის შლამში ამოხსულმა ჭადრებმა „მტკვარის“ ჭადარი თითქმის მ მეტრადინ „ფორა აქვს მიცემული“ ტროტუარზე მდგომი ჭადრისათვის და მანვე მასზე მალდა მოჩანს! ანუ, კარგი პირობები (ან შეზღუდვები მტკვარის წყალ) „შვილიბილ“ ხეს (იგი ხმ სპონტანურად, „შეუფერებელ“ ადგილას ამოვიდა მტკვარის შლამში „სახელტის“ ჭადრისად „გამოპარული“ ბაბუნაურადან!) „დედაზე“ უფრო მალდა და „ღონიერს“ ზრდის!

ძალიან მომწონს ცნობილი საბჭოთა ფიზიკოსის, ნობელის პრემიის ლაურეატის ლეო ლანდაუს ეს გამონათქვამი: „ფიზიკა იმდენად და კვდება სემინარზე“ (თავად ლანდი იმდენად წლის განმავლობაში უძღვებოდა სახელგანთქმულ სემინარებს, რომლებზეც ხელი შეუწყო არაერთი ნობელი ახალგაზრდის დიდ შეცნობარა ჩამოყალიბებას!). მართლაც უმეტესწილად ახალი იდეა იმდენად ფიზიკოსის ტვინში სწორედ სემინარზე (თუმცა შეიძლება ახალი იდეა თვით მომხსენებელსაც დაებადოს უშუალოდ მოფლდის პროცესში დარბაზის რეაქციის საფუძველზე!). ასე რომ, ამ ფროს მართლაც იმდენად ახალი ფიზიკა. მარტო ღარიკენისას ადამიანში ლავდება ის შთაბეჭდილებანი, აზრები, რითაც იგი „დაიმუხტა“ სემინარზე, ხოლო შემდგომ მას უწინდება ახალი მოსაზრებანი, უცხოებლებს მოკონებები. სადა უნდა „ჩაიადის“ ეს ყოველივე? რა გარეგნული გამოხატულება უნდა შექონდეს მათ? რა თქმა უნდა, მცენიერმა თავისი მიღწევები კოლფებს ასევე და ისეც ახალ სემინარზე უნდა წარუდგინოს (იგი უნდა „დაიკვიროს“ ამ ახალი იდეებისაგან!) ანუ ფიზიკა კვლავ სემინარზე უნდა მოვიდეს, რათა შემდგომ ახალი ფიზიკა დაიბადოს და ა.შ. (ყოველწლიური აღინიშნოს, რომ ზუსტით მოფლდის სემინარ „მუშაობს“ სხვა მცენიერებებშიც და საერთოდ შემოქმედებითი პროცესისთვისაა დაამახასიათებელი).

მამაკაცი საყოველთაოდ არმოკობს პერიოდში შრავალ დაპირებანი იძლევა, რომანტიკული და მიმოხედვლიანი იგივე შეიძლება ითქვას ოპოზიციანზე ხელისუფლებაში მოსვლაზე (მოზიკიად გარდაქმნაზე!). მიზნის მიღწევის შემდეგ კი მამაკაცი და ოპოზიციაც ხშირად დამატარულად იცვლებიან — აკონრდებათ“ საკუთარი დამირუ-

ბანი (მათი მიზნიველობის ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი კომპონენტი).

საკმაოდ მონივრულ ანაკამდე პრინცი სიფართო გეოტამა (შემდგომ ბუდა) არ ცენობდა რეალურ ცხოვრებას, რადგანაც საკანებოდ არივებდნენ მის „პნელ“ მარუებს. კრხოლ, მუდამ არ იცოდა, თუ რა იყო მოროტება, ანგარება, აუგამყოფობა, სიყვდილი და ა.შ. მაგრამ არ შეიძლება ადამიანი სულ ამ „სასათბურე“ პირობებში იყოს, მითუმეტეს ქვეყნის მომავალი მმართველი ამიტომ პრინცი თანდათანობით უფროვდება უკმაყოფილების გრანობა, იგი უკვე გელონ ცვლება სასახლებში კარაყეტელ ცხოვრებას (მანის ბრძანების შესაბამისად), ვეღაფერს ტოვებს და მიდის ქვემარტების საძიებლად! ასე რომ, ნამდვილი ცხოვრების შეცნობის, მისი სიღრმისაველი ნდგომის სურვილმა, „ჩვეულებრივი“ პრინცი გეოტამა მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე უფრო გაერცინებული რელიგიის — ბუდიზმის ფუძემდებლად აქცია!

ჩემი მეტყველება უმეტესწილად ადევატური იმ იმ გარემოში, იმ პირობებში, რომლებშიც ვიმყოფები, მაგრამ თუ გარემოს როლი განსაკუთრებულად იზრდება, მაშინ ნარმოქმული სატყვენი შესაძლოა კარგვარც საკუთარ წინმიწველობას (რამდენადაც პარადოქსალურად არ უნდა ჩანდეს ეს მოვლენა) და ისინი ხშირად პირდაპირ არც კი უნდა გაიკეთონ საილესტრაციოდ მოუფლან რამდენიმე მაგალითი: ა) სურფრანე ვაქტბის თანამედრობებს, რაც უმეტესწილად მათი არამომხმეტყველი შეფასება, ვიძლეული არარეალურ დაპირებებს და ა.შ. ამიტომაც სერიოზულად არაკვი აღიქვამს ჩემის სატყვენიც! ბ) ამა თუ იმ თავგარლო ბაზე უცხო ადამიანება შორის ხშირად იქმნება უზრუნული სიტუაცია და ისინი უშაღ ყველაზე უფრო „ადვილ“ საგანზე — პოლიტიკაზე იწყებენ საუბარს, რომელიც არაკომპეტენტური მისი მალალი „ღობით“ გამოიჩინება! გ) უმეტესწილად პარტნიორებს შორის ლეკენში ნარმოქმული სასილარული სიტყვების „ფასი“ წელის მახლობლობაში!

ძალიან მიყვარს ჰამლეტის გამონათქვამი: „ო, ღმერთო ჩემო! რომ არ მტანჯავდეს ჩემი სიზმრები, კაცის ნათესის ტყვეობაშიც კი ნარმოვადგენდა მე საკუთარი თავს უკადგანო სიერვის მღვობლაზე!“ მართლაც, თუ ადამიანი საკუთარ თავს ფლობს, მინდავენი დისკომფორტი არ გაანია, მამან მისთვის არც თუ ისეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს თუ სადა, სიერვის რა „მოკულობაში“ იმყოფება იგი! მეზღებურა, რომელსაც მთელი მსოფლიო შემოვიღო-ლო აქვს, მინც მეზღებურად არჩება, კანტი კი, რომელიც თავის მშობლურ კენიგსებრებს (ამგვამდე, ბედის ირონიის გამო, კალინინგადი) არ ვსიყვდნია, მართლაც „უკუდებანი სიერვის მღვობლაზე“ კანტიც კარგვად თქვა ოსივე ბრძენსკომ: „ცხოვ, ეს არის სიერვის უკმარისობა, კომპენსირებული დროთა!“ მთავარია, ეინ როგორ, რა მიზნით გამომეტყვება ამ კომპენსაციას!

ფორდრიზ დიურენმატი

მართლმსაჯულება

გვარი შტაიერმანი იმაზე მათუთებს, რომ საგვარეულოს მამამთავარი, ბუერი სხვა მენარმის მსგავსად, ჩვენს მხარეში ჩრდილოეთიდან გადმოსახლდა*. ეს 1191 წელს მოხდა, როდესაც ერთ სამხრეთგერმანულ პერცივს ბოროტი იღვა დაბადა, ჩვენი ფედერაციის მომავალი დედაქალაქი დაარსებინა. იღვა, როგორც ცნობილია, ნარმატებული გამოდგა, ამიტომ შტაიერმანები შეიძლება ძირძველ შვეიცარიულებად მივიჩნიოთ. რაც შეეხება საგვარეულოს მამამთავარს, იაკობ შტაიერმანს, იგი იმ ნარინაირი არამზადებას რაცხვს ეკუთვნოდა, რომლებიც მწვერდ მდინარის ნაპირას, კლდეებში მდებარე ყარაღია ბუდეში სახლდებოდნენ [ეს ადგილი მაშინველი განსიმიძილებით ჩვენგან ოთხი ფლს სავალზე იყო? იგი ელზასიდან გამოქცეული პატრიარქი იყო — სტრასბურგულ ჯადიანს დადიანს თავი და ახალ სამშობლოში ღანძრეცხტი გახდა, მოგვიანებით კი იარაღის მჭედლის ხელობა აითვისა. ვულვური, თავზეხელადებელი ადამიანი გახლდათ. შტაიერმანების საგვარეულო საუკუნეების მანძილზე გარეულოდ იყო ჩვენი ქალაქის სიხლანძინი ისტორიისგან: მისი წევრები აღებაარებად ქედდნენ, რომლებიც ღაუკუნესა და სანქტ-იაკობთან ეწვიდნენ, აღებარებენ ადროან შტაიერმანის [1212-1255] სტანდარტული მოდელის მიხედვით კუთვებოდა; საგვარეულოს ეკუთვნოდა გართუმი წერლობით დადასტურებულა ლეკსანა ნავახებებს და ნაშების იარაღების დამზადებაც ყველა სამხრეთგერმანული სადებისკომისთვის. შტაიერმანები სწრაფად მიიწვედნენ წინ, კუხლავგასეზე მდებარე სამჭედლოს სახელს საქვეყნოდ იყო ცნობილი. უკვე ადრიაანს ძებ, მედლოტში ბერტოლდ შტაიერმან პირველმა (ლევანდარული ბერტოლდ შუარტლს პროტოტიპი ხომ არაა?) ცეცხლსანაროლი იარაღის წარმოება დაიწყო, განსაკუთრებით გაითქვა სახელი მისმა შვილთაშვილმა იაკობ მესამემ (1470-1517). მან ძესთი ცნობილი ზარბაზნები ჩამოასხა, როგორციადა „ოთხი საბარბა“, „ადგი ფალდუმენი“ და „ეკითხე ურანი“. თუმცა მისმა შვილმა, ბერტოლდ შუთახუმ, შვეიცარად შუიკვალა მუხადელებები და, რადგანაც ანაბატისტი იყო, შილოდ გუთინებს აწმადებდა. მაცარამ უკვე მისმა შვიკვიდრემ, იაკობ შუოთხემ, ზარბაზნების ჩამოსხმის ტრადიციი ააღორძინა და პირველი ქურვიცი გამოავლინა, რომელმაც საცდელი გასაროლი ზარბაზნიცა და გამოიმუშავებელიც ნაკუნებად აქცია. ასეთია ნინარე ისტორია. მკალო, არსებობდა ღრისეული და პოლიტიკური თვალსაზრისით ნარმატებულა, რადგან შტაიერმანებს გვარის კანტონის საბჭოს ერთი თემფორმარე, ორი ხანინადარი და ერთიღ ღანდფოგტი ურიათ. მომდევნო საუ-

გვარძელება. იხ. „ჩვენი მწერლობა“ №23, 24

* შტაიერმანი ევროპულად შტაიერლს ნიშნავს. შტორია — ისტორიული ოლქი, შედიოდა ავსტრიის შემადგენლობაში.

კუნეებში იარაღის სახელების თანამედროვე წანარმოდ გადაიქცა. საგვარეულოს ისტორია უფრო ჩახლაროლად ხდება, მოტეები უკვე ისეთი ცხადი აღარაა, ფარული ძაფები იხლართება, ეროვნულ ინტერესებს საერთაშორისო ინტერესები და კავშირები ემატება. რა თქმა უნდა, ეროვნული ინტერესები ხანდახან ორგანიზაციისა ეწინააღმდეგება, განსაკუთრებით, როდესაც ერთ-ერთი შტაიერმანი ჩვენი ქვეყნის აღმოსავლეთში გადახარდა. სწორედ მან, პეტრი შტაიერმანმა (1799-1877) ჩაუყარა საფუძველი მანქანების და იარაღის ფაბრიკას, რომელმაც აყვავებას მისი შვილთაშვილების ჯეიმსის (1869-1909) და გაბრიელის (1871-1949) დროს მიაღწია. მართალია, მას უკვე ფაბრიკა კი აღარ, სააქციო საზოგადოება „ტრიოვის“ საწარმოტო სახელისწოდებით ერქვა. 1891 წელს ოცდაათი წლის ჯიშის შტაიერმანმა ინგლისელი მოწყალეების და, ფლორენს ნაითინგილი, ვაიცილი, რომელიც მამის სამოცდათორმეტის იყო, და იმისი გახლენით ფაბრიკა პროტეხის სახელობით გადააქცია. ჯიშის ნადრევი სოკედლის შემადგ მისამ იმამ გარეილმა წარმოება გააფართოვა, პროტეხების ყველა არსებულ სახეობას უშვებდა — ხელის მჭედებს, მთლიან მჭედებს, ფეხის ტერფებს, მთლიან ფეხებს. დღეს სახელობის მსოფლიო ბაზარზე ენდოპროტეხები [ხელოვნური ბარბატი, სახსრები და ა.შ.] და ექსტრაკორპორული პროტეხები [ხელოვნური თორმეული, ფილტვი და სხვ.] გააქცა. მსოფლიო ბაზარს როდესაც ეწამობ, არ გაიართება. შტაიერმანებმა იგი ბეჯითი შრომით და პროდუქტების საუკეთესო ხარისხით დაიპყრეს, მაცარამ პირველ რიგში მათ სიტყავის გამოყენებას ნიჭი დაეხმარათ. უკუილგვარი ხინდის ქენება გარეში ყოდულობდნენ პროტეხებს დამამზადებელი ცენტრის სახელობისთვის [ეს ძირითადად იარაღის წარმოება იყო]. ახალი თობა უკვე მიხედა, რა მოგებას უქადის პროტეხების ფაბრიკანტს ჩვენი სახელმწიფოს ნეიტრალური სტატუსის, სახელდობნ: პროდუქტის ორივე მხარესთვის შეუძლებელი მოწოდებებით — ორივე მსოფლიო ომში დამარცხებულისთვისაც და გამარჯვებულისთვისაც. დღეს მათი მომხმარებელი სახელმწიფო ჯარები, პარტიზანები და მემამბოზები არიან. ფორმის დევიზი "შტაიერმანი — მხვერპლს", თუმცა ლუდვიგის მშარფლობაშია საერთაშორისო სახელისწოდების მოადუქვია ისე დაუახლოვდა თოვად-პირველ სახეს: პროტეხი ფართო ცნებაა. ადამიანი დარტყმას ხელი იფერებს, ესე იგი ფარი შეიძლება ხელის პროტეხად ჩათივლოს. ქვა, რომელსაც ის იფერის, მუშპიტ პროტეხია. თუ ამ დიალექტკის ჩაწვენებით, შევიძლია პროტეხების კატეგორიული გაყოფანით აარაღო, რომლის წარმოებას ისეც მიჰყო ხელი საერთაშორისო სახელობებმა. ტანტები, ავტომატები და ნაღმმჭოტრები უწყობანოდ შევიძლია ხელის პროტეხის გაუმჯობესებულ ვარიანტებს მივაკუთვნოთ. როგორც ხედავთ, ნარმატებულის საგვარეულოა. თანაც შტაიერმანი-მამაკაცები უზუქსად უწელობ, გათუღლია, პრინციპული ხალხი იყო, ითქვამს ხედავ — ერთიღ ქმრები და დაუღალავი მშრომლები, სურათების კოლექციებიმ, „შვედრების კუნძულის“ იქით ვერ მივადგნენ, მარტოტი კი შილოდ ფეხბურთის აღდრეგდნენ [ამაშივე მიიწვიანებად დიდ ენთუზიაზმს არ ირწუნდნენ, რასაც „ტრიოვის“ საფუძებურიო

კლუბის საცადალო მდგომარეობა მანძობს პირველი დი-
გის ცხრობის), შტაიერმანი-ქალაქატონები კი სულ სხვა
კატეგორიის მიეკუთვნებოდნენ. ან უდიდესი კასპები იყ-
ვნენ, ან სამიწადე ღვთისმოსავეები, თანაც კასპები ყვე-
ლანდ მახინჯები იყვნენ, ღვთისმოსავეები კი — ერთი მეორე-
რზე უკეთესნი. მონიკა შტაიერმანი კი, რომელიმაც კო-
ლუნის საქმეში მნიშვნელოვანი, მე ვიტყვით, ორმაგი რო-
ლი ითამაშა, გარეგნულად ღვთისმოსავეებს განეუკუენე-
ბოდა, ცხოვრების წესით კი — კასპებს. შტაიერმანის [გამ-
რიელ შტაიერმანმა 1920 წელს სტეფანიას ლუდვივიკო მო-
იყვანა ცოლად], რომლებიც ავსკატასტროფაში დაიღუპ-
ნენ, როდესაც ლონდონში მიფრინავდნენ [უფრო სწორად,
უკუზოცდნენ დაიკარგნენ], მათი კერძო თვითმფრინავი
სამბოლოდ მანინ ვერ იძლეოდა, და მასს, ფრანკის, ტრავე-
კული სიკვდილის შემდეგ, რომელიმაც კოტ დ'აზურზე მა-
ნამიანას ჩაყვინთა და აღარ ამოვიცნია, 1930 წელს დაბა-
დებული მონიკა ჩვენი ძუძუსა და ერთი უდიდესი კასპი-
ტალები შემეგვიფრე შეიქნა. პირველზეთს კი იტყვიან ახ-
ლა მისი ბიძა [დედის მშრომანი] მართაქდა. თუმცა მონიკას
ცხოვრების წესის თვალყურის ადევნება ბევრად ძნელი
აქმოვდა. მასზე საოცარი ხმები დადიდა, ზოგჯერ ამ
ჭორებს უარყოფდნენ [ამას ძირითად დასაუფლებელი ვე-
უბნება], თანაც ზუსტად ეს უარყოფა უფრო არჩნენებდა
ყველას, რომ ჭორი სიმართლეს შეეფერებოდა, მერე კი მონი-
კას ვარგეში ატყველი რამე ახლდა, უარესი სიკვდილი
მოაპრობდა საზოგადოების ყურადღების სუბურეალიზო-
ნების შემკვიდრეს თუმცა კრიტიკულად, მაგრამ ფარული
სამაყით უყურებდნენ — აი, ადამიანი, რომელსაც შეუძ-
ლია, თავს ყველაფრის უფლებს მიატოვოს, ბოლსადაბო-
ლის, ხაღხი ამით ერთობოდა. შტაიერმანს, საკვრამპორო-
სო კლასის სახედისწერო ქალის" სახელი გუჯარადა ჩვენს
ქალაქში, როლის რეპუტაცია, ერთი მხრივ, მათგანობის,
ელისობის და საქველმოქმედო ორგანიზაციების დასაბუ-
დელ მსჯელობებშიაა შექმნილი, მეორე მხრივ — პეფრას-
ტების გამო მუდმივად კითხვის ნიშნის ქვეშ ადგას. სწო-
რედ ეს უკანასკნელები და, რა თქმა უნდა, ბანკები, ქნი-
ან ჩვენი ქალაქის საერთაშორისო ონდა და პეფრას-
ტებით ამოსუნთქვა. ქალაქის ორანზორეანი რეპუტაცია,
რომელიც ერთი მხრივ ღვთისმოსაობით და მრამდამყო-
რეობითაა ცნობილი, მეორე მხრივ კი — პეფრას-ტე-
ბით, მონიკა შტაიერმანის წყალობით ოდნავ გადახიზარა
გარეგნულების ტრადიციული ფორმისკენ. გოგონა სულ
უფრო და უფრო პოპულარული ხდებოდა, განსაკუთრე-
ბით მას შემდეგ, რაც ჩვენმა ქალაქის მერმა ჩვეყად შემო-
იღო, ნარამბოა ესტენებინა მასი სახელი თავის ექვრობ-
ტად, წინაშედა გამოსვლებში და პეფრასტრებში, რომ-
ელთათაც ხალხის გართობა უჯარადა სხვადასხვა ოფი-
ციალური ღონისძიებების ბოლოს, იქნებოდა ეს რამეი ლო-
ტერატურული პრემიის გადაცემის ცერემონია თუ ბანკის
იუბილეუ. ვახავეტია, რატომაც შემოიღო, ცოტა არ იყოს,
მონიკასთან შეხვედრის. პირველად მოკვან ვნახე, ეს გერ-
ყადე მუსიკა-ლოპონის ხანაში იყო. მის სახელსმოსადა
მეფაფურერელაქის მიდამოებში ყოველთვის ხეივანად
ცხოვროდა, რკინის ლუწარი ნითლად ვარგარებდა, ჩიბუ-
ხების, სივარების და საგარეუტების მოლე პავრის საბრძო-
ლო მომანდალად ნითიერებდა აქვეყდა, ამას ნარმოუდვე-

ნელი სიზამტურეც დაუმატეთ, მუდამ სველი ტლოლები
დაუმათავრებელ ტროსებს, ტროსებს შორის — ერთმა-
ნეთს დაწმობილი ნინგები, ვახუტები, წეროლები, ღვინო,
ვისკი, სანჯუბი, ფოტოები, საქმელები... მოკვან იმ გან-
კების სანახადა მივდა, რომლის მოადვლე მონიკა შტა-
იერმანი გახლდათ. მაინტერესებდა, რადგან მოკი ქანდა-
კების გაფერადებასაც აპირებდა. ფიჯურა სახელსმოსი
კოსმოურ ქოსმა იდგა, საოცრად ნატურალისტური, თა-
ნაც ნატურალურ ზომანი. თამამართ იყო შესრულებული
და ხორცისტრად შეუბილი, როგორც მოკმა ამინბანა.
მიშველი გახლდათ და გამომწვევ მოზამ იდგა. დიდხანს
ვათავალერე, თან მოკის მოხერხებულობა მიყვარდა. გა-
დაკურული ნათქვამის და ასოციაციების ოსტატია იყო. თა-
ციის ქვეშ შეშობისას ზოგჯერ რამდენიმე ფორტეპიო აბუ-
შავებდა მრავალტონიან ბლოკებს და ზუსტად სასურველ
ტექნიკას ანიჭებდა. თვალ, პირი, ყური, მეკრდი, ზოგჯერ
ვგანია ნარმოქმებოდა. ნანარმოებს მნახველის ფანტა-
ზია ასრულებდა. ზან ცოკლონის თავს, ზან ცოკლოდ, ზან
ქალს ნარმოვლენდი. ძერწვისასაც მხოლოდ ყველაზე
აუცილებელი აქცილებდა ვერადალბის. ისე უნდა ძერწიდა,
თითქოს ესტონს აცუთხოვო, თქვა ერთხელ. ამიტომ მისი ახ-
ლანდელი მანერა უცნაური მომეჩვენა. თამამარი თითქოს
ცოცხალი იყო და სუნთქავდა. უკან დაეხიდა, ისე აბლის
მიყვდი და დავაქვარდი. თმებისთვის თავზე და ფეხებს შო-
რის, როგორც ზანს, ადამიანის თმა გამოუყვებოდა, რათა
რეალიზის იღუზა უფრო სრული ფოთლოყო. ამასთან
ქანდაკება სულაც არ უკავდა თოვლის. საოცრად პლა-
სტიკური იყო. უცებ შეიზნა, პიფესტლიდან ჩამოეცა,
ჩემთვის ზედაც ამ მოუხდებო, ისე გაიკავა სახელსმოსის
უკანა ნაწილი. მაგალიდა მანერად საცეცის კის მოთლი
იღო და მისცა. თამამარისა არ იყო. მოკმა მომატყუა. ეს
ცოცხალი მონიკა შტაიერმანი გახლდათ.

— თქვენ უკვე შეიხოხე ხარო, ვინც ამ ინკუზუს ნამო-
გო, — თქვა მოკმა, — და ყველაზე სულელები სახე თქვენ
გქონდათ. არც ხელოვნებაში გესმის არაფერი.

წავიდა. ნამდვილი ქანდაკება, რომელიც, როგორც
აღმოჩნდა, სახელსმოსი მიერე ბოლოს იდგა, მიერე
დღეს ნაიღეს. მას ბარონ ფონ ლუდვივიკამ მოაკითხა, ანუ
მონიკას ბიძამ. "ტროვოს" სააქციო საზოგადოების აღ-
მასრულებელმა დარეკტორმა.

მონიკა პირველი რად უფრო მეტს ვყვები, მით ძნელია
ჩემთვის ყოველდღე ამის გახსენება. ჩემი ორიოცი სულ უფ-
რო ორანზორეანი ხდება, ვეღარ ვიტყვი, დამოუკიდებე-
ლად ვუმოქმედებთ თუ ვლაც მათამამებდა მაინორიტე-
ვით. რად მთავარია, სულ უფრო მეტობა ცქერა, რომ ღინ-
პარდმა შემოხვევითი შემოიყვანა საქმეში მონიკა შტაიერ-
მანი. ავეყვის გამაყვევებმა მომატყუა: ანტიკვარიატად
მომასადა გაეგრევეკმ დამზადებულ კარადებში ვლაც
რომელიც ექსპერტის სერტოფიკატის საპუტველზე ეს ექ-
სპერტი აპირავდ მისი სენტზოის ნაყოფი იყო. მე ვერა-
ფერი შევინაშე, მაგრამ იემერლენს რა გამოუმარტობადა
ჯერეგრებობით კი კარასმისი ნასასველდაც ვერაზადობდი,
როდესაც იღუხე ფროიდელ ფანტურების მოხვდა მაწუჭა —
ეს ღინპარდის ერთ-ერთი აგენტოც გახლდათ. ჩემდა ვახა-
ვირად, სქელი ფანტური ქალაქის პოლიციის ფორმით გა-

მომცხადა, რომელშიც ოცი წელი იმსახურა, თან „პრინს-გოს“ ეწეოდა.

- გაცივდით, ფანტერ, როგორ დაიხიბართ!
- არა, უშავს, ბატონო შპეტ, გამოკვადვება, — ამო-ობრა მან, — მონიკა შტაიერმანმა დაგვორცა, ადვოკატი სტორდუბა.
- რად უნდა?
- სცემენ?
- ვინ?
- დოქტორი ბენო.
- რატომ?
- მონიკამ ვილაცასთან ნაუსნრო ლოკანში.
- მაშინ იქით უნდა ეცემა. სასაცილოა! მანქანაშია მყოფი რატომ დაეჭობენ?
- ლინშარდი ხომ ადვოკატი არაა.
- ახლა სად არის?
- ბენოსთან ერთად, რასაკვირველია.
- ფანტერ, ძვირფასო, დეტალების გაერემე. ბენო სად-დაა?

— თქვენ თვითონ არ ფანტერუნდით დეტალებით! — შემომდგა ფანტერა. — ბენო მონიკას „პრატიკერ-პოფში“ სცემს. თავად ფონ კუქმაფინი იქაა.

- მრბოლელი?
- სწორედ ეგ.
- „პრატიკერ-პოფში“ ფაქრეც და დოქტორი ბენო ვი-კითხე. ფურმალთან დოქტორ პედროლი მოვიდა:
- ვინ კითხულობს ბენოს?
- ადვოკატი შპეტო.
- მონიკა შტაიერმანს სცემს, — გაეცინა პედროლის,
- ფანჯარასთან მიდით და გაიგონებთ.
- ცუდტყვე ვარ.
- მაგას რა მამიყენლობა აქვს. მოელ ქაღალქი ის-მისა. — ამბნას პედროლიმ, — ხალხი მანიკაში გარბის ჩვე-ნი ხუთვარსკლავიანი ოტელიდან.
- ჩემი „პორშე“ მაკრეპერმტრასეზე მიყენა. ფანტერი გვერდით დამჯდა.
- პეკიანბმტრასეთი ნაივდეთ, — თქვა ფანტერმა.
- ეგ ხომ სხვა მხარესაა, — დაეჭვდა მე.
- არა უშავს, მოითმენს.
- ფანტერა კლუსმტრასესთან ახლოს, „სტაოსი“ ნიშან-თან დადგოდა.

— ფანა გზაზე აქ გამოიჩინა, — მითხრა. ოქტომბრის მანურული იყო. ხეები ნოთელ-ფიოთელ სა-მოსხა გამოწყობილიყვნენ, გზაზე ფოთლები უყარა. „პრატი-ტინტერ-პოფში“ მონიკა შტაიერმანი შელოდა. ტანში მამ-აკაციის პიჯამს ეცვა, თანაც ცალი საბელო მოკლეჯელი. მარ-ლელი და ნოთორიზიანი იყო. კიდევ თვებედი, ლამაზი და გა-ყინრული. მარჯვენა თვალი ჩალურჯებოდა, ტურქები ვახეთ-ქლი ჰქონდა, მამუელი მკლავი — დაკანრული ხელი დამიქ-ნიდა და სისხლი შორს გადაფურთხა. ოტელის შესასვლელში ბენო ბოიოქრობდა, ისიც სულ დაკანრული და დასასხლი-ნებული იყო, არი შტეორითავე ძლივს აკავებდა. ოტელის ფანჯრებიდან ხალხი იფურცებოდა, მონიკას ორჯველ მომიღ-მარო უსაქურტების ბრბო შეკრებილიყო. პოლიციელი მოძ-რობასს აწესრეგებდა. პატარა სპორტულ მანქანაში ცხვირ-პირჩამომტრალი ქერა კაცი იჯდა, როგორც ჩანს, კუქსმა-

ფენი. ახალგაზრდა ზიგფრიდი სტარტზე იყო ოტელიდან დოქტორი პედროლი გამოგორდა, პატარა, ცოცხალი, მრგვალი კაცი, მონიკას ბუნების ქურტი მოახურა მარცხზე. აღბანი, ძალიან ძვირი იყო, მე ქურტების არაფერი გამოცემა.

- გაიყინებთ, მონიკა.
- ევერ უტან ბუნებს, შენ, პარანოიკო, — დაუფერია მო-ნიკამ და ქურტი თავზე გადააფარა.
- მის წინ დაეამუხრუტე.
- ლინშარდმა გამოიგზავნა, — ვთქვა, — შპეტი ვარ, ადვოკატა.
- ძლივს ჩაეცემა ჩემს „პორშეში“.
- ბენოს კარგად უმეშავია, — შევნიშნე მე.
- თავი დამიქნია. მერე შემომხედა. მანქანის დაქოქვას ვამიჩნებო, მაგრამ მისმა მზერამ დამაბნია.
- სადმე ხომ არ შეგხვედრივართ ერთმანეთს? — მკითხა, თან ტურებს ძლივს ამოძრავებდა.
- არა, — ვერუდე და მანქანა დავექვე.
- კუქსმაფინი მოკვდეს, — მითხრა მან.
- გვფოს, რამდენიც უნდა.
- მრბოლელია.
- ფორმულა ერთის.
- ევერ მოვიცილებთ.
- ისე კარგად მოვიცილებთ. საით?
- ლინშარდთან.

— კუქსმაფინმა იცის, ლინშარდი სად ცხოვრობს? — ლინშარდის არსებობის შესახებაც ვი არაფერი უწყის. პეკიანბმტრასეზე „სტაოსი“ ნიშანთან დაეამუხრუტე. ტროტუარში პოლიციელების ფორმანი გამოწყობილი ფან-ტერა იჯდა, მოგვიახლვდა და საბუთები მომთხოვა. მე დავემოძრა. მან საბუთები შემომიწია, თავაზიანად და-მინიხა თავი და შემდეგ კუქსმაფინს მიუხრუნდა, რომელიც აგრეთვე გაჩერდა და გველოდა. მასაც გამოართვა საბუთე-ბი, მანქანას გარშემო შემოვარა და გულდასმით დაათვა-ლიერა. მარკები დაინახე, როგორ ლანძღებოდა კუქსმა-ფენი. კიდევ იმის დაინახე მოყვასწარი, როგორ ამოიღო ფან-ტერმა ყრბიდან ბლოკნოტი, მერე კი კლუსმტრასეზე გავე-დი, ტბასკენ ავიღე გზი, მოუნევევი გადაეკვეთა, ბიბორ-ლიმტრასეზე შევერედი და იქიდან ადელსბერგთან გავედი. სიფრანხლის გამო კიდევ რამდენიმე წრე დავავრტე, და ბოლოს, როგორც იქნა, მივაღწიე ლინშარდის ბუნჯალის კიდემშენამტრასეზე. ბაღის ქშიკართან გვიჩერე მანქანა. მუხობული მღეფ, როგორც ჩანს, იფურღონის ეტურინოდა. დღეს გახუთებით ნავიკითხე, რომ პროკურორს 60 შუეს-რულედა. აღბანი ამით აიხსნებოდა მანქანების სიმრავლე წველემარზე უსაკირილე ქუჩაზე. იმერლინი ბაღში იდგა ბანკეტსა. აი, მუსიკალიზიონის მანქანაც გამოჩნდა. შავ პი-ჯამაში ჩაცმული მონიკა წვევლა-ქრულეთი მომყვებოდა კი-ბეზე. მარკებიდან გადმოსული მუსიკალიზიონის ცნობის-მოყვარეობით გვერუებდა, ამკარად ძალიან ხალისობდა. ცოცხალი ლობის ზევიდან იფურღონისაც გადმობედა.

— აჰ, — მითხრა მონიკამ და გასაღები გამოიმონდა. კარი გავაღე და ვავატარე. ზღურბლიდან მირდაპირ სასტუმროს ოთახი ჩნებოდა, საესებით თანამედროვე ოთახი ძველებური ავეჯით. ღია კარს იქით საძინებელი მონანდა. მონიკა დოვანზე ჩამოყვდა და კედელზე დაკოფე-ბულ პიკასოს ორიგინალს შეხებდა.

- ნატორიდან ფაშააბა.
- ეიცო, — მივუღე მე.
- განაბნე შენს მუცელს.
- განაბნე შენს, სადაც მინახიხარო. მოკლან. ქანდაკე-გან რომ განახსენებო.
- შენაძლებელია.
- მაშინ ძალიან შეტყობინე. — განაგრძე მოსიყვარე, მე-რე უკვამთა: ნუთუ სულ არ მოგეწონებო, ასე სწრაფად რომ დაბრუნებო?

- როგორ არ მომეწონებო, — ვალაღე მე.
- ესე იგი, არც დამიწყებო.
- პო, მოლადა არა.
- გაუცინა.
- რაკი მინც ვაგახსენებო...

ადგა და პოფა გვიანდა, სულაც არ აფერხებდა, რომ ბენომ ასე გააღამაზა. ფიქრ ფანჯარას მოუხალოდა, საი-დანაც კარგად ჩანდა იმერეთის ეზო. სტუმრები თვა-ლებგაფიქრებულნი იყვნენ და უფრო მეტი იყვნენ. იმერეთის დროინდელი ეჭირა ხელში. მტუხა-ლოპინმა ხელი დაგვიქ-ნა. მონიკამ მოკლა ქანდაკებს პოზა მიიღო, მტუხი-ლოპი-პინმა ტაში შემოკრა, იმერეთისმა კი მუშტი დაუქნია.

- გუდადობო, რომ იქიდან ნამოწყვანებო, — თქვა მონიკამ ისე, რომ პოზა არ შეუღვლია. ჩემკენ უწრფიო იფიქრა.
- არაფერს, — მივუღე მე, — ღონიარდმა დამაგადა.
- ვეღუ მარტყამს, ვინაც არ ეხარება. — თქვა ჩა-ფიქრებულმა. — ჯერ ბენომ, მერე კვლავიყვინ. სხვებაც მცემებენ. — ჩემკენ მოტრიალდა.

- ეს თქვენს სასარგებლოდ მტყველებს, — ვუთხარი მე, — ახლა მარჯვენა თვალიც დაგასივდათ.
- მერე რა?
- ცივი ტილო მოგიტანებო?
- სისულელია. კარაჯამს კონიაკი და ქიქები იქნება.
- ქველა, ენჯაინური კარადა გამოვადე და კონიაკი ქი-ტებში დავასხი.
- აქ ხშირად ხართ ხოლმე?
- ვყოფილვარ. აღბო ნამდვილი კახა ვარ, — განაცხადა მან დაბეჯითებით და ოდნავ ფარცხვენილმა.
- გამეცინა.
- ნამდვილებს უკეთ ვეცვიან.

- მინიკამ კონიაკი დალია და თქვა:
- ნავალ, ცხელ აბაზანას მივიღებ.
- სახანძრელოს ნალასდაცა. წყლის ხმაურს და მისი ლანტლა ვავიკონე. ცოტა ხანში მობრუნდა და კიდევ ერთი ქიქს მოითხოვა.
- დავეუსხი.
- ბევრი ხომ არ მოგვიათ, მონიკა?
- არა უშავს, ხაროეთი ესვამ.
- ისევ აბაზანაში გაბრუნდა.

როდესაც მასთან შევედი, აბაზანაში იწვა და ისპანე-ბოდა.

- მეწყის, — შემომჩილა.
- აბაზანის კიდეზე ჩამოვჯექი. მან წარბი შეკრა.
- იციო, ახლა რა უნდა უქნა? — მკითხა და, რადგან არ ვუპასუხე, განაგრძო: მარბა. თამაშიდან გაეფიქარ. მე მონიკა მტაიერმანი არა ვარ.
- გაკვირვებულმა შევხედე.

— მე მონიკა მტაიერმანი არა ვარ. — გაამიერა და მშვიდად განაგრძო: მე მხოლოდ მონიკა მტაიერმანის ცხოვრებით ვცხოვრობ, სინამდვილმა მამარეში პროფე-სორი ვინტერი იყო.

- ხმას არ ეცლებო, აღარ ეციოდი, რა მეცუქრა.
- შეგაძლებს? — ვკითხე და მივხედე, რომ სულე-ლურ კითხვას ვეძებო. ახა, რა საქმე მქონდა შეგამაზა-თან?

მადრამ ჩემი კითხვა მშვიდად მიიღო.

— მასწავლებელია, — მიპასუხა, — ემენტალში. ვინ-ტერმა მიატოვა ყოველთვის ასე ეცეკვა მასწავლებ-ლებს.

- უბოროტად ლაპარაკობა.
- დადნა მქვია. აფინა მიუღერი, — უკვამ ვაციონა. — ნორმალურ აფამას ასეთი სახელი არ უნდა ერქვას.
- მერამბა ნამდვილად მონიკა მტაიერმანი იყო? არ-სებობს კი? — ვკითხე დახმებულმა.
- ლუდვიგის მკითხე.
- უკვამ ღრწმა დაიმწყა.
- ეს რა, და თუთვია?
- თქვენ ხომ აფიკატი მოითხოვეთ. მე აფიკატი ვარ.

— როდესაც დაშორდებით, დაგიძებთ, — მის ხმაში მოულოდნელად მტრული ინტონაციები გაიხმას.

ღონიარდმა შემოვიდა. ვერ გავიგონე, როგორ მოგვიან-ლოვდა. უბრალოდ უკვამად გაჩნდა ჩვენს წინ "ფაშა-ლი" ხელში.

- კმაყოფილი ხართ, მშტე? — მკითხა.
- არ ვიცი. — მივუღე მე.
- შენ, დაფნა?
- ისე რა.
- ტანსაცმელი მოგიტანე.
- ბენოს პიფამა ხომ მაქვს.
- ფანჯრიდან სასწრაფო დახმარების სიარდის ხმა შემო-ისხა.

- აღბათ ჩვენს შეგობარ იმერეთის გულის შეტყევა აქვს, — ცივად აგვიხმას ღონიარდმა. — 60 ვარდა მოუტანე.
- კიდევ მე მაცურა შამეველს, — გავცინა დაფნას.
- ეგ შენ ხშირად გემარჯობა.
- მომისმინეთ, ღონიარდ, საიდან იცოდით დაფნას ამ-ბავი? — ვკითხე მე.
- ისე, შენსხველით ვავიფე. — მოპასუხა და სიგარეტს მოუკიდა. — ეი, ფროლიან მიუღერი, სად მავიყვანო?

- ასკონაში.
- ნავიყვან.
- ყოჩალ, — შეაჭო დაფნამ.
- ვყოფიერს ჩაენერ ანგარიშში, — თქვა ღონიარ-დმა. — აქ, ის კი ვაფიხედის, — ღონიარდმა ჩემზე მიუთი-თა. — აქ უძვირესესი რძობრამაცია მოპოვია.
- შეც მაქვს მავისთვის ერთი დავალება.
- რა დავალება?
- დაფნას ცალი, ნაკლებად დასიბუჯული თვალი კატასა-ვით აენთა. მარცხენა ხელით თავისი სინეურეთი წითე-ლი თმა შეინარჩო.

— ნამდვილად მონიკა მტაიერმანს, იმ კახას, ლესბო-სელს, გაადეციო, რომ მისი დანახვაც კი აღარ მსურს, თუ

ამას ადგოყატი ეტყვის, უფრო ოფიციალური ნათქვამი გაბოყა.

ლენინარდს გაეცინა.

— გოგონი, თუ ნარმოგაჯეყენია, რა სკანდელი ატყუებია.

— მიმოუფრთხებია.

ლენინარდს სიგარეტი აბანახნის ორთქლი ნარმარა

ქრუპინა. კიდევ ერთად მოუკადა და მიიხარა:

— შეეტ, ჩემი რწევა იქნება, ამ საქმისგან თავი შორს დაიჭირით.

— თქვენ თვითონ ვამხეყით ამ საქმეში.

— ევევ მარიალა, — გაიცინა ლენინარდმა და ისევ დაფანა მიუბრუნება: კარგი, გვეყოფა, ამოძვერი.

— რაღაც მჭევრმეტყველი გახდით, — კუთხარი ლინარდს და აბანახნად გაეფიქ.

ცლადვეადან ლუდვერის დაეურეკე. სულ ცოფად ყრფა. მარამ მქ უკვე ძალიან ბევრი ვიცოდი, ასე რომ, შემეფლო ნამეფელი მონიკა მტაიერმანი მოქნახულებინა.

პროკურორისადმი მიმართული მეორე სიტყვა: რაც მეტს ვიწორ, მით უფრო არაბუნებრივად ფერს ჩემი მონაყოლი. ამოღად ვებმოძ ჩემს შემოქმედებით უნარს, ლირიკაშიც კი ცედა ძალებს, ამინდის შესახებ ვიცვებით, ვცდილობ გვიკარგოფული სიხუტკის მიმართ, ქალაქის გვეგობაში ვიხებები, და ეს ყველაფერი იმიტომ, მტაირო პროკურორო ოპაში ფოიხერ (შაპატეტი, რომ შორგში მყოფი გვაში პრადად მოგმართავთ), რომ ეციკი — თქვენ ლიტერატურის დიდი მოვეფრული ბრძანებებით, ექრთოვ კი — პოეზიისა, და, საერთოდაც, თავს შემოქმედებითი მონაცემების მქონე ადამიანად მიიჩნეტი, რასაც ხშირად აღნიშნავთ კიდევ, ზოგჯერ უფროდაც, მაგალიტად, სასამართლო ფარანაში. ვიცი, ჩემს ხელნაწერს კუთხები მოისყრით, თუ მასი ლიტერატურული სტილი არ მოგწონებათ. სამეფხაროდ, ჩემი ომუსი მხოლოდ ლიტერატურული კლდეების ნაკრებია. პოეზიის მიუხედავად, რას იზამ ჩემი თავი ზღვაერული ორმანას აუტორად ნარმოიფგენა, სადაც მე სამართლიანობის ფანატკური დამცველი ვარ, ლენინარდ — აფგალიბრეტი მერლოუ პოლმის, დაფანა მთელურა — ოქროს ნაპირის მესახეობა. ასე ჩვენი ტბის მარჯვენა ნაპირს უწოდებენ. გამომწვევი პოზაში მდგომი მიაღდექრდიანი ქანდაკებაც კი — რომელიც მოითან ნესიურად ვერე დავათვალოერე, ასე გამტაყა ცოცხალი დაფნას ყურებამ — ეს შედეგული თამაშირის ქალცი კი (ცოცხალი ქალზე აღარაფერს ვამბობ) უფრო ცხადად შემოიხარა ჩემს მესხიერებას, ვიდრე გოგონა, რომელიც ახლა უნდა მიგითხროთ. რა თქმა უნდა, თავისთავად მნიშვნელობა არ გააჩნია, იწვა თუ არა ლენინარდთან, და თუ იწვა, რა სიხშირით, — ვისთან აღარ იწვა, ბოლოსდაბოლოს? — მარამ ჩემთვის მინაგანი მოტეგები და მიხეყენია მნიშველოვანია, ის, თუ როგორ და რატომ ხდება მოგურენა. პოდა, თუ გარეგნულად ყველაფერი ერთმანეთის ემთხვევა, დაფარულ მიხეყენებს თუ მთლად ზუსტად ვერ გამოითვლი, დაფარებით მიიწე მიხეყენება. მარამ თუ გარე-მოთვანი რეალობას არ შეეყახაბეჭა, მაგალიტად, ეოლატას ვილატასთან ეტინა, ეს კი ანგარშიში არა აღნიშნული, ან პირიქით, ანგარაშიში ფატიკი აღნიშნულია, სინამდვილეში

კი არაფერი არ ყოფილა, მაშინ ამბის მიხრობელი სიყარეველემი, გარეგნელობაში ლენინარდმა ცრუ-მონიკას საიდუმლო? იმიტომ, რომ მასთან ექნა? მარამ რაში საიდუმლო მერს ცეკადინებოდა. ეტებ დაფნას უფარდა? მარამ მამონ მით უმეტეს არაფერს ეტყობა. ეტებ ებნოდა? გამორეყული არაა. ახლა ბენი ავილიო. თავიდანვე უნდაფდა ლენინარდს, ეტებში მასზე მიტარათ? რატომ? დაფნას გამო? ამ კოხეყებს იმიტომ ვისემა, რომ დაფნას სიყველის მე შამარლებდი. ასე შეუბნებთან, არ უნდა ნასულიყავი ნამეფელი მონიკასთანო. მარამ დაფნამ თავად გამტხვენა მასთან მე ხომ ერთი-ერთი შესახელი ვარიანტი უნდა შემენახლა. მე ხომ 15000 ფრანკი აჯანსი და დაეფანა მთელი ნამეფელი მონიკასთანო. მარამ დაფნამ დარწმუნებული ეყოფილიყავი ამ ვარიანტის ახსურეფლობაში. რაფგან იზამი, რომ ნორედ ფოტეორი H.C. ისაყ კოფერმა მოკლა ვირტუერი, ეჭვი არ შეგარება. ყველა სხვა თერია მხოლოდ ვარაუდია, რომელიც არაფერს არ ნიშნავს, და თუ ახალი გამომიბის მსეღეღობისას ვარკეყეთ, აქამდე უნებონ ფატიკები ნამოტეფიგებება, ეს თვითონ ვარაუდის ხარისხითი აიხსნება. ჩემი საქმე მხოლოდ სიმართლის ნამოიქნია, მარამ რა ფასი ატეს სამართლეს, რომელსაც სხვა სიმართლი ფარაფრა? უამრავი ვარაუდი არსებობს, სინებლები ხილას ვეფაურებს და ვერ გამტაყა, რომელი შეეფერება სიმართლეს? რომელია გადაჭარბებული? რომელი — ფალიაფიკრებული? რას ნიშნავდა? რამე უნდა შეეტიკონ ეტვი? რა უნდა დაეფიკერ? არსი კი რამეი სანდი, მყარი, გულწრფელი ყველა ამ შტუსი-ლოპინში, მტაიერმანში, კოფერში, ეღერში, ბენიში, ლენინარდში, ამ ხალხში, რომლებიც ჩემს ცხოვრებისეულ ვახზე აღიმართენ? არსი კი საერთოდ რამე ვახნა-ლი, სანელი ჩვენი ქალაქში, ჩვენს ქვეყანაში? აქ ყველაფერი საყუარ თვებია ჩაკეტილი, იმ მიხეყებისა და კანონებისაგან გავუბრებელი, რომლებიც მთელ დანარჩენ სამყაროს სოციოლტეს ახტებენ. და ჟოფელიც, რაც აქ ცხოვრობს, იყებება, უფარი, მრავლებება, საქმეებს აჯვარბქინება, ნვალობი, ფრანიაზაცის ახდენს, ხომ ამ არის ყოფელიც ეს სამილად მყურებული, პროვიცირელი, საშუალო-ეკოპოული და არარეალური? რას ნიშნავდა-გენი? ოდაც მიიწე თუ შემოხლონა სალად ახრობეყების უნარი, ნეფი გარება, გრანი ლოკო? ხომ შიქილება, ამ კითხაზე პასუხი ყველგან იმალებოფეს, ყველას და ყველაფერის უკან, შეიფლება იგი უტევი ნარმოიბას ყველა არსებულ სიტუაციოფან, უტევიად გამოგეყებაჯაღოს, როგორც საფარდიან. და ეს პასუხი ჩვენი განიერე იქნება, ტემპაროტება კი — მის აღსრულება. მშანა. გულწრფელებ და ვებება. ადამიანურობის ბოლო ნამცეყები მინდა შეეყარაწუნო, არა იმ დახვეწილი საზოგადოების გულსათვის, რომელიც ეტიკოლებ, არა იმ სახიზდარი რელიტების სასარეველოდ, რომლებიც გარშემო მახევეიან, არამედ ტემპაროტების გამო. პათეტიკა, საწიმიო, ამაღლებული განწყობა ორდნის თანრლებით — აი, რა გამომდის, მარამ არაფერს არ შეეყველი, ემშაქავ ნაული სტილი, ბოლოსდაბოლოს, ლიტერატურული ამბიციების გამო ხომ არ ვწერ, მყველობის სურველი მიმომარებება, სხეათა შორის, სულაც არ ვარ მთავარი, ბატონო პროკუ-

რორი, ფიზიკური გახლავართ, ცინიკულით, კრისტალივით ფიზიკულ, სხვა გამოსავალი არ გააპანია (გავაპანავით, ბატონო პროკურორო), უფდა ვილითო, გარყვნილი ცხოვრებით ვიცხოვრო, ჩემი ანგარიში ვწერო, ქალაქის გარე-ზარბი ვქვებო, უამრავი კოტეჯის ნაშინი დავსვა და ველო, ველოლო, როდის გავცხადებდა ქუმბარობა, როდის მოიხდის სასტიკი ქალღმერთი თავსაბურავს (დმერაო, რა ლიტერატურულად გამოშდის, პირდაპირ გული მერევა). მაგრამ ქუმბარობა ამ ფურცლებზე არ გაცხადებდა, ეს ხომ ფორმულა არაა, რომელიც შეგებლია ჩაინერო, იცინობრე შესაძლებლობათა მიღმა დევს. მხოლოდ სასამართლოში — სამართლიანობის ამ მარადიულ განხორციელებაში — იქვედა სიმართლე რეალობად, ის შეიძლება დანახო, შეიგრძნო, სამართლედ მშინ გაცხადებდა, როდესაც ოვესმე დოქტორ H.C. ისაყ კოლერის პირის-პირ დაჯდება, სამართლიანობის აქტს შევასრულეს და განაჩენს აღებარულენ. მაშინ ერთი ნაშთი, ერთი გულისაკე-მით, ელვისებურ მარადობაში, გასროლის მომენტში გა-მოანათებს სიმართლედ, ის სამართლედ, რომელიც ახლა ხელოვან მისხლტება, უცნაურ, ბოროტ ზღაპრად წარმოიფ-გება. დაახლოებით ასე წარ-მოიადგება ნამდვილ მონიკა შტაიერმანთან ფიზიკიკ: უფ-რო სისხარი, ვიდრე რეალობა, უფრო ლეგენდა, ვიდრე ფაქტი.

მონიკა მეორედ ვილა „მონ-რეპო“ ქალაქის განაპირ-ის მეტეარეობს. გარს უზარმაზარი, მოუვლელი, დაბურული პარკი აკრავს. თავად სახლს ზამთარში თუ დაღანდათ გაველურებული ხეების ტოტების ქაოსში, ვაგენობილის ფონზე ძლივს მოჩანს ძველი კედლები და ფორნტონი. მიღებები „მონ-რეპოში“ მოხუცებს თუ ახ-სოფ. უყვე მონიკას მამა და მამა ზეიმებს და სათუბლო თორილებს ქალღმერთ რეზიდენციებში მართავდნენ ცუ-ხი და ღვწივის ტბებზე, ქალაქში თუ მხოლოდ საშუამოდ წამოდიოდნენ (ისინი ჯერ კიდევ ინჟესტრისი მეთე მუშე-ბი იყვნენ). შტაიერმანი-ქალბატონები, როდესაც ქალაქს სტუმრობდნენ, „ჟოლდერს“, „ბორი ლაქს“ და ხსენებულ „პრაიტიმგერკოფს“ ანიჭებდნენ უზარბატესობა. „მონ-რეპო“ ნელ-ნელა ლეგენდად აქცია, განსაკუთრებით მას შეეფერა, რაც პარკის ქუმბარობის სამი დასავლეთ გერმანე-ლი მმარველი იპოვეს. სასტიკად იყვნენ ნაცემი. პოლი-ციამ კომენტარისაგან თავი შეიკავა, საქმეში ამკარად ლუდვეიცი ჩაერია. თითქოს დაფხანს გარდა, რომელიც

ყველას მონიკა ეგონა, ვიღამი არაფერ არ ცხოვრობდა. სხვადასხვა მომხმარებლები საქონელს პორტალიან მდებარე ცარიელ გარაბში ედიდნენ, ჩვენში დაჩრბს, პროფუტების რაოდენობა საქამოდ სოლიდური იყო. დაიწდა ვიღამი არაფერ არ პატრულებდა, მას კიდევ ბინაც მქონდა აფორამატრასებზე. ვიდრე ეკანერტრეცების გზას დაჯადგებოდი, ორი აბი ტოპიელი გადაყვლამე. ნა-შუადღევს ოთხი საათი იქნებოდა. პარკის პორტალიან დაეამუბრულე და მანქანა ტროტურაზე შევაყენე. ქუმბარო-ლი იყო, პარკში შევედი და მცირე ყოყმანის შემდეგ ივი-ლიქს გავუყვი. ჯერ კიდევ აბების ზემოქმედების ქვეშ

ვიყავი. მოხრეშული ბილიკი ზვეთი მიდიოდა, ავა-იქ სა-ფურტური მხედებოდა, პარკი გაველურებული იყო, შად-რენები ხაყს დაეფარა, თა-კი ჯუნგლებში გვგონებო-და, ველოდან წარმოუდგე-ნელი რაოდენობით იდგნენ ბაღის გნომები: მარტო, წყვილ-წყვილად, ოჯახებად და ვაჭვლებად, ძარიწფური, მომღმარი, თეთრწვერიანი იდიოტება, ისინი ჩიტბოიით ხეებზეც კი ისხდნენ. რაც უფრო ღრმად შევდიოდი პარკში, მათ უფრო დიდი გნომები მხედებოდა. დიდე-ბი, ბოროტახაზიანები, მათ შორის ქალებიც ვერცნენ. ისინი ვაცებზე ბევრად დიდე-ბი იყვნენ და საბინე დიდ-თავიან ჯუჯებს მჯავდნენ. მენქენებოდა, თითქოს გნო-მები მომდევნ, ალყას გარ-ტყამენ, ამიტომ სულ უფრო სწრაფად მივდიოდი, ვიდრე დიდ წიფელთან მოუხუცევიდი და პირდაპირ ულიცის რეი-ნასათი მელავებში წაფარ-

მატყარი ნინო ჟღალი

დებოდი. თითქოს კედელს შევეჯახე, წესიერად ვერც გა-იციე, რა მოხდა, მე მგონი, ეს პირადი მცველი იყო, დაჩრ-ვინო გზა უფრო მიმართედნენ, ვიდრე მივდიოდი. კარში მეორე მცველი იდგა — კიდევ უფრო ვეხმა, მთელ ლიბს აეხებოდა — ჩემმა მცველმა ხელიდან ხელიმ გადავიცა მას ჩემი თავი, ვესტიბოლში შემართინ, ერთი დაბინაზი გა-ვიართ, სადაც ბუზარში, მე მგონი, მთელი ხე იწყოდა, და ბოლოს საღონში, ან, თუ გნებავთ, კამბინტში შევედი. აქ ხელი მქრეს და ტყავის საფარბლები ჩამავდნენ. გაოცე-ბულმა მიმოხუცედი. მრეები და ზურგი მტკიოდა. ორივე მცველი ჩემს წინ საეარბლებში მოთავსდა. ორივეს თავი გადაეპარა, სახეები გამოშწვარი თიხას მიუყვავდა. წერი-ლი თვლები და მაღალი ფერმალები ქქრდათ. საველ-დაგულად იდგნენ ჩაცმულა: ნატყრალური აბრეშუმები, მუქი ლურჯი კოსტუმები, აბრეშუმისაგან პალსტრუბები, ფხისხაცემელი კი — როგორც მტანგასტება. კოლესტივიით

გამოყურებოდნენ, თუცა სინამდვილეში არც ისე დიდები იყვნენ. თავი დაეუფრე. არანაირი რეაქცია. გარშემო მომოვიხედე. ხით მოპირკეთებულ კედლებზე უამრავი ფოტო გაეკრათ, ისინი მშალერითი ფარავდენი მთელ ზედაპირს შავით, რომელიც ყოველთვის ახლავს თან გონების უფიქარ განაბლებას, მივხედი, რომ ეს ფოტოები ბუნის სურათებია, ყველა ფოტოდან ის მიყურებდა. მხოლოდ ამის შემდეგ გათარიე მოპირდახორც კედელთან მოკის უხამსი შედევრის შავიველი დაფნა, ანუ ცრუ-მონიკა ამჯერად პრინციპში ჩაშისხმული, ხელებით ზევით სწევდა ძუძუებს. იმ ნამსევე ორმაგი კარი გაიღო და მესამე მცველმა, კედელ უფრო მშლავრმა და აბრეშუმისამ, ხელოთ მიმოიჭანა რაღაც არსება: მოკუხული, დანაოჭებულა ჯუჯა ზომით ოთხი წლის ბავშვი არ აღემატებოდა. მახინჯ სხეულზე სასაცილო შავი კაბა ეცვა ღრმა დეკორაციით, რომელსაც მოვლავარ საფირონი ამშვენებდა.

— მე მონიკა მტაიერმანი ვარ, — განაცხადდა არასებამ ფეხზე აფეციკი.
 — მტკრე ვახლავართ, აფეკიკო ვანი.
 — აბა, ესე იგი, აფეკიკატა, — განავრძო დიდთავა ციცვლა არსებამ. ყველაზე საშიშრელი ეს ხმა იყო, თითქოს მასი სხეულთან სხვა ადამიანი — ქალი — მეღამარაკებოდა. — რა გნებავთ?

მცველა, რომელსაც ჯუჯა ხელში ეჭირა, გაუნძრევლად იდგა.

— მონიკა
 — ქალბატონო მტაიერმანი, — შიშისნორა ჯუჯამ და კაბაზე მოიკიდა ხელი, — დოროსიანაა. ელდებტურია, არა? — მის ხმაში მშვიდი, ოდნავ დაძმარევი ნოტები ისმოდა.

— ქალბატონო მტაიერმანი, დაფნას თქვენთან დაბრუნება აღარ სურს.
 — ამის სათქმელად მოხდებოდა?
 — ფიას.
 ძველია იმის თქმა, როგორ აღძვეა ჩემი სიტყვები.
 — ვისკი გნებავთ? — მკითხა.
 — სიამოვნებით.

თუცა არავითარი ნიშანი არ მოეცა, კარი ისევ გაიღო და მხოლოდ თავგადაბარულმა მცველმა ვისკი და ყინული შემოიტანა.
 — სუფთა გნებავთ?
 — ვინუღით.

მცველმა დაასხა, მაგრამ ოთახიდან აღარ გასულა პირველი ორიც ფეხზე წამოდგა.

— როგორ მოგონით ჩემი შახურები, აფეკიკატო? — მკითხა ჯუჯამ. მცველმა, რომელსაც იგი ხელში ეჭირა, ვისკის ქიქა ტურბთან მიუტანა.
 — ძალიან შთამბეჭდავები არიანი!
 — დიას, მაგრამ ძალიან ჩლუნგები, — მიხანუსხა მან. — უხბეკები არიანი. რუსებმა სადღაც ცენტრალურ ახაში გამოაჩინეს და ნითელ არნიშა გავჩავენს, მეერ გერმანელებს ჩაუცვივდნენ ტყვედ, და რადგან ნატოსტი ანთროპოლოგები საბოლოოდ ვერ შეთანხმდნენ მათ რასობრივ კლასიფიკაციას და ნითელ არნიშინი, ცოცხლები მოტყუეს. მამამ ისინი რასობრივი პრობლემატის ინსტიტუტში იყიდა. როგორც უსარგებლო ნაგავი. მე უხბეკებს ვუ-

ძახი, რადგან ის ტყვეა ძალიან მომონს. გნომები ნახეთ, აფეკიკატო?

ოფლი ღვარად ჩამომდოდა სახეზე. ოთახში ზემეტკად ცხელიოდა.

— მთელი არშია გყოლიათ, ქალბატონო მტაიერმანი!
 — ხანდახან გნომებს შორის ედგები და კაციმთელი ვერ მაშინებს. გაგიმარჯოთ!

— უხბეკმა, რომელსაც მონიკა ეჭირა, ისევ მოუტანა ქიქა ტურბთან.

— გაგიმარჯოთ, ქალბატონო მტაიერმანი!

— დაფეციკი, აფეკიკატო მტკრე, — მიბრძანა მონიკამ. ისევ დაეუწყო ტყავის სავარძელში. „უხბეკს“ ჯუჯა ხელიდან არ გაუშვია, ისე გაჭრდა ჩემს წინ.

— ესე იგი, დაფნა აღარ დაბრუნდება, — თქვა მონიკამ, — ისევ ვიყოფი, რომ ერთ მშვენიერ დღეს დაეკარგავი. — უხანამაზარი, მელოტა თავი ჩაქინდრა, თვალბეზე ცრემლი მოადგა.

სანამ ხმის ამოღება მოვასწარი, „უხბეკმა“ ჯუჯა კალთში ჩამისხა, მისი ვისკი მომჭრება, მერე სამ დანარჩენთან ერთად მუხლებზე დაეშვა ფანჯრის წინ. სანქრონულად დაიარტყეს მუხლები იატაკს და მძლავრი გაეგები აიშვირეს. თავს უსუსურად ვგრძნობდი.

— ლოკულობენ. დღემი ხუთჯერ ასე აკეთებენ. მე კი კარადგაზე მსვამენ. — თქვა მონიკამ და ისევ მიბრძანა: — ვისკი!

ქიქა ტურბთან მივუტანე.

— რა ღამისა შიან-ოლმინიელი, არა? — მკითხა ყოველგვარი გადასჯის გარეშე და ვისკი ბოლომდე გადაკრა.

— აბა, რა, — ვთქვი და ცარიელი ქიქა ხალჩაზე დაფეციკი ქალბატონი მტაიერმანი კინალამ კალთიდან ჩამომივარდა.

— სისუფლესა, — მიხიხრა მან აბრეხილი ხმით, — ბენო ვულვარული შექალთიანა, მე კი ყოველთვის ასეთები მიცვარდები. იმატომ, რომ დაფნას ასეთები მოსწონს.

ჩემს კალთში მჯდომ ქალს ისე ვგრძნობდი, როგორც პატარა ჩორბს.

— დაფნას ჩემი სახელი იმიტომ მიეცეო, რომ ჩემს მამაკურად ეცხოვრა ასეთი ცხოვრებით. ის ეცეთებინა, რაც მე არ შემიძლია. მის აფელზე მეც აბე მოვქცეოდი — ვისთანაც მომხედებოდა, იმასთან დაფნავებოდი. მასთან გეჩინათ? — მკითხა უცებ ცივი ტონით.

— არა, ქალბატონო მტაიერმანი.

— შორით ლოცვას! — ისევ გასცა ბრძანება.

„უხბეკები“ ფეხზე წამოდგნენ. ერთმა ჯუჯა ისევ ხელში აიყვანა. მეც აფეციკი, ვისკის ქიქა ისევ ხელში მეჭირა. დაავლება შევასრულე, დამწვიალობის დრო მოეფიდა.

— დაფეციკო, აფეკიკატო.

დაეგმორჩულე. „უხბეკის“ ხელზე მჯდომი ზევიდან ქვევით მიყურებდა. მის თვალბაში მუქარა ამოვიციხებ. პატარა მახინჯ სხეულში გამოშწყედილი, ის საკუთარ თავს მხოლოდ თვალბაში და ხმით გამოიხატავდა.

— დანა, — თქვა მან.

ერთ-ერთმა „უხბეკმა“ დანა მამწოდა.

— უხბეკებო, — ბრძანა.

„უხბეკმა“ კედელთან მჯდვანა. მან მშვიდად, მეთოდურად დაიწყო ფოტოების ქრია, თითქოს ოპერაციას აკუ-

თებდა, ქრიადა მომღიმიარ ბერის, ბერის, რომელიც ქაძს, ბერის, რომელიც ზის, ბერის, რომელიც ფგას... ქრიადა ჩაფრთხილად, მისიარად, სახეგებრწყინებულ, ფრიაკში, სმოკინგში, ტოკის კოსტუმში გამოწყობილ ბერის... ქრიადა, ქრიადა, ანაკუნებდა ბერის მოფარეკავს ფრიაში, საცურაო ტრუსებში და უტრანსებში, სამასკარადო კოსტუმში, ჩოგბურთის ჩოგნი ხელში, პიჯამაში... ჩვენი უკან ვიხედით, ვახას ვეთომობით, „უზბეკები“ ვარს შემომხვეოდნენ, ვისაც მონიკა ხელში ეჭირა, კაბინეტის ვაჟთრფეთურ სიტყვები წრეებს არტყამდა, იატაკი კი ნელ-ნელა იფრთხებოდა ფრიადი ნაკუნებით. როდესაც არც ერთი სურათით შევღობა აღარ დარჩა, ყველა ძველ ადგილს გაუბრუნდა, თიბჯოს არაფერაც არ მომხდარყოფს. ვუჯადა ისევ მე მომასწავლა. ავადმყოფი ბავშვის მამასავით ვიკვიტე.

— კარგია, განტვირთვა — თქვა მონიკამ მშვიდად, — ახლა დავფხას შეურთლა ნაფიქრს. მე ვიზრუნებ, რომ იქნის გახდეს, რაც ყოველთვის იყო.

ვუჯადა თავი მოაბრუნა და ქვეყდან წვეთი ამოხმედა. მომასწავლა, რომ მე ვარ ვუჯა, და არა ის.

— კოლერის მოკაქება გადავიცი, — მითხრა მან, — აქ ზნორად მიდიოდა. ზოგჯერ ებრაზობდი, რომ ყველაფერს თავისებურად აკეთებდა, ნივთს მთლიანზე ვებრებოდი და ნივთებს ვესროდი. მაგრამ მაინც თავისი გააკონდა. ახლაც უძღვება ჩვენს სავეყებას. ციხიდან. ის, რომ ელექტრონიკის და ოპტიკის ნარმოებიდან ტანსაცმლისადავად იარაღის, საზღუდო დანადგარების, მორტარების და მალბეცების ნარმოებზე გადავიცი, მისი დამსახურებაა. ახა ლუგვეციც რა შეუღობა? ან მე? შემომხედეთ!

ვუჯადა დაფიქრდა.

— სულ კავებზე ვფიქრობ — თქვა ბოლნის მის ხმაში სიბუფელი იხმოდა, რომელიც სპატარ არსება საყუთარ თავის მიმართ გრძობდა, — ნაფიქრ — ზრძანა მან.

„უზბეკმა“ ხელში აიფხვა.

— დიოქ, აფოკატო მშებ, — თქვა მან, ახლა ხმაში ისევ მშვიდი, დამცანადა ინტონაციები გამოვრია.

ორმადე კარი ფართოდ გაიღო, „უზბეკმა“ მონიკა გაიყვანა. კარი ისევ დაიხურა. იმ ორს პირისპირ დაჯირი, აქ რომ შემომხიარის. ჩემს საყარებელს მოუახლოვდნენ. ერთმა ჭკეს გამომტაცა ხელიდან, ნამოვლამა მინდოდა, მაგრამ მეორე მხარზე დასწვდა, მეორე სახეში შემსხვის ვისკის ნარჩენები. ყრული უკვე გამძნარიყო. აწნიეს, კაბინეტიდან გამოტანეს, ვესტნიბოლი, პარკი გამატარეს, ტოკიარი გააღეს და ტროტუარზე მოიხსროლეს. ჩემს „პორშეს“ ვჯერდები მოვადანე ზღარაბნი. იქვე მოსტვირწნი ხნიერმა ცოლქქანმა გაკვირვებით შემომხედა ვერ მე და მეორე „უზბეკებს“, რომლებიც გატრიალდნენ და პარკში გაფრთხილდნენ.

— გასტარბიბიტრები არიან, — აფრთხილ მე, მეორე საყარბიბი ტალღით ავიღე, რომელიც მოდივდნენ შუშის სანმენდის ქვეშ ამოუზარა. თურმე პორტალიან მანქანის გაქრება აკრახლული იყო.

ანგარიში ერთი ანგარიშის შესახებ: მონიკა შტაფერ-მანთან ჩემი ვიზიტის შესახებ დღის ჩვეულებების საცემონოვ განთქმულ გაზუბით სტატია გამოქვეყნდა: იგი ყრუენული მწიწლების ემისორგერის, „ტრიბოს“ სააქციო საზოგადოების რწმუნებულის კლემსე ვუთუნოდა, კომუნია-

კე დაახლოებით შემდეგი შინაარსის იყო პორტრეტი, რომელიც ამ ათი წლის წინათ მივიღევის ჩვენს საზოგადოებას კოტე დაზრვის ერთ-ერთი პასპონიდან და რომელიც ქალბის თავისი სკანდალურა ტვეით აფორიატებდა, სულაც არ არის მონიკა შტაფერ-მან. იგი უზრიალად „ტრიბოს“ ფაზიკურად უძღურეი შემქნებლის თანხმობის სარგებლობდა და საყუთარ თავს მონიკა შტაფერ-მანად ასაღებდა. სანამდეღელიც კი ეს 09.09.1930-ში დაბადებული დაფხა მიუღერია, მასწავლებელი ქალის, ერნესტის მიუღერის (მანწვეუ, ბერნის კანტონი) უკანონო ქალიშვილი, რომელიც 02.12.1942-ში ვარდიაიყვალა. მამა კი 25.03.1955-ში ბოკალუო აფოლუ ვინტერია, აფილოზორეი უნივერსიტეტის ექსპროფინარული პრიფესორი. ამ ინფორმაციამ ზუსტად ისეთი სანამდეღა გამოიწვია, ეტის-პურტერის რომ სურდა. ადრე ლამაზიერ პირსა სასტუდო ვახდა, დატლურად აღწერეს „პროპორტორბოვში“ მომხდარი მხეზიც. კედროლიმ განაცხადა, რომ ბერის უკვე მათი თვება სასტუროში ცხოვრების ვულა არ გადაუხედა, მას, პედროლს, იქვედ ჰქონდა, რომ ბერის მადეარად მონიკა გადახედა, მაგრამ ახლა, როდესაც გაიქრეა, რომ მონიკა სულაც არაა მონიკა, აღარ იყის, რა იღრნის, რადგან დაფხაც და ბერის უკალოვად გაქრნენ. ტერილისტების ჩვენსა მიუღერდნენ, რადგან ემისორგერმა უთხრა, რომ მე ნამდეღედი მონიკა მოიხიხებდი. აღწე ფროლედ ქუღოშითს იტვირებდა მათ, მაგრამ რამდეღედი რკობრტორბის მარც შემოაღწია. პირდაპირ მასელებს თავს ვაწმედებდი, ვერნალისტებს ლინმარდთან ეცხადებდი, ვერ-თხვევით კუსსაფერის სახელა ნამოვცდა, რომელიც პედროლის არ უსტყებია, ზანდა რეფიშიმ გაქანდა, მაგრამ დაავტანეს: ახალა „მაზერატის“ გამოცდისას აფფოღისა მოხდა, თავად თავის მანქანასთან ერთად ჰაერში აფარდა და ნაწილებად დაიშალა. მაშინ რეპორტორბი ისევ ჩვენს ტალღში დაბრუნდნენ, ამჯერად „კონ-რეტის“ შემოარტყენს აფცა, ვანგერმტუცევედ ბეფტომობილების კოლონიები იფცა, მაგრამ პარკში არავინ არ მუშევის, აღარაფერის ვაბმბო ვილაზე. ერთი თავხეულადელებული ტურნალისტრი დაბნელებდა დაელოდა და ყველაწარი არსებული ტექნიკით აღწურერილი ღობეზე გადაეჭრა, დილით კი პარკის პორტალიის წინ, წუმწეში მოუდა ვონს, აღარც ტანის დასმის ტერწა და აფარც ტექნიკა. თან არც ეს ასეყოდა, რა მოხდა. მეორე ლამეს სკანდალური რეპორტაგის გავეთვბის იმეფებდა ერთად შემოფიქრისავე ბოლო მიღოდა: ქარმა სულ ჩამოყარა ხეებიდან ეანგისაფერი, ნიოლუ და ყვირელი ვოთლები, ქუქები სულ ტოტებით და ფოთლებით იყო მოფენილი, მეორე ნიშმა დაწყო, მეორე — თოღლი, მეორე — ასეც ნიშმა, ქუქები ტვლებმა ნალეკა, ამ ტვლებში აბუზული იფცა მარტოვლე რეპორტორი. მაგრამ სკანდალმა მიოღად პრწესა კი არ აფორიატა, ფანტაზის მისცა ბოძეი. ქალაკსში საოცარი ხმები დაფიქოდა, მე მათ ყრადღელებს არ ვაქცევდი, რადგან ჩემს პრწილებში ფფრა მადარეფებდა. კარემატები ერთმოიორის მიყოლებით მწეფებდნენ, ქალაკსში მოგზაურობა მაიალდა, ვანკრონიების პროცესი სხვას ვრცო, გადავასახადო სანამხერის არ მოვეწონე. იმეფრამოციემ დაბეიტე რაღაფდა, კოლერის ავანს შემომეზარცა, იმ მარაფონდეფით დაწმეზარა, სტარტი სპრინტერის სწმქართი რომ აწილ; ჩემსა და ნარმატებულ

სადავოკატო პრაქტიკას შორის თვალწინდენელი დისბან-
ცია გადაიჭლო. იღზე ფროიდემ ახალი სამსახურის
ძებნა დაიწყო. გადავწყვიტე, მისთვის პასუხი მომივბოცა.

იღზე მისაღებში უფდა საბუქედ მანქანას. კლავიატურ-
რატზე პატარა სარკე ეყო და ტურბოზე სინტონიფერ პო-
მადას ისვამდა. ჯერ კიდევ გუშინ თბიში ჭალისფერი
პქინდი, ახლა კი ისე შავად შეეღება, რომ მომწვანო გა-
დაპკარავდა. შვილის ზუთი ნუთი იყო.

— მითვალთვალვით, ბატონო ადვოკატო. — აღ-
მყოფად იღზე. თან იღებებოდა.

— რა ჩემი ბრალია, რომ ასე მხამაღლა ლაპარაკობ
ტელეფონით და სხვა ადგილს არ ერებო, — თავი ვიპარ-
თლე მე.

— ყველა ადამიანს აქვს ნიადაგის მოსინჯვის უფლე-
ბა, — მიპასუხა, როდესაც თვალების ღებვას მორჩა. — ნუ
გვიჩინათ, ასეთ მომენტში, როდესაც ამდენი საფუშო
გაქვით, არ მიგატოვებო.

— რა სამუშაო? — გულწრფელად გამოკვირდა.

იღზემ თვლიდან არაფერი მიპასუხა, მაგიაზე სახე-
მოდ შემოვიღო სავსე ჩანთა და პომადი და ხარკე შეინახა.

— ბატონო დოქტორო, — დაიწყო მან, — გარეგნუ-
ლად უყნობა და გულუბრყვილო ხარის, ადვოკატი ასე
არ უნდა გამოიფრებოდეს. ადვოკატებს კარგად ეიცნობ,
ისინი ნდობას ინეცვენ, ან ზღლოებენებს ჰგვანან, მაგალი-
თად, პიანისტებს, როლინდ ფრკა არ აცვიოთ. თქვენ კი, ბა-
ტონო დოქტორო...

— რიბი თქმა გინდათ? — გაეწვეტიტინე სიტყვა.

— იმის თქმა მინდა, რომ გარწმუნობას მოუხედავად
გვერდინი არაზნადა ხართ. ადვოკატს არ შეგებართ, მაგ-
რამ ადვოკატი ხართ. და უდაზნაულო კანტონის საბჭოს
მრწელით ციხიდან გამოუსვანა გინდათ.

— იღზე, რას ჩამახათ!

— რატომ აიღო მაშინ კოლერისგან 15000-ის ჩეკი?
ენა ჩამივარდა.

— საიდან აცით? — დავიკვირე ბოლოს.

— დროდადრო ზომ მინივს თქვენი მავდის დალაგება.
— ისინიდან ვასუსხად, — იქ ისეთი ქაოსია! თქვენ კიდევ
მიყვართ.

ცხვირსახაბვი თვალმებთან მიიტანა.

— თქვენი ეს გამოფიქვით. გაააოვიუსუფლებთ ზეგის კე-
თილ კოლერს, მე არ მიგატოვებო. ლიანასავით შემოგვხ-
ვევით გარშემო. ერთად გველაფერი გამოვიგვია.

— მართლა გგონიათ, რომ მოხვები დაწინაშევი
არაა? — გამოკვირდა მე.

იღზე ფროიდემ თავისი რესპექტაბელური სისახისის მო-
სუბედავად ნარნადა ნამადგა ფეხზე და ჩაბთა მხარზე
გადაკოვდა.

— ეგ მოელმა ქალაქმა იცის, — მიპასუხა მტკიცედ, —
ისიც გველამ იცის, ვინაა ნამდვილი მკვლელო.

— ეს უკვე საინტერესოა, — ვთქვი და უცებ გამაქ-
რულია.

— დოქტორი ბენი. ის ხომ შევიცარიის ჩემპიონი იყო
პოსტსულტადან სროლაში. ეგ ყველა გვახუთი წერი.

ცოტა მოვიგინებოთ „თავტრალურში“ ნავეთ, მოკვან
ერთად უნდა მესაძილა. მოკმა თითონ დამპაბავა —
ასეთი ძუნწი ადამიანისგან წარმოუდგენელი საქციელი

იყო. მეც დაეთანხმები, თუმცა ეიცოდი, რომ მოკი მხო-
ლად მაშინ პატივებს, თუ დარწმუნებულია, რომ უარს
ეტყვიან. მაგრამ მინდოდა შევჭმინებინა, მართლმად თუ
არა, რომ მოკი ვინტერის მკვლელობის შემდეგ იმის მავი-
დასთან ზას ხოლმე. მართალი გამოდგა. მოკი მხიარუ-
ლად მომსალამა, მაგრამ დაუფიქრმა ვერ მოვხანარო, რომ
პოლიციის უფროსაც შემოგვეერთდა. გამოირკვა, რომ
შეხვედრას მისი ინვიტაციით შედგა, და ზარგებოც მან
აიღო მათგან თავზე. პოლიციის უფროსმა ღვიძლის ფრკა-
ფელებიანი სუბი, ხორცი „ა ლა როსინი“, როსტი და ღლე-
ბილი შეუკვლია. გარდა ამისა, ერთი ზოთილ შამპინტნივ
მოატანინა, როგორც თქვა, ვინტერის ხსენვის პატივსა-
ცემად, ცხონებული დიდი მოლაგებე კი იყო, მაგრამ საუკე-
თესო მესამელიც გახლდათო. გესამომეგებოდა, ისე ტმა-
დათო. მესამელიც მიზეხდე. მოკი წარამარა შემწეარ
ხორცს და პირებს იმატებდა პატარა პორმულეზიანი მავი-
დადამ. მოკმა სულ ტყვილად მოხსინა ხანძარი აპარატი,
რათა მასათვის არაფერს არ შეეშალა ხელი ქამში — ისე-
დაც უხმოდ ეხსტებოდა. ზოლისა პოლიციის უფროსმა შო-
კოლადის მუქა შეუკვითა და მე ჩემი და იღზე ფროიდეს
საუბრის მიწაარსი გადავეცი.

— ვერც კი წარმოადგინე, შეტ, რამდენად მართალია
ეს კაბიანი უნიფორმი, თქვენითან მდენის მოვალეობებს
რომ ასრულებს. ეგ ქორი ციხიდან გავრცელდა. დირექ-
ტორი და დაცვა ერთხმად ამტკიცებენ, შეუძლებელია,
მკვლელი კოლერი იფოსო. როგორ მოახერხა ეს იმ მებერ-
მა თაღლითმა — წარმოადგენა არ გამოწინა. მაგრამ უაზ-
რობა თუ ერთხმად დაიჯერა ვინმე, ცოტა ხანში სხვებიც
დაიჯერებენ. თოვლის ზეაფიქრითაა — შითად სულ უფრო
და უფრო მეტი ხანა ჩამოვდა, ვეღაფერი კი იმით დამ-
თავრებდა, რომ მკვლელობათა გამოთიბის კომიტეტიც
დაიჯერებდა. მართალია, ეგ თქვენი არ ვტყებოდა, მაგრამ თა-
ნამწრომლებს პურენი არ უფიქრო, და მთელ გუნდს ძალი-
ან გატხარდებდა, თუ აღმონდებდა, რომ კოლერი შეეცდომით
დააპატიმრეს. რაც შეეებდა სხვა პოლიციელებს, მათ კო-
მიტეტისმა შურით, და მთელი პოლიცია რომ ავილით, იგი,
თავის მხრივ, არასრულფასოვნების კომიტეტითი შემა-
წრობილ შეხანძრებსა და საზოგადოებრივი ტრანსპორ-
ტის მომსახურებლის უჯერებოდა. და, თუ, ზეაფ უკვე ვე-
ლარ გამაწვინე, ის მოსახლეობის ფართო ფეხებში ითრებდა,
მოსახლეობის ხომ ისედაც უხარია ყოველი ჩვენი შეეფი-
მა, განსაკუთრებით — ჩემი. ამასობაში მკვლეელი უცოლ-
ველ კრავად გადაიტვა. ამას იცის დააუმატეთ, რომ
თეთრონ მკვლელობამ უფადესი პოპულარობა მოიპოვა,
ვინტერის სიკვდილი ბერის აძლედა და ელეს, გოდლის
მმართველობა და საერთოდ კოლერის მთელი გარემოცვა
— პარლამენტარები, ეროვნული მრჩეველები, მთავრობის
მრჩეველები, კანტონის და ქალაქის საბჭოს მრწეველები და
რა ეციკი, კოდევი ვინ, გენერალური დირექტორები და უზარ-
ლოდ დირექტორები, შეეებდა და ბოსები — იემერლანის
აქტიურობას და მოსამართლეთა პრინციპულობას ცუდი
თვალით უფერებენ. მათ სურდათ, კოლერისთვის პირობი-
თი სისჯელი მისაჯათ, ან ფსიქოური აბილითვის ნიადაგ-
ზე საერთოდ გავრართლებინათ, თუმცა ეს მიწეზი სულად
არ შეეშლებოდა ხელს პოლიტიკაში. მოკელად, თუ კოლერს
გამაწროლებენ, ბერს ქრლიობას მიეცემა მალე.

მოკმა თქვენი გააჩნია და ხასმენი ახარატი მოივრო.

— თქვენ კოლერისგან უდნაური დავიღება მიიღეთ, ახლა კიდევ ეს სულელური ჭორები, რომ მკვლელები ბენოსა მხოლოდ იმიტომ, რომ საცობადი იმელები ჰქმნიონ იყო სროლიში. მაგრამ, იი, რა ეერ გამიგია, — რა უნდააბად იმალება ეს იდიოტია! — თქვა პოლერის უფროსის და თაქის მუსსა მოუბრუნდა, — ეს კი არ მამინის, კოლერის დავიღებ, ჭორები და ბენოს გაუჩინარება ერთმანეთთანა დაკავშირებულია.

— შეტვი ხაფანგში გაება, — თქვა მოკმა და ნახშირით დაანყო სუფრაზე სათავურში გაბმული ვარძის ხატევა ვარძის ცოცხალი თავით არ უშვებდა პირიდან ღორის ნაჭერს.

ცვლელზე, რემს ოფისში ღინარე დაეშკავე.

— აქ რაგორ აღმოჩნდით? — თავი იგი შევკავე მე.

— მისმინებლობა არა აქვს, — მიახსება ღინარეგმა და მავიდაზე მითითა. — ანგარიშება.

— თქვენც ასე ფაქრობთ, რომ კოლერი უდანაშაულება? — კუთხე გაბარებულა.

— არა მეგონია.

— მოკი ამბობს, რომ ხაფანგში გაებო.

— თქვენზეა დაშოკებული.

150 გვერდი ნერილი შრიფტით დანერილი. სტილი —

დექემის. პოპოთეტური კომპანაციების ბუნდოვან აღნერს მოვლადი, აქ კი მხოლოდ ფაქტები ჩამოყენდათ. იფლებად უცნობის ნაცვლად პრეგარმა იყო მითითებულ გვარი და სახელი. ანგარიშები სხვადასხვაგვარია გახლად. პირველ რიგში, მამინების ჩვენებები, რომლებს მოხბებლობა შეაგროვა. ახეთი ჩვენებები, როგორც წესი, ბევრ ნინაღმდებობს შეიცავს, მაგრამ აქ ნინაღმდებობები უბრალოდ გასაოცარი იყო! მავალითავე ერთი მომტის ქაღა ამბობს, რომ კოლერმა ვინტერის დაუყვარა "ქვემტროში", ქაღის თეთრფულის ფარმის პროკურისტი კი, რომელიც გვერდით მავდისასთა იჯდა (სოსოსი კი შემეშუფა!), ამტკიცებს, რომ კოლერი პროფესორს მავალზე: "გაგმირავთ, შეგობარო". მისებრ მომტემ თითქმის ნახს, რომ კოლერმა ვინტერს ბული ნახარაოვა. კიდევ ერთ ამბობდა, რომ გასროლის შემდეგ კოლერი მობრუნდა და აღმარებს შეუგება. აქვე თახვის ნახსი და ღინარეების მინარერი იყო; ქაერთოდ არ ვუფაფერ იქ!" და ასე გრძელდება თითქმის 50 გვერდი. იმპეტტური მონქ არ არსებობს. ვეფლა იმის ბუდებს, რისი დახაზება სურს ქვეკომბორად. მოვლენა მონქის ვარეთ კი არა, მის მივინთ თამაშებდა. იგი თავისებურად აღიქვამს ყველაფერს, მერე იმსახორებს, მესხორება კი თავისებურად გადაამუშავებს ნახსს. ნინაღმდებობა განსაკუთრებით ბევრი კიდევ იმიტომ იყო, რომ მომხმებლერმა პოლიციისგან განსხვავებით ვეფლა მონქე დაკაობა. და რაც მეტრა მონქე, მით, რა თქმა უნდა, ნინაღმდებობრივია მათი ჩვენებები. 50 გვერდზე შეტვი ერთმანეთის გამოჩინებაში მტკიცებუებით იყო სავე. თავად მკვლელობა წლისა და ათი თვის ნინათ მიხება. ფანტაზიას შეტვი არც სჭირდება — მესხორებაში ცვლილებები განხორციელდა, ამას ადამიანისათვის ჩვეული სისუბტე დაემატა — ხასურეული რეალობა დაგასაღოს, საკუთარი აზრი გამოთქვამს ვეფლაფრზე და ა. შ. შემდეგი 50 გვერდი მით ჩვენებებს ეკავა, ვინც

ნარმოადგინა, რომ მკვლელობის მონქე გახდა, თუშეცა სინამდვილელი იქ არ ყოფილა. მაგრამ მონქებლებმა საველდავალად გადაარჩია ასეთი ჩვენებები. ახლა ფოხტინებს ანგარიშზე ენახობ. მისი შეთობა მარტრეია. პირედაზარ სვამს კიბებებს, არაენი არ აქვეებს ყოფილებს, რადგან იგი ვეფლაფრემ ცხვირს ვოფს, სულ კიბებებს სვამს, ხშირად — უახროს. ბოლოსდაბოლოს ცალკეული ნანყვეტები ფოხტინების ტერნიზი ნელ-ნელა ღაგებდა, თუშეცა დიდი გაჭირვებით, რადგან მანამდე მარტრის უამრავი ულუფა გამოიარეს, მაგრამ საბოლოოდ მარტე იქნება მოზალური პანი, რომელიც მონქებლერის ნოტიერთი მონქის ჩვენებას აესებს და ამაგებებს. ასე მავალითად, ზოგერთად აღიკვეტება, რომ დოქტორი ბენო იმ საღამოს ავტორალურში იყო, ხხეები — რომ იგი ვინტერთან ერთად იჯდა კოლერის მუსსაზე, ერთში კი ასეც თქვა, ბენო კოლერს გაყვა უკან. დაბოლოს, ბარმუნმა ქაღა თქვა, რომ მკვლელობის შემდეგ ბენო ბარნი შემოვარდა, ხახარულისგან ხტოდა, ჭიქებს ამხხრეცვდა და გაიხიზადა: "ნახალადა, ჩააღაღადა!" გამომწვევად იქვეოდა, განახებადა, ახლა კი, ბოლოსდაბოლოს, ცრუს შეერთაოვი. იქ მყოფებმა იფერებს, რომ ბენო მონქეა მტკირმანს გულისხმობდა და მიუღიეს, ბენო კი მათ ქორწილში პიტყვებდა. ეს ყველაფერი "კად ამალელების" ბარნი ბედებოდა — ასე ამ ყარალების ბუდეს, რომელიც ტაძართან მტებარქობს, მაგარი სხსმულებს გამო უნოდეს. ბოლო დროს ბენო ხშირად დაიარებოდა იქ. ეს "ბოლო დრო" ითი ნელი გრძელდებოდა. იგი კარგი ოჯახიანი იყო. მტყუნხვლად განათლება ჰქონდა მიღებული, უნივერსიტეტის დაამთავრების შემდეგ ხარტობდა და მონქეში ნარმატებებს მიაღწია, ქვენისი უშიადრეს მემკვიდრეზე — მონქეა მტკირმანზე — დაინახა, მაგრამ ყუილედი ამის შემდეგ უტეც ნახორძეა. მიყვავდა. ხალხი გავრბოდა. ითვლებდა, რომ მონქემ საბოლოოდ უარი უთხრა. ამის შემდეგ რამდენჯერმე ითვხაურა სახლერგარეთ, რასაც ახალი ჭორები მოყვა იმის შესახებ, რომ ბენო თამაშობს. თავდაპირველად გაჭირვებით მარტე ინარჩუნებდა იქვე კონტაქტებს მდიდარ, ნარწინებულ ოჯახებთან, მერე კი ყველამ მოიკთვა გამოცხადდა. ბენი ინერციით აგრძელებდა ცხოვრებას, ბევრ ფულს ხარჯავდა, მერე ნელ-ნელა დაიწყო ნარწული სიმძებობის ნახუბის გაგიფეცა ყოფიდა ქველბურ აფერს, გრავიურებს, ერთხელ რამდენიმე უფრო შეული ბორბოც კი გაიფეცა. რამდენჯერმე სხვისი კუთვნილი ნივთებზე გაყავდა, მავალითად, სამკაულები, რის გამოც ერთმანედ ორი ხასამართლო პროცესი დაიწყო (შანიც-ოლიმპიელის ვალის საერთო თანხის დასახლებებისგან თავის შეფრცხვად, კატასტროფული, არარეალური ციფრი იყო, 20 მილიონს აღემატებოდა). უდნაურია, მაგრამ ფოხტინების მოცულების შედეგები უხსტად ენახებოდა იმას, რაც ცხონებულ ვინტერის მუსსაზე გავარკვეული ქვენების ვარდა, რასაკვირველია; ხშირი ვინტეტები სახლერგარეთა მენ-კლუბის კონტრესტზე, რომლებიც, როგორც აღმოჩნდა, საერთოდ არ შემდგარი, მაგრამ რომელთა მუსსაზე ვინტერი დეტალურად უყვებოდა ვეფლა, ჭორები, რომ იგი კახინით დადეს. ვინტეტი, რომ ვინტეტრები, მუდამ ვოეთარი ციტატები რომ ვერცა პირზე, სიმძებრებით დაიარებოდა "კად ამალელების" ბარნი, რო-

გორჯო კოთეტიბაძე "სადავოს დამპყრობლები". იქ გა-
მოყვანილნი, თვითრადიკალი კრიტიკოსების, რევალუცი-
ონების, ზენი ქალაქის ლიტერატურული კორიფეების
წინააღმდეგარბობა დასრულდა, რათა მათთან ერთად ჩვენი კულ-
ტურის სადავოები არ გაეშვა ხელიდან. ჩრდილოეთ მას კი
უღიომოდნენ, მაგრამ ზემო-ჩუბან დასკინოვანენ კიდევ
იხის გამო, რომ ვინტერის ნიდერლანდულ ბაიფერებთან
დასრობდა, ზურგზე უკან "მხარბავას" ეხსენებენ. უდავოა,
ნერდა ლინპარდა, თუ კოლერის ბრალს გამოვრცხავთ,
მკვლელები ბენო უნდა იყოს. ბენოს დაფინ ნამდვილი მო-
ნიკა ტკარა, მერე მისა და ვინტერის შორის რაღაც უსი-
ამოვნება მოხდა. სწორედ ამის შედეგად იყო დაფინს და ბე-
ნოს ურთიერთობის გაუარესება და ბენოს უკან-უკან წას-
ვლა. მტკივნეულის საქმოსთვის კრედიტს ვინ დაიმორუბე-
და, საკუთრივ ბენოს კი გარმოსავ აჩაფინ მისცემდა. აქ
რაღაცამ დასამთრია. ლინპარდის ვერსია ფაქტებს ეწინა-
აღმდეგობობდა. დაფინამ ბოი ბენო მას მერე მიატყდა, რად
ბენომ სცემდა. და მონიკაცამ მას მერე თქვა ბენოზე უარს,
რაც დაფინ თამამადან გავიდა. ვინტერისა და ლუდევიცის
იყო დენენ, რომ დაფინ ნამდვილი მონიკა არ იყო, და აღ-
ნაბთ, არა მხოლოდ მათ. არც ისე ადვილია, ერთმა ადამიან-
მა თავი სხვად გაასაღოს. ოფიციალურ პირთაგანაც ეცო-
დინებოდა ზოე-ზოგს. კოლერზე აღაჩაფერეს ვამბობ. მის
შესახებ ხომ თითონ მონიკამ მიიხრია? მოვლედ, ეს ამა-
თუ ბეგინმა იცოდა. მოკის მიერ წახსენებულ ხაზებში კი იმი-
ტომ ვაგებენ, რომ მიც ქვეყნობიერად გადამოხდა საყო-
ველითა რწმენა, კოლერი უფანამდელია, თუცა მან
აზრს არ ვიზიარებდი. უზარალო მეც ჩავერთ თამაშში,
რადგან კოლერს დავალებს შესრულებზე დაეთანხმები.
და თუ კოლერი მკვლელობა არაა, სხვა კანდიდატურა უნდა
ვუძებნოთ. თუ კერძო პრეტენსია არ მოუღვას, მაშინ
მკვლელები კასოსაა, თუ კასოსი არა, მაშინ კასკა შესა-
ძლებელია. ცეცხლ ციხის აღმშენებლებთან კი არ გავარჯელა
ქორი კოლერის უფანამდელის შესახებ, არამედ მე
თითონ ვარ ამაში დამნაშავე? მაგრამ საიდან გავიყო ცი-
ხის უფროსმა, რა დავალება მომცა კოლერმა? მოხერხა
მოსამინა ჩვენი საუბარი, გარდა ამისა კნულელები, ილერი,
ფორდერი, კოლერის პირდაი დაფინი, ივენი სავთის
კურხმა რამდენიმე ოქრისტი, და არა თქმა უნდა, ლინპარ-
და. კიდევ აღზე ფროიდე. კოლერის დავალება აღბათ დი-
და ხანია ვნადიდებელი თემს გახდა ქალაქის ქორიკანე-
ბისთვის, და მოუხდებოდა იხისა, პირადად მე დარწმუნე-
ბული ვიყავი, რომ კოლერმა მკვლელობა ინტერესის გამო
ჩადგინა, გამართება სულ ფურის შორს მიყვარება მის-
კამ. ამაში ხომ არ იყო მიზნად დავალების ასრუ? ჩემს ხელით
რაღაც ჩემი გონებისთვის მიუნდომილი მაქონდა ვიღობი
კუთლებოდა. გამოშვალ მეგობარობაში ვიყავი. ხელო-
ნებ ლინპარდი განხურო მუშაობისთვის ფულს მომ-
თხოვის. ფულის ერთადერთი მხარი კი კოლერია. ენე იგი,
მუშაობა უნდა განეგარდო. ყველაფრის მიუხედავად,
მაქვს რამიმე გამოსავალი? ერთი აზრი მომივიდა და თავში —
ჩემს ყოველ შეფხ, მტუნი-ლოიპინს უნდა შეეხებოდა და მო-
ვლდებოდა. მერე გადავწყვიტე, არ დღის-მეოცი. აღარც
ანგარიშებს მივარჯედი კოლერს. მოხედენ, რაც უნდახდებოდეს.
ცოტა ხანში კი კიდევ უფრო მტკიცედ მივიღე ეს გადა-
წყვილება. 1966 წლის 1 დეკემბრის დაშეს, დაახლოებით

12 საათზე სავსე გამომეხდა. ზუსტად მახსოვს, რადგან
იქ ღამის წყევლობა მიხი ბუდი — და ჩემივე. მესამედ ვკით-
ხელობდი ანგარიშს, როდესაც ბენომ ოფისის კარი შე-
მოღვიჯა — აუბორბო ხომ ადრე მას ეტყუებოდა, რომ
გორჯო მის საწერი მაგიდა, რომელთანაც ახლა მე ვიჯდები.
ბენო მაღალი, ძლიერი მამაკაცი გახლდათ, გრძელი შავი
თმა ისე შერნდა გადავარცხნილი, რომ გამომეტყულებოდა
კეფა დაეფარა. პარბაციით მომიახლოვდა. რალაქმირად
მოვრეკანი იყო, გვარებოდათ, მისი ჩონჩხი ამხელა წო-
ნის ტარებისთვის არ იყო გათვალისწინებული. ხელეთი,
რომელზეც მასიურ ხელურთან შედარებით პატარა, თით-
ქმის ბავშვური ჩანდა, მაგიდას დაჯდნომ და ვიქტორ შე-
მოხებდა. ამაკრად წასვლი იყო და გულიანამაქრებულად
უსთაურე. საერთოდ ის სახურავს მიეყრდნო, ბენოს შავი
კოსტივში სიძველისგან აღავ-ალავ ამირალებულყო.
— დოქტორ ბენო, სად დაეკარგეთ? პრესა გამწარებუ-
ლი გაერთო!
— რა თქვენი საქმეა, სად ვარ? — ახრიალდა ბენო, — შებ,
ნუ წამოიწყებ პროცესს ჩემს წინააღმდეგ, გემუდარებით!
— რა პროცესი, დოქტორ ბენო?
— რომელსაც ჩემს წინააღმდეგ ამზადებთ. — მისასუ-
ხა ჩახსენილი ხშირ.
თავი ვავაქციე.
— არავინ არ აპირებს პროცესის წამოწყებას.
— ტყუილი! — იყვარა მან. — თქვენი ლინპარდი, ფან-
ტერი, მომხმელებრი, ფოხტინივი დამაშვენეთო პრესა. მო-
მიქსითი იცით, რომ ვინტერის მოსაკლავად მიზუნი
მქონდა.
— მაგრამ ის ხომ კოლერმა მოკლა, — მიუფხე მე.
— თქვენ თითონვე ხომ აღარ გჯერდამ მაგისა, — ცი-
ტებანივით აკანკალებდა.
— პირიქით, ცხ სახეებით ცხაჯია, — ცვაფე მისი დამ-
შვიფება.
ბენომ შემომხედა და შუბლი ქუჭქანი ცხვირასახოცით
შეიმწარლა.
— პროცესს დაინებთ, — თქვა ჩუმად, — დავიღებუ-
ნ. რას ამბობთ, დოქტორ ბენო...
იგი პარბაციით ნადიდა კარისკენ, ნელა გამოიღო და გა-
ვიდა, ისე, რომ წედაც აღარ შემოუხედავის მუბთვას.

ალბომ: ისევ შემომავლეს ხელი. ნამდვილად ბედნიერ-
რამა ახერხად მის ლაკის სახით დამომხედა. და კიდევ
ერთი ტიპის, რომელიც ლაკიმ მარკოხის სახელით გამაც-
ნო (როდესაც ნერა დაფინედ, იმ სახედასწერი თამაშს გა-
ვერდებ, რომლის უშუალო მოწამილედ ვიყავი ადრე. ახლა
შემიძლია, ყველაფერს თავისი სახელი ვწოდებ. დამწამა-
ვეთა შორის აღმოვჩნდი და მეც დამწამებე გაუბდი. ეჭვი
არ მებარება, რომ ეს აღიარება გაგახარებთ, ბატონო
პროკურორი, მაგრამ ერთი შენიშვნა უნდა დაუკრათ:
ჩემს თვალში თქვენც და მთელი საზოგადოებაც დამწამა-
ვეთა სახეაროს ეკუთვნიან, დიას, თქვენც და ის საზოგა-
დოებაც, რომელსაც თქვენ წარმოადგენთ სამსახურეო-
რივი მუკამირებოდიან გამომხმინარე, და არა მარტო ლა-
კის და მარკოხი). რაც შეეხება ამ ადამიანისმიგვარ არსე-
ბას, ის ნიქმეტლედან გამოვჯეხებოდა. თავისი პაპობლე-
ტი "იავუარით". პირი ვერტამაძე, მანერები ისეთი, თით-

ქოს მიაღწიო ხარისხის საბინო ვაჭრობა. საღამოს ცხრა საათი იქნებოდა, კვირადღე (ამ სტრატეგიებს 1958 წლის ივნისის ბოლოს ვენერ — ვედლოვო, რამენარდა მოგაგონებოდა ჩემი ჩანაწერები). ვართ საბინოდა წინა და და ქუჩა. ქვედა სართულიდან ფსალმუნების გუგუნო ისმოდა. ლაკი დარტყვით იმნიჭიდა უღვამს და ეტყობა, ნერ-ვულადა: ვუღელ შენივდება, თვალში ჩაფიცრებული ჰქონდა, რაც მასთვის ადრე არ შეგინიშნავდა. ლაკი აქი-რად რადაცაზე დაძაბულად ფიცრობდა. ორგენს ლაბადა ვცემა, მაგრამ რატომღაც მინარღები იყენებ.

— ალიბი გვჭირდება, — როგორც იქნა, ამოღერდა ლაკი. — მე და მარკოზს, ბოლო ორი საათისთვის. მარკოზმა გულსამარყველად განიღობა.
— მანამდე?
— მანამდე მაგარი ალიბი გვაქვს, — მითხრა ლაკიმ და თვალის თვალში გაიყარა. — გიხელსა და მადღენთან ერთად ვიჯექით „მონაკოში“.
მარკოზმა თავი დაუქნია.

ვკითხე, ვინმემ ხომ არ დაგინახათ, აქ რომ მოდიოდით-მეთქი. ლაკი, როგორც ვუვლეთვის, ოპტიმისტურად იყო განწყობილი.
— ვერავინ ვერ გუცნობდა, — დამჩანაშუნა, — ასეთ დროს ქოლგა შეუცვლელია და ვფიცრდა.
— ქოლგები რა უყავით? — ეკითხე, ჩემი ჩანაწერები უკრახში ჩაეკეთებ და ადგილიდან წამოვადგე.
— ქვეით დიეტოვით. სარდაფის კარს უკან მივადგეთ.
— ქოლგები თქვენა?
— არა, ეპოვეთ.
— სად?
— „მონაკოში“.

— ესე იგი, ორი საათის წინათ სასერნოდ რომ გახვედით, ქოლგები თან წაიღეთ?
— აბა, რა გვექნა, წვიმიდა!
ლაკიმ შენიშნა, რომ მისი პასუხები არ აღმაფრთოვანებდა. იმედით ხავსე მზრუნო შემოსუდა და ჯიბიდან „ნა-პოლეონის“ ბოთლი ამოაცოცა. მარკოზმა, თავის მხრივ, შეულოცა და კიდევ ერთი ბოთლი გააჩინა.
— კარგია, — თუქი მე, — უკვე სხვა საქმეა.
ამის შემდეგ თითოეულმა თითო ათასფრანკიანი და-დო მივადგაზე.

— ჩვენ გულუბრი ხალხი ვართ, — გამიღიმა ლაკიმ. თავი ვაგაგნებო და მწუხარება გამოვთქვი.
— ძვირფასო ლაკი, პრინციპული წინააღმდეგი ვარ იმისა, რომ ცრუ ჩვენებისთვის ცინებში ჩაშვან.
— გავიგე, — თქვა ლაკიმ. კიდევ თითო ათასი დამიმატეს. მაგრამ მე უდრეკი ვიყავი.

— ქოლგებთან დაკავშირებით შეცდომა მოგივიადა. — პოლიცია ქოლგების გამო არ გვეძებს, — მიპა-ხუნა ლაკიმ, მაგრამ უკვე ამკარად შემგნებარი იყო.
— მაგრამ ქოლგების გამო შეიძლება თქვენს ეკლეს-მაცინონ, — ვუყვანობდი მე.
— გავიგე, — ისევ თქვა ლაკიმ. კიდევ თითო ათასი შემომწირეს. გამიკვირდა.

— რა იყო, მილონერები გახვეით?
— ზომი ვაქვს რაღაც შემოსავალი, — თავი აარიდა პირდაპირ პასუხს ლაკიმ. — ფარწილად ფულს ავიღებთ და ავირთვლებით. სახელმწიფო ვინადავით.
— რა ფარწილად ფულს?
— ჰონორარის ფარწილად წაწილს, — ამხნა მარკოზმა.
— რომელი პანორარის? — ეკითხე კიდევ უფრო ექ-ვიანად.

— დაგალებსთვის, რომელიც შეგასრულებთ. — და-ზუსტა ლაკიმ. — როგორც კი ნიცამი იცინებთ, გიხელსა და მადღენს შენ გახმობდები.
— მეც გადმოვცემ ჩენს გოგობს, — მითხრა მარკო-ზმა. — ნივთბეჭდვით გოგობი პრაქტიკულები არიან.

კარგად დაეათეაღერე ათასფრანკიანი პანკოტები, დაეკეთე და ჯიბიში ჩაადო. ლაკის საქმის კურსში ჩემი ჩაყენება უნდოდა, მაგრამ არ ვაძლევ.
— სიტყვა სიტყვაა. არ ფიცო, რამი გჭირდებათ ალიბი, და არც მარტყრებს.
— მარდონ, — მომპობიდა ლაკიმ.

— აბა, ერთი თქვენს სიგარეტებს მომივით. — გავეცი ბრძანება.
ლაკის ჯიბეები სიგარეტით ჰქონდა ხავსე. „ქემელი“, „დამპილი“, „ბლექ ენდ უაითი“, „სუტერ კინგ“, „პიკადილი“. მაგადაზე სიგარეტის თაფიფების გორა დაეგა.
— ერთ მიგარეო გულის თამბაქოს კოსკო აქვს, — ამხნადა ლაკიმ, თითქმის მომპობიდა.
— მატონი მარკოზი რას უნდა?
— საერთოდ არ უნდა. — მომასხა ღარცხეებით.
— სიგარეტი არ ვაქვს?
მარკოზმა თავი გააქნია, ასევე სანერ მაგიდას მივუდგე. დროს დაკარგვა აღარ შეიძლებოდა.

— აბა ნახებოდი საათის განმეჯღობაში უნდა მოწონო. რაც შეიძლება მტერი სწრაფად. მე „ქემელს“ მივწე, ლაკი — გრძობებს, „სუტერ კინგს“, მარკოზი — „დამპილს“. ასე ჩაქ-რეთ, რომ მარკოს გარწევა შეიძლებოდეს. ვეცადა ღერეთ სი-ფერფლებში ჩაწევა. მერე ვეცადა თავისთვის კოლოფს ოთხს.
გაიტყვით ვაპოლებებით. ცოტა ხანში ახალი მეთოდი ავითვისეთ — ოთხ სიგარეტს ერთად ვუკიდებდით და მერ-რე საფერფლებში ვუდებდით. თაფისთი ინფოდა. ფანჯრის იქით ისევე ჭედა-ქუბილი გრუხუნებდა, ქვეით კი ისევე აყ-მუღუნებდა მესალმუნებდით.

— ხომ ვთქვა, თითქმის არ ეწევი-მეთქი, — ეცნესოდა მარკოზი. ასე ეუბოდა გახდა, ადამიანს დაემსაგავსა.

ნახევარ საათში საფერფლე სავსე იყო.
პერიოთისში საცოცხლესთვის საბინო გახდა, რადგან ფანჯარა დაეკეტა გვექონდა. ოთახიდან გავედით და ქვედა სართულზე პირდაპირ პოლიციის ჩავეცვივდით. მკლავებმა თქმვა ამერეად ჩვენს გამო კი არა, აუტლის წინადაწების“ გულსისთვის მოუფრნა. „წინადაწების“ მე-ზობლებმა უწიფლეს, რომლებსაც ვუგოვებდით გამგზავ-რება ფსალმუნთა აკომპანიმენტის ვარემე ერწიწათა. მსუბინი მტყებრი პროსტიტუციასთან პირდაპირ განეყო-ილენიდან კარზე აბრაზურებდა, ორა დანარჩენი — პატ-რულუს უზრადო ინსპექტორები — ბოროტად გვიყურებ-დნენ. სოვლ ჩვენთანგან კარგად იცნობდნენ.

— რა იყო, შტუბერ, — დაეინტერესდა მე, — რა საქმე გაქვთ ნინოდანებთან, თქვენი სამწყსო კახები არაა?

— თქვენ ნინოდანებს მიხედეთ, — ჩაიბურტყუნა შტუბერმა.

— კახების ადვოკატი — მომამაბა ერთ-ერთმა პოლიციელმა.

— ნებაყოფლობით ხომ არ ნავიდეთ პოლიციამი? — ამოიკვინესა ლაკიმ.

პოლიციის დანახვამ მალაღ მოუთავა ხელი მარკოზი, მე მკორი, ლუცულაობდა. მიგზვი, რომ ცუდ საქმეში გავეყავით თავი.

— სისულელეა, — გაეპანხევე ორივე, — პირიქით, გაგვიმართლა. პოლიციაზე უკეთესს ასეთ დროს ვერაფერს ინატრებ.

— ქოლგებს რა ვუყვით...
— სადმე დაემალავ.

სულთა შპარხე ოფნავ გონს მოედიეთ. ნუმიამ გადაიღო, ქუჩები ნავსე იყო, პირდაპირ "მონაკობი" გავემართეთ. გიხვლა იქ დაგხვდა. მადლერი უკვე ნასულყო (როგორც იქნა, გაეფე, რა პქეიას), სანატიეროდა, იქ პოლექტი და კორინა ისხდნენ — ლაკის ორი ახალბედა, უცნევი-დან ახლახან იმპორტირებული გოგონები. სამივე მშვენიერად გამოიყურებოდა, ფასის შესაბამისად, უკვე რამდენიმე თაყვანისმცემელს ეძვოდა.

— რა სჭირს მარკოზს, რა მნივანე ფერი ადგას! — ხელი დაგვიქონია გიხვლამ. — რა უქნით?

— ორ საათს კარტს ეთამამობდით, — აეუბნენი მე, — ბევრი მოეაწყვიეთ. დაესაჯეთ, რადგან ლაკისთვის უნდა ნართამევა უნდა.

— Je m'en suis pas rendu compte*, — თქვა პოლექტმა.

— ხაქმე ზედმეტი ხმაურის გარეშე უნდა გაკეთდეთ, — ვთხარარი მე.

— მერე რაზე შეთანხმდით?

— ახლა მე შენი ადვოკატი ვარ.

პოლექტს გაუკვირდა. მე ადვოკატს მიუბრუნდი, ბარმენს კურდღლის ტუჩი პქინდა. ბარმი იფგა და ტქეებს აბრალებდა. ვისკე მუვეუკეთი. აფლონსმა სამი კოქტელი მოგვითქება სახელწოდებით "სიქსთა-ნაინი". ერთბაშად გადავაჯარი, თქეთ: "ბატონებო გადაიხდიან", და გარეთ გავდეთ. ათი ნაბიჯი გადადგამაც კი ევერ მოგასწარი, რომ ჩემს უკან მანქანამ დაიბურტყა. დაიხანავ, როგორ გადმოვიდნენ იტყან მკველლობათა გამოძიების კომისიის უფროსი და სამი დეტექტივე და ბარმი შევიდნენ. კუბებს გავდეთ და პირველად უფრანამი შევედა. გამამართლა (ოფესმე ხომ უნდა გამამართლოს!): როგორც ერთ საათში მინ დაეპრუნდნო, შტუბერი თავის პოლიციელებთანად უკვე ნასულყო დამხვდა. სიწუმე სუფევდა, აოუტლის ნინოდანებზე* არსად ჩანდნენ. ორივე მადგა კარს უკან ემიჯე, მინდოდა, სარდადომი დამეხვდა, მაგრამ უცებ ბნყნყნავი იფგა მომიოიდა. ზევით ავიდო, ნუქტის რეზიდენციოდან ჩამაქმეში არ ისმოდა, კარი ჩაკეტილი არ იყო, თუმცა რომც ყოფილიყო, საკუთარი გახალისებით გაეალებოდა. — როგორც ძველი სახლების უმეტესობაში, აქაც ყველა კარს ერთი გასაღები ერგებოდა. ოთახში შევიდი. აქ ძოლის აღწევდა შუქი კიბის უფრედოდან. კართში საკიდი იფგა, ზუდ უკვე ცუდა რამდენიმე

ქოლგა. ჩემი ორი სველი ქოლგაც მათ გვერდით დავკიდე, კარი გაიხურე და ზევით ავიდი. ჩემს ოთახში შევედი და სინათლე ავანთე. ფანჯარა ღია იყო. საფარქელში პოლიციის უფროსი იჯდა.

— რამდენი მომინევიათ, — მითხარა და საეცე საფერფლეს გადახვდა. — ფანჯარა გაუღეთ.

— ლაკი და მარკოზი იყვნენ.

— მარკოზი?

— მო, ერთ ნეშეტელელი ტიპია.

— ნამდვილი სახელი?

— აბა, რა ვიცი, რაში მინატრერესბა.

— შენინ ცუპე, — თქვა პოლიციის უფროსმა. — როდის ნავიდნენ?

— შედიდნენ ცხრამდე აქ ისხდნენ.

— უკვე ნუმიამ, როდესაც მოვიდნენ?

— არა, შემოიხარეს, — ვუბასუბე მე. — რატომ მიკითხებით?

პოლიციის უფროსი ისე საფერფლეს აკვირდებოდა.

— შტუბერმა განახა, როდესაც ცხრა საათისთვის აქედან გადიოდით. საით ნახევიდით?

— მე?

— დიახ, თქვენ.

— „პოკო“ ვიჯეტო. ორი ქება ვისიკ დაეღიე, ლაკი და მარკოზი ბერე „მონაკობი“ გადავიდნენ.

— ეე ვიცი, — მითხარა პოლიციის უფროსმა. — იქ დავაბატომე, მაგრამ ახლა მომიწევს გავათავისუფლო.

აღიბი პქინათი. აქ ყოფილან და ეწვიდნენ. ორი საათი. ისეც საფერფლეს შეხვდა.

— უნდა დაგვიეროთ, შტუტ. ადამიანი, რომელსაც სამართლიანობის პრობლემები ადელეებს, ყალბ ადობის არ მოურყობს ორ მკვლელს. ეს დაგვიერებული იქნებოდა.

— ვინ მოკლეს? — გკითხე მე.

— დაფანა, — მოასუბა პოლიციის უფროსმა. — ქალი, რომელიც თავს მონაკი მტაიერმანად ახალბედა.

სანერ მხადისთან დავექეთ.

— ეიცი, საქმის კურსში ხართ, — განაგრძო პოლიციის უფროსმა, — ნამდვილ მონიკასთან იყავით, რომელმაც ცრუ-მონიკაზე უარი თქვა, და დაფანა ისე ქუჩაში აღმოჩნდა. თავის ძველ ხელობას მიჰყო ხელი, მაგრამ, როგორც ჩანს, ეს საკითხი არც ლაკისთან შეთანხმბა და არც მარკოზთან. ახლა კი მვედარი იძლევა საკუთარ მტრსეგლესმა*, პირაშენლავზე, პარკინგზე, დაახლოებით ცხრის ნახევარზე. შეიძლე გააჩერა იქ მანქანა, მაგრამ იტიდან აღარ გადმოხვდა. სამხელე ტქება-ქუხელი იყო. ახლა ლაკი და ცუბეის აღობი აქეთ, ულაბდებზე არ დასვლელბათ. მომანქეს, გავუშე. — ცოტა ხანი დადუმდა. — ძალიან ღამაზე ვიყო იყო, — თქვა ბოლოს, — გეცინათ მასთან? არ უბასუბე.

— თუშეცა მავას რა მნიშვნელობა აქვს, — პოლიციის უფროსმა თავისი „ბაიანოსი“ გააბოლა და მახველა.

— ბევრს უქნეთ.

— ეიცი, შტუტ. ყველანი ბევრს ეწვეით. — ისეც საფერფლეს გადახვდა. — ვხედავ, ჩემს მიმართ კურადელბას იჩენთ. მეც გამოიჩენ ყურადღებას თქვენნაირი ბნელი პაროვნება გერ არ მემგედრია. ნუთუ ერთი მგეობარიც კი არა გყავთ?

* როგორ ვერ მივხედა (ფრ.)

ფატაქტები

— არა, მტრების ყოლა არ მიყვარს, — ვუპასუხე მე — დაკითხვას მწყობით?

— არა, უბრალო ცნობისმოყვარეობაა. ვერ ოცდაათისადა არა ხარ, ხომ?

— უბრალოდ ყოველთვის ბევრთად ვეუმობობ. სხვა რა გზა მქონდა.

— თქვენ ყველაზე ახალგაზრდა აფეთქებელი იყავით. ახლა კი საერთოდ აღარა ხართ აფეთქება.

— ზო, კომისიამ თავიანი მოვალეობა შეასრულა. — და ეუფდებტურე მე.

— ნეტავი ციკოფი, რა ადამიანი ხართ, შვეტ, მაშინ ასე არ გამოქირადებოდა თქვენთან ურთიერთობა, თქვენმა ერთუზიანობამ ჩემზე მოაბეჭდილებას მოახდინა. მაგრამ ახლა რაღაც არ მომწონხართ. თქვენმა აღიბის, ჯანდაბას, კიდევ მივლერ, მაგრამ იმას, რომ თქვენ სამართლიანობა გაუღლებეთ, მაინც ვერ დაუფერებ.

ფუნეზ ნამოდგა.

— შეკრებილი, შვეტ, ზრედაც, რაღაც ბნელ საქმეებში ჩაგვიტრის. ვერაყინ ვიმეფელით. აღბათი მაგეტომაც მოგტულებითათ თავი. კოლერისიან რა ისმის?

— იამბი კიდამ მომწერა.

— დიდ ხანია ნასულა?

— ნელნადზე მეტია. თითქმის ნელნადანხვევარი.

— პირდაპირ ნრეებს ურტყამს ჩვენს ბურთს. თუმცა შეიძლება მალე დაბრუნდეს კიდევ. — ეს თქვა და ნავიდა.

დამატებდა. სამი დღის შემდეგ კოლერის უფროსს დაეუფაღე, რომ დაფანასთან შეძინა. ისე მაინცდამაინც არც დაინტერესებულა, ეს არც ისე მნიშვნელოვანი იყო. დიდხანს ფიქრობდი, დაფერო ამის შესახებ თუ არა. მაგრამ კოლერის უფროსს მართალია უპირობაა რამის დაწავლა. სამარცხვილიც რეალობის ნაწილია, და როლა, რომელიც მე დაფანს დაეკრებოდა შევასრულე, მართლაც სამარცხვიონოა. მოუწდავად იმასა, რომ დაფანს უბედურების მოავარი მიზნები მონკა მტაურმანის შურისძიება იყო. იმ განხილურებულ სკანდალის შემდეგ დაფანა ერთი წლის განმავლობაში არხად ჩანდა, არაყინ იცოდა, სად იმალებოდა, ლხმარდაც კი, თუ მის სიღვრეებს დაეუფერებო. აზრორამტრებს ბინა ცარბელი იყო, თუმცა ვიღაც მეუღლივად ირდიდა გადაახდებ. ვინ — გაუგებარი დარბა. მერე დაფანას ესეც გამოხდნა. ძველ ბრწყინვალეობაში. თითქოს არც არაფერი მომხდებოდა. თუმცა ახალი ამლა ახლდა. და კიდევ: ახლას ის პროფესიულად უფლებობდა საქმის და ფულს იღებდა იმასა, რასაც დაერე სულგრძელად და უფასოდ აკეთებდა. ძველში ვიღაც გადაახდებდა მატრონიად ეხად — კომუნალური, სახელმწიფო, თავდაცვის, საქონისო დახრდევის და ნათესავების სასარგებლოდ. დაფანასთან დამოწმა პრესტიჟულად ითვლებოდა. დეტალებით თავს არ შეგანყნო, ვეტყულო მხოლოდ, რომ ერთხელ დაფანა ჩემთან მოვიდა მარტეფასკაზე. დამის ორი საათი იტყნებოდა. დღიანზე მეტინა, ადვიტ, კარისკენ ნავლასასადი — გადავიწყობტე, ლაკი აკაკუნებს-მეთქი. დაფანა ოთხიმი შემოვიდა და ირგვლივ

მნიშობდა. დაფანა გამოღებულ იყო, საშინლად ციოდა (შუა თებერვლი იყო), ფტემოცი მბალერზე ატობაპტერის" ამონატორები იყო გაკრული, შპს ტანსაცმელი საყარტელში ეყარა, პალტო კი საქაბელი სამაზე ეტყო. დაფანს მნიშობას ტურტი ვეცა — ტკობა, მზეტი, მისი ატგრონიონიული ფასების შესახებ რომ დაფიოდა, მართალი იყო, თუ "ნამდვილი" მონკა ისე უხდადა ფულს? მან ყველაფერი გაიძიო, თავისი ტანსაცმელი საყარტელზე მოყარა და დაფანზე დაწვა. მეც მივუწექი. ძალიან ლამაზი იყო, თანაც ძალიან ციოდა. დაფანს არ გაქრებულა. თავისი მნიშობა მოისხა და მადაზეც ათასფრანკისი ბანკნოტი დადო. როდესაც უარის თქმა დაფანზე, მთელი ძალით გამარტება სახეში. ასეთი ამბების გახსენება არაყინს არ უყვარს, მეც ვეუფმე, მაგრამ ახლა მაინც ეწერ, რადგან აღარაფრის იმეტი აღარ დამჩნვია. დღეს დილით ეტქს საათზე მტურერი გამოიშვებოდა და მიიზრა, ლაკი და მარკოვი ცოლიყონთან იბოლეს ტბამო (იქვე ახლს მტაირმანის ვილა), როდესაც სახეცამარტებელი მტურერი წავიდა, თავი შეურაცხყოფილად ეფერებო მტურების არაყინს. არ უკითხავს, თანაც პოლიციის უფროსს ხომ შეუძლია, მკვლელობათა გამოძიების კომისიებში გამოეწვიება ვინმე? და არა პრესტიჟულობითან ბრძოლის განყოფილებიდან. ლაკიმ და მარკოვმა ოდნავ დაავიანეს სახლარტარიკი ნასვლა. ასე დაწყვი ჩვენი ერთუფელი დელქასაზაღის დღე, 1958 წლის 1 აგვისტო. თანაც პარასკევი იყო და დაფანს ასახელებდებოდა, სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზამ ნება დართო. ათ საათზე პირველი აგვისტო ჩვენიმ სამუშაო დედა, მარიალია, მოკლედ, მხოლოდ საღილალოდ, მათი შორის — მესალეფქებისთვისაცა ჩვენიმომი პატარა მამულმწიფო თავს უფლებას ვერ მოიკვს, მთელი დღე დაახვეწის ხალხს, ამ მხრე მვეციარო საკუთარ თავს რეალურად ვყავს. როგორც კი ოთახიდან გავიდე, იღვლა, საერთოდ ამ ზღუზულს ხშირად ნეინდა და ქუდა. ჩემი "ფოლქსდაგერი" რემონტებოდა [სადაც რაღაც ტბასთან რაღაც რესტორანში ვიყავი, მერე, უკვე სიბერეში, სადაღაც ნავედი ჩემს "პორმუთს" — ბარემ ამასაც ვლიარებ, მატლონი პროკურორი — და მადღეინათ ერთად (თუ ეს მადღეინი იყო) გზოდან გადავიდე რაღაც ბუნქებში. ლაკიმ საქმე მაიფერტა, ვოცო ორი თვე საავადმყოფოში იწვა, მე კი ირეც "ფოლქსდაგემს" აღმოწმიდა. ისე რომ ვიქცაო, დიდი ხანია უნდა გამომეყვანა სახელდოსიდან, მაგრამ ხელოსანთან კომედიტა აღარ მავქს. მის მიერ ნარდგებოლი ანგარობი კი მაინებეს]. ასე რომ, დაფანა დაკრძალვებზე ტრამპით მოხმდა ნასვლა. მაგრამ კარტომ მოუკადე ხელი ორტლას ნიშნადანების" დარბანის ქარის სახელებით და, როდესაც ერთი გაიღო, რატომ აიღე საკიდოდან ერთ-ერთი ქოლჯა, რომელიც თვითონვე დავიკადე იქ ამ ეტქსი დღის წინათ, ახლა ამის ახსნას ვეღარ შეუძლებ. არ დავიფირდი თუ შავი იუმორის გამო დაფანმარია ეს ამბავი, ვერ ვეტყუვით. ვიღერ ძველი ქალქის ტურტებით ბელვიტუქენ გაკრბოდი და ქოლჯას ხელყოფითი ეხმარობდი, ესა ვამავედი, თუმცა დიღის ათის ნახვევარი თუ იქნებოდა, ვარსემო, როგორც კი ჩვეულფერზე ხეებო ძველ-ქუხლისაგან მის, ნერვიულად განყნობას სულგედა, მე რაც ეტყუა და ოღონდ მქონდა გაკრბოდი, მათ უმეტეს, ნეიმას საშინელი პირი უჩანდა. დაფანასგან ვასაკვირო არაა, ვიფიქრე მე ბელვიტუცე ტრამპითი ბავჯე-

ეს ის ნორმატიული აქტივობაა ასეთ ამინდში დასაფლავებულ წამებულად არ ნავა, მაგრამ მაინც შეეცდები საესე ვაგონში. დროდადრო მზე მაე ღურულებს არღვედა და მაპირ კიდან ნამით პროფეტორის მსგავსი სხევი გამოპანადა და ხოლმე კროვიშვალთან ვაგრეტებაზე ვაღვდა სტელე, დაბანა ზაჭორი ამოვიდა, მიღობტა თავე უღავადა, მოვლილი შავი ნეერი ჰქონდა და ოქრის საფეფე ეკვია. უფებ მომეცედა, რომ ეს ვინტერნი იყო, უფრო სწორად, მისი აზრდელე, რომელიე ქალიშვილის დაქრძაღვებზე მოიქტარის. თანავ ზელმა ყვაილელების გვირგვინი ეჭორა, ოღონდ ჩემი აფგილიდან ლენებზე დაეკეთებული ნარნერა არ ჩანდა. სასაფელაოზე უამრავი ხაღბი დაბნედა. მთელი ქალაქის ელიტა იქ იმოფებოდა, მაგრამ დაფნას დაქრძაღვა როდა იყო ამის ერთადერთი მიზეზი. დაფნასთან ერთად პროკურორი იემერლინიც უნდა მიტებარებინათ მინას. მინამ სიკვდილმაც დიდი მოთქმა-მოთქმა გამოიწვია, ყველას ეცოდებოდა — პროკურორი ველარსადროს ელვარ იბოძობტარს. თუმცა სედას ოფიცი პრორტი ხარკახიზე ახლდა თან, რადგან იემერლისის სიკვდილი, ცოტა არ იყოს, კომაკური ჩანდა. თერზე პროკურორი საფნაში იყო, იმ საფნაში, სადაე ვოეველ ვერის დადიოდა, და უფებ შამიელი ღონაშრე დაბანადა. ასეთი სტრესი ელვარ გადაიტანა. ამიტომ ხაღბი თან სინანულს გამოთქვამდა და თან ჩემუმად იციწოდა, ორმაც დაქრძაღვას თავისი პლუტეზე აქვს შეგვიძინა ერთადროულად ორცეს დაფნარი. ეცდებოდნენ გამოიყვინეს, და რამდენე იყო მოსული: ქალაქის შერი, პროკურორი ფოიზერი და რამდენიმე გამართლებული დაწინადა, რომლებიც მვედრისე კი არ ანებებდნენ თავს — რა, ოქმა ვადა, იემერლინიან ღონაშრე, ღლიბიგერი, შტესი-ღლიბი — ორციებთან; ფრიდლი, ლუდეციკი, მონდშაიანი — აღბათ, დაფნასთან. ვეღას ქოლგა ეჭორა ზელმა. პასტორი ზენი დაფნას კუბოსთან იდგა, პასტორი ვატენიელი — იემერლინის კუბოსთან. ისე იდგა რატომაც არე ერთი პასტორი არ ჩტარობდა ცერემონიის დაწყებას. კაცმა, რომელსაც ტრამვაიში მიედიციე ვრჩადებდა, დაფნას კუბოსთან გვირგვინი დადე. აქვარფას ხაღვარფას დაფნას შუგო ვინტერისაგან. როგორე ჩანს, ეს დაწყებითი სკოლის მასწავლებელი ვინტერნი იყო. ცაში მღვირე დაიგრეზებდა, ქარიც აფეხარდა. ვეველა გულწინაგაბალი ელვადა რადაცის, მეზობელ საფლავთან მდგომი ხაღვებ ჩვენ გვიყურებდა, რას ელოდნენ, ვერ ვამეყო, თერზე საფლავის ტომკის მინაში და ჩვენც მინაველ მადელ, გამზარად მონაყლებს დას შეწინაშავდი. იგი რვალიდის ეტლს მოაგორებდა, ეტლში მინკა შტაიერმანი იდგა. ფუფას თავზე ციცხლისფერი პარიკი ჩამოეჭდა, აღბათ, დაფნას შიშვისი პატივსაცემად, ამ პარიკის გამო ციცხეს არტებას თავი კოდეე უფრო დიდი უწინდა. ბავების კაბის მსგავსი მინა-ქვედაბოლო ეცედა და მარაღობტის გრძელი მბრედი კეკადა, რამიქელე მოზებულ ფეხებს შორის ეშვებოდა და ღლიბის მინაზე დასთარედა. მუხლებზე კი შავ ნაჭტორი გახეველი რადაე გრძელი საგანი ეყო. გვერდით შუახანის ზაფხვიანი კაცი მოყვებოდა, რომელსაც შავი კოსტუმი აშკარად ვინრო ჰქონდა. ეს სასინლად მდებარე, უზრდელი და უგემი მრწველი ემისბურგერი გახლდათ. ემისბურგერს ეხებოდა მოსქონდა, ქალაქის შერმა, ფოიზერმა და მესაფლავებებაც კი შატკრევის იემერლისის კუბო და დაფნას საფლავისკენ ვადმო-

ნაცვლეს. პასტორი ვატენიელი მარტო დარჩა. ეტყობოდა, არც ის იტლავა უარს ჩვენთან მოსვლაზე, ისეე დაბტარ ქარმა და იღლა.

— ეშმაგმა დაბიხარმა, — თქვა ვიღაცამ ჩემს უკან. ეს მოლივის უფროსი აღმონძეა.

მონაყლების დამ მინკა შტაიერმანი საფლავთან მოიყვანა. ემისბურგერმა გვირგვინი კუბოზე დადე. მკარად საყვარელ მინკას მინაკავსნი. — ვერა ღებტზე.

პასტორმა ზენმა ერთი ნაბიჯი ნადგა წინ. ყველა იქ მყოფმაც უნებლიეი წინ წაიწია. მე ზუსტად მონიკას უკან აღმოქნდი, მონაყლების დასა და მოლიციის უფროსის მორისი. მათ წინ ემისბურგერი და შტესი-ღლიბი იდგნენ. კუბო ნელ-ნელა ჩაუშვებს საფლავში. გვერდითა საფლავთან არივან არ დარჩა. პასტორი ვატენიელი აქეთ იყვრებოდა. პასტორმა ზენმა შუამნიებულმა გადაფურცელა ბობლია, გამოაცხავდა; ოიანეს საბარტო, თავი მე-მ, მაგრამ ტექსტარ ელვარ ნაიკთხა — მონკა შტაიერმანმა მადლა ახნია სავანა, რომილეე კალთაში ედო, მოულოდნელი ძალით მოიქნია და კუბოს საბურავს დაიანარტბა. ეს მოკას მიერ გამოქანდაკებული დაფნას ბრინჯოს თავი იყო. პასტორმა ვატენიელმა მოირობინა, პასტორი ზენი კი ასე დაიბინა, შექანიკრად თქვეა: „ვოლეოკო, ძმებო“.

ამ ფრის მინას პირველი მისზე წვევითი დეციე. ქარი გაძლიერდა, ყველამ ქოლგები ვაღას. მეც ვაჭესქი ქოლგა, უფრო სწორად, ტარზე რადაე ღლიბის დეიჯებე ხელი, მაგრამ ჩემმა ვასაოკრად, ქოლგა ზეითი აქტრა, ხაღბის კრებულს თავზე გადაფერინა და უზარმაზარი შავი ფრეველითი გაეცა დაფნას კუბოს. ვარშემი სიცილს ძელეს ორცემდნენ. დეიჯებულე დეიჯარდა ქოლგის ტარს, რომილეე ზელში შემრჩა: ეს სტილეტი იყო. მომეჩვენა, თითქოს საბატო ვარაულო ვეგვატორ მოკლდის კუბოსთან და ზელში მკლელისის იარაღი მიჭტარეს. ამასობაში პასტორმა „მამაო ჩვენო“ ნაიკთხა, მესაფლავებმა წირებე მოიპარევეს, ახლა ხაღბმა იემერლისისთვისაც მოიკალა. მონაყლების დამ მინკა შტაიერმანის ეტლი ვასაფლავისკენ გააგორა, მე უკან დეიჯიე და ვაზა დეიჯიე, სტილეტი ისე ჩაბლერულე მოქნდა. ხაღბი ქოლგებს ეცავდა: წემამ პატვისციემის ნიშნად ვეგრედ აფარა სასაფლავის და ქალვის ეცენტრ დაატყედა თვის, სადაე სადამიშველ სარდაფებთან წყალს ტუმბეფერტ. სამაგეოროდ, აქამო მეტარებე ტაკაცრობდა, ქალაქი ზემობდა. მზის დაბაბრნაეებულმა შუმა განათა მესაფლავებე და ბრძო, რომილეე ტომკრისეც მიმდგედა. პასტორი ზენიც ბრბოს ვაბედა, პასტორი ვატენიელი კი დანებული იფურებოდა აქეთ-იქით, რადგან ელვარე მერს ზედაე და ელვარე პროკურორი ფოიზერმა. იემერლისის საფლავთან იბლად იდგა ღონაშრე და უყურებდა, როგორ აცვიოდა კუბოს მინა. როფსაც ვეგრედ ჩაუვარე, დაფნასზე, რომ ტროდა. ღონაშრემა მტერი დაკარგა. ისე ტლიტებს დაიშტრედი ბასარი პირი გამაეგობა.

— თქვენი ქოლგა არაფრად არ ვარცა, შეტე, — მათხრა ვეგრდით მდგომმა მოლიციის უფროსმა, სტილეტი გამომართოდა და ვასასფლავისკენ გადმართა.

დასასრული შემდეგ ნომერი

გერმანულად თარგმნა
ნიკოლოზ ბაბაძე

გარინის ომში გამარჯვებული ჯალადღერი მცირე ხნით შეყოვნდა ადგილზე მალღობის თავზე და ირგვლივ მიმოხედა. ქვეით მოჩანდა ხმადაღებული ხეობები, სადაც ჩაირჩნენ პირიქის ელღინა და გაქცეული ქართველი მებრძობი — ხმლის გუმამღებლად, სისხლის დაუღერებლად, პანიკური შიშით შეპყრობილი.

შორღოთაგან სვედამარტულ ხვარაზმას ეამებოდა, რომ მცირე სისხლით მოიგო გარინის ომი. სატარტელოს ჯარის მთავარადელი თვალთაყ არ დაუნახავს; ქართველი მთავარი ძალები, მდგრეკალ-მეშინებულნი, შორაგან უზრუნდნენ თავიანთ ნინამბროლთა რახმებს ცხატრე შეტაკებას ხვარაზმღლებთან, ბრძოლამი არ ჩამშულან და როდესაც მიხედნენ, რომ გამარჯვება ჯალადღერა ორეზოდა, უნაღვე ზურგი უჩვენეს მტერს და ჯოჯოხეთივით მძელ ხეობებში ჩაჩქნენ თავის გამაბარებანდ.

ჯალადღერის ღრმად სწამდა, რომ უღღველი აღიასის წყაღობით სძლია ურჯულო ქართველებს და ისიც სჯეროდა, რომ ამჯერად ხმაღზე მეტად მისი თავზარდამცემი საზელი გამოდება გამარჯვების სანიშნავია.

ღვბ განგებათ კვლავ კითხილ თვალს მიამბროს გმირობითა და რჯულის თავგაფრებული ერთგულებით გამორჩულ რაინდს, უსი დასიც ძალზე გვიან გაიგებ მისსავე ხამშობღომე შამინდა გაიგეს, როდესაც ხვარაზმის სახელმწიფო სუღს ლადადა და უბატრონად მიტოვებულ ქვეყანას კაცებმია მონღოლები ობობებდნენ.

ყოფილი ხვარაზმის ყოფილი ხელმწიფე მუბამდე, მამა ჯალადღერისა, ბეგმა კასიის ზღვის პანია კუნძულზე გარიოცა. უმოკლი და სწიული ღოღოელი მისრედ ხეობრობდა; დედამისის ამღერი ოღუქიან, რომელთაც ვეღღობდა, საღდავის გასათრებლად ორი სწრთავ აღარ დამოჩნა.

ვინმე ღვთისმცირა საგმელს რომ მსუტბდა კუნძულზე გარიოქს, უხაზღორდ მადღერი ხელმწიფე მყსვე მალღობსაღელის უწდაღობებდა. მაცრამ მღვიანი სახდა მკაება და დაჯავღდეღული კაცი თეთრსევე ნერდა თავისი დაჯალღობების სიღელს. მერე მითრამედა ირამში გაღბეღნიღ და გაბატონებულ ჯალადღერს. უხვარაზმოვ დარჩენილი ხვარაზმშია უფოშანოვ ამტკიცებდა მამის გარკარღულებას.

როდესაც ხელმწიფემ სული განუტეგა, სუდარა ვერ მოიძიეს ცხედრის გასახვევა. მახორტო თავისი ვერანგვიან გამოუტყრა უკანასკნელი საროსელი.

— ნუთონ ავირღება ყვეღღფერი ჯალადღერის და გათანგული სუღის ტკივილის უღბარ მალამოვ დგება გარინის გამარჯვება — ქრისტიანი ქართველებზე მამამღინათა კვლავ

მძღვერი

კონფერტი აღზევების პირველი მერცხალი.

ამაგვე იგვა მალღობის მატყველები ქართველები მიღსღასებდნენ მისკენ, თავღებარღნი და მოზუზღნი. დამარტყებულთა მორჩილება უნერა პირისებზე მიღსღასებდნენ ჯალადღერისკენ, როგორც ჯოჯოხეთის ცეცხლს წაბაღრღელ გახმირული ცოღვიღნი, უღმერთობის მტერთი სახემოსტრიღნი, უარღღობი და უღღურსი. უხადღომდ მიღსღასებდნენ, გამარჯვებული ჯალადღერის თვალს რომ გახვარებინათ და გული დატკობით — ანუ ავეინერს ხვარაზმასის მღვიან-ბიოჯრადი ნესტეს გარინის ომის ჯალადღერი.

სამარტული მინიატურა

ჯვეღული ჯალადღერა და გამარტყებულ მალღობსაღელი. ხვარაზმასს უკვე მოახსენეს, რომ პაროველ სარდალს, როდესაც ცხენი მოუღელეს, ქვეითად გაუგრძელებია ბრძოლა, მაცრამ როდესაც ხმაღ გაღფეღდა, მამის კუღელები ჩამოშედა და მოწვეღღელით გაშეშედა. მერე თვადი აუტრეღდა, ტრღობისებამ თავგერ დაეგა, მინახე გამოხელარა და თავისი თუ სხვისი სიხბელი მოხორღელს დაბოცილთა შორის მღვეღირეთი ჩეგმითა. იცეს და გამათრახეს. ჯალადღერის ნინამე მოჩრღლად იგვა სახელღობის გმირი შამშორისი, ბასიანისა, ვარსასა... მოჩრღლად იგვა ის სარდალი, ძღვემოსიღ თამარ მღვეს ძღვენად რომ მიართვა ნაღღაღეღი დროში მალღადვის საღდაობით.

ტამინოღი ჯალადღერი მღვირეთი მესკურტბდა ახორენ მალღას. მერე მკითხა რა იქნა მუნი მღვირვარება, რომ გვემუღრუღობო?

მალღამ მსოფო: სულტანი ბღვირე ვარსკვლავზე ვოღიღა დაბახებულ და ჩვენ რას ვაღაზობღითო?! ჯალადღერმია სამომღელდ დაიგულა დატყვეღებული რაინდის სღელი და ხმაღელ — გამამამღინახებდა და სატარტეღელის დამკრობაში შეგმეღეთ.

მწარედ დღებოდა ხვარაზმასა. ქართველი ვაჯკაცი სამშობღლის როგორ უღღაღტებდა?!

სანთილნი ენთო მგვიღაზე და არ ძრებოლა

1945 წლის ოქტომბერში პირის პასტერნაკი თბილისში მოჩინვის ნოკოლას ბარათიშვილის ობიექტზე. მასზე უკეთესების მომხრეებმა სწორედ საიბუბოლოდ, სამი თვის ადრე, დაუნთქეს სახელგანთქარული პოეტის ლექსების თავიანთი რუსულენაზე და დასტურების დაწვევები გაუზრუნველეს.

საიბუბოლო ზემოთ თავისი მოწინააღმდეგეების უპირველესი პირობად მასტერნაკის წამოყენება ნიშნავდა დასტურების ტოპონიმის დადასტურების დროიდან ეს ექნებოდა მისი პირველი გამოჩენა დარყო საზოგადოების თვალში.

რუსულენოვანი შესვეურებისა, როგორც ჩანს, ანგარიში გაუწიეს შიშის მოვლელთაში პოპულარული რუსი პოეტის მოთხოვნის და დათმობისთვის. სხვა რა გზა ჰქონდათ?

19 ოქტომბერს რუსთაველის სახელობის თეატრში პრემიერისთვის ლექსების რომელიმე კომპოზიციის შესრულებას, პასტერნაკი ხანდახან მიმართავდა ტოციანის შედეგებს, თითქმის მარტოაღნი იგი გვევლინება მსმენელად.

მეტა რა უნდა ექნა იმ წყევლის დღეში, სხვაგვარად როგორ უნდა გამოეხატა უკმაყოფილო და პატივსაცემი ტოციანისა არ იყოს, ერთი სასწაულ პოეტა ანაზე მეტი სიბრძნისა და მოთხოვნისა... სხვა რა უნდა ექნა, რა უნდა ეძლია?

მოგვასის სიყვარული პასტერნაკისთვის შიშოლოდ სადღევრებელი სათქმელის როლი წარმოადგენდა. სიტყვის ამტკიცების საშუალებად, კრისტალიზირებული მანძილის თანხმად, არასოდეს დაბნობდა, რომ ბოლო ქვეყნისათვის უწყვეტად თავისი სიტყვა.

წლების მანძილზე ახვედრებდა უკვლავ მისთვის ნიშნავდა. ამხვედრებდა, უპირატესად.

კომპეტენტური ორგანიზაცია გარდა არაფერი იცოდა ტოციან ტაბოის ასაკად დასავალი. არც ცოცხლებში უნდა, არც მკვდრებში.

1939 წელს პასტერნაკი სწორედ ნიშნავდა ამომტკიცეთ, რომ გნურს. აღბანი საქორს არ იყო თქვენი აფორიკები. სხვადას, სულ ახლანდეს, ჩემამდე მოაწვია მხამ, ტოციანის ცოცხალი აღბარ არისო. მოხვედრით, რაც დამეზარებოდა. მაგრამ ადრე რამხვედრებში ხალხს უნდა მოხერხდეს, რომ ეს მინაქორი ვიდრე და

თურმე მოიპოვება ხანადაღმეველი მონიშნავს. შინ დაბრუნებისას სიხარულით ებარბეცება და ახლა წერილს რომ ეგნურს, იმედი უკვე გადაამტკიცა ჩნებნად. მაგრამ მანვე მანდა, რომ დაბნაბუთით, მოხერხდა, რომ ის ნამდვილად ცოცხალადა. მიუხედავად ამისა მოწინააღმდეგეები.

1944 წელს ნიშნავდა ტაბოის წერილები ამოუკითხავს მონიშნავს იმისა, რომ ტოციანის ცოცხალი იყო. გულამდვილად აღიარებს, არ ძალბის დაუფრეო ამგვარი ზედმეტირება. და თუკი ამ ვარაუდის რაიმე აღბნაბობა აქვს, კიდევ უფრო უნებოდა კეთილი წყალობა ღვთისა, ყოველდღე და ყოველ ნახვებზე ისევედა რომ მინცხვედრებდა.

1946 წელს სწორედ სომხ რეჟისორის წყევლის ბოლო თითქმის სადღევრებელი მოხდენი უკვლავი და მოხდენი ღამე ტოციანის მესამე მკვლელობა.

1933 წლის 7 აგვისტოში დათმობის დათმობებულ წერილებს სასონარკველი უწყვეტად ნიშნავდა ტაბოის ქარგა ხანა ადრან მკურან, რომ ტოციანის ცოცხალი არისო. პასტერნაკის სიტყვით, რაღაც დღეს და ძალზე უწყვეტად ავამაზანს, რომელიც თავისი გარშემო გულუხვად აფრქვევდა სიბრძნის, უკრ დადაღმადენ იმგვარად, რომ წინასწარი საწინააღმდეგე მისი არსებობის ნიშნებს არ გამოეყოფა.

და ისევე წერილები თბობს, თუკი მოხდა სასწაული და ტოციანის ცოცხალი დაბრუნება, ჩემთვის ეს აქნებ უფადესი ყოველი ბედონა, რომლის მსაკეთეს არასოდეს მდგრადობათ.

მაგრამ ბოლოს და ბოლოს მთავარებმა თავის მოტყუება და უსუსტარი ილუზიები. სასტრუქი სიმამრების ქვემოტკიცება ეთბამ გაყოტკიცურა იმდენს პანაქიკიტება მარტოაღნი. გილოცე ამას ეუბნებოდა და ცხოვრებისეული გამოცდილებები უდასტურებდა მწარე ვარაუდს.

1955 წელს სწორედ ნიშნავდა ტაბოის ქარგა ხანა ადრან მკურან, რომ ტოციანის ცოცხალი არისო. პასტერნაკის სიტყვით, რაღაც დღეს და ძალზე უწყვეტად ავამაზანს, რომელიც თავისი გარშემო გულუხვად აფრქვევდა სიბრძნის, უკრ დადაღმადენ იმგვარად, რომ წინასწარი საწინააღმდეგე მისი არსებობის ნიშნებს არ გამოეყოფა.

სანთილნი ენთო მგვიღაზე და არ ძრებოლა... ხსოვნის საწინააღმდეგელები რუსი პოეტის მიხედვით - ასევე შეიძლება ვთარგმნოთ ის სიბრძნის სტრუქტურა.

ნიშნავდა ტაბოის და ტოციან ტაბოის

ქრონიკა

18-19 ნოემბერი პირველი თვისთვის ამოღებული გადაცემა კუბისის. ებრან, რომელიც ასევედა მიუღებარდა და სახელად, ჩემამდე სულ უფრო მჭიდროდ იქცევიან ადგილს.

პირველი დღე დაიწყო რასტრის მკვლელების თხოვნებს. პირველი ერივნების (იაკობ ვრუბანოვილის ცხოვრების ქრონიკა). ეს მოხდა ადრინა რა ხანადას სახელობის 41-ე საჯარო სკოლაში. მწერალმა უკვლავ დაემოხრა რომის მოხდა ჭრავა და მასთვის გასცა მოსაძღვრებელი შეთხრობა. მწებრედა შეთხრობი სიტყვით გასანა და უკვლავდა ღია კუბისით. მოწინააღმდეგეები უკვლავ თავებრებ, რა ხოფარა და გენადი მარტოაღმდეგე. თავიკრელობა შეთხრობა სკოლის დირექტორისა აფილენი უწყვეტია.

მოკრე დღეს აკაკი წერეთლის სახელობის უნივერსიტეტში გამართა განხილვა უკვლავ თანხრომის თხოვნისას. არცევი იფარა ქვემოტკიცებს სოლომონ ამბროსის ცხოვრება და მხვედრებშიანი. მკურანა შეთხრობი სიტყვით გასანა უნივერსიტეტის

რეკტორში ვიკორია ონიანის, უძღვებოდა ვია ზოფინია. მოხენება ნაყოფის რასტრის მკვლელებს. სიტყვით გამოეხრებინა ავთანადესი ნოკოლავიერი, ხალხ უბნობით, იმარ გვეტყობ, რომა უფადარანი, ლუკა ხუნდაძე, ღია კუბისით, განბრ ქეშიკელი.

როსტომ მკვლელების რომის წინააღმდეგეების პირველადი კაცისა, თუ ვის გახდა უკვლავ დათმობის, უკვლავ თავებრებთ კი კაცისა, ეს უნდა დათმობის და იმარ დათმობის. როსტომ მკვლელების საზოგადოების წევრობით დათმობის ქარგავს. როსტომ მკვლავდა, როგორც წინასწარმეტყველებული მოწინააღმდეგე ამ განბრ, რომლის სულ უფრო გამოუყვანავ თავის მნიშვნელობადას უკრავდა-მკრეკულ სასტრუქტურა მონიშნავდა.

როგორც მწებრებლებს გაეცა, როსტომ მკვლელებს ამ განბრში უკვლავ გამოუყვანავ აქვს მოი ახვედრებარება და იმარ მკვლელების პირველი ქრონიკების, ხოლო უკვლავ თანხრომების დათმობის მკვლავის (მკვლავის) ცხოვრების აღბნა.

ქალთა მოძრაობის საწყისები საქართველოში

კრებულში „საკუთარი ოთახი“ თავმოყრილია ქართველ მწერალთა და პუბლიცისტთა – ეკატერინე გაბაშვილი, ელენე ლორთქიფანიძე, მარიჯან, კატო მიქელაძე, ნინო ნადირაძე, ბაბო სულხანიშვილი, ბარბარე ჯორჯაძე, აგრეთვე რამდენიმე უცხოელი ავტორის – სტატიები თუ მემუარული ჩანაწერები და დასავლური მოდერნიზმის დელანსინოს წარმომადგენლის ვირჯინია ვულფის ერცვლი თხზულება იმ სათაურით, რაც კრებულის საერთო სახელწოდებადაც გაიტანეს შემდგენლებმა „საკუთარი ოთახი“ (ინგლისურიდან თარგმანა ლელა სამნიაშვილი).

ვირჯინია ვულფის ეს ესთეტიკურ-ფილოსოფიური ქმნილება მიეკუთვნება იმ საკაცობრიო ნიმუშებს, რომელთა თარგმნაც აუცილებელია ამა თუ იმ ეროვნული კულტურისათვის, და მითუფრო სახიხარულოა ასეთი შესანიშნავი თარგმანი.

ამ წიგნით ფონდი ტასო შეუდგა ახალი სერიის „ფემინისტური ბიბლიოთეკა“ გამოცემას.

წინასიტყვაობაში აღნიშნულია, რომ: სერია საქართველოში ფემინისტი მოაზროვნეების პოპულარიზაციისა და გენდერული (ქალთა კულტების) განვითარების ხელშეწყობისთვისაა გაიზნული, და მონაწილეულია იმ შიშნარევი განწყობილების ბურჟუას გასაფანტად, რომელიც ჯერ კიდევ ახლაც სიტყვას „ფემინიზმი“ ზვენი საზოგადოების თვალში.

და რომ: წიგნის შინაარსის ენერული მრავალფეროვნება და ეკლექტრობა ქართული ფემინიზმის საწყისების შესახებ უფრო სრულ წარმოდგენას შეუქმნის მკითხველს.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ზოგიერთი ამ ტექსტთაგან მათი პირველი გამოქვეყნების შემდეგ აღარსად განმეორებული და ხელმიწვდომელი რჩებოდა.

საქართველოში XIX-XX საუკუნეთა მიჯნაზე ქალთა მოძრაობის შეხებზე არაფერი იხერხებოდა, საბედნიეროდ, გამოჩნდნენ ამ საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოვლენით დაინტერესებული მკვლევარები და ასე გახდა შესაძლებელი, რომ მათი კვლევებზე დაყრდნობაზე შედეგები ამ დიდის კრებულის მომზადება-შედგენითაც წარმოსახულიყო.

გამომცემელი საგანგებო მადლობას უძღვნიან ქალთა საკითხებზე მომუშავე მკვლევარებს: ლელა გაფრინაშვილს, ლელა ხიმშიაშვილს და იამარ საბუღაშვილს.

შემდგენელ-რედაქტორები არიან დავით გაბუნია და ირმა ტაველიძე.

დიზაინერი შილა კაბანაძე.

სერიის გამოცემა საიმედო საფრენზე დაგას და მითუფრო აუცილებელია მისი დროული გაგრძელება-შევსება.

თბილისის პეიზაჟი

ვლადიმერ ხვამლიაშვილი - ერისთავი